

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Libri II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

LIBER II.

DE SACERDOTIO CHRISTIANORVM, S E U MAGISTRATV ECCLESIASTICO.

Ecclesia, de quâ egimus, & Sacerdotium, duæ principes nobis de Religione cum hæreticis controversiæ, inter se indissolubili vinculo connexæ: Nam ut verissimè scripsit D. Hieronymus contra Luciferianos: *Ecclesia non est, quæ non habet Sacerdotes: & Sacerdotes non sunt, qui extra Ecclesiam humanâ dispositione inter hæreticos ordinantur*: quemadmodum Cyprianus docet. Idemque alibi: *Ecclesia est plebs Sacerdoti adunata*. Iterumque: *Ecclesia est in Episcopo, & Episcopus in Ecclesia*. Idem rursum: *Ecclesia Catholica una est, extra eam nullus Sacerdos, nec Sacrificium, nec salus* Epist. 6. lib. 1. Et in eadem epist. *Dicimus omnes hæreticos omnino & schismaticos, nihil habere potestatis & juris in Ecclesia*. Omitto alia sine numero tam hujus sancti Episcopi, & Martyris, quàm aliorum Patrum in hanc sententiam testimonia. Igitur ut Nifanius ad Ecclesiam, ita nunc ad magistratum Ecclesiasticum provocat, quò suis persuadeat, *Carolus M. non fuisse formaliter Catholicum, seu, ut illi dicere placuit, Papistam*. Quâ in re duplici fraude egit. Primò, quòd dum magistratum Ecclesiasticum proponit, nullam Sacerdotis mentionem, & rationem esse velit: sat gnarus, vel

BB 3

ipsa

ipsa Sacerdotis appellatione, hæresin suam confundendam, quæ nec veros Sacerdotes, nec Sacrificium Religionis habeat: imò palàm fatetur Nifanius, cap. de officio Episcopi: *Sacerdotes propriè dicti, nec sumus, nec dici volumus*: eò quòd, ut ipse somniat, Sacerdotium proprium cum Sacrificio Religionis sublatum sit ex Ecclesia Christianorum. Quid autem hîc dicet ad illud S. Augustini? *Episcopi, & Presbyteri, propriè dicuntur Sacerdotes*: lib. de Civit. Dei, cap. 10. Alterum est, quod in magistratu Ecclesiastico illa tantummodo moveat, quæ faventem quandam speciem hæresis suæ continent: hinc totus est in exaggeranda Caroli M. & Principum politicorum potestate; ea verò in quibus vis, & nervus, ac totius rei cardo versatur, subdolè præterit. Quapropter uti SS. Patres, cum primisque Cyprianus, omnem cum hæreticis causam, de falsa eorum Ecclesia, & doctrina, ad Sacerdotium revocat: ita in hac eorum causa agendum erit.

C A P V T I.

De triplici Sacerdotio, Legis Naturæ, Scriptæ, et Gratiæ.

TRiplicem statum habuit Ecclesia fidelium, ex quo ab Adamo genus humanum propagari cœpit. Primus est *Legis Naturæ*, ab Adamo ad Moysen. Secundus est *Legis Scriptæ* ac veteris, à Moysen ad Christum. Tertius *Legis Gratiæ*, à Christo ad mundi finem duraturus. In triplici hoc statu, nunquam Ecclesia sine Sacerdotio & Magistratu sacrorum fuit: ea tamen differentiâ, ut, quemadmodum status *Legis scriptæ* perfectior fuit statu *Legis naturæ*, & status *Legis gratiæ*, per-

ha, perfectior fuit statu *Legis veteris*; *Lex enim nihil ad perfectum adduxit*: Hebr. 7. Ita Sacerdotium per status suos, tanquam per gradus, ad perfectionem atque ad sublimiorem semper potestatem ac dignitatem, ordinante Deo, provectum est: quod eodem modo de sacrificijs in triplici Legis statu, de Sacramentis, cæterisque Charismatum donis, dixeris.

I. In *Lege natura*, Sacerdotes iidem, qui Primogeniti, familiarum Principes, Patriarchæ, & Reges etiam erant: uti de Abrahamo, Isaaco, Jacobo, & Melchisedech, præstantissimo illo Christi typo, constat: *Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech*, Plalmo 109. Epistolâ ad Hebræos, c. 7. Ita de hujus statûs Sacerdotio Hieronymus epist. 126. ad Evagrium. Rupertus lib. 5. in Gen. c. 12. Quæ causa cur Apostolus ad Hebræos c. 12. Esau *profanum* vocet, eò quòd primogenituram, quæ sacra erat Sacerdotij dignitas, vendiderit. II. In hoc statu Patriarchalis, & Regia potestas, cum Sacerdotali conjuncta erat, idque non tam *Lege natura*, quam *jure aliquo positivo*, aut *jure Gentium*, aut populorum moribus introductum erat. Qui mos idcirco primùm in *Lege veteri*, deinde in *Lege gratia* mutatus est, separataque est potestas Sacerdotalis in aliam personam, quod ad perfectionem *Legis gratia* retulit Nicolaus Papa, ad Nicolaum Imperatorem: *Fuerunt hæc ante adventum Christi, ut quidam typici Reges, simul & Sacerdotes existerent: quod sanctum Melchisedech fuisse sacra prodit historia. Sed cum ad verum est perventum, eundem Regem & Pontificem, ultra nec Imperatorem, nec Pontifex, usurpavit.* III. In hoc statu non erat propria, & supernaturalis potestas Ordinis, qualis pòst in *Lege veteri*, ac demum in *Lege gratia*, per consecrationem accessit: tantumque in eo erat ministerium sacrificandi, & intercedendi pro populo apud Deum, quod vel spontè sibi sumere, vel ex consensu populi dari poterat: quando nihil in particulari vel pro Sacerdotio, vel Sacrificio, à Deo præscriptum legitur. Quo sensu Anacletus Papa dicere visus; Abraham, Melchisedech, aliosque per id tempus, *Sacrificium Sacerdotali auctoritate nondum obtulisse*. Par est ratio de spiritali Jurisdictione, quæ ex eo statu incerta traditur, eò quòd in *Lege illa* nondum determinatis Sacrificijs, aut certo Religionis cultu præscripto, hæc satis gubernativâ temporali potestate comprehensa fuerit. Igitur hæretici, qui cum Nifanio, omnem Ecclesiæ gubernationem tam in politicis, quam sacris, ad unam politicorum Regum & Principum potesta-

potestatem revocant, proscripta omni potestate Ordinis & Jurisdictionis spiritualis; ad statum *Natura*, & infirmissima illa, & egena illius Ecclesiae elementa, postliminio revertuntur.

Adhæc, cum nulla gens, aut natio hominum fuerit, quæ non ex *Lumine Natura*, aut verum Deum, aut falsos coluerit; hinc nulla etiam gens, quæ non Sacerdotium, & sacrificium ad religionis cultum instituerit: Jam verò sola hæresis ministerium cultûs divini, sine Sacerdotio & sacrificio introduxit instituitque.

II. In *Lege veteri*, ac Moyseicâ, Deus Sacerdotium, multò perfectius, quam in *Lege natura* fuerat, ordinavit; fecitque ex eo *Regnum sacerdotale*, Exod. 19. In hoc regno, quod Hierarchicum & spirituale erat, quod & à politico Hebræorum principatu & regno diversum erat, summus Pontifex, sacrorum Rex, supremusque Rector ejus Ecclesiae, moderatorque à Deo est constitutus. Inde ab Aarone, qui primus & ordinarius Pontifex fuit, continua ad Christum usque Pontificum successio. Post summum Pontificem, Sacerdotum Principes, deinde Sacerdotes minores, ab his proximi Levitæ, ceterique altaris ministri, delectaque ad id sacrum ministerium *tribus* Patriarchalis *Levi*, intra quam id sacerdotale regnum carnali propagatione Deus manere voluit. Tum verò post ordinatam novam Ecclesiam per Moysen extraordinarium Pontificem, determinata primùm certa sacrificia, tum nova Sacramenta, tum vestes sacerdotales præscriptæ, tum inuncti Sacerdotes, consecrati Levitæ, erecta altaria, ceteraque caerimoniae ad cultum religionis institutæ; uti hæc omnia in Levitico, ac sacris libris leguntur; omniaque Sacerdotij novi testamenti figura fuere, teste Apost. 1. Corinth. 10. *Hæc omnia in figura contingebant illis*. Tum primùm Pentateuchus, & sacri libri à Moyse conscribi cepti, datumque Sacerdotibus munus interpretandi Legem, & docendi populum: Quam in rem cæterus populi ad synagogas, ad publica sacrificia, ad festos dies, & communem religionis cultum convocari iussus. Ad hanc Ecclesiae formam, quæ typus & figura erat Christianæ Ecclesiae, si hæreticorum Ecclesias expendas, quantum vel à typo dissident, in quibus nec Sacerdotium nec Sacrificium, nec Pontifex unus, nec Sacerdos verus, nec cetera quibus vera religio constituitur: Et tamen hi illi sunt, qui veritatem nobis pollicentur, cum ex veritate ne ad typos quidem accedant. Ordinatio certe, & pulchrior hæc vetus Ecclesia, quam ulla hæreticorum Ecclesia.

Demum,

Demum, quod hic maximè propositum est, Pontifici, & Sacerdotibus veteris hujus Ecclesiæ, data est à Deo *sacra Potestas*, diversa à politica Principum & Regum Potestate: non modò ad sacrificia, & altaris munia, sed ad populum gubernandum, ad Concilia Sacerdotum convocanda, ad judicia ferenda, ad Legem declarandam, ad prævaricatores Legis puniendos: Deut. 17. *Qui autem superbiauerit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto judicis, morietur homo ille.* 2. Paralip. c. 19. *Amarias Sacerdos, & Pontifex vester, in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porro Zabadias, &c. super ea opera erit, quæ ad regis officium pertinent.* Rursum 2. Paralip. cap. 26. Ne Ozia quidem regi permissum thus adolere, id cum ille tentaret, prohibuit Azarias Sacerdos: *Non est tui, inquiens, officij Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad hujusmodi ministerium: egredere de sanctuario.* &c. Inde mox lepra punitus à Deo Rex Ozia, redèque in eum Chrysostomus, homil. 4. de verb. Isa. *Mane intra terminos, alij sunt termini Regum, alij sunt termini Sacerdotij: hoc regnum illo majus est.* Et rursum: *Major hic Principatus, propterea Rex caput submittit Sacerdotis manui:* Quemadmodum & in veteri Testamento à Sacerdotibus inungebantur Reges. Atque hæc Pontificum potestas in veteri Lege etiam regum potestate excellentior erat, tum quòd Pontificatus etiam legalis, proximè ad Deum & sacra ordinatus erat, Regum ad homines & politica: tum quòd Pontifex religionis opera, Rex justitiæ tractaret: præstat autem dignitate, Religio Justitiâ: Tum quòd Pontificum potestas immediatè à Deo data, Regum à populo & communitate originem trahat, ut multis hæc exponit Suarez, Lib. 3. Defens. Fid. c. 26. cæterique Theologi.

III. In Lege gratiæ, Sacerdotium Christianorum multò excellentius, multòque sublimius à Christo institutum est, quàm in ullo Legis statu fuerit: Quippe *Moses fidelis erat in omni domo*, Hebr. 3. Sed *tanquam famulus, Christus verò tanquam filius in domo sua.* Idemque sacerdos secundum ordinem Melchisedech, Psal. 109. Hebræ. 7. Inde quòd regnum Sacerdotale erat in veteri Lege, id in Lege gratiæ factum est *regale Sacerdotium*, 1. Pet. 2. *Vos genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis.* Joan. 1. *Lex per Moysen data est, Gratia & Veritas per IESVM CHRISTVM facta est.* Imò & Apostolus Rom. 8:

C C

Qui

Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? inde nunc in Lege gratiæ, nova omnia à Christo sunt instituta; novum videlicet Religionis Sacerdotium, novum Religionis sacrificium, in corpore & sanguine Christi, nova Ecclesiæ Hierarchia, & novus ministrorum sacrorum Ordo, nova Sacramenta, novus ritus & cærimoniæ, nova Lex, novum verbû Dei, scriptum & traditum, novum testamentum ac fœdus, novus Spiritus: *Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum*, Joan. 3. nova gratia: *De plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia*, Joan. 1. novum vitæ genus, in castitate & sanctitate Sacerdotum, nova consecratio & unctio Sacerdotum, nova consilia in tanta & tam innumerabili religiosorum hominum utriusq; sexûs multitudine: verbo, ut cætera prætermittam: *Eccæ nova facio omnia*. Perinde, ut Apoc. 21. *Vidi sanctam civitatem Jerusalem novam, descendentem de celo à Deo, paratam, sicut sponsam ornatam viro suo*: Sponso videlicet Ecclesiæ suæ, qui est Christus, ipse Dei filius, idemque primus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech; idem Pontifex, uti toties appellatur ab Apostolo, ad Hebr. c. 1. 4. 6. 7. idem auctor, de quo agimus, regalis Sacerdotij, idem victima cruenti & incruenti sacrificij. Planissimè de utroq; ad Heb. c. 7. *Translato enim Sacerdotio necesse est, ut & legis translatio fiat*. Enimvero, quæ hic Lex cum Sacerdotio translata? non *Moralis*, quæ decem præceptis continetur: hæc enim quia *Naturalis* est, in omni statu immutata mansit, ideòque à Christo confirmata & perfecta fuit. Non *Judicialis*, de illa enim Christus non disposuit: superest ergo *Cærimonialis*, in qua primum est Sacerdotium & sacrificium, quæ duo ob divinam ordinationem in omni Lege conjuncta semper fuere, ut filius & pater, servus & Dominus; haud secus, quàm apud omnes gentes ex naturæ lumine cognita sunt, & conjuncta fuerunt. Igitur cum per analogiam in *Lege gratiæ*, omnia perfectiora, præstantiora & sublimiora sint, quàm in ullo Legis statu fuerint, (*nihil enim ad perfectum adduxit Lex* Hebr. 7.) necesse est, ut & Sacerdotium longè perfectius & sublimius sit, tantumque superet Sacerdotium Legis Mosaicæ, quantum veritas typo, lux umbræ, divina humanis, cælesti terrenis præstare debent. Hæc autem præstantia & eminentia non aliunde magis constat, quàm ex potestate in verum Christi corpus, & mysticum, quod est Ecclesia, seu ex potestate Ordinis & Jurisdictionis,

risdictionis, uti hæc Catholici Doctores, Scripturæ interpretes, Theologi, & res ipsa commonstrant: quæ tam divina & sublimia sunt in Ecclesia Christi, ut D. Thomas rectè scripserit in epist. D. Petri: *In Lege gratia Sacerdotium eminere supra regnum, totamque religionem in Sacerdotio subsistere.* Quemadmodum D. Hieronymus supra introductus dixit: *Ecclesiam esse non posse, quæ Sacerdotes non habeat.* Planè Augustinus, lib. 20. de Civit. Dei, c. 10. *Episcopi & Presbyteri propriè Sacerdotes dicuntur.* Univerſim verò S. Augustinus lib. 2. qq. Evang. c. 40. de Sacerdotio Christianorum; *Sacerdotium*, inquit, *Judaorum nemo fidelium dubitat figuram fuisse futuri Sacerdotij regalis, quod est in Ecclesia.*

Quid ad hæc heterodoxi, quid Nifanius? *Sublato*, inquit, *Sacerdotio*, *Sacerdotes propriè dicti esse nolumus.* Bona hæresis tuæ professio! Apostolus dicit: *Translato Sacerdotio*, tu contrà dicis, *sublato Sacerdotio.* Cui nunc credemus? tibi, an Apostolo? Apostolus Sacerdotium ex Lege veteri ad Legem gratiæ translatum scribit, tu sublato asseris. Unde hæc potestas apud vos abrogandi Sacerdotium? quod ex Christi instituto totus orbis Catholicus credit, & Saxonia à Caroli M. ævo professæ est, donec Lutherus primum Sacrificium ex Lege cærimoniali abrogaret: sublato enim propriè dicto sacrificio religionis, necesse habuit & Sacerdotium propriè dictum tollere. Quo verò consultore & auctore id fecerit, constat inter cætera, ex ejus disputatione cum diabolo, & propria ipsius confessione.

Dicis: *propriè dicti sacerdotes esse nolumus.* Contra Isai. c. 66. ubi de Ecclesia Christi vaticinatur, scribit: *Assumam ex eis Sacerdotes & Levitas.* Hic nomine Sacerdotum, *Ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei*, designat Apostolus. Ita legis in omnibus Concilijs, Patribus, & scriptoribus, & quotquot Patres de ipso Sacerdotio scripserunt; quos inter D. Chrysostomi sex libri de Sacerdotio in manibus sunt, quemadmodum id usus ab Apostolorum ævo per totum orbem Christianum obtinuit. Quod si ad Carolum M. appelles, centum tibi testimonia sistam, ex Synodis Carolinis & Capitularium libris, in quibus nihil frequentius legas, quàm *Pontifices & Episcopos, Presbyteros & Sacerdotes, Levitas & Diaconos.* Fatendum quidem, nomen *Sacerdotis* Apostolos sibi sub initium non sumpsisse; id verò factum, ut Bellarminus, alijque docent, quòd tum in templo Hierosolymitano offerretur adhuc

more Judæorum. Igitur, ne confunderentur cum ijs Sacerdotes *novi Testamenti*, nomine *Sacerdotis* abstinuerunt : quod tamen postea toto orbe Christiano invaluit, fatente etiam Calvino & Kemnitio, ac nihil frequentius in Concilijs ac Patribus, quàm *Sacerdotij* & *Sacerdotis* nomen, quod vel ipsum verum sacrificium quotidie oblatum requirebat.

Atqui, *Sacerdotes estis, sed non propriè dicti*, ut fateris : ergo impropriè estis, id est, *larva & umbra Sacerdotum* ; uti sanè se res habet. Et minus habetis, quàm Sacerdotes in lege Mosaica, in quibus sacerdotalis potestas, ordinis & jurisdictionis, consecratio & unctio fuit : ita vos ipsos infra *egena* Judaicæ Ecclesiæ *elementa*, umbrasque veritatis, collocatis. O quales hominum impostores ! qui tam sublimia & divina munera, quæ à Sacerdotio, & Sacerdotum potestate pendent, quæque in corpus Christi verum ac mysticum, à Christo ad salutem sunt communicata, populo subtraxistis.

Non eò progressi prisca hæretici, ut Ariani, Donatistæ, Montanistæ, Pelagiani, qui Episcopos & Sacerdotes, unàque sacrificium saltem ad speciem retinuerunt : quorum adeò nomina vobis exosa sunt. Imò *Lutherus*, nunquid primò *sacerdos* propriè dictus fuit ? ex quo à Catholicis consecratus, tot annos *Missæ sacrificium* obtulit, quod illi in disputatione diabolus objecit. Quæritur nunc, quando ex proprio Sacerdote, improprius esse cœperit, aut quis illi characterē sacerdotalem eraserit ?

Nomen quidem *ministerij* in locum *Sacerdotij* obtruditis, sublatoque *Episcopi* & *Sacerdotis* nomine, *Superintendentes*, & *Superattendentes*, *Presbyteros*, *Prædicantes*, & *ministros verbi Dei* vos appellatis, ne fraus populo patefieret : sed hæc tam inania sunt nomina, quàm commentitium est totum vestrum *ministerium verbi*, sine potestate *Ordinis* & *Jurisdictionis* : ut bene dixerit Cyprianus, hæreticos esse Simias Catholicæ Ecclesiæ ; aut ut longè explicatius S. Augustinus : hæreticos *Scripturam & Sacramenta ad speciem tantum, non ad salutem habere*.

C A P V T II.

*Monarchia, et Hierarchia Ecclesiæ Catholicæ, eaq; à
Carolo M. credita, et asserta.*

Regimen Ecclesiæ à Christo Monarchicum esse institutum, docet nos primum typus veteris Ecclesiæ, in qua, *Regnum sacerdotale*, & iustus *Pontifex*, supremus Ecclesiæ Rector, cui omnes obedire tenebantur, non modò Sacerdotum Principes, Sacerdotes minores, Levitæ, ac ceteri in illa typica Hierarchia sacrorum Ministri; sed & populus Hebræus omnis, adeoque *Rex* ipse ejus imperio submissus erat. Deut. 17. Christus, qui ex Regno Sacerdotali instituit *Regale Sacerdotium*, cum eo quoque Regimen Monarchicum instituit, longè perfectius, multòque præstantius, quod sub uno *Pontifice & Rectore Ecclesiæ* contineretur. Sapienter Justinianus Imperator in Authentica: *Maxima in omnibus sunt dona Dei à supernâ clementiâ; Sacerdotium & Imperium*: atque ut illud Monarchicum est in Politica potestate, ita Sacerdotium quoque Monarchicum esse voluit Christus, in potestate Spiritualis jurisdictionis regendi Ecclesiam. Idem ex Scriptura Novi Testamenti certum est, quæ *Regale Christi Sacerdotium*, multo eminentius nos docet: Hinc eadem scriptura Ecclesiam Christi toties appellat *Regnum* Luc. 1. Joan. 18. uti & Daniel. 2. tam magnificè promittitur: Hinc Ecclesia *exercitus ordinatus*, Cant. 6. *Ovile*, Joan. 10. *Domus*, 1. ad Timoth. 3. *Navis* seu *Arca Noë*, 1. Pet. 2. dicitur; quæ singula *unum Rectorem* possunt. Et ratio evincit, quod *Monarchia* optima sit forma regiminis præ *Aristocratiâ & Democratiâ*: *Dei autem perfecta sunt opera*, Deut. 32. Ideoque Christus non aliam, quàm hanc, regendi formam esse voluit; multis hoc dogma Christianum ostendit Bellarminus lib. 1. de Rom. Pontifice ex Scriptura, Concilijs, Patribus, Theologis, Philosophis & historijs; haud secus, quàm innumeralij scriptores: Neque hæcenus

quicquam hæresis attulit, quod non à Catholicis dilutum sit. Qua in re una praxis Ecclesiæ, & consensus omnium sæculorum & populorum, satis esse debet; ex quo *unius Pontificis & Vicarij Christi* regimen ad hunc diem possidemus. *Auctor* hujus *Monarchiæ sacerdotalis Christus*, idemque primus *Sacerdos secundum ordinem Melchisedech*, & idem *Pontifex* ad Hebræ. c. 1. & 7. Ab illo sublimis illa, & altioris Ordinis *Sacerdotalis potestas*, qui dixit: *Data est mihi omnis potestas in calo, & in terra*: Matt. 28. A Christo hæc potestas in Petrum collata, Christi Vicarium: Nam cui dictum est: *Tu es Petrus*; ei dictum: *Pasce oves meas*; ei dictum: *Tibi dabo claves regni calorum*. A Petro in successores, Pontifices Romanos hæc potestas descendit. Hoc illud Ambrosij lib. 4. de fide, c. 3. de Petro: *Cui Christus propriâ auctoritate regnum dabat*. Ita cæteri Patres infra recitandi.

Quod Christus *Monarchicum* instituit *Sacerdotium*, idem *Hierarchicum* voluit esse in Ecclesia, quæ constaret personis sacris, penes quas esset potestas Ordinis & Jurisdictionis, ac potestas cum primis regendi Ecclesiam, de quâ Tridentini Concilij decretum Sess. 23. cap. 6. *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divinâ ordinatione institutam, anathema sit*. Explicat hanc multis cap. 4. *Quod si quis omnes Christianos promiscuè novi Testamenti Sacerdotes esse, aut omnes pari potestate spiritali præditos affirmet; nihil aliud facere videtur, quàm Ecclesiasticam Hierarchiam, quæ est castrorum acies ordinata, confundere: perinde, ac si contra B. Pauli doctrinam, omnes Pastores, omnes sint Doctores*. Ad hunc deinde Hierarchiæ ordinem docet pertinere Episcopos, quos *Spiritus Sanctus* posuit regere *Ecclesiam Dei*. Caput hujus *Hierarchiæ*, summus Pontifex, Episcopus Episcoporum. Intra hanc Hierarchiam non continentur Imperatores, Reges, Principes, & Laici: nam Apostolus dum Epist. ad Ephesios c. 4. Ecclesiasticam Hierarchiam describit, ejusque fundamenta, structuram, ministeria, & gubernationes distinguit; numerat Prophetas, Pastores, & Doctores: nullumque intra hunc ordinem *Hierarchiæ* ponit Imperatorem, Regem, Principem; quod illi proprium gradum non constituent, sed cum Laico populo computentur inter eos, qui *Hierarchiæ* subsunt; non ut ædificent hoc Mysticum Christi corpus, aut regnum: sed qui ædificandi sint cum alijs ad consummationem Sanctorum. Haud aliter Carolus M. hoc corpus

pus lib. V. Capit. Tit. CLXVI. nobis ex Apostolo tradit, quod per *nexus & conjunctiones subministratum crescit in templum sanctum Domino*. Hæc *Hierarchia*, est disposita in modum cœlestis *Hierarchia* Angelorum in cœlis, quæ in tres *Hierarchias*, & suos deinde Ordines, sub uno Michaële Archangelo & Principe est ordinata; in qua singuli officiis & dignitate divisi sunt, ut docet S. Thomas, p. I. q. 108. art. 6. Hæc deinde *Hierarchia*, ad typum veteris Ecclesiæ est ordinata, in quâ summus *Pontifex*, Sacerdotum Principes, Sacerdotes minores, Levitæ, cæteri que ministri sacrorum: ac tanto perfectior & ordinatior; tantæque sublimiore potestate prædita est, quantum veritas typum excellere necesse erat.

Jam verò Carolum M. non aliam agnovisse aut credidisse Ecclesiam, quàm eam, in quâ summus Pontifex & Vicarius Christi præfeditur toti orbi Christiano, in quâ deinde Archiepiscopi, Episcopi, Pastores, & Sacerdotes, cæteri que ministri, Ecclesiam administrarunt, id nunc ordine probandum est. Ac primò, quòd *Pontificem Romanum* in hac *Monarchia & Hierarchia*, coluerit, *supremum Ecclesiæ Caput ac Rectorem*; certum I. ex veneratione, quâ tres Pontifices, Stephanum, Hadrianum, & Leonem, (sub quibus vixit,) ante omnes Archiepiscopos, & Episcopos persecutus est: Hinc ubique *Apostolicum, Dominicum, & Apostolicæ Sedis Pontificem* appellat, Epist. ad Hisp. Episcopos, Canone LV. Concilij Francofurt. Epist. Caroli M. ad Leonem Papam electum, in qua Hadrianum *Beatissimum Patrem suum* vocat, cujus mortem multis lachrymis se deflevisse fatetur; sicut idem Eginardus de Carolo retulit. Eòque; *sanctissimam Romanæ Ecclesiæ Sedem*, tum in eadē Epist. tum alibi sæpius cōmémorat. II. Id evidens est ex ijs quæ de Primatu Romani Pontificis sanxit, aut sancita cōprobavit in capitulis Hadriani Papæ à Carolo acceptis, & per Franciam promulgatis, tom. 18. Conc. Gen. Paris. can. 3. *Quoniam eadem sedes, testante veritatis voce, primum primatum obtinuit, nec prima diceretur, si aliam supra se haberet; quæ etiam est caput omnium Ecclesiarum, à quo omnes sumperunt originem. Primatum enim non Synodalibus, aut aliquibus commentis meruit institutis; sed Domino largiente, qui ait, Tu es Petrus & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam*. Ea dem habes lib. 4. addit. capitularium c. 11. Hoc sensu quo jam dixi, Carolus M. lib. 6. Capit. tit. 281. *In memoriam B. Petri Apostoli honoramus sanctam, Romanam, & Apostolicam Ecclesiam, ut quæ nobis Sacerdotalis est mater, dignita-*

dignitatis esse debeat magistra Ecclesiastica rationis, quare servanda est cum mansuetudine humilitatis, ut licet vix ferendum ab illa sancta Sede imponatur iugum, tamen feramus, & pia devotione toleremus. Quæ verba in Concilio Triburiensi XXII. Episcoporum Saxonie & Germanie sub Arnulpho Rege celebrato repeti leges Canone XXX. Eadem quoque refert Gratianus in dist. 19. Nauclerus Gen. 2. Serrarius lib. 1. cap. 33. Vides ut hic Carolus Magnus Romanum Pontificem super omnes Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos collocet. Quid adhuc Nifanius? Pontificatus inquit de jure humano concessus est, Pontifici Romano, propter Urbis eminentiam; at quàm falsum hoc sit, vel ex ipso Carolo revincas, qui ex Veritatis divina testimonio, ac voce, Primatum Sedis illi attribuit: adde Caroli M. dicta factaque omnia, & intelliges ob successionem Petri, Romano Pontifici honorem à Carolo adscribi.

Et verò quia inter Archiepiscopos Primas erat, ne quid hoc nomine Romano Pontifici derogaretur, sancitum Can. VI. in Capitulis ab Hadriano missis ad Carolum ex Africano Concilio, his verbis: *Ut prime Sedis Episcopus non vocetur Princeps Sacerdotum, vel summus Sacerdos, sed tantum prime Sedis Episcopus.* Eadem sancita habes lib. 7. Capitularium tit. 341. *Nullus Archiepiscoporum nisi qui primas sedes tenent, appelletur Primas, aut Princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos vel aliquid huiusmodi, sed tantum ille qui in Metropoli sedet, aut Metropolitanus, aut Archiepiscopus vocetur, & ille qui primam sedem retinet, tantum modo prime sedis appelletur Episcopus, salva semper in omnibus auctoritate Beati Petri Apostoli, in Romano videlicet Pontifice.*

Igitur apud Carolum M. post Pontificem in Hierarchia Ecclesie, Archiepiscopi & Metropolitanis, quales Carolus in regno Francie & Imperio habuit XXI. ut ex testamento Caroli constat apud Eginardum. Quibus etiam ex testamenti tabulis donatio facta Nomina verò Metropolitanarum Civitatum, inquit Eginardus, hæc sunt, Roma, Ravenna, Mediolanum, Forum Julij, Gradus, Colonia, Moguntiacum, Iuvavum, quæ & Salzburgum, Rotomagus, Treviri, Senones, Vesontium, Lugdunum, Remi, Arelatum, Vienna, Tarantasia, Ebrodunum, Burdigala, Turones, Bituriges: Hæ urbes Metropolitanorum sedes & tot Archiepiscopi in Caroli Imperio. Nequid hæc de Patriarchis & Primatibus dicam, qui jam tempore Anacleti quarti à S. Petro Pontifice celebrantur in eius

in ejus Epistola tertia, Tom. I. Conciliorum Generalium Parisiensium leges.

Sub Metropolitanis & Archiepiscopis, Episcopi provinciales singuli suis Metropolitanis attributi, quo Hierarchiæ ordine Carolus M. auctoritate summâ Pontificis, alios per Saxoniam Episcopos à se primum introductos subjecit Metropolitano Moguntino, alios Colonien- si, unde in hodiernum diem hic ordo persistit, præter eos quos hæresis vestra subtraxit.

Sub Episcopis cæteri Præpositi, Pastores animarum, Presbyteri, ac Sacerdotes, & Clerus omnis, Monachi & Religiosi, ad infimum usq; Ecclesiæ ministerium cum populo subiecti, *Spiritus enim Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo* Act. 20. Quâ super re innumeræ sunt constitutiones ex Synodis sub Carolo habitis, in Capitularium libris, de Metropolitanis, de Episcopis, de Presbyteris, Pastoribus, Sacerdotibus, Diaconis, ac cæteris Ecclesiæ ministris, quæ si Lutheranus aliquis tantum legat, quod aliud judicium pronun- ciare poterit, quam Carolum totum fuisse Catholicum, & Pontificiæ re- ligionis assertorem. Ac ne novum ordinem Sacerdotij Christiani dicas à Carolo M. primum inductum, aut totum illud vitæ genus Sacerdotale à Francis primum cœpisse præscribi, intelliges omnem hujus Hierar- chiæ ordinem, omniaque decreta, quæ ad mores & disciplinam Cleri, tam in Synodis, quàm legibus Carolinis præscribuntur, vel ex Aposto- lorum constitutionibus, vel ex antiquis Episcoporum Concilijs, vel ex Pontificum & Sanctorum Patrum statutis defumi; ut jam non alia Ec- clesia per Germaniam & Saxoniam, ac totam Franciam sub Carolo M. formata videri debeat, quàm quæ ab ævo Apostolorum per totum Ori- entem, totumque orbem Christianum in flore tum erat. Quod satis re- cognoscas, ni cæcus sis, si vel solam Epitomen Canonum Orientalium & Africanorum pervolveras, quam Hadrianus Pontifex uno volumine comprehensam, anno Christi DCCLXXIII. per Ingilramum Meten- sem Episcopum Carolo submitit, & Carolus cum Episcopis communi- catam per totam Franciam promulgari voluit. Hic verò, ut recogno- scas, quàm antiqua hæc sit Hierarchiæ forma ab ipso Christo & Aposto- lis ordinata sub uno Pontifice, in Patriarchis, Primatibus, Archiepisco- pis seu Metropolitanis, cæterisque Episcopis, & Ecclesiæ ministris: si-

D D

sto tibi

sto tibi Anacletum, quartum à S. Petro Romanum Pontificem, & supremum Patriarcham. Is ita in Epistola 3. citata: *Episcoporum ordo unus est, licet sint Primates illi, qui primas Civitates tenent, qui & in quibusdam locis Patriarcha à nonnullis vocantur; illi autem, qui in Metropoli à beato Petro Apostolo ordinante Domino, & à predecessore nostro prædicto Sancto Clemente, seu à nobis constituti sunt, non omnes Primates, vel Patriarcha esse possunt. Sed illæ urbes quæ præfatis, & prædictis temporibus Primatum tenuere, Patriarcharum aut Primatum nomine fruantur. Reliquæ verò Metropoles Archiepiscoporum, aut Metropolitanorum, & non Patriarcharum, aut Primatum utantur nominibus.* Ac paulò post: *Hæc verò Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Salvatore nostro Primatum obtinuit, & eminentiam potestatis super universas Ecclesias, ac totum Christiani populi gregem assecuta est. Sicut ipse B. Apostolo Petro dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam: Et tibi dabo claves regni cælorum, Matt. 16.* Ita Anacletus à S. Petro Presbyter ordinatus, & Martyr. A quo nunc certius Hierarchiam & ordinem Ecclesiæ discemus? quàm ab eo, qui à S. Petro edoctus, ejusdemq; Successor fuit: ut jam facile prætermittam, quæ tot libris, ac tomis de Ecclesiæ Hierarchia conscripta sunt. Quos inter Azorius tom. 2. lib. 3. *Tanta, inquit, amplitudo, tanta Ecclesiæ majestas fuit in Hierarchia sua, vel ab ipsis nascentis Ecclesiæ exordis ad hunc diem.*

At quæ nunc Monarchia, & Hierarchia Ecclesiæ apud Lutheranos? prorsus nulla. Quot enim regna & provinciæ, quot Comitatus, & liberæ Imperij urbes, tot suprema religionis & Ecclesiarum capita, cum suprema potestate regendi Ecclesias. Hinc illa dogmatum & caerimoniarum diversitas: Contra in Ecclesia Catholica, quia sub uno Ecclesiæ Capite & Vicario Christi omnium Archiepiscoporum, Episcoporum, & Pastorum toto orbe Christiano, una fidei, & Monarchiæ hujus professio; hinc illa admirabilis in doctrina & caerimonijs concordia, ut nec Sacerdotes uspiam sine sacrificijs, nec sacrificia sine sacris vestibus, nec altare sine accensis cereis videas.

II. Nifanius tres Ministrorum gradus admittit, Superintendentum, Presbyterorum & Diaconorum. Hos etiam à Gregorio de Valentia agnosci gloriatur. Verùm si quæras I. an sacrati sint homines illi, qui

qui Hierarchiam integrant? reperies prorsus nullâ consecratione præditos. II. Si quæras an Superintendentes & Presbyteri faciant duos gradus, & ordines? respondet Nifanius, inter Episcopos & Presbyteros nullum esse discrimen: ergo Superintendens & Presbyter, unum gradum solum faciunt ob *ἐνταξίαν* quandam, ut inquit, eoque humana apud se constitutione Superintendentem præferri, qui tamen re ipsâ non sit major presbytero, seu vulgari Prædicante. Ipse verò Superintendens, cum sub nullo alio sit superiore Hierarchico, non tam Superintendens, quàm Independens erit, & summus in Ecclesia sua Pontifex. Alibi etiam Generales Superintendentes videas introductos, qui Prædicantium & Superintendentum quasi Archiepiscopi sint. Vtrumne hi intra Presbyteri etiam gradum contineantur, credo ipsos nondum definivisse. Alter gradus Diaconorum relinquitur, verùm cum illi nullo vel in speciem ritu consecrentur, & laici tantùm sint, œconomi, & curatores templorum ac reddituum, nullo modo ad Hierarchicum ordinem spectare possunt. Nam si veterem legem consulas, Levitæ, seu Diaconi, olim non minus quàm Sacerdotes consecrabantur, quod in lege Christi non minus observatum leges ex Christi & Apostolorum præscripto, ex Concilijs & praxi totius Ecclesiæ. Horum munus Sacerdoti sacrificanti assistere, & ministrare, populo Eucharistiam distribuere, tempore sacrificij Evangelium legere, baptizare etiam, & prædicare, quâ super re Bellarm. lib. i. de Clericis, c. 13. ac cæteri Theologi, scriptoresque. Nihil horum apud vos Diaconi præstant, nisi fortè, quòd Prædicantibus, æditui in modum operam in templo præstent. Caroli M. Synodos, libros Capitularium, & constitutiones si consulas, eadem reperies, & centum hac super re testimonia adsunt: perinde ut de Subdiaconis, cæterisque altaris *ministris*, quorum ne vestigium amplius in vestra Ecclesia superest.

Præterea asserit Nifanius, ad Hierarchicos suæ Ecclesiæ status, spectare eos, à quibus ministrorum electio fit; atque hanc cum à populo doceat fieri debere, necesse est, ut Consules, Senatores, mercatores, & tota plebs in Hierarchicum ordinem admittatur: & si à politicis Principibus fiat, à quibus Pastores & Ecclesiæ ministri illis ex jure patronatus, aut alia potestate imponuntur; non modò Lutherani, sed & Catholici, & Calviniani Hierarchiam Lutheranæ Ecclesiæ ingredientur. Quemadmodum Nifanius in libro adversus Labbadæum fatetur, se à Reformatæ religionis

ligionis Principe, suæ Ecclesiæ præstitutum esse. Hinc in Consistorijs vestris, in quibus tractantur, & ordinantur res Ecclesiasticæ, apud vos non modò profani, merique laici, sed Calvinistæ cum Lutheranis mixti resident iudices, rectoresque Ecclesiæ vestræ: Et tu qui Episcopum agis Lutheranum, tantum consistorialis munus inter gregarios obtines, qui in hoc congressu primas esse deberes, siquidem apud vos valeret illud Apostoli Act. 20. *Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Sed iusto Dei iudicio, ex quo Sacerdotium est proscriptum à vobis, neque tu Episcopus verus, nec sacerdos es, nec clericus quidem vocatus in sortem Sanctorum, qui veram Ecclesiæ Hierarchiam ingredi possit. Ecce quas larvas Ecclesiæ nobis introduxistis, postquam semel à Catholica & vera Christi Ecclesia recessistis, ut rectè scripserit August. hæreticos ordinem sine ordine sibi vendicare: ita enim in 99. N. & V. testamenti q. no. *Eorum qui extra Ecclesiam, vel contra Ecclesiam sedes sibi instituerunt, cathedram pestilentie dicimus: nam & ordinem ab Apostolo Petro ceptum, & usque ad hoc tempus per traducem succedentium Episcoporum servatum perturbant, ordinem sibi sine origine vendicantes, hoc est, corpus sine capite proficientes, unde congruit etiam eorum sedem cathedram pestilentie appellare.* Cætera quæ ad hanc Ecclesiæ Catholicæ Hierarchiam desideres, legi poterunt, apud Cardinalem Pallavicinum, 3. parte historiæ Tridentini, aliosque innumeros Theologos ac scriptores: Et vel ex ipso Tridentino Sess. 23. Can. 6. cognosces; *Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam divinâ ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & ministris, anathema sit.*

Demum in Dania, & Suecia, ubi Lutherana religio vestra colitur, retinentur Archiepiscopi, & Episcopi. Quare tu cùm Danus sis, hinc aliam nobis formam Ecclesiæ tuæ introducis? Quare te Superintendentem populo Lutherano obtrudis, nec Episcopus appellari vis? qui tamen Episcopi munus tibi vendicas. Deinde, Lutherani illi Archiepiscopi, & Episcopi, in Dania, & Suecia, faciuntne diversum gradum à Presbyteris vestris, vel non? Si faciunt, ergo præter Presbyteros alius & superior gradus est apud vos. Si non faciunt, ergò, quilibet Presbyter apud vos, ac prædicans re ipsâ est Episcopus, & Archiepiscopus. Quæso te Nifani, redeas primum in Daniam, & inde nobis referas, an in hoc dogmate conveniat transmarina vestra Ecclesia, cum Saxonica?

CAPVT III.

CAPVT III.

De sacerdotali, et spirituali potestate Ecclesie Catholicae.

Hierarchia Ecclesiae, de qua diximus, non solum in Episcopis, Presbyteris, cæterisq; ministris, ac sacratibus Deo personis, sed cumprimis in sacra eorum, & spirituali potestate regendi Ecclesiam consistit; id enim ipsum Hierarchiae nomen, quod sacrum regimen sonat, primâ statim fronte patefacit. Nota de hac potestate controversia est Catholicos inter, & heterodoxos horum temporum. Heterodoxi, uti sublata potestate ordinis, veros Episcopos, & Sacerdotes, cæterosque Ecclesiae consecratos ministros sustulerunt, ex quibus hierarchicus ordo componitur; ita ipsam potestatem sacram, & jurisdictionem tollunt, nullamque aliam in suis Ecclesijs agnoscunt, quam civilem, & politicam jurisdictionem, quæ penes Imperatores, Reges, Principes, & Magistratus politicos sit, in regenda & ordinanda Ecclesia. Hinc Nifanius quoque cum suis, illam supremam, & universalem potestatem, quæ apud Catholicos est in Pontifice Romano, regendi universam Ecclesiam, transfert ad Imperatores, & Reges, eoque Carolum M. asserit habuisse potestatem in ipsum Romanum Pontificem, & Episcopos; Ea deinde, quæ in Episcopis est potestas, hanc transferunt heterodoxi in Principes, & civiles Magistratus: quod verò nobiscum legant in Scriptura, Act. 20. *Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*, nihil ad se pertinere volunt. Inde foeda illa anarchia, & confusio in ipsorum Ecclesijs à Lutero primùm introducta; in qua nec Monarchia per vicarium Christi, & supremum Ecclesiae caput, nec hierarchia per Episcopos, & cæteros Ecclesiae præpositos; quo turbamento nihil potuit hæresis perniciosius, atq; exitiusius invehere, ad laxandam illam divinam compagem, & juncturam, qua totum Ecclesiae corpus Apostolus, co-

DD 3

hæcere,

harere, & subministrari, dixit Ephes. 4. donec postremum multò furiosior Anabaptistarum hæresis accederet, atque ipsam etiam politicam Regum & Principum potestatem tollendam doceret; qua super re Belarm. lib. de Lai. 13. Hæc nunc paucis exponam, cætera cap. xv. planius referentur.

I. Duplex igitur in Republica Christiana est potestas, altera politica Regum, & Principum, quæ etsi à Deo sit, ut Rom. 13. docet Apostolus: *Non est potestas nisi à Deo*, Sap. 6. *Audite Reges, quoniam data est à Domino potestas vobis*. Non tamen eam immediatè à Deo Rex, vel Monarcha secundum ordinariam legem accepit, sed mediante humanâ voluntate, & institutione: quippe hoc ipso quod Deus homines in societatem vitæ congregavit, jus dedit eligendi sibi rectores. Inde ductu naturæ ab alijs Monarchia, ab alijs Aristocratia, ab alijs Democratia introducta est, quod egregium Theologiæ axioma docet esse Suarez lib. 3. de primatu Pontif. c. 2. quam in rem multos Theologos adducit, multisque rationibus confirmat: quæ hoc loco non disceptamus, cum adversarius non controvertat, dummodo advertat hanc potestatem versari directè, & ex instituto circa temporalia, ut justitia, & pax, & quæ eò referuntur, conservetur in Republ. Hæc potestas residet penes Imperatores, Reges, Principes ac Magistratus politicos: hanc quoque Pontifex, & multi Episcopi per Germaniam, & Saxoniam communicatam ab Imperatoribus, & Regibus habent, in quantum simul sæculares sunt Principes ac Domini.

Alterâ igitur spiritualis, seu Ecclesiastica est potestas in Ecclesia Christi, quæ immediatè à Deo est data, & Sacerdotio innexa. Ea rursus duplex est, Ordinis & Jurisdictionis; Potestas ordinis est facultas quædam moralis ad cultum Dei religiosum ordinata, vel per oblationem sacrificij, vel per administrationem & dispensationem Sacramentorum, vel ad alias quascunque caerimonias convenienter obeundas, quæ tamen potestas non est superioris in subditos, de qua infra agemus; Alterâ ergo potestas est jurisdictionis: & hæc rursus duplex est, alia interna, ac fori pœnitentiæ, quæ Sacerdotes constituit superiores ac iudices in divino, ac secreto foro, quod in Sacramento pœnitentiæ exercetur, de qua in pœnitentiæ Sacramento agitur. Alia potestas jurisdictionis externæ ad gubernandam Ecclesiam, in quantum spiritualis est Respublica, & corpus Christi

Christi Mysticum, distinctaque est hæc potestas à temporali, & politica Regum potestate. Ad hanc potestatem jurisdictionis exterioris spectat regere Ecclesiam, convocare Synodos, & in ijs præsidere, constitutiones, ac leges condere, causas audire, & cognoscere, controversias dirimere, ministros Ecclesiæ constituere, beneficia conferre, mittere ad docendum Pastores, delinquentes punire, atque excommunicare; verbo, omnium causarum, & controversiarum, quæ ad fidem, & religionem pertinent, iudicem agere. Hinc primariò residet penès Pontificem, ut Christi Vicarium, & Petri Successorem, cui Christus oves suas pascendas dedit Joan. 20. id quod tot scriptis, & librorum voluminibus demonstratum est; tum penès Episcopos, quos *Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam Dei*. Actor. 20. Sive mediante Pontifice, ut Bellarminus probabilius scribit, sive immediate, ut alij etiam Catholici probabiliter volunt. Ab his deinde communicatur cum alijs Ecclesiæ rectoribus.

Differt præterea hæc sacra Pontificum potestas à politica Cæsarum, & Regum potestate, quòd per totum se orbem Christianum extendat, qua amplitudine nullus adhuc Regum, aut Cæsarum politicam potestatem extendit, sed suis imperij regni terminis constrictam habuere. Atque hoc illud præterea Catholicum dogma est, quod primum ex Scriptura, & veritatis voce, tam clarè asseritur: *Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*. Matth. 16. *Pasce oves meas*. Joan. 20. Ubi enim universalis grex, ibi & universalis Pastor est, cui pascendi, & gubernandi potestas sit. At in Christi Ecclesia est universalis grex, ergò & universalis Pastor, cui spiritualis, & exterior potestas data sit regendi Ecclesiam Dei; Ecclesiam videlicet, quàm Christus *Sanguine suo acquisivit*, Acto. 20. quamque Christus per se divina auctoritate, tam sanctè instituit, & ordinavit, quod sanè de temporali regno hîc asseri non potest, de quo Christus nihil disposuit aut immutavit. Hoc illud Ecclesiæ in hymno de Herode: Non eripit mortalia, qui regna dat caelestia.

I I. Hoc præterea dogma, cum ex alijs scripturæ locis, tum 1. Pet. 2. 1. Cor. 4. 5. & 13. Hebr. 13. *Obedite præpositis vestris* asseritur; deinde Traditione, praxi universalis Ecclesiæ, Conciliorum decretis, & Episcoporum judicijs, quæ ex omnibus Synodis nationalibus, & provincialibus cognoscas; quod in his Episcopi sibi vindicent potestatem con-

vocandi

vocandi Synodos, regendi Ecclesiam, ferendi leges, præficiendi Pastores, exauctorandi indignos, cognoscendi causas fori sacri, decidendi quæ, & quæ huiusmodi ex Christi & Apostolorum ordinatione, ad jurisdictionem spirituales spectant, quæ vos omnia ad politicos Magistratus transtulistis.

III. Sed nunc Carolum M. ad quem appellasti primùm audiamus: Is lib. IV. Capitularium cap. CLXVI. *Primum*, inquit, *credatur, quod universalis sancta Dei Ecclesia unum corpus sit.* Capite deinde sequenti ita Carolus sanxit: *Principaliter itaque totius sancte Dei Ecclesie corpus in duas eximias personas, in sacerdotalem videlicet, & Regalem, sicut à sanctis Patribus traditum accepimus, divisum esse novimus, de qua re Gelasius Romanæ sedis venerabilis Episcopus ad Anastasium Imperatorem ita scribit: Duesunt quippe Imperatrices Auguste, quibus principaliter mundus regitur, Auctoritas sacrata Pontificum, & Regalis potestas, in quibus tanto gravius pondus est Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis Regibus, hominibusque in divino reddituri sunt examine rationem. Fulgentius quoque in libro de veritate predestinationis, & gratie ita scribit, quantum pertinet, inquit, ad huius temporis vitam, in Ecclesia nemo Pontifice est potior, & in seculo Christiano Imperatore nemo celsior invenitur.* Hæc Carolus M. de celeberrima Gelasij Pontificis, & Ecclesie receptâ sententia, quam & Hincmarus Remensis Archiepiscopus, jus Canonicum, & passim Theologi, & scriptores, tanquam fundamentum, de qua agimus, controversie, producant; Quin Carolus M. ad illud Christi Matth. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, Petro & Successoribus ejus divinâ veritatis voce supremam in Ecclesia potestatem datam esse profitetur, ut supra relatum est.*

IV. His nunc SS. Patrum testimonia, quæ clarissima sunt, tum cæterorum post Carolum M. Christianorum Imperatorum, ac Principum paucis adjungamus. Inter Pontifices post Gelasium supra relatum, Gregorius M. ad Episcopum Metensem, dist. 96. c. 9. *Quis dubitet Sacerdotes Christi, Regum & Principum, omnium fidelium Patres, ac Magistros censeri? Nonne miserabilis insania, si filius Patrem, discipulus Magistrum, sibi conetur subjugare, & sue potestati subijcere, à quo credit non solum in terris, sed etiam in calis se ligari posse & solvi? Eadem habet Gregorius, lib. 4. epist. 2.* Deinde ad Mauriti. Imper. Innocentius III. Papa in Decret. Can. 6.

Can. 6. *Non negamus, quin precellat Imperator in temporalibus illos duntaxat, qui ab illo accipiunt temporalia; sed Pontifex in spiritualibus excellit, quia tanto temporalibus sunt digniora, quanto anima perfectior est corpore.*

Ac ne Pontifices hic incuses, tanquam in propria causa suam potestatem plus æquo extollant; addo Patrum testimonia. Chrysost. Homil. 4. & 5. de verb. Isaïæ: *Quamquam admirandus videtur thronus regius, tamen rerum terrenarum administrationem sortitus est, nec præter potestatem hanc præterea quicquam habet auctoritatis.* Quod idem lib. 3. de Sacerdotio multis persequitur. Nazianz. orat. 17. ad Cives: *Quid autem vos Principes & præfecti? Nam vos quoque Lex Christi imperio meo, ac throno subjecit, imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præstantius ac perfectius, nisi verò æquum est Spiritum carni submittere fasces, & celestia terrenis cedere.*

Epiphanius Hæres. 29. *Thronus David, & regia sedes est Sacerdotum in sancta Ecclesia, quam dignitatem regiam, simulque Pontificiam, simul conjunctim largitus est Dominus sanctæ Ecclesie sue.* Damascenus orat. 1. de imag. *Non est piorum Regum, Ecclesiastica statuta convellere; his enim de rebus statuere & discernere ad Reges non pertinet.* Orat. 2. *Regum partes non sunt, ut Ecclesia leges præscribant.* Lib. 2. de Imag. *Christus non commisit Ecclesiam Regibus & Imperatoribus, sed Episcopis & Pastoribus.*

Ambrosius, cum alibi sæpius hac super re, tum orat. contra Auxentium: *Rèspondi ego quod Sacerdotis est; quod Imperatoris, faciat Imperator.* Et mox de Arianis: *Videte, quanto peiores sint Ariani, quam Iudei; illi quærebant, utrum solvendum putaret Casari jus tributum, illi Imperatori volunt dare jus Ecclesie.* Imperator bonus intra Ecclesiam non supra Ecclesiam est, bonus Imperator querit auxilium Ecclesie, non refutat. Epist. ad Marcellinam Sororem, se Valentiniano Imperatori dixisse scribit: *Noli te extollere Imp. si vis diutius imperare: esto Deo subditus scriptum est enim: Quæ Dei, Deo, quæ Caesaris, Casari: ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdotem Ecclesie; publicorum tibi mœnium jus commissum est, non sacrorum.* Hosius Cordubensis Episcopus, qui Nicæno Concilio interfuit, ad Constantinum Arianum Imperatorem. *Desine quæso, & memineris te mortalem esse, reformida diem judicij: ne te misceas Ecclesiasticis, neque nobis in hoc genere præcipe; sed potius ea à nobis disce.* Tibi Deus Imperium commisit; nobis, quæ sunt Ecclesia concedidit. *Dare, scriptum est,*

E E

quæ

que sunt Caesaris, Caesari, & que sunt Dei, Deo. Athanasius in epist. ad solit. vit. agentes: *Si istud est iudicium Episcoporum, quid commune cum eo habet Imperator? quando à condito ovo auditum est? quando iudicium Ecclesie auctoritatem suam ab Imperatore accepit?*

Eulogius Presbyter cum à præfecto hæretico Valentij Imperatoris moneretur: *Communica cum Imperatore dissimulanter. Valde facit respondit: nunquid cum imperio etiam Sacerdotis dignitatem est consecutus?* Theodoret. lib. 4. hist. c. 16.

Leontius Tripolis Lydiæ Episcopus, ad Constantium Imp. hæreticum: *Miror quò fiat, ut alijs curandis destinatus, alia tractes: Qui cum rei militari & Reip. præsis, Episcopis ea præscribas, que ad solos pertinent Episcopos.* Suidas Verb. Leontius.

Quod sanctorum Patrum, idem Imperatorum fuit iudicium, de potestate Sacerdotali. Justinianus Imp. in Authent. *Maxima quidem in omnibus sunt dona Dei à superna clementia, Sacerdotum, & Imperum: illud quidem divinis ministrat, hoc autem humanis præsidet.*

Constantinus M. cum iudicium de Episcopis in Nicæno Concilio recusaret, Deus vos, inquit, constituit Sacerdotes, & nobis à Deo dati estis iudices, & conveniens non est, ut homo iudicet Deos; sed ille solum, de quo scriptum est, Deus stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos iudicat. Rufinus lib. 1. Hist.

Theodosius Imperator epist. ad Synodum Ephesinam, uti Hadrianus Papa epist. ad Michaëlem Imper. refert. *Illicitum esse, dixit, cum, qui non sit ex ordine sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticis immisceri venerationibus.* Ad hunc modum Valentinianus Imper. in histor. tripartita, lib. 7. cap. 8. *Talem in Pontificali sede constituere, cui & nos, qui gubernamus Imperium, sincere capita nostra submittamus.* Basilii Imp. ut in actis VIII. Synodi refertur: *De Ecclesiasticis, inquit, nobis sermo non competit, hæc enim investigare, & querere Patriarcharum, Pontificum, & Sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt.* Ita Honorius Imperator, ut Innocentius refert, ad Arcadium scripsit: *Episcopale oportet esse iudicium: ad illos enim divinarum rerum pertinet interpretatio, ad nos spectat religionis obsequium.* De Mauritio Imperatore Gregorius M. refert, lib. 5. epist. 25. *Scimus piissimos Dominos disciplinam diligere, ordinem servare, Canones venerari, & se Sacerdotalibus negotijs non miscere.* Hæc ipsi Imperatores de po-

de potestate Sacerdotali : Et quid nunc aliud est illud Constantini M. quod contranos adfers ex Euseb. lib. 4. c. 24. *Vos estis Episcopi in Ecclesia, ego extra Ecclesiam, seu templum, Episcopus à Deo constitutus sum.* Quo dicto, se defensorem esse Ecclesie, non iudicem Episcoporum, fatetur; ut supra in Concilio Nicæno professus est.

Nec aliud Leo I. ad Imper. Leonem scribit, quem tu adfers, in hæc verba proloquentem: *Regiam potestatem non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesie presidium collatam esse.* Quis hoc negat? aut quomodo inde conficis, Imperatores esse iudices rerum Ecclesiasticarum? Aliud est defendere Ecclesiam, quod Imperatoris est, aliud iudicare causas Religionis, quod Pontificis & Episcoporum est, ut jam toties audivisti. Præclare id docuit S. Augustinus epist. 48. & 50. & 165. *Piorum Regum munus esse Ecclesiam defendere, severis legibus ac pœnis blasphemos, & sacrilegos punire, hæreticos ab Ecclesia damnatos coercere.* Quapropter reprehendit Donatistas, quod causam suam, quæ ad Episcoporum iudicium spectabat, referrent ad Regum & Imperatorum tribunal.

Quod igitur officium Imperatorum & Regum? non ut omnem curam Religionis & Ecclesie abijciant, tanquam ad se nihil spectet, hæc enim Donatistarum impia vox erat: *Quid Imperatori cum Ecclesia?* Sed ut tueantur ac defendant; non ut Domini, sed ut ministri; non ut iudices, sed ut executores, non ut rectores, sed ut adiutores. Id quod Carolus toties proficitur Epist. ad Angilbertum Abbatem, Epist. ad Offam Merciorum Regem, Epist. ad Leonem Papam. Quemadmodum & in formula juramenti, cum à Leone Imperium acciperet, id continetur, quæ ejusmodi fuit: *In nomine Christi, spondeo atq; polliceor ego N. Imperator coram Deo & B. Petro Apostolo me protectorem, ac defensorem fore hujus sanctæ Romanæ Ecclesie in omnibus, quatenus divino fultus fuero adiutorio, prout sciero, poteroque.* Ita Sigon, lib. 4. de Regn. Italix.

CAPUT IV.

Explicatio Caroli M. de potestate Sacerdotali sententia.

PRæter scripturæ testimonia, produxi Pontificum, SS. Patrum, & ipsorum Imperatorum iudicium, quibus Carolus M. religiosissimus Imperator accedit, idque ex Gelasij, & Fulgentij sententia, quam Carolus M. tanquam regalem sequi se profitetur. Satis hæc esse poterant; sed quia Nifanius tam impudenter, quam falsò scribere audebat hæc verba: *Quemadmodum penes Carolum fuit ordinare Rempublicam Civilem, sic etiam Ecclesiasticam; semper enim sibi reservavit Primatum in Ecclesiasticis, quoad jurisdictionem exteriorem.*

Conveniamus nunc denuò ipsum Carolum M. num ille sibi reservavit supremam jurisdictionem externam in Pontificem, & Episcopos, & res Ecclesiæ? id enim si verum est, Carolus M. hæreticus, & Lutheranus fuit, & quæ in Anglia hæresis fuit, Regem caput Ecclesiæ asserendo, hæc Nifanij iudicio, etiam Caroli fuerit. Id verò quàm falsum sit:

I. Convincitur ex causis fidei, quas Carolus Magnus rejecit ad Pontificis Romani tribunal. Hujus rei primum exemplum est in hæresi Elipandi, de filio Dei adoptivo, in qua controversia Carolus nihil ne per Franciæ quidem Episcopos definire voluit, nisi consulto prius Romano Pontifice: Ita enim in Epist. ad Hispan. Episcopos: *Iussimus SS. Patrum Synodale ex omnibus nostræ ditionis Ecclesijs congregari Concilium, Francofurtense videlicet. Sed quid addit? Prius tamen ad Apostolicæ sedis Pontificem de hac nova inventione ter, quaterque direximus Missos, scire cupientes, quod sancta Romana Ecclesia Apostolicis edocta traditionibus respondere voluisset.* Accepto igitur responso, tam è sede Apostolicâ, quàm ex libello Episcoporum Italiæ, Carolus scribit, se id statuisse, quod Dominus Apostolicus cum S. Romana Ecclesia, & Episcopi illis in partibus contra Elipandum decreverint. Idem est in causa de

cultu

cultu Imaginum ex eodem Concilio Francofurtensi. Nam etsi Hadrianus Papa hanc controversiam detulerit expendendam in Concilio Episcoporum Galliarum, & Germaniarum; habito tamen Concilio, Carolus & suam, & Episcoporum sententiam, actaque Concilij, retulit ad Pontificem ut supremum judicem controversiarum: ut constet ex literis Caroli M. ad Hadrianum Papam, & Hadriani ad Carolum, de libris qui falsò Carolini inscribuntur. Quâ super re Sirmondus ad acta Concilij Francofurtensis, & in Nicæna Synodo II. sub finem, Tom. 18. Concil. General. Paris. ad act. 4. Hinc Synodus Francofurtensis Can. 1. profitetur, se Apostolicâ auctoritate, & jussione Caroli congregatam; & Patres Concilij illius, cum in fine libri sententiam protulissent, addiderunt: *Reservato per omnia juris privilegio summi Pontificis, Domini ac Patris nostri Adriani primæ Sedis beatissimi Papæ.* Sanè Carolus in eadem Synodo, petijt à Patribus sibi Hildebaldum Colonensem Archiepiscopum adjungi, ut hujus consilio & auctoritate negotia Ecclesiastica, tanquam per legatum Apostolicum sibi à latere præsentem, tractaret; quemadmodum Angilramum Metensem Archiepiscopum, obtinuerat à sede Apostolicâ. Quod sanè opus non fuisset, si potestatem, & jurisdictionem supra Papam & Episcopos, sibi unquam arrogasset Carolus.

II. In controversiis arduis rebus, semper Carolus M. consuluit Pontificem; uti de Episcopis & Sacerdotibus, an ad castra sint mittendi? tandem à populo sollicitatus respondit: *Ego Carolus Gratia Dei Rex, regniq; Francorum rector, & devotus sanctæ Ecclesiæ defensor atq; adiutor, in omnibus Apostolica sedis hortatu, & maxime Episcoporum & reliquorum Sacerdotum consultu, servis Dei prohibeo, ne castra sequantur.* Tom. 20. Concil. General. In Capitulis Ecclesiasticis c. 3. Hunc in modum de Chorepiscopis, de purgatione Sacerdotum, de criminosis presbyteris, Capit. lib. 5. c. 33. *Tandem consultu, inquit, Domini & Patris nostri Leonis Apostolici, caterorumq; Romanæ Ecclesiæ Episcoporum, & Sacerdotum decernimus.* Hæc Hadrianus ipse Pontifex de Carolo M. in epist. ad Hispaniarum Episcopos, palàm ita scribit: *Carolus M. & venerabilis Princeps, Rex Francorum, & Longobardorum, B. Petri amore feliciter obstrictus, non renuit illi honorem debitum exhibere, & sedis ejus Præsulem dignum duxit, sacris syllabis consulendum, regiam videlicet, & Canonicam*

placuit ei consuetudinem renovare. Multa hujus rei sunt exempla. Facitisne id vos Lutherani, qui Carolum vobis vendicatis?

III. Constat ex appellationibus ad sedem Romanam: Ex quo capite etiam Bellarminus lib. 2. de Pontif. c. 21. Pontificis supremam auctoritatem multis clarè asserit; quam & Carolus M. hisce confirmat, Capitularium lib. 6. c. 287. *Prudenter justissimeq; decreto Concilij Niceni, atque Africani, decernimus, quaecunq; negotia, in suis locis, ubi orta sunt, finienda. Quod si ibi finiri non possint, aut si majores causa in medio fuerint devolute; ad sedem Apostolicam, ut sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit, post judicium Episcopale, referantur.* Idem de majoribus causis ad Pontificem scribendis decernitur Lib. 7. Capitularium, cap. 187. Lib. 6. Capitul. c. 299. Rursum lib. 7. cap. 235. *Placuit ut si Episcopus accusatus appellaverit ad Romanum Pontificem, id statuendum quod ipse censuerit.* Lib. 7. Capitularium, cap. 313. *Judicatus Episcopus ad Apostolicam sedem, si voluerit, appellet: idque ex Sardiceni Concilio præscribit idem c. 349.* Lib. 7. Capitularium cap. 241. *Si adversus Metropolitanum quis habeat querelam, petat Præmationem diœcesis, ut apud ipsum judicetur, aut apud sedem Apostolicam.* Prætermitto hîc innumera alia, ne tædio sint Lectori. Quorum nunc illæ appellationes, provocationesq; à Carolo probatæ, ad Archiepiscopos, Primates, & Apostolicam sedem, si Carolus supremam habuit jurisdictionem supra Episcopos & Pontificem? passusne Carolus hæc fuisset suæ potestati subtrahi, si hæc sibi, ut fingitis, asserta habuisset? Scio equidem, omne Lutheri odium, non aliunde in Pontificem, quàm quòd ad eum provocatio, & ab eo Lutheri condemnatio facta sit; inde hæreditarium vobis insidet odium illud.

IV. Carolus manifestè Archiepiscopis & Episcopis suam spirituale jurisdictionem asserit, quam sibi non competere agnovit: *Metropolitanis suis, Episcopi Suffraganei, secundum Canones subjecli sint.* Capitulare Caroli anno Regni xi. *Dignum est, ut Metropolitanus qui est pallio sublimatus, honoretur, & ceteros admoneat.* Capitularium lib. 6. cap. 79. *ad Metropolitanum Suffraganei Episcopi respiciant, & nihil novi audeant facere, in suis Parochiis, sine conscientia, & Concilio Metropolitanis; nec Metropolitanis sine eorum Concilio.* Synod. Aquisg. c. 8.

Monet Imperator Episcopos: *ut suâ Pontificali auctoritate Sacerdotes*

notes sibi subiectos constringant. Capitularium lib. 2. c. 5. Omnes Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, sub Episcoporum potestate mancant. Capitulum lib. 5. c. 39. Unusquisque Episcopus habeat sue parochie potestatem, & regat juxta reverentiam singulis competentem. Capitularium lib. 7. c. 36. Clerici & populi, si Episcopis suis obedire noluerint, excommunicentur. Capitulum lib. 6. c. 78. Rursum: Clerici à suis Episcopis judicentur, non à secularibus. Can. 28. Synod. Aquisgr. I. Volumus & precipimus, ut omnes suis Sacerdotibus, tam majoris Ordinis, quam & inferioris, à minimo usque ad maximum, ut summo Deo, cujus vice in Ecclesia legatione fungatur, obediētes existant. In select. Caroli M. cap. Can. 2. Et mox Can. 3. secundum Theodosij M. Imp. legem præscribit: Omnes causæ, quæ vel Prætorio jure, vel civili tractantur, Episcoporum sententijs terminatæ, perpetuo stabilitatis jure firmentur. Idem repetitur Capitularium lib. 6. c. 261. His addo Canonem sextum Concilij Francofurtensis, quo obedientia Presbyterorum, Monachorum, Clerici, & populi præscribitur erga Episcopos, & Metropolitanos; nec causæ ad palatium deferantur prius, quam ab his judicatæ sint: Et in ipso palatio non à laicis, sed Ecclesiastico Sacerdotum Concilio cognitæ, judicatæque sint. Uti hæc ex Hincmari epistolis constant, quas te legere velim, qui tam protervè scribis.

Sexcenta hujusmodi Caroli testimonia proferri possent, quibus jurisdictionem Pontificis & Episcoporum eorumque potestatem in judicandis causis Ecclesiasticis non modò profitetur, sed suis etiam legibus sancitam, inviolatamque esse voluit; perinde ut religiosissimi Imperatores Constantinus M. Theodosius, alijque fecerunt. Nunquam Carolus M. sibi hoc arrogavit, quod vos hæretici confingitis: vos primi estis, qui per Saxoniam, & Germaniam, Ecclesiam sacræ Potestatis & Jurisdictionis spoliatis, & ab Episcopis ad seculares Principes & Magistratus laicos transtulistis. Ad hoc enim vos Prædicantes nati estis, ut omnia turbetis in Ecclesia, & libera sit hæresis vestra, ab Episcoporum & Pontificis judicio. Non hæc Carolus M. tantus Monarcha, sibi in Ecclesia sumere ausus, quæ vos plebi & laicis defertis: adiutorem tantum ille se & defensorem Ecclesiæ ferebat. Id cognosces ex epistola Caroli ad Elipandum, & Hispaniæ Episcopos, cujus hæc inscriptio: *Carolus gratia Dei Rex Francorum & Longobardorum, filius & defensor sanctæ Dei Ecclesiæ.* Epistola ad Leonem Pontificem: *Nostrium est secundum auxilia*

xilia divina pietatis sanctam ubiq; Christi Ecclesiam, ab incurſu paganorum & infidelium divaſtatione armis defendere, foris & intus Catholicaſi dei agnitione munire.

Atque hoc illud Imperatorum Chriſtianorum, Regum, Principum, & Magiſtratus politici munus, non verò ſibi vindicare juris dictionem ſacram, externamque in gubernanda Eccleſia, uti hæc ab omnibus Theologiſ & Scriptoriſ planiùs ſunt aſſerta.

Quantam verò vim directivam & coërcitivam, poteſtas Pontificis indiſcretè in res temporales includat, (quod tu multis imperitè & contumelioſe moves,) ſatis Bellarminus lib. 5. de Pontifice, Suarez. lib. 3. de Primatu Pet. c. 16. & 17. aliſque innumeri Scriptores tradiderunt; & ſupervacaneum hoc loco diſceptare, cùm iſtam ſupremam & ſpiritualem Pontificis & Eccleſiæ juris dictionem, non tam neget, quàm non capias. Dicam hic, quod in ſimili pronuntiat Jrenæus. *Altiffima myſteria non omnes capiunt, quia non omnes cerebrum habent.* Tandem ex illa rapsodia tua, aliquid ordinatè, & ſolidè profer.

C A P V T V.

Inania Niſani argumenta, quibus Carolo M. Primatum Eccleſiæ, et poteſtatem ſupra ipſum Romanum Pontificem aſſerere vult.

ADverſus ea quæ de ſuprema Pontificis, & Imperatoris poteſtate, quæque de Jurisdictione ſacra Epiſcoporum, & civili Principum poteſtate, hætenus diximus, intendit arcum Niſanius ex odio in Pontificem, & ſcribit, Carolum M. habuiſſe poteſtatem ſupra ipſum Romanum Pontificem: & quamvis obtuſa ſint, nec digna eruditis auribus, ea tamen quia Superintendentis ſunt, & Lutherani Epiſcopi, audiamus.

I. Argu-

I. Argumentum Nifanij. Carolus M. inquit, ex quo Romanus Imperator est constitutus ab omnibus Rome in Basilica presentibus, eo ipso accepit dominium in urbem Romanam, in patrimonium S. Petri, imò potestatem accepit in ipsum Papam: Atque hinc ut de jurisdictione Ecclesiastica te agere profitearis, addis: Carolus M. semper sibi reservavit Primatum in Ecclesiasticis, quoad Iurisdictionem exteriorem, ut tam Civilem, quam Ecclesiasticam Rempublicam ordinaret. &c. Hæc propositio & assertio tua falsissima est: Nam potestas gubernativa Ecclesiæ, spiritualis, & supernaturalis est, exceditque omnem potestatem Regum, & Cæsarum, ut jam exposuimus: ne hanc Carolus unquam sibi vel in speciem arrogavit, ut tu somnias; ut jam multis ostendimus ex scriptura, ex Patrum, & Imperatorum, & ipsius Caroli consensu: imò quatuor prima Concilia Occumenica, quæ instar Evangelij D. Gregorius accipienda docuit, primatum Petri in Ecclesia, & supremam Pontificis Romani potestatem, supra Imperatores & Concilia asserunt, quam tu hinc abnegas. Prima principia non capis, & quis tecum disceptet? Interim quomodo tuam assertionem probes, audiamus.

I. Carolus M. inquis, lib. 6. Capitularium, cap. 28 i. ita proloquitur: Volumus atque precipimus, ut omnes ditioni nostræ Deo auxiliante subiecti, tam Romani, quam Franci, Alemanni, Bojovarii, Saxones, Thuringij, Frisones, Galli, Burgundiones, Brittones, Longobardi, Vascones, Beneventani, Gothi, Hispani, ceterique nobis subiecti omnes. Ergo, inquit, Romani etiam Carolus M. subiecti fuerunt, & quod consequens esse vis, etiam supra Romanum Pontificem habuit potestatem. Prorsus hoc absurdum est: cum hinc Carolus agat de Iurisdictione politicâ in recensitos populos, quam Pontifex & Episcopi Cæsari & Regibus integram relinquunt; non verò de Iurisdictione Ecclesiastica: Non enim eripit mortalia, qui regna dat caelestia.

At verò quid sequitur in hac Caroli lege? quid his populis suis præscribit? Volumus nempe, ut hanc sententiam, quam ex XVI. Theodosij Imperatoris libro, Capitulo videlicet XII. ad interrogata Ablavij Ducis, illi, & omnibus rescriptam sumpsimus, & inter nostra Capitula pro lege tenendam, consultu omnium fidelium nostrorum, tam Clericorum, quam & laicorum posuimus: lege cunctis perpetuò tenenda. Id est: Quicumque litem habent, siue possessor, siue petitor fuerit, vel in initio litis, vel decursis temporum cur-

riculis; si vè cum jam cœperit promi sententia: si iudicium elegerit sacro-
sancta Legis Antistitis, illicò sine aliqua dubitatione, etiamsi alia pars refra-
gatur, ad Episcoporum iudicium, cum sermone litigantium dirigatur; mul-
ta enim, quæ in iudicio captiosa præscriptionis vincula promi non patiuntur,
investigat & promi sacrosanctæ legis auctoritas. Omnes itaque causæ, quæ
vel prætorio iure, vel civili tractantur, Episcoporum sententijs determinatæ,
perpetuo stabilitatis iure firmentur. Nec liceat ulterius retraheri negotium,
quod Episcoporum sententia deciderit. Hæc Carolus. Quid nunc hîc de
Primatu Imperatoris in Pontificem præscribitur? prorsus nihil: imò
prorsus contrarium hîc vides, quantum scilicet Theodosius & Carolus
M. Imperatores, Episcoporum auctoritati, & potestati in iudicando de-
tulerint: perinde uti ante eos Imp. Constantinus M. pro amplissima Epi-
scoporum iudiciali potestate rescriptum dedit, de quo Baronius ad an-
num Christi 319. & 326. Id si vos hæretici faceretis, hæresis vestra non
esset: qui non modò *iudiciariam*, sed omnem etiam *potestatem iurisdic-
tionis* Episcopis abrogatis; quantumvis *Spiritus sanctus* posuerit eos *re-
gere Ecclesiam Dei*. Vel idè Imperatores, ac Reges Christiani, venera-
ti sunt Pontificem & Episcopos, quod vel ex hac Dei voce *Rectores Ec-
clesiæ ac iudices* intelligerent.

II. Argumentum deducit ex dominatu Caroli M. in urbem Ro-
manam, ex eoque tale format argumentum:

*Qui iure imperatorio habet dominatum in urbem Romanam,
ille habet Primatum Ecclesiæ, supra Pontificis potestatem;
Atqui Carolus M. hunc habuit: Ergò:*

R. Major falsissima est. Tiberius Cæsar, Claudius, Nero, Trajanus, Ve-
spasianus, cæteri que Imperatores, habuerunt dominatum urbis Roma-
næ; ergo habuerunt primatum Ecclesiæ supra S. Petrum, Clementem,
Linum, cæterosque Pontifices. Quam inepta & insulsa hæc argumen-
tatio! cum S. Petrus immediatè à Christo acceperit potestatem gubernan-
di Ecclesiam universam, (ut supra probatum est,) eaque potestas iuris
divini sit, altiorisq; ordinis, communicata omnibus Petri successoribus;
quam Pontifices tam sub Christianis Imperatoribus, quàm Ethnicis, &
Tyrannis habuerunt: perinde ut Episcopi suam spiritualem Iurisdictio-
nem, quæ à temporali Principum diversa est, ac longè eminentior in suo
genere

genere obtinent, quam ut nulla humana potestas Imperatorum aut Regum dare, ita nec tollere potest. Prima principia non intelligis, & disputando provocas omnes Catholicos; dignior, qui ad scholas, atque ad elementa Christianæ religionis addiscenda, in Daniam remittaris.

Sed historicum simul agis, introducendo quæstionem, utrumne tempore Caroli M. urbs Romana fuerit in potestate Pontificis, an Imperatoris? ad quod potissimum adfers ex Francorum annalibus, quod post mortem Hadriani Pontificis, Leo subrogatus, Anno Christi DCCCXCVI. *Miserit legatos ad Carolum Regem, offerendo claves Confessionis S. Petri, ac vexillum Romanæ urbis cum muneribus; rogando ut aliquem e suis Optimatibus Romanam mitteret, qui populum Romanum ad suam fidem, atque subjectionem, per sacramenta firmaret.* Quæ postrema verba, inquis, ludes sunt in oculo Cardinali Baronio, & Jesuitis. R. Hæc verba non sollicitant Theologos, sed historicos, cum ambigua sint: utrumne urbem Romanam in fidem suam, scribentis & petentis Pontificis, an verò Caroli Regis implorati velit recipi? primum tenet Bellarminus, posterius vos hæretici obtruditis. Quod Theologos hæc non sollicitent, clarum est: sive enim Pontifex Leo fuerit urbis Romanæ Dominus sive non fuerit, nihil tollit de potestate spirituali, quam habuit in urbem Romanam sicut in universum orbem Christianum habuit. Interim, primò benè respondet Baronius: malè ex his à Novatoribus inferri, Carolum fuisse immisum in possessionem urbis Romanæ, quod ei oblatae sint claves & vexillum urbis, cum ejusmodi munera à Pontificibus consuèrint offerri principibus, honorandi causâ: uti id ex S. Gregorij aliorumque Pontificum epistolis constat. Ita enim Gregorius Magnus ad Childebertum Francorum Regem claves Sancti Petri misit, Lib. 5. Epist. 6. Ita Gregorius III. ad Carolum Martellum destinat claves sepulchri cum vinculis Sancti Petri, ut refertur append. ad Gregorium Turonens. Quo tamen tempore Franci nondum pedem in Italia fixerant. Ita post anno 800. Patriarcha Hierosolymitanus, ad eundem Carolum misit vexillum benedictionis loco, unâ cum clavibus sanctorum locorum: Eodem modo urbem obtulit Carolo Pontifex, non ut possessori & Domino, sed ut defensori Ecclesiæ Romanæ: rogando, ut adversus hostes in fidem & tutelam susciperet. Neque Carolus memo-

ratur suscepisse cives in fidem suam, & juramentum, sed tutelam addixisse Pontifici: unde mox legatum misit Engelbertum Abbatem cum donarijs ad Pontificem, neque tum Imperator adhuc erat Carolus, sed Rex Italiae, tutorque Romanae urbis, perinde ut universae Ecclesiae per Italiam, à Pontificibus contra Longobardos vexatores Ecclesiae Romanae imploratus. Demum, non petijt Leo Papa, ut Romani Franci fidem jurarent, (quod Illyricus & alij novatores volunt,) sed Romanos eò adigi, ut Pontifici jusjurandum praestarent, idque Ægilbertus Abbas S. Richarii Misus, Caroli jussu effecit, uti Bellarminus tradit lib. 1. c. 1. de transl. Imperij. Adhæc dum Hadrianus Pontifex Carolum M. in primo adventu Romano excepit, obviamque direxit Episcopos, Abbates, & judices suos, & Carolus deinde licentiam à Pontifice petijt ingrediendi Romam, tum verò Romanorum, Francorumque judices, & Duces se conjunxerunt, (uti hæc Athanasius in Hadriano descripsit,) Pontificem non ut inferiorem, sed superiorem ex potestate sacra veneratus est, & tam Pontifex, quam Rex suos habuit judices, & praefectos; imo ipso Paschali die direxit diluculo, ipse sanctissimus Praesul cunctos judices, & universa obsequia militiae ad Regem: quæ magnam Pontificis in Urbe potestatem satis ostendunt. Quod autem dexteram Pontificis in ingressu tenuerit Rex, id in Pontificali rituum libro ita praescriptum erat: *ne Rex ipse à parte dextera, & prior Diaconorum à parte sinistra, deducant Pontificem usque ad Ecclesiam; quemadmodum Spondanus in notis ad hunc annum exponit.* Sed quid dicis ad hoc argumentum? Qui urbem moenibus, & arcibus praemunit, ille urbis est Dominus; Atqui Hadrianus Pontifex id fecit: teste Carolo M. in Epitaphio à se composito, in quo ita legis:

Doctrinis, opibus, muris erexerat arces,

Urbs, caput, orbis honor, inclita Roma, tuas.

Epitaphium hoc, præterquam quod Romæ supersit, leges tom. xviii. Concil. General. Paris. At Theganum obijcitis, quòd is scribat in hæc verba: *Eodem anno Leo Papa Romanus obiit, & Stephanus post eum successit, qui statim postquam Pontificatum suscepit, jussit omnem populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico.* Respondet Baronius (ad annum Christi 816. quo Leo Pontifex est mortuus) id factum esse ob Romanos cives, qui in Pontificis electione prouenerant ad tumultus,

tumultus: qualis etiam tumultus in Leonem Pontificem defuncto Carolo paulò ante Pontificis obitum exarſit: ut ex Anaſtaſio, & Francorum Annal. cognosces. Ad hos igitur coërcendos, conſultum habuit Stephanus Pontifex Leonis ſucceſſor, cives ad juramentum Ludovici Imperatoris adigere, ſiquidem vera narrat Theganus. Nihil hac ſuper re Anaſtaſius in electione Stephani.

Et verò quomodo Stephanus Pontifex cives ad id juramentum adigere potuit, ſi nullum illi jus fuit in Urbem, & cives? poſſet hoc modò Epifcopus Saxonie implorare auctoritatem Cæſaris adverſus cives ſibi ſubjectos & rebelles. Verùm Ludovicus Imperator mox à Stephano Papa in Gallijs inunctus; non modò ea, quæ à Pipino avo, & Carolo patre aut reſtituta, aut donata erant Romanæ Eccleſiæ, ſed & ipſam Romanam urbem cum Ducatu ſuo, cæterisque bonis confirmavit, reſtituitque ex integro Pontifici. Sicuti hæc Leo Oſtienſis in Chron. Caſſin. lib. l. c. 18. Gratianus Diſt. 63. Codices Vaticanæ, & Baronius exponunt, & ſatis cognosces ex diplomate Ludovici Imperatoris, quod capite proximo dabimus.

At demus tibi ultrò Romanos ceſſiſſe in Francorum poteſtatem, ex quo Carolus Magnus Romanus Imperator à Leone Pontifice eſt coronatus, at non ideo Carolus Magnus *Primatum* Eccleſiæ acceperit, quem nec populus Romanus, nec Græcus Imperator, neque ipſe Pontifex dare potuit, cum primatus ille à Chriſto ſolum S. Petro & Succeſſoribus ejus jure divino ſit datus: igitur ut ſub Ethnicis Imperatoribus, & barbaris Regibus Pontifex ſupremam juridiſtionem in Eccleſiam habuit, ita ſub Chriſtianis Imperatoribus multo habuit illuſtior. Hic tu bruti in modum agis: nec aliter vos hæretici, quàm Judæi & gentiles de Chriſti Eccleſia judicatis.

III. Argumentum adverſarij: Pontifex Romanus multa bona accepit in feudum ab Imperatore Carolo M. ergo Pontifex eſt ſubjectus Imperatori. Dignum proſectò Lutherano Superintendente argumentum: Archidux Auſtriæ, idemque Imperator, accipit feudum ab Epifcopo Ratiſbonenſi, ergo Imperator eſt ſubjectus Epifcopo Ratiſbonenſi: Multi Duces & Principes acceperunt feudum ab Epifcopis: & ſeptem olim Saxonie Principes, & ſedecim Comites habuerunt feuda à Corbejenſi Abbate ad Viſurgim, ergo Principes illi & Comites fuerunt

FF 3

ſubjecti

subiecti Episcopis & Abbati: quam hæc absurda sunt. Feudum enim certum vassalli obsequium, & fidelitatem importat erga Feudi Dominum, non subiectionem Vassalli, nec Domini imperium in feudatarium. Et quænam illa bona quæ Romanus Pontifex ab Imperatore accepit in feudum? ejus rei te tabulas & auctores proferre oportebat, quod non facis: credo, ut omnes Cæsarium & Principum donationes Episcopis & Ecclesiæ factas, in feuda politicorum Principum & hæresis tuæ spolia convertas.

IV. Argumentum: *Leo Pontifex indignè tractatus à Romanis & profugus ad Carolum M. Paderbornam usque, postea se Caroli M. judicio subiecit, quod Romæ à Carolo in causa ejus innocentie est habitum, ex quo clarissime, inquis, conficitur Carolum M. non modo in Romanos, sed & ipsum Pontificem habuisse potestatem.* Quam in rem totam narrationem ex Anastasio & Francorum annalibus adducis multa garriendo, confundendo, evagando, calumniando in Romanum Pontificem; nihil interim ex fundamento rei proferendo, ut totum illud cerebrum appareat nube hæresis obductum.

Ex. Igitur I. Pontifex jure divino & Canonico habet exemptionem & immunitatem ab omni judicio & jurisdictione sæculari, etiam Imperatorum & Regum. Hæc assertio est omnium Catholicorum Doctorum. Soto lib. 5. de just. q. 4. Bannez. 22. q. 67. Cajetanus tract. de potest. Papæ & Concilij c. 27. Turrecremata, lib. 2. Sum. c. 93. Bellarm. lib. 1. de sum. Pontif. c. 26. Molina de just. disp. 31. Valent. 4. p. disp. 5. q. 11. Suarez lib. 4. de immun. c. 4. Driedo lib. 1. de lib. Christ. c. 9. & 15. Henriquez lib. 7. de indulg. c. 24. Afferiturque ex jure Canonico & Concilio Romano, sub D. Sylvestro Pontifice habito can. 20. *Nemo, inquit, judicabit primam sedem, quoniam omnes sedes à primâ sede justitiam desiderant temperari. Neque ab Augusto, neque ab omni Clero, neque à Regibus judex judicabitur.* Hoc nimirum illud ex primâ Ecclesia in causa Marcelini Pontificis, qui se Concilio stitit ultro, at Concilium respondit: *Primâ sedes non judicabitur à quoquam.* Ita Nicolaus Papa epist. ad Michaëlem Imp. Gratian. 9. q. 3. cap. Caterique Theologi, Canonistæ & historici, quæ Catholicorum sententia multo illustrior facta est, in Leone III. Pontifice de quo hic agitur. Nam cum Romæ seditio contra eum mota esset, & Carolus ad eam sedandam Romam venisset, & in Basilica

S. Petri

S. Petri adstante populo, Clero, Abbatibus, & Episcopis, qui ob id ex tota Italia & Francia convenerant, sententias & vota de moribus, & vita Pontificis rogasset, responsum est ab omnibus una voce: *Sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum caput à nemine, laico praesertim judicari debere*, seu ut in vita Leonis refertur tom. 20. Concil. General. Paris. Nos *sedem Apostolicam quae est caput omnium Dei Ecclesiarum judicare non audemus*, nam ab ipso nos omnes, ut Vicario Christi judicamur, ipsa autem à nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit, sed sicut ipse summus Pontifex censuerit, Canonice obediemus. Ad quod tam grave responsum Carolus quaestionem omisit. Hæc tu Nifani quæ in Platina, Anastasio, vita Leonis, Baronio, & alijs legere poteras, more & dolo tuo transilis. Quantus denuo hîc impostor! adferre tot calumnias in odium Pontificum, & ea in quibus nervus est rei, de qua agitur suppressere: Et rem ipsam si rationibus expendas, Pontifex non potuit se submittere civili jurisdictioni, quando Pontifex ut Pontifex non habet jurisdictionem temporalem directam super alios, minus super se ipsum, ergo Imperatori dare non potuit: ita rursus Theologi in 4. dist. 18. c. 19. D. Thomas Palud. Bonav. Richard. Albertus, Canonistæ in cap. 5. *Ecclesia sancta*.

Re. 2. Pontifex, quod ad externum judicium attinet, potest se submittere iudicio alterius, sed tanquam arbitri, non iudicis, qui jurisdictione nititur in illum: ita D. Thomas ad hanc quaest. & alij. Quo refertur factum Leonis IV. Symmachi & Sixti III. ut hæc in iure Canonico & Conc. 3. Rom. leges, (quæ exempla hic te adferre oportebat,) atque id maxime ad tollendum scandalum fieri poterat, purgando se coram. Quemadmodum hic Leo III. Pontifex altero die præsentem populo, Clero & Episcopis, *amplexus sancta Christi quatuor Evangelia coram omnibus ascendit ambonem & sub iurejurando clara voce dixit, se de istis falsis criminibus, quæ Romani inique imposuerant, scientiam non habere, nec talia egisse unquam, quo peracto omnes Archiepiscopi, Episcopi, Abbates & cuncti Clerici Litania facta, laudes dederunt Deo, atq. Dei Genitrici semperq. Virgini MARIE Dominae nostræ, & B. Petro Apostolorum Principi, omnibusque Sanctis Dei.* Ita legas in vita Leonis, Tom. 20. Concil. General. Paris.

Accedit quod Carolus M. ubique in suis legibus, & Synodis immunitatem Ecclesiasticam asserat, ne Clerici, & Sacerdotes, & Episcopi ad judi-

ad iudicium sæculare trahantur, quod centum testimonijs hic probari posset, qua super re capite ultimo referam.

IV. Argumentum Nifanij: Carolus M. habuit jus temporale in patrimonium S. Petri. ergo, inquit, Carolus M. habuit supremum jus supra Pontificem Romanum, & jure sibi Primatum Petri vendicare potuit. Quàm insulsum denuò argumentum! quod duplici fallacia laborat: Tum quòd Carolum dicas habuisse jus temporale in patrimonium S. Petri, quod asseris, & non probas: Et unde hoc Carolo ius? cum Pontifex patrimonium Petri habuerit, antequam vel Pipinus, vel Carolus Reges Francorum essent: Tum quia Imperatori aut Principi tribuis potestatem, & jurisdictionem sacram in Pontifices & Episcopos, cuius ne quidem Imperatores & Principes sæculares sunt capaces. Repe- to quæ supra dixi toties. Aliud est jus spirituale, quod Pontifices, & Episcopi habent in suas Ecclesias. Aliud est jus temporale, quod habent in bona sua temporalia. Primum divino jure habent, alterum jure humano, Cæsarum videlicet ac regum donatione. Utrùmne Episcopi juri- um regaliū sint capaces, nemo facile controvertet, qui tot Sacerdotes & Pontifices in veteri lege simul Principes & reges legerit. Utrùmne de facto Romanus Pontifex & Episcopi Germaniæ habuerint, non attingit quæstionem fidei: sed hac super re, pertractatum in historia Caroli, satisque à Ferdinando Episcopo assertum est in Monumentis Paderbornensibus, ad diploma Caroli M. Wihoni & Ecclesiæ Osnabrug. datum.

C A P U T V I.

De Constantini M. donatione Romanæ Ecclesiæ facta, quam Pipinus Rex et Carolus M. ex integro restituit, confirmavit et auxit.

INcredibile quantum ex odio in Romanum Pontificem se fatigent Jurisconsulti heterodoxi & prædicantes, quos inter Nifanius, super donatione Constantini M. & bonis Romanæ Ecclesiæ redditis, auctis- que per Pipinum Francorum Regem, Caroli patrem, & ipsum Ca-
rolum

olum M. Possem hanc totam quæstionem hic intermittere; cum nec rem fidei attingat, nec Pontificis auctoritati sacræ derogat. Sive enim tam amplum Ecclesiæ patrimonium habuerit tum Romanus Pontifex, cum jurisdictione civili, sive non habuerit; nihil addit aut tollit de potestate Spirituali, quàm à Christo accepit *Vicarius Christi, & Successor D. Petri*, in universam Ecclesiam. Quia tamen Nifanius librum suum *Ostensionem historicam* ex parte inscribit, & ad historiam provocat; Pipinumq; patrem, & Carolum hic per calumnias traducit, homini vanè insultanti respondendum aliquid fuit.

Quâ in re primò certum, Romanam Ecclesiam habuisse amplum S. Petri patrimonium, donatione Christianorum Imperatorum, Principum, & piorum hominum: quemadmodum & Sixti Pontificis ætate magnus Ecclesiæ thesaurus fuit, quem S. Laurentius inter pauperes divisit: id verò patrimonium D. Petri. Longobardi postquàm Italiam ingressi sunt, multum per spolia & vexationes Romanorum Pontificum immi-
nuerunt, bonis ac possessionibus per vim & injuriam abreptis. Pontifices omni ope Caesarum destituti, implorant Francorum Reges, interque eos, prætermis-
sis cæteris, Gregorius III. Pontifex, Caroli Martelli, qui Caroli M. avus fuit, anno Christi 739. opem imploravit, adversus Luitprandum Longobardorum Regem; missis ad Carolum inter munera clavibus S. Petri: sicuti hæc non modò ex Anastasio constant, sed ex ipsa Epistola Pontificis ad Carolum Martellum, in quâ eum *Christianissimum filium* vocat: (leges hanc Epistolam apud Baronium, Tom. IX. annalium, & Tom. XVII. Concil. General. apud Sirmondum.) Post
ubi Aistulphus Longobardorum Rex, acerbius etiam Romanam Ecclesiam afflixit; Stephanus III. Pontifex, frustra imploratâ ope Constantinopolitani Imperatoris, in Gallias est profectus ad Pipinum Regem, Caroli Martelli filium; sollicitando auxilium adversus Longobardos. Pipinus, cognito Pontificis adventu, non modò cum uxore & liberis, obviam processit; sed & vice ltratoris, juxta eum incedens deduxit aliquamdiu, dum Parisios venirent. Inde Pipinus Rex, eodem anno, cum nihil per legatos obtineret in restitutione bonorum Ecclesiæ Romanæ, cum exercitu Alpes transgressus, in ipsis montium faucibus Aistulphum prælio vicit, & profugum Papiæ obsedit; dum acceptis ob-
sedibus, juramento etiam adigeret ad restitutionem bonorum Ecclesiæ

G G

Roma-

Romanæ. Quibus impetratis Pipinus recessit in Gallias. At cùm perfidus Longobardorum Rex ex fœdere & juramento, nihil minus præstaret; questus iterum Pontifex Stephanus, per litteras ad Pipinum, & Pipini filios, Carolum M. & Carolomanum, missas: quibus permotus Pipinus Rex, cum exercitu Italiam denuò ingressus, ad Alpium angustias Longobardos obtrivit, & Papiæ obsessum Regem eorum tenuit, dum re ipsa omnia Romanæ Ecclesiæ redderet. Itaque restituta Ravennâ, cum universo Exarchatu, multæque insuper civitates à Pipino concessæ, donatæque, quæ ab Anastasio recensentur; additurque *Pipinum amplificandæ Ecclesiæ Romanæ viam aperuisse*. Urbes hæc, & territoria, pluribus exprimit Leo Ostiensis, quemadmodum hæc infra memorabuntur planius. Donatio hæc Pipini diplomate consignata est, quemadmodum hæc acta esse ad Ann. Christi DCCXXXIII. DCCXXXIV. & DCCXXXV. ex Baronio, alijsque Scriptoribus cognoscas.

Demum, cum extincto Aistulpho, Desiderius Longobardorum Rex, Romanas ditiones invaderet, Romam fraudulenter ingressus, Pontificem indignè tractaret, Clericos necaret, & patrimonium Petri spolio raperet; post Stephanum, Hadrianus Pontifex, expertam Franci Cægis opem, à Carolo M. implorat. Is patris exemplo, cum exercitu in Italiam progressus, Desiderium Regem bello vincit, captum, exutumque regno, in Gallias abducit; dignâ Numinis pœnâ, qui Ecclesiam Romanam, omnibus propè bonis exuerat. Nec Carolus prius Italiâ excessit, quàm patrimonium Petri ex integro restituisset, novis tabulis consignatis: quibus non modò donationem Pipini patris ratam habuit, sed munificè etiam Corsicâ, Sardinîâ, Siciliâ, alijsque Ducatibus, patrimonium Petri auxit, obtulitque ad altare S. Petri; jurejurando simul se conservatorem, & defensores Romanæ Ecclesiæ obstrinxit. Hanc deinde tutelam Romæ Ecclesiæ, Carolus testamento filijs ad Theonis villam præscripsit: Quemadmodum hæc omnia ab Anastasio, Leone Ostiensi, cæterisque historicis referuntur.

Cæterum, id amplum Romanæ Ecclesiæ patrimonium, quod Romani ad Constantinum M. ut fontem liberalitatis referunt, oppugnant Novatores: ac tametsi Baronius, & Spondanus, ad annum Christi 324. donationem Constantini, uti hæc à Græcis edita fuit, supposititiam, aut corruptam admittant; non tamen ipsam donationem negant, sed multis argumen-

argumentis, & testimonijs adversus Novatores propugnant. Inter Novatores verò primùm Jurisconsulti eorum, ut Limnæus, Oldenburgerus, ceterique, *Papalis curia commentum* appellant. Post hos Nifanius ex Conringio scribit: *Pipinum Regem, Caroli Patrem, Stephani III. Pape figmento inductum, ut Exarchatum Ravennensem, Pentapolim, & alia à Longobardis erepta, Romanæ Ecclesie redderet; falsò obtendendo, eò quòd hæc bona Constantini M. dono ac munere, fuissent in patrimonio S. Petri: quâ fabulâ inductus Pipinus à Stephano Papa, & Carolus M. ab Hadriano Pontifice, regiones illas in manus Pape contra exceptionem tradiderunt.* Sed quàm falsus scriptor & impostor tu, & Conringius sis, id vel uno testimonio Hadriani integerrimi Pontificis ostendam, quem Carolus M. ut patrem coluit. Is ergo in Epistola ad Carolum M. quæ habetur tomo XVIII. Concilior. General. Paris. in hæc verba scribit, dum opem Caroli adversus Longobardos & Græcos imploraret: *Sicut temporibus B. Sylvestri Romani Pontificis, & sanctæ recordationis piissimo Constantino Magno Imperatore, per ejus largitatem sancta Dei Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, elevata atq; exaltata est, & potestatem in his Hesperie partibus largiri dignatus est; ita & in his vestris felicissimis temporibus, atque nostris, sancta Dei Ecclesia, id est B. Petri Apostoli, germinet & exultet, & amplius exaltata permaneat; ut omnes gentes, quæ hæc audierint, edicere valeant: Domine saluum fac Regem, & exaudi nos in die, quâ invocaverimus te: Quia ecce novus Christianissimus Dei Constantinus Imperator surrexit, per quem omnia Deus, sancta sua Ecclesia Beatorum Apostolorum Principis Petri, largiri dignatus est. Sed & cuncta alia, quæ per diversos Imperatores, Patricios etiam, & alios Deum timentes, pro eorum animæ mercede, & veniâ delictorum, in partibus Tuscia, Spoletio, seu Beneventano, atq; Corsicâ, simul & Sabinensi patrimonio, B. Petro Apostolo sancta q; Dei & Apostolica Romana Ecclesia, concessa sunt, & per nefandam gentem Longobardorum per annorum spacia abstracta, atq; ablata sunt, vestris temporibus restituantur: unde & plures donationes in sacro nostro scrinio Lateranensi reconditas habemus. Tamen & pro satisfactione Christianissimi regni vestri per jamfatos viros, ad demonstrandum eas direximus, & pro hoc petimus eximiam præcellentiam vestram, ut in integro ipsa patrimonium, B. Petro & nobis restituere jubeatis. Age nunc Nifani, & siquidem aliquid tibi ingenui superest animi, dic sodes: Utrumne Conringio tecum*

cum neganti, an Hadriano affirmanti credendum sit? qui hæc non ex suo ingenio, sed ex tabulario, seu Archivio Romano, & ex ipsis tabulis & originum literis asserit? Quas Carolus M. ita approbavit, ut ijs testimonijs permotus, bellum Longobardis intulerit. Quæ nunc fides humana locum habebit, si his fides abroganda? Imò omne bellum Pipini Regis & Caroli M. te & Conringio iudice, injustum erit, si hæc Pontificis testificatio falsa est: quando non ex alia causa, quàm ex fabulis Papæ, susceptum gestumque hoc bellum dicitis, idque tantis impensis, & tanto militum sanguine. Quæ hæc calumniandi libido in Pipinum Regem & Carolum M. Itane vos serò nati post octingentos annos, de his belli causis rectius iudicatis, quàm sapientissimi illi Reges & Pontifices? Quantum vos excæcat odium in Pontificem! Neque hac tantum epistola Hadrianus bona patrimonij S. Petri repetit, sed alijs quàm plurimis ad Carolum datis. Lege in eodem tomo Conciliorum epistolam I. ad Carolum; quâ à Ravennensibus per Carolum reddi postulat, civitates Æmiliæ, Faventiam, Forum populi, Forum Livij, Cæsenas, Bobium, Comiadum, Ducatum Ferrariæ, Imolam, & Bononias, unâ cum Pentapoli. Lege epistolam 15. quâ agrum Sabinensem: lege 29. aliasque. Lege etiam epistolam Hadriani ad Constantinum & Jrenen, quâ ea, quæ à Græcis erant ablata, reposcit: ut ea, quæ Constantinus M. olim dederat patrimonio Petri, Constantinus & Jrene mater restituat; de qua epistola Sirmondus & Gretserus.

Ac ne dubium sit de Constantini M. liberalitate in Ecclesiam Romanam, ad quam Hadrianus Pontifex provocat; recolenda est illa regia munificentia Constantini M. quâ scriptorum testimonio, tot Basilicas, & templa Christianorum Romæ, & per Imperium exstruxit, tot Sacerdotum collegia dotavit, tot bona & possessiones, ubique per Orientem & Occidentem Ecclesijs largitus est. Inter quæ illud memorabile, quod Eusebius refert in Constantini vita, c. 33. 36. & 39. Jussisse publico edito omnia Christianorum bona, quæ sub tyrannis Imperatoribus publico fisco addicta fuerant, Ecclesijs attribui, ijs tantum exceptis, quorum hæredes superessent. Et quanta Christianorum multitudo à trecentis ante ipsum annis aut martyrio affecta, aut proscripta; quorum bonis ingentes opes Romanæ Ecclesiæ accesserint necesse est: cum toties Roma Christianorum sanguine exhausta sit. Hæc liberalitate Constan-

tinus

tinus M. nobilissimas Lateranorum ædes donavit Pontifici, quod Nifan-
 nius cum Conringio negat, licet id S. Hieronymus epistola ad Ocea-
 num, alijque Scriptores affirmant. Quin præter Lateranense palatium,
 ipsam etiam urbem Romanam, Constantini donatione Pontifici cessis-
 se, scribit B. Adelhardus, Caroli M. consobrinus, & Corbejenfis Ab-
 bas, Pipino adjunctus in administratione Italix, in libello de ordine pa-
 latij, ex quo Hincmarus Rhemenfis Archiepiscopus epistola 3. c. 13. in
 hæc verba: *Constantinus M. Imperator Christianus effectus, propter amo-
 rem, & honorem SS. Apostolorum Petri & Pauli, quorum doctrina ac mi-
 nisterio, ad Christi gratiam baptismatis Sacramenti pervenit, locum ac se-
 dem suam, urbem scilicet Romanam, Papa Sylvestro, edicto privilegij tradi-
 dit, & sedem suam in civitate sua, quæ ante Byzantium vocabatur, nominis
 sui civitatem ampliando edificavit.* Accedit his Ado Archiepiscopus
 Viennensis in Chronico, ætat. 6. *Constantinus, inquit, caput totius Impe-
 rij Romam, beatis Apostolis Petro & Paulo sub testamento tradidit.* Facile
 nunc cæteros scriptores prætermitto, à quibus Constantini donatio
 asseritur, quos inter Godefridus Viterbiensis, in Chronico part. 6. c. 2.
 Burchardus, lib. 2. Decret. c. 5. Ivo Carnoten. part. 5. cap. 49. Leo IX.
 Epist. 1. contra præsumpt. Michaëlis Constantinopolit. Petrus Damia-
 nus in discept. Synodi, acta Sylvestri à Gelasio approbata, disp. 15. Et
 quos præterea Diana, quem ad manum non habeo, in hanc rem adducit.
 Illustre est, quod Luitprandus Cremonensis Episcopus, ex legatione
 ad Nicephorum Phocam Imperatorem, Ottoni Imperatori scribit:
*Constantinus Imperator Augustus, qui hanc ex suo nomine condidit civita-
 tem, sanctæ Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ ut erat Cosmocrator, multa donaria
 contulit; non in Italia solum, sed & in omnibus penè Occidentalibus regnis,
 nec non de Orientalibus & Meridianis, Græciâ scilicet, Judæâ, Perside,
 Mesopotamiâ, Babyloniâ, Ægypto, Lybiâ: ut ipsius testantur privilegia,
 quæ penes nos sunt. Sanè quicquid in Italia, & in Saxonia, Bojaria, domini
 mei est, (Ottonis nimirum primi,) quod ad Apostolorum beatorum Ec-
 clesiâ respicit, sanctissimorum Apostolorum Vicario contulit. Etsi est, ut
 Dominus meus ex his omnibus civitates, villas, milites, aut familiam obti-
 neat, Deum negavit.* Quibus verbis Luitprandus edicit, nihil bonorum
 sacrorum esse in potestate Imperatoris, quæ pietas & liberalitas piorum
 Principum, post Constantinum M. primum Christianorum Cæsarem,
 Ecclesijs donavit.

Jam verò quod attinet ad donationem Constantini M. & aliorum Imperatorum, ac Principum, eam esse auctam à Pipino Rege, & Carolo Magn. quod Catholici obtendunt, id ait Nifanius ex Conringij judicio, *Nullum habere monumentum hodie in scriptis Romanis, neque ejus donationis ullum testimonium superesse, præter Anastasij Bibliothecarij aula Romanæ mancipij.* Quasi Conringio hæretico, & tot scriptis ubique obtrectanti Pontificem, plus fidendum, quàm Anastasio Catholico, tam sincerè Vitas Pontificum ex Romanis tabularijs scribenti. Nam postquam Anastasius enumerasset civitates Longobardis ereptas, & à Pipino redditas, *De quibus, inquit, omnibus receptis civitatibus, donationem in scriptis beato Petro atq; sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vel omnibus in perpetuum Pontificibus Apostolica Sedis, emisit possidendam, quæ & usque hactenus in Archivio sanctæ nostræ Ecclesiæ recondita tenetur.* Præter Anastasium, Leo Ostiensis recenset, primùm magno numero civitates, unâ cum Ducatu Spoletano, Beneventano, & Exarchatu Ravennæ, à Pipino restitutas. Deinde subjungit: *Eam donationem manu propriâ, & filiorum, plurimorumque judicium & Optimatum subscriptione roboravit. Demum idem Rex, unâ cum Romano Pontifice in Italiam veniens, Ravennam & alias viginti civitates, eidem Aistulpho memorato sublatis, Apostolicæ sedis subjecit.* Hæc Leo Ostiensis, hist. Cass. lib. 1. c. 7. Nec modò has urbes redditas, sed & alias, antea ejusdem donatione collatas, per censet: quod & Baronius ad hunc annum Christi 755 confirmat. His adde diploma Ludovici Pij Imperatoris, de quo mox referam, quo donationem ab avo & patre factam confirmat. Tot hîc denuo testes, quot Episcopi, Abbates, & Comites subscripsere. Jam si frontem habes, aude posthac cum Conringio scribere, unum aula Romanæ mancipium Anastasium, donationis hujus testem duntaxat esse.

Sed & Constantini Magni, & Pipini Regis donationem non modò confirmatam, sed & cumulatam à Carolo M. constat ex eodem Anastasio, in vita Hadriani Pontificis. Quocirca duas tabulas donationis conscripsit, obligavit, & B. Petro obtulit; quarum alterâ continebatur *Promissio, quam ejus sanctæ memoriæ genitor Pipinus Rex, præsentē ipsomet Carolo, & Carolomanno fratre fecerat; alterâ vero continebatur, Promissio, quam ipse Carolus M. in Francia fecerat, propriâ voluntate, bono ac libenti animo conscribi jussérat per Etherium, religiosum.*
Hanc

Hanc quoq; B. Petro, & prefato Pontifici, feria 4. Pasche, ad altare obtulit, posuitq; super corpus B. Petri, osculatus Evangelia, quae ibi sunt, pro firmis-
sima cantela, & aeternâ nominis sui, & regni Francorum memoriâ. Uti hæc pluribus Anastasius, & ex eo Baronius refert ad annum Christi DCCLXXIV. Hadriani verò tertium.

Quantâ exinde liberalitate Ludovicus Pius Imperator, donationes hæc patris Caroli, & Pipini avi sui, confirmârit atque auxerit; id satis diploma ejus ostendit, quod Volaterranus lib. 3. Geographiæ, & Gratianus dist. 63. ex parte, integrum verò Baronius ex codice Vaticano Tom. IX. annalium recitat ad annum Christi 817. Ludovici Imp. 4. Ego Ludovicus Imperator Augustus, statuo & concedo per hoc pactum confirmationis nostræ, tibi B. Petro Principi Apostolorum, & per te Vicario tuo, Domino Paschali summo Pontifici & universali Papæ, & successoribus ejus in perpetuum, sicut à prædecessoribus vestris, usque nunc in vestra potestate, & ditione tenuistis, & disposuistis civitatem Romanam cum Ducatu suo, & suburbanis, atque viculis omnibus, & territoriis ejus, montanis, & maritimis littoribus, & portibus, seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis. Recenset exinde longâ serie urbes, oppida, territoria, Ducatus ac provincias, ac deinde subjungit: *Has omnes provincias supradictas, urbes, civitates, oppida & castella, vicos & territoria, simulq; & patrimonium jam dictæ Ecclesiæ tuæ, B. Petro Apostolo, & per te Vicario tuo, Spirituali Patri nostro, Domino Paschali summo Pontifici, & universali Papæ, ejusque successoribus, usque ad finem sæculi eo modo confirmamus, ut in suo detineant jure, principatu ac ditione. Simili modo per hoc nostrum confirmationis decretum firmamus donationes, quas pia recordationis Dominus Pipinus Rex, avus noster, & postea Dominus & genitor noster, Carolus Imperator, B. Petro Apostolo, spontaneâ voluntate contulerunt.* Idem diploma ex monumentis Vaticanis integrum recitat Sirmondus, Tom. XXI. Concil. General. Paris. pag. 41. Vide nunc iterum Nifani, cum tuo Conringio; non solo Anastasij, sed ipsius etiam Ludovici Pij Imperatoris testimonio, donationes Pipini & Caroli M. Romanæ Ecclesiæ factas asseri; probarique præterea urbem Romanam ante Pipinum & Carolum M. fuisse in potestate Pontificis Romani. Subscriplere huic diplomati tres ejus filij, Episcopi X. Abbates VIII. Comites XV. Meminit quoque hujus decreti Leo Ostiensis lib. I. cap. 18. Auctor Chronici Reichenbergensis Gerhous ibidem Præposi-

Præpositus. Idem ferè leges apud Sigonium lib. 7. in Ottone M. ad annum 967. & 973. in Histor. de Regn. Italia. Tursellin. in Otton. M. alijsque Scriptores. Hoc antecedentium jure subnixus Sergius II. Pontifex, Ludovicum quidem Lotharij Imperatoris filium Romæ coronavit, exercitum tamen ne quidem hospitij causa in Urbem intromittere voluit; sed munitis clausisque portis auctoritatis nutu, & religione templi objectâ inhibuit. Uti id Anastasius in vita Sergij, Browerus in Anal. Trev. & alij referunt. Ac licet Lothario Imperatori in divisione regni cessisse dicat cum Italia urbem Romanam, haud aliter dixit, quàm urbem Romanam contineri intra terminos ejus regni, nulla verò jurisdictione vel in Pontificem, vel in Urbem Romanam acceptâ: Inde & Leo ejus nominis IV. Pontifex, qui Sergio subrogatus est Urbem Romanam, quam Leo III. Pontifex Carolo M. Imperatore præmunierat, collapsis deindè muris, suo ære instauravit. Novam deindè adjecit urbem, ex Transtiberianis suburbijis munitam, quam *Leoninam* ab ejus nomine dixere posterij, ad quod opus perficiendum, Lotharius Imperator, & Reges fratres, multas argenti libras dono obtulere: tantum abest, ut Urbem sibi vendicarent. Opere ob metum Saracenorum accelerato, & perfecto, cum Episcopis, & Sacerdotibus universoque clero, & populo nudis pedibus per murorum ambitum supplex processit. Uti hæc multis relata sunt ab Anastasio in vita Leonis, & tom. XXI. Concil. General. alijsque Italicis Scriptoribus.

Obijcitis, Romanos Pontifices non semper fuisse in possessione urbis Romanæ. Ita quidem se habet; subinde enim Urbs à Gothis & Barbaris, subinde à schismaticis & hæreticis Græcorum Imperatoribus occupata. Et quantum non Romani Pontifices vexati ab Exarchis? sed inusus, sive non usus, arguitne rem non esse concessam? Quantum non stomachum tuum movebit, si legas Sylvestro Pontifici diadema à Constantino oblatum? quo tamen utinoluit, quod ex edicto Constantini asserit Leo IX. Pontifex, ad Michaëlem Constantinopolitanum Imperatorem. Legas præterea quæ Baronius ad annum Christi 324. scribit de Constantini M. in Ecclesiam munificentia, quæque Gretserus in commentariolo de donationibus Principum.

Hæc paucis ad donationem Constantini M. Pipini Regis, & Caroli M. quam Nifanius suis calumnijs traducit, interque commenta & fabulas

fabulas, cum Conringio, & sectarijs suis reponit. Atque ut videas, quam falsè, & perfidè nobiscum agatis, addo postremum Ottonis M. & primi è Saxonum gente nostræ religiosissimi Imperatoris diploma, anno Christi 962. consignatum; cujus autographum aureis literis exaratum, asservatur Romæ in Castello S. Angeli, recitaturque non modò à Baronio, sed & in ipsis Conciliorum Generalium tomis, uti & tom. IX. Concil. Parisiens. ex recenti editione leges.

DIPLOMA OTTONIS IMPERATORIS.

De confirmatione Jurium Romanæ Ecclesiæ.

In nomine Dei omnipotentis Patris, et Filij, et Spiritus Sancti.

EGO Otto Dei gratia Imperator Augustus, una cum Ottone glorioso rege filio nostro, divina ordinante providentia, spondemus atq; promittimus per hoc pactum confirmationis nostræ, tibi beato Petro Principi Apostolorum, & clavigero regni calorum, & per te Vicario tuo Domino Ioanni summo Pontifici, & universali XII. Papa, sicut à prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate, atq; ditione tenuistis, & disposuistis civitatem Romanam, cum ducatu suo, & suburbanis suis, atq; viculis omnibus, & territoriis ejus, montanis & maritimis, littoribus, atque portibus, seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis, ac viculis Tuscia partibus, id est Portum, Centumcellas, Cere, Bledam, Marturianum, Sutrium, Nepem, Castellum, Gallisem, Ortum, Polimartium, Ameriam, Tudam, Perusiam cum tribus insulis suis, id est Majore, Minore, Pulvensim, Narniam, & Utriculū, cum omnibus finibus ac territoriis ad superscriptas civitates pertinentibus. Nec non exarchatum Ravennatem sub integritate, cum urbibus, civitatibus, oppidis, & castellis, quæ pia recordationis Dominus Pipinus, & Dominus Carolus excellentissimus Imperator, prædecessores videlicet nostri, beato Petro Apostolo, & præde-

HH

cesso-

cessoribus vestris, jam dudum per donationis paginam contulerunt, hoc est civitatem Ravennam, & Emiliam, Bobium, Cesenam, Forum populi, Forum Livij, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comiacum, & Hadrianis, atque Gabellum, cum omnibus finibus, territoriis, atque insulis, terra mariq; adsupra scriptas civitates pertinentibus: Simul & Pentapolim, videlicet Ariminum, Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Ausimum, Humanam, Hesium, Forum Sempronij, Montem Feltri, Urbinum, & territorium Balnense, Calles, Luciolis, & Eugubium, cum omnibus finibus, & territoriis ad easdem civitates pertinentibus.

Eodem modo territorium Sabinense, sicut à Domno Carolo Imperatore antecessore nostro, beato Petro Apostolo per donationis scriptum concessum est sub integritate. Item in partibus Tuscia Longobardorum Castellum Felicitatis, Urbem veterem, Balneum regis, Ferentum, Viterbium, Ortium, Natam, Tuscanam, Suanam, Populonium, Rosellas, cum suburbanis, atque viculis omnibus, & territoriis ac maritimis oppidis, ac viculis, seu finibus omnibus. Itemque Almus cum insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardonis, deinde in Berceto, exinde in Parma, deinde in Regio, exinde in Mantua, atque in monte Silicis atque provincia Venetiarum, & Istria, nec non & cunctum ducatum Spoletanum, seu Beneventanum, una cum Ecclesia sancta Christiana posita prope Papiam juxta Padum quarto milliariorum.

Item in partibus Campania Soram, Arces, Aquinum, Arpinum, Theanum, & Capuam, nec non patrimonia ad potestatem, & ditionem vestram pertinentia, sicuti est patrimonium Beneventanum, & patrimonium Neapolitanum, & patrimonium Calabria superioris, & inferioris. De civitate autem Neapolitana, cum castellis, & territoriis & finibus, & insulis suis sibi pertinentibus, sicut ad easdem respicere videntur, nec non patrimonium Siciliae si Deus nostris illud tradiderit manibus. Simili modo civitatem Cajetanam, & Fundum cum omnibus earum pertinentiis.

Insuper offerimus tibi, beate Petre Apostole, Vicarioque tuo Domno Joanni Papa, & successoribus ejus, pro nostra anima remedio, nostrique filij, & nostrorum parentum, de proprio nostro regno civitates, & oppida cum piscariis suis, id est Reatem, Amiternum, Furconem, Nursiam, Balvam, & Macsim, & alibi civitatem Interamnem, cum pertinentiis suis.

Has omnes supradictas provincias, urbes, civitates, oppida, & castella, viculos, & territoria, simulq; & patrimonia, pro remedio animae nostrae, & filij

filij nostri, siue parentum nostrorum, ac successorum nostrorum, & pro cuncto à Deo conservato, atque conservando Francorum populo, jam dicta Ecclesia tua, beate Petre Apostole, & per te Vicario tuo spiritali Patri nostro, Domino Ioanni, summo Pontifici, & universali Papæ, ejusque successoribus usque ad finem sæculi, eo modo confirmamus, ut in suo detineat jure, principatu, atque ditione.

Simili modo per hoc nostra delegationis pactum confirmamus donationes, quas pia recordationis Dominus Pipinus Rex, & postea Dominus Carolus excellentissimus Imperator, beato Petro Apostolo spontanea voluntate contulerunt: nec non & censum, vel pensionem, seu ceteras dationes, que annuatim in palatium regis Longobardorum inferri solebant, siue de Tuscia, siue de ducatu Spoletano, sicut & in superscriptis donationibus continetur, & inter sanctæ memoriæ Hadrianum Papam, & Dominum Carolum Imperatorem convenit, quando idem Pontifex eidem de superscriptis ducatibus, id est Tuscano, & Spoletano, suæ auctoritatis præceptum confirmavit: eo scilicet modo, ut annis singulis prædictus census ad partem Ecclesiæ beati Petri Apostoli persolvatur: salva super eosdem ducatus nostra in omnibus dominatione, & illorum ad nostram partem & filij nostri subjectione. Caterum, sicut diximus, omnia superius nominata ita ad vestram partem per hoc nostra confirmationis pactum roboramus, ut in vestro permaneant jure, principatu, atque ditione: Et neque à nobis, neque à successoribus nostris per quodlibet argumentum, siue machinationem, in quacumq; parte vestra potestas imminuat, aut à vobis inde aliquid subtrahatur de superscriptis videlicet provinciis, urbibus, civitatibus, oppidis, castris, viculis, insulis, territoriis, atq; patrimoniis, nec non & pensionibus atque censibus: ita ut neque nos ea facilius simus, neque quibuslibet ea facere volentibus consentiamus. Sed potius omnium, quæ superius leguntur, id est, provincia, civitates, urbes, oppida, castella, territoria, & patrimonia, atque insula, censusq; & pensiones ad partem Ecclesiæ beati Petri Apostoli, atq; Pontificum in sacratissima illius sedere residentium, nos in quantum possumus, defensores esse testamur, ad hoc, ut ea in illius ditione, ad utendum, & fruendum, atq; disponendum firmiter valeant obtineri: salva in omnibus potestate nostra, & filij nostri, posterorumq; nostrorum, secundum quod in pacto, & constitutione, ac promissionis firmitate Eugenij Pontificis, successorumque illius continetur, id est:

Ut omnis Clerus, & universa populi Romani nobilitas, propter diver-

sas necessitates, Pontificum irrationabiles erga populum sibi subiectum afflictates retundendas, sacramento se obligent: quatenus futura Pontificum electio (quantum unuscuiusque intellectus fuerit) canonicè & iuste fiat, & ut ille, qui ad hoc sanctum, atque Apostolicum regimen eligitur, nemine consentiente, consecratus fiat Pontifex, priusquam talem in presentia missorum nostrorum, vel filij nostri, seu universa generalitatis, faciat promissionem pro omnium satisfactione, atque futura conservatione, qualem Dominus, & venerandus spiritalis Pater noster Leo sponte fecisse dignoscitur.

Præterea alia minora huic operi inferenda prævidimus, videlicet, ut in electione Pontificum, neque liber, neque servus, ad hoc venire præsumat, ut illis Romanis, quos ad hanc electionem per constitutionem sanctorum Patrum antiqua admisit consuetudo, aliquod faciat impedimentum. Quod si quis contra hanc nostram institutionem ire præsumpserit, exilio tradatur.

Insuper, ut nullus missorum nostrorum, cuiuscunque impeditionis argumentum componere in præfatam electionem audeat, prohibemus. Nam & hoc omnimodis instituere placuit, ut qui semel sub speciali defensione Domini Apostolici, siue nostra fuerint suscepti, impetrata iuste utantur defensione. Quod si quis quenguam illorum, qui hoc promeruerunt, violare præsumpserit, sciat se periculum vite sue esse incursum.

Illud etiam confirmamus, ut Domino Apostolico justam in omnibus servant obedientiam, siue ducibus ac iudicibus suis ad justitiam faciendam. Huic enim institutioni hoc necessario annectendum esse perspeximus, ut missi Domini Apostolici, seu nostri semper sint constituti, qui annuatim nobis, vel filio nostro renuntiare valeant, qualiter singuli duces, ac iudices populo justitiam faciant. Hanc imperialem constitutionem quomodo observent, qui missi, decernimus, ut primum cunctos clamores, qui per negligentiam ducum, seu iudicum fuerint inventi, ad notitiam Domini Apostolici deferant. Et ipse unum e duobus eligat, aut statim per eosdem missos fiant ipsa necessitates emendate, aut missio nostro nobis renuntiante per nostros missos à nobis directos emendentur. Hoc ut ab omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, & nostris firmum esse credatur, propria manus signaculo & nobilium optimatum nostrorum subscriptionibus hoc pactum confirmationis nostræ roboravimus, & bullæ nostræ impressione obsignari iussimus.

Signum Domni Ottonis, serenissimi Imperatoris, ac suorum Episcoporum Abbatum & Comitum.

Signum

Signum Adaldagi Hammaburgensis Ecclesia Archiepiscopi.

Signum Hartberti Curienfis Ecclesia Episcopi.

Signum Druogonis Osnaburgensis Ecclesia Episcopi.

Signum Votonis Argentinenfis Ecclesia Episcopi.

Signum Otuvini Hildesheimensis Ecclesia Episcopi.

Signum Landuvarti Mindonensis Ecclesia Episcopi.

Signum Otgeri Nemetinensis Ecclesia Episcopi.

Signum Gezonis Tortonenfis Ecclesia Episcopi.

Signum Huchberti Parmensis Ecclesia Episcopi.

Signum Vuidonis Mutinensis Ecclesia Episcopi.

Signum Attonis Fuldensis Monasterij Abbatis.

Signum Guntharij Herolfeldensis Monasterij Abbatis.

Signum Eberarti Comitis.

Signum Guntharij Comitis.

Signum Burgharti Comitis.

Signum Vtonis Comitis.

Signum Cronratis Comitis.

Signum Ernustes.

Signum Thietheris, Ricdages, Liupen, Hartuviges, Arnolues, Ingilthies, Burchartes, Retinges.

Anno Dominice incarnationis nongentesimo, sexagesimo secundo, indictione quinta, mense Februarij, decimo tertio die ejusdem mensis, anno vero Domini Ottonis imperij invictissimi Imperatoris vigesimo septimo, facta est hec pactio feliciter.

Legis hic præter cætera Ottonis M. & tot Episcoporum testimonia, quibus Pipini Regis, & Caroli M. donatio Romanæ Ecclesiæ facta confirmatur, quam tu cum Conringio inter figmenta habes. Quid nunc dices Nisani? faciesne Ottonem M. & tot Saxoniar nostræ Episcopos, cæterosque qui subscripsere mendaces? aut diploma negabis, quod hodieum aureis literis scriptum extat? nisi omnem fidem humanam è mundo tollere libeat, quando in historijs nihil certius, quàm quod hujusmodi diplomatum fide asseritur. Similis fidei ac formæ est diploma D. Henrici Imp. quo patrimonium Rom. Ecclesiæ confirmat. Leges id apud Baron. & Tom. ix. Conc. Gen. Par. edit. ult.

Sed

Sed quid hic agimus? Homines odio in Romanam Ecclesiam excecati, qui testimonia divina non recipiunt, humana quomodo admittent? *Qui per fallaciam veniunt*, quærit Tertullianus, *quam fidem obtendunt?* dicam planius. Qui per hæresin Deo fidem fefellere, cui mirum ab his humanam fidem rejci, aut eludi; literis, ac tabulis, quibus Principes vestri politici bona hæreditaria possident, credi vultis, & Ecclesiæ tabulis fidem abrogatis. At quanto latius faceres tu, & Cöringius, si ab Ottone M. & majoribus ejus, Ludolpho nimirum proavo, Ottone avo, Henrico patre, ac Rege, magnis Saxonix ducibus; si ab Ottone II. filio, Ottone III. & Henrico S. nepotibus, & magnis è gente nostra Imperatoribus disceres venerationem Romanæ Ecclesiæ, & avitã majorum religionem, quam illi tot donationibus Ecclesiarum, tot foundationibus Collegiorum, Cœnobiorum, & Episcopatum, tot diplomatum tabulis, tot sacrorum ubique per Saxoniam monumentis, testatam reliquere. Sed horum spolia vobis gratiora, quàm sincera & Christiana memoria, ne per hæc vestigia antiquitatis, monstretur populo via veritatis.

CAPVT VII.

An Carolus M. ius eligendi Romanum Pontificem ab Hadriano Pontifice acceperit?

Audaacter affirmat id Nifanius, in hæc verba: *Carolus M. ab Hadriano Pontifice accepit ius, & potestatem eligendi Romanum Pontificem, & ordinandi sedem Apostolicam. II. ab eodem Hadriano accepit ius investiendi Archiepiscopos & Episcopos. Id verò ius quia Pontifices per tyrannidem eripuerunt, quantum, exclamat, recessere Romani & Catholici à Caroli M. religione!* Quantum tu hinc desipis rursus! Duo moves, quæ ordine expedienda. Primum est de potestate eligendi Pontificem, quæ Carolo M. data sit ab Hadriano Pontifice; in quam rem, dicis, habere vos diploma Hadriani Papæ, cujus mentio quoque sit apud Sigebertum. Qua in controversia, ut tecum agam quæro.

Jus

Jus illud eligendi Pontificem, fuitne divinum, an humanum in Imperatore? Non divinum: quia ab Hadriano Pontifice datum agnoscis Carolo M. ergo humanum fuit; quod vel ex eo clarum est, quia Romani Pontifices à S. Petro, ad Constantinum M. per trecentos annos sub ethnicis Imperatoribus fuere; quibus tamen nullum jus fuit eligendi Christianos Pontifices. Quocirca si humanum jus fuit, nulla hinc jactura facta est in articulis fidei, qui juris divini sunt. Deinde, jus illud humanum, fuit à Pontifice Romano, ut fateris: & si à Pontifice Romano? ergò ab *Antichristo*: quando jam inde à tempore S. Gregorij Papæ per ducentos annos, scribis, sedisse Pontifices Romæ, *in sedili Antichristi*: & si ab *Antichristo*, quomodo Christianum esse potuit, & à Carolo M. acceptari? aut quâ conscientia ex jure illo potuit Carolus M. & successores ejus, eligere Romanos Pontifices, & in throno Antichristi collocare? *Serve nequam, ex ore tuo te judico*. Tertiò scribis Imperatorem habere Primatum, & potestatem supra Pontificem Romanum; id si ex ore tuo verum est; ad quid opus erat privilegio, ac jure illo eligendi Pontificem? qui superiori potestate poterat constituere & imponere Pontifices? Quam hoc absurdum! Tam delira sunt cætera, quæ hinc prætermitto. Miræ nocturnæ videntur nidum struxisse, in muscoso cerebro tuo. Sed jam te expediam ex somnio tuo.

R. I. Jus illud eligendi Pontifices, nullo *jure divino* habuere Imperatores; alias nunquam electio Pontificis sine illo fieri debuisset: Neque ex *vi Imperij*: quia statim ab initio Imperij sibi arrogassent Cæsares; tum etiam quia Pontificis dignitas, suo modo divina est, ex supernaturali potestate; Imperium verò terrenum, & humanum est. Quo ergo modo electio Pontificis ad illos pervenit? duplici nimirum. Primò per vim, & potentiam; quo modo à Justiniano ad Constantinum IV. qui juri suo cessit, usurparunt: ut satis deplorat S. Gregorius in psal. 5. multisque ostendit Bellarm. lib. 1. de Cleric. c. 9. Et Baronius ad annum Christi 590. ubi Imperatorum violentiam, avaritiam, & Simoniam, in extorquenda pecunia pro confirmatione exponit: duravitque hæc mala consuetudo ad Agathonem Papam, ut constat ex *cap. Agatho, d. 63*. Ex summa autem vi, & injuria, nullum jus comprobari legitimum potest. Alter modus est per concessionem, ac privilegia Pontificum. Et hoc modo ferunt

ferunt, Carolum M. & Ottonem Imperatorem, consecutos privilegium eligendi Pontificem; illum ab Hadriano, hunc à Leone VIII. Pontifice: nixi Gratiano, qui id refert in c. *Hadriani*, & c. *Synodo* d. 163. Verùm ad annum Christi 774. Baronius, & Spondanus; Azorius part. 2. lib. 3. c. 29. alijque id Gratianum ex falsis historijs referre, & privilegia illa à schismaticis conficta fuisse contendunt, simulque Sigebertum impostura convincunt, qui schismatis Henrici Imperatoris fautor, scripsit Carolum M. post primum accessum ad urbem Romanam, rediisse paucis post diebus Papiam ad Urbem; ubi in Concilio Romano CLIII. Episcoporum, hoc ei privilegium, ab Hadriano datum sit; de quo tamen, nec in Francorum annalibus; nec in actis, & vitâ Hadriani; nec in historicis ejus ævi, ulla est mentio. Et quàm falsò id scribat Sigebertus, vel ex eo constat, quòd Carolum M. quinquies Romam adiisse dicat: cùm ceteri omnes scriptores, non nisi quater id factum memorent. Vnde ergo quintus ille adventus? Vnde diploma illud Hadriani, quod Nifanius cum tanto triumpho producit? quod inter acta Hadriani nullibi reperitur? Figmentum est schismaticorum, & hæreticorum. At Goldastus hæc refert, & tuetur; homo videlicet Calvinista, tot fallacijs & criminationibus convictus: quem in hac re luculenter refutavit Gretserus in Apol. Baronij, cap. 1. lib. 2. c. 1. & 2. contra replicationem Goldasti. Addit Nifanius Marc. Anton. de Dominis, apostatam Catholicæ religionis, Arnisaum, Conringium, qui Sigebertum vindicent: sed hi tam hæresis tuæ, quàm Sigebertus schismatis sui patroni sunt, à quibus hac in re nihil veri expectare licet; cum his nihil aliud propositum fuerit, quam Pontificis auctoritatem labefactare. Walthramus Naumburgensis, quem tribus annis ante Sigebertum scripsisse refert, eadem schismatis labe per Saxoniam infectus fuerit, quales tum alij scriptores partes Cæsaris sectati sunt. Antiquiorem ex Caroli M. & Ludovici Pij ætate desideramus: hic hæretis. Ac mirum sanè, si ab Hadriano Pontifice hoc Carolo privilegium sit datum, Carolum in electione Leonis eo non esse usum, quod tamen maxime fieri oportebat: nihil vero in ejus vita, & electione hæc super re proditum: ne quidem de legatis Caroli tum presentibus, refertur; electio ejus à Sacerdotibus, & Clero in Natali S. Stephani facta, cui Carolus postea in Epist. ad Leonem gratulatur de unanimitate electionis, nihil sibi ex eâ vendicando, Tom. 20, Conc. Gen. Parisiens. edit.

Hinc

Hinc Sigonius multò cautius, Carolum quidem illo privilegio donatum scribit, & mox ultro renuntiassè. Adhuc cum Hadrianus II. eligeretur, fuere in Urbe præsentes Ludovici Pij Imp. Missi seu Legati, questi quidem illi, quod ad electionem vocati non sint, sed responsum: *id non contemptu Caesaris, sed futuri temporis prospectu factum esse, ne videlicet legatos Principum expectandi mos per huiusmodi formulam inolefceret.* Quo responso & legati, & Imperator acquieverunt, & collaudarunt factum. Grat. dist. 6. c. 21. Imo ipse Imperator Ludovicus Pius lege post sanxit, ne quis Francus, aut Longobardus, aut alius ex gente sua, aut publicè, aut privatim se electioni immisceret, dist. 63. c. 30. 31. & 32. Omitto hic Pontificum & Imperatorum decreta de liberâ Episcoporum electione, quâ super re Baronius ad annum Christi 774.

Sed demus vobis ejusmodi privilegium datum esse Carolo M. idque ad successores transisse, quid inde conficitis aliud, quàm summam Pontificis auctoritatem, & eminentiam, qui tale privilegium Imperatori dare potuerit, quod ex sua potestate non habebat? Id sicut unus Pontifex dare, ita alter etiam ex justis causis, ut post factum, rursus revocare potuit; quod semper Imperator Pontifici maneat inferior, quando per tale privilegium nulla spiritualis jurisdictio cum Imperatore communicatur: nam jus nominandi, eligendi, vel etiam confirmandi, non est jurisdictio, sed auctoritas quædam circa personam eligendam. Eligunt Cardinales Pontificem, & Canonici Episcopum: nec tamen supra electum postea habent jurisdictionem, cui mox ut electus est, subijciuntur: quod maximè in Pontifice valet, qui immediatè à Deo potestatem & jurisdictionem accipit in universum orbem Christianum. Hæc & similia principia Catholicæ religionis te primùm oportebat oppugnare, antequam tam frivola, insulsa & confutata toties proferres in medium, accumulando tot scriptores è sectis tuis, in quibus tantum sapientiæ, quantum in te est. Non illis Philologorum commentis, sed Theologorum placitis, Conciliorum decretis, Apostolica consuetudine & judicio Catholicæ Ecclesiæ res conficitur.

CAPUT VIII.

Utrum Imperium Romanum auctoritate Leonis Romani Pontificis translatum sit in Carolum M.

Vulgata & nota contróversia de translatione Imperij à Græcis in Francos seu Germanos, quæ cum Lutheri hæresi, odio nimirum in Pontificem mota ab heterodoxis : nec tamen iidem inter se, ut in omni hæresi fit, consentiunt: dum alij jure belli à Carolo M. Imperium acquisitum volunt; alij dono Græcorum Imperatorum, aut transactione cum Græcis; alij successione hæreditaria; alij electione Senatus populique Romani translatum contendunt. At nulli heterodoxorum quod Catholici asserunt, auctoritate Pontificis factum volunt. Alij hæc omnia miscent, conjunguntq; quo callidius fallant. Hos inter Nifanius ita pronuntiat: *Communis est sententia* (hæreticorum videlicet fratrum ejus) *Carolus Imperium partim armis occupatum sibi vendicavit, partim facta cum Constantinopolitanis pactione obtinuit, partim à senatu populoque Romano ultro sibi allatum suscepit, in quo Pontifex non nisi partes primarij civis, aut unius ex statibus habuit, à quo coronam impostam accepit.* Falso hæc quidem, sed tamen mitius, quam Lutherus: nam ut Chytraeus testatur in Commentario c. 13. Apocalyp. Imperium quidem Germanicum à Papa constitutum, & in Carolum M. translatum, sed Papam in eare Antichristum, & bestiam in Apocalypsi descriptam præclare egisse docet; ideoq; Germanicū Imperiū non alio jure, quam Antichristi ad Francos, Germanosque pervenisse. Lutherum secutus Illyricus cum Centuriatoribus, Bibliander, Chytræus, cæteri; Lutherani: qui tamen in eo nobis gratiam magnam præstant, quod Pontifici adscribant translationem Imperij. Adeo *mentita est iniquitas sibi.* Nunc ordine singula paucis refellamus: nec multis opus, quando de hac re fuse Bellarminus lib. de translatione Imperij, Baronius ad annum Christi 801. Gretzerus Tom. 2. defens. Bellarm. Azorius p. 2. lib. 10. c. 2. alijque ab Azorio citati.

I. Non

I. Non hic quaestio est de Imperio Romano, quod à C. Julio Cæsare & Augusto ortum continuatumque est ad Constantinum M. id enim per vim & tyrannidem magis, quam per leges & jura cœpit, quamvis postea Senatus, populi que Romani consensu confirmatum sit. Qui deinde Augusto successerunt Cæsares, nec Christiani fuerunt, ij modo à populo, modo à Senatu, modo ab exercitu, modo à Pratorianis militibus, modo per vim & tyrannidem, modo ab ipsis Imperatoribus nominati, electi, creatique sunt, accedente tandem Senatus populive Romani aut tacito aut expresse consensu.

II. Neque hic quaestio est de Imperatoribus qui post Constantino M. usque ad Carolum M. successere, hi enim licet Christiani fuerint, ac perinde Romano Pontifici, ut Christi Vicario subjecti; attamen magis per successionem, quam electionem, Romani Pontificis auctoritate Imperatores facti sunt. Quanquam ex his nonnulli per vim & tyrannidem imperium sumpserint, alij vel ab exercitu vel ipsismet Imperatoribus nominati, electique adierint imperium. Quin & de his scripsit D. Thomas in opusculo de regimine Principum lib. 3. cap. 16. eos à Vicario Christi summo videlicet Pontifice dependisse. *Vnde, ut ipse inquit, ipsorum imperium ad exequendum regimen fidelium secundum mandatum summi Pontificis ordinabatur, ut merito dici potuerint executores, & Imperatores Dei, ad gubernandum populum Christianum.*

III. Quaestio verò est de Carolo M. & ijs Imperatoribus, qui Carolo M. successerunt, nam ab eo tempore Imperator à Romano Pontifice confirmari, inungi, sacrari & coronari cœpit; atque inde tanquam patronus & protector Ecclesiæ jurejurando promittere consuevit, se Ecclesiam, & Romanum Pontificem Christi Vicarium, ac Petri successorem defensurum. Hinc nunc quaestio procedit de Carolo M. unde is Imperatoriam potestatem consecutus sit: quam in rem multi tituli adferuntur, per quos eundem.

Primo, Carolus M. non accepit immediatè à Deo Imperij dignitatem. Certum quidem est, solius Dei dono id fieri potuisse, quemadmodum olim Deus Moysen, & plerosque alios Judices Hebræorum populo præfecit: ita Saulem & Davidem reges constituit, ita Aaronem in republ. Hebræorum, & Petrum in Ecclesia Christianorum, solius Dei benignitas summos Antistites fecit. Ac licet Pontifex Romanus, Petri suc-

cessor à Cardinalibus eligatur, supremam tamen in Ecclesia potestatem, ac jurisdictionem Spiritualem immediate à Deo accipit. Verum ejusmodi titulum Carolo M. non convenire, docent omnes veteres auctores, qui de Caroli M. coronatione, aut de modo quo ad imperium pervenerit, scripserunt. Neque hic controversia est, quando aut ex jure belli, aut ex Senatus populiq; Romani electione, alijsq; ex titulis illi Imperium adscribunt.

II. Carolus M. Imperium non acquisivit armis ac jure belli, ut Nifanias obtendit cum suis; id enim fieri debuit, postquam regnum Longobardorum in Italiâ occupavit, quod aliquando Romana provincia fuerat: at Carolus ex quo ab anno Christi 773. Desiderium Longobardorum Regem captum abduxit in Galliam, regnóque illo potitus est, ad annum Christi 801. quo à Leone coronatus est, nunquam sibi Imperatoris, sed Regis tantummodo titulum vendicavit, ut ex innumeris diplomatis constat. 2. Si quotquot Romanas provincias occuparunt armis, Imperatores sunt jure belli? quot ex Gallia, Hispania, Germania, Anglia occupata, Romanisque erepta, Imperatores habebimus: id quod nemo sanæ mentis dicet. 3. Imperium Occidentale extinctum est in Valentin. III. Imperatore, inde ad Augustulum, cæteri umbra potius Cæsarū, quam Cæsares fuere. Quando & Odoacer Herulorū Regulus ac primus Germanorū qui Romam occupavit & Regis nomine per multos annos Italiam obtinuit. Cui successit Theodoricus Gothorū Rex, urbis inuasor, & Rex Italiae clarissimus, neuter tamen ex eo se Imperatorem tulit. 4. Carolus M. nunquam Romanorum hostis sed patricius Romanorum ab Hadriano Pontifice renuntiatus, urbem Romanam occupavit: Imò dum in primo adventu Romam veniret, petijt à Pontifice facultatem ingrediendi Urbem: inde & nihil unquam hostile per omnem vitam egit ad Urbem sui juris faciendam. Quo ergo jure belli sibi ex eâ imperium vendicavit? 5. Neq; Carolus sibi ex illo titulo, neq; ullus scriptorum Carolo imperij dignitatem adscripsit. Unde ergo hic titulus ex jure belli, nisi ex commentis heterodoxorum?

III. Carolus M. Imperium nec donatione, nec pactione, aut transactione à Græcis & Constantinopolitanis Imperatoribus acceptum, transtulit ad Germanos. Justinianus quidem Imperator Orientis, Italiam, Romamq; per Belisarium anno Chr. 537. receperat, inde Exarchi
ab

ab Imperatoribus in Italiam mitti soliti, (postquam maxima ejus pars à Francis & barbaris occupata jam esset,) ad regendas imperij Occidentalis reliquias; ijque non Romæ, sed Ravennæ confederunt. Ac miserum status Imperij, ex quo in Oriente Imperatores plerique aut impij, aut schismatici, aut hæretici: quales postremum Leo Isauricus, & Copronymus: interim per Occidentem non nisi umbra Imperij apud Exarchos relicta; donec divino tandem consilio Carolus M. Franciæ, & Italiæ Rex, domitorque Saxoniarum, à Leone Pontifice Imperator est coronatus. Quæ in translatione imperij, nulla Græcorum Imperatoris, aut donationis, aut pactio intervénit. I. Quod famâ hujus coronationis perlata ad Græcos Imperatores, vehementer illi commoti sint, & indignati, testis Eginardus Caroli M. Cancellarius, ac scriptor ejus vitæ; is expositâ coronatione, ita subijcit: *Invidiam suscepti nominis Constantinopolitanis Imperatoribus super hoc indignantibus, magnâ tulit patientiâ, vicique eorum contumaciam magnanimitate.* Eadem Sigebertus in Chron. & Crantzius lib. 2. Saxoniarum, cap. 8. repetit. II. Crebræ quidem legationes Caroli M. ad Græcorum Imperatores, & vicissim ab ijs ad Carolum M. quales in Francorum annalibus memorantur, anno Christi 798. ante coronationem Irene, ad Carolum pro captivorum restitutione; anno Christi 802. post coronationem ab Irene, pro pace inter Francos & Græcos; anno Christi 803. Nicephori qui Irene successerat, pro impetranda pace; anno Christi 812. Caroli legatio ad Michaëlem, qui Nicephoro successerat, & Michaëlis ad Carolum, quâ pax confirmata, & legati Carolum Græcâ linguâ laudantes, Imperatorem βασιλέα, vel inviti tandem appellarunt. Nulla in his legationibus mentio, aut de donatione imperij, aut pactioe cum Græcis Imperatoribus: unde ergo hic titulus aditi imperij, nisi ex cerebro tuo? aut sit tantus es historicus, profer hujus donationis, & transactionis tabulas. Ego tibi præter Annales Francorum, sisto Aimoinum, lib. 4. c. 90. & 91. Paulum Diaconum lib. 23. Adonem Viennensem in Chronico, Reginonem lib. 2. Ottonem Frisingensem lib. 5. c. 31. Cedrenum in compendio hist. Zonaram in Annal. Ursbergensem, Hermannum Contractum, Sigebertum in Chronico, Blondum lib. 1. decad. 2. qui coronationem Caroli à Leone Pontifice factam referunt, nullâ mentione factâ pactioe hujus, aut donationis Græcorum: quod tamen in re tam memorabili facere oportebat.

IV. Non etiam Carolus M. imperij dignitatem consecutus est auctoritate Senatus populi que Romani, id enim si factum fuisset in Carolo M. deberet aliquot Senatus Consultum, aut plebiscitum proferri, in hac imperij translatione; quod nec in Annalibus Francorum, nec ab alijs scriptoribus est proditum. Imò hoc coronationis consilium tam occultum fuit, teste Eginardo in Caroli M. vita: *Se eo die, quamvis principia solemnitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse; si Pontificis consilium praeire potuisset*: Viden' ut ad Pontificis consilium, non ad Senatus consultum referat? unde non nisi populi acclamatio, post coronationem facta memoratur ab historicis. I. post Monarchiam à C. Julio Cæsare, & ab Augusto constitutam, Cæsares vel ab alio Principe nominabantur, vel ab exercitu creabantur, vel successionem quadam hæreditariâ subrogabantur. Quos verò Senatus, aut populus creavit, ij & paucissimi fuerunt, & non diu tolerati. Sanè ex tanto numero Principum Romanorum Onuphrius lib. de Concilijs Imp. duntaxat tres à Senatu populoque delectos numerat: Nervam, Maximum cum Balbino, & Tacitum. Et in his Nerva arbitrio legionum, ut Aurelius; aut favore Præfecti Prætorio, ut Eutropius refert, creatus. Tacitus quidem à Senatu electus, sed jubente milite, ut à Vopisco relatum. Adeoque tum imminuta erat Senatus populi que auctoritas, ut per ludibrium *Senatorij* appellarentur *Cæsares*, quotquot illi creaverant. Itaque cum jam dudum derogatum esset Senatus populi que auctoritati, quis credat post annos DCCC. id sibi Senatum populumque in electione Caroli M. sumere ausum fuisse? omnia hæc confirmantur ex potestate Pontificis in urbem Romanam, de qua supra relatum est. III. Pontificis auctoritas & potestas à Christo est data Vicario suo, & successoribus Petri. Unde in hoc est supra Senatum populumque Romanum Pontifex, ut poscente necessitate Imperatorem creare, & Christiano populo dare possit. Quare omnes Scriptores, uno ferè Onuphrio excepto, coronationem Caroli M. & translationem imperij Leoni Pontifici adscribunt.

V. Igitur quæ verissima est sententia, imperium Romanum translatum est à Græcis ad Francos, & Germanos, summi Pontificis auctoritate. Id primò conficitur ex dictis: Nam cum nec immediate à Deo, nec jure belli, nec Græcorum donatione aut pactione, nec Senatus populi que Romani auctoritate, nec hæreditariâ etiam successionem, ut per se constat

constat, sit factum; relinquatur id solum Pontificis auctoritati adscribendum esse. Confirmatur primò hæc sententia tam veterum, quàm recentiorum Scriptorum testimonijs, quorum supra triginta adducit Bellarminus, Pontifici coronationem Caroli & translationem imperij asserentium. Unus ferè Onuphrius, post octingentos annos Scriptor, hîc obstat, scribitque: *Carolus à Pontifice, unà cum Senatus populiq[ue] Romani suffragijs, Augustus appellatus*; addens: *id credibile esse, atque ita fieri decessisse*; ut suam potius opinionem, quàm rem factam, quod historici erat, referat. Cæteros, ut Sigebertum, Blondum, Leopoldum, Beluacensem, & Æneam Sylvium, non dissidere à nobis exponit Bellarminus: saltem Pontifici primas partes deferunt, quod Novatores non faciunt; minus certe Pontificem *Antichristum* vocant. Neque etiam hæc paucitas Scriptorum alijs triginta præstare debet. Confirmatur II. hæc sententia Catholicorum, testimonijs Pontificum, Cæsarum, ac Principum, qui Leoni Pontifici coronationem Caroli M. & translationem Imperij adscribunt; quos magno itidem numero introducit Bellarm. lib. I. c. 5. & 6. Res ipsa deinde posteritatis testimonio praxique evincitur.

Enimverò ex quo Carolus M. à Leone Pontifice consecratus coronatusque est Imperator, omnes exinde Imperatores, Cæsares ac Reges Romanorum ritè electi, paucis duntaxat exceptis, qui fati suis impediti, vel à Pontificis Romani Legato, vel ab Archiepiscopo aliquo, Vicario Pontificis munere fungente, uti id quoque à Pontifice constitutum est, consecrati, uncti, & coronati sunt: qui deinde confirmationem à Pontifice habuerunt. Id ut recognoscat Nifanius, qui hæc cum suis ex insito in Pontificem odio carpit, siltam ipsi paucis omnes Imperatores.

Igitur post Carolum M. Ludovicus Pius consecratus & coronatus est Remis in Gallia, à Stephano IV Romano Pontifice, anno 816. Lotharius Ludovici Pij filius, coronatus Romæ à Paschali II. Pontifice, 813. Ludovicus II. Lotharij filius, coronatus est Romæ à Sergio II. anno 844. Carolus Calvus Ludovici Pij filius coronatus est Romæ in æde S. Petri à Joanne VIII. anno 876. Ludovicus III. cognomento Balbus, filius Caroli Calvi, coronatus est Lugduni in Gallia à Joanne VIII. Carolus cognomento Crassus filius Ludovici Germaniæ Regis, coronatus est Romæ. Arnulphus filius Carolomanni, nepos Ludovici Germaniæ regis, coronatus est Romæ à Formoso Pontifice. Ludovicus IV. coronatus

natus est Romæ à Benedicto IV. Hi ex Carolina stirpe Imperatores. Succedunt ex Saxonum & Germanorum gente Imperatores; ex quibus Otto M. coronatus est Romæ in æde S. Petri à Joanne XII. Otto II. filius Ottonis I. coronatus est Romæ in Basilica Vaticana à Joanne XIII. Otto III. Ottonis secundi filius coronatus Romæ in æde S. Petri à Gregorio V. Henricus I. Rex Germaniæ coronatus Romæ in æde S. Petri à Benedicto VIII. Conradus II. Rex Germaniæ coronatus Romæ in Basilica S. Petri à Joanne XX. Henricus III. filius Conradi II. coronatus Romæ in æde S. Petri à Clemente II. Henricus V. coronatus Romæ in Basilica Vaticana à Paschali II. Lotharius II. Saxo, Imperatorum religiosissimus, coronatus Romæ in æde S. Petri ab Innocentio II. Fridericus Barbarossa coronatus Romæ in æde S. Petri ab Adriano IV. Henricus VI. Friderici primi filius, coronatus Romæ in æde S. Petri à Cœlestino. Otto IV. coronatus Romæ in æde S. Petri ab Innocentio III. Fridericus II. Romanorum Rex electus, confirmatus ab Innocentio III. coronatus vero ab Honorio III. Rudolphus Comes Habsburgensis, Austriacorum I. Imperator, confirmatus est à Gregorio X. in Concilio Lugdunensi, eâ lege, ut anno proximo Romam veniret consecrandus & coronandus. Carolus IV. Romæ in æde S. Petri coronatus à Cardinali Hostiensi, Legato Innocentij VI. Sigismundus filius Caroli IV. coronatus Romæ ab Eugenio IV. Fridericus III. coronatus Romæ in æde S. Petri à Nicolao V. Carolus V. coronatus est Bononiæ à Clemente VII. Pontifice. Habes hic tot præclaros Imperatores, & Romanorum Reges à Romano Pontifice consecratos, coronatosque, ut ex scriptoribus discere licet, qui in hanc rem ab Azorio & Bellarmino citantur: ceteri quo minus Romæ à Pontifice coronati sint, non est factum contemptu Pontificum, ut tu somnias, sed quia vel in schismate electi, aut quia Romam commodè adire non licuit, aut quia bellis, alijsque negotijs impediti fuere, aut quia protectiones in Italiam sumptuosæ, alijsque malis obnoxii. Interim Cæsares & Reges Romanorum consecrantur, unguntur & coronantur ab Archiepiscopis in Germania; quæ coronatio, uti & electio, Romanorum quoque Pontificum auctoritate constituta est: ita tamen, ut confirmationem à Pontifice, quod juri consentaneum est, consequantur.

Adversus hæc Nifanius scribit: *Vicunq; se ista habeant, hodie coronatio illa parvi fit; ut facto declararunt Imperatores, Rudolphus I. Maximilianus*

Maximilianus, I. Ferdinandus, I. Maximilianus, II. Rudolphus, I. Matthias, Ferdinandus II. & III. idque Goldasti, rabidi Calvinistæ, Servini Galli, Garserij, aliorumque scriptorum hæreticorum testimonijs comprobare audet. Sed quis hic non detestetur tuas calumnias in Augustos domus Austriacæ Imperatores? quos ritè electos, consecratos, unctos, & coronatos, totum veneratur Imperium: quemadmodum ex his vivus Leopoldus, gloriosissimus Imperator, ab Archiepiscopo Colonienfi consecratus, unctus & coronatus est. Quo minus Romam profecti nominati à te Cæsares, & ab ipso Pontifice coronati sint, causas jam dedi, quæ cum alijs Cæsaribus illis communes fuere.

At coronatio, inquis, Imperatores non facit. Ita est: sed potestas conferentis, aut eligentis id facit. Deus immediatè fecit Saulem & Davidem Reges, quos tamen per Samuelem Prophetam inungi voluit, ut per ritus & signa communicatæ à se potestatis Regiæ. Nullum tibi, tuisque, Nisani, in hoc munus relinquitur, quantumvis te Superintendentem & Episcopum feras: nisi textores tuos coronare & inungere placeat, uti Joannem Leidensem anabaptistam sartorem fecere Regem: sed nulla id potestate facies, qui ne potestatem quidem habes, ut aquam benedictam consecres, multo minus ut oleum, aut chrisma consecres, quo Reges inungantur. Potestas ergo per coronationem & consecrationem constituendi Carolum M. Imperatorem, & transferendi Imperium, penes Leonem Pontificem fuit, eadem communicata cum septemviris in eligendo, & cum Archiepiscopis in consecrando, ungendo & coronando: quemadmodum diximus Pontifices coronasse Imperatores per Cardinales Legatos.

Sed nunc redeamus ad ipsa principia, quæramusque, quo jure Leo Pontifex Carolum M. Imperatorem renunciarit, & Imperium à Græcis ad Francostranslulerit? id ut intelligas, in duobus consistit principijs. Quorum primum est, Pontificem Romanum esse totius Ecclesiæ, omniumque Christianorum Pastorem, à Deo immediatè constitutum: alterum est, summum hunc totius Ecclesiæ Pastorem, Rectoremque ita non modo privatis, sed etiam Regibus & Imperatoribus præesse, ut si causa fidei & necessitas Ecclesiæ exigat, possit regna & Imperia ab alijs ad alios transferre. Quam autem id conveniens & opportunum, & dignum meritis Caroli M. in Ecclesiam fuerit, multis exponit Baron. ad annum 500.

ex presenti & periclitanti Ecclesiæ statu : quando Exarchi umbræ erant suorum Cæsarum, & Irene mulier imperitabat, Oriente tot hæresibus lacerato. Unde Caroli coronatio, & Imperij translatio, divini prorsus consilij res fuit sapientum judicio. Et verò, penès quem illud consilium & cura prospiciendi Ecclesiæ? Sanè non apud populum Romanum, sed Pontificem : ut vel inde recognoscas, Caroli coronationem & translationem Imperij, Pontificis fuisse. Hæc principia, tot Theologorum libris & scriptis asserta, ex Scriptura, Concilijs & Patribus, oportebat te primum oppugnare & evertere : tu verò Andabatarum in modum hic pugnas, ac cæco ubique impetu ruis ; omnia pervolvīs, & nihil solidè attingis : multa scriptorum, ex tua secta, testimonia congeris, quibuscū ut stultus in arena ædificas. Et quo non abis per maledicentiam in Pontifices?

Dicis : à Gregorio M. omnes Romanos Pontifices, in sedili *Antichristi* confedisſe, & quod consequens est, omnes inde Pontifices, primisq; Hadrianum, & Leonem, à quo Carolus M. coronatus est, Imperiumq; ad Francos & Germanos est translatum, fuisse *Antichristos* & *bestias* in Apocalypsi descriptas. Quam ipsammet Lutheri doctrinam notavimus supra. Ergò Imperium Romanum per Antichristum à Græcis ad nos translatum est, atque omnes illi Imperatores & Romanorum Reges, quos post Carolum M. à Romano Pontifice coronatos introduximus, ab Antichristo consecrati, uncti & coronati sunt. Tam hæc absurda, falsa, & insana ex tuæ doctrinæ principijs, quàm tu mendax es scriptor, & injurius in gentem nostram : quando Francos, in quos primò translatum est Imperium, constat fuisse Germanos, & origine primà ex hac regione, quæ est inter Rhenum & Visurgim, quam nunc Westfalia incolunt : quemadmodum id à Ferdinando Principe & Episcopo Paderbornensi, in Monumentis suis clarè post tot scriptores assertum est, & à nobis lib. 4. Westfalia Francicæ, de origine Francorum commonstrabitur. Ut vel inde hæc injuria gentis nostræ vindicanda fuerit. Quod enim summum fuit Pontificis Leonis beneficium, ac decus gentis nostræ ; id ferò denuò, ac solum vobis sycophantis est summum maleficium, & probrum Francicæ nationis, & tot Imperatorum & Regum Romanorum, qui à Romano Pontifice, (quem *Antichristum* dicitis,) in hunc diem vel coronati, vel confirmati sunt.

Cætera, quæ hic Nisanius magno auctorum & Novatorum suorum strepitu

strepitu addit, aut nihil ad rem faciunt, aut pervulgata sunt, & centies refutata. Constat enim Imperium à Carolo M. in filios & nepotes, per successionem hæreditariam transisse. Extinctâ deinde Carolinâ stirpe, Pontificis auctoritate & beneficio, ad Saxones Germanosque translatum esse: ex his primus Imperator Otto M. quem per easdem ineptias, scribit Nifanius habuisse Imperium, & Primatum in Pontificem, à quo coronatus est: eò quòd Imperium in urbem Romanam, & patrimonium Petri habuerit. Perstitit deinde Imperium in Ottonis M. filio & nepote, Ottone videlicet II. & III. Demum Ottone III. qui sine hærede erat filio, facta est constitutio à Gregorio V. Pontifice, editumque decretum de septem Electoribus, in quorum potestate esset electio Imperatoris; idq; ob multas, graves, & iustas causas: quamvis alij id cum Onuphrio, post obitum Friderici II. à Gregorio X. factum velint: sed prima verior sententia obtinet. Quâ super re præter Bellarminum aliosque scriptores, eruditè exactèque Azorius p. 2. lib. 10. c. 3. quoquo tandem tempore, saltem ad Pontificis auctoritatem jus Canonicum refert: ut Imperator per electionem, & non per hæreditariam successionem, Imperio admoveatur. Sed hæc aliena nobis hoc loco, quibus Carolus M. propositus est, dummodo post novum rursus & immortalis memoriâ dignum Pontificum Romanorum recolatur beneficium, quo imperium transtulere ad Saxones, & electionem Imperatoris apud Germanos Septemviros, non aliam gentem esse voluerunt. His beneficijs si addas, quos Apostolicos viros, à Sergio Pontifice, cæteri exinde Pontifices in Germaniam miserint, quo studio & labore Gregorius II. Magno illi Gregorio haud impar, cæterique, D. Bonifacium cum Apostolicis viris ordinarint ad convertendas Germaniæ gentes ab idolorum cultu, quâ deinde sollicitudine & studio Hadrianus & Leo Pontifex Saxoniam complexi, ut ad Christi fidem tot barbari populi pervenirent; quantum non Apostolicæ sedi, Germania & Saxonia, ex memoria immortalium beneficiorum, obligata est? quæ nunc hæresis adeo convertit in odium Pontificis, ut hæc omnia vos ab Antichristo nobis præstita, scribere palàm, & apud populum, promentiendi libidine, declamare audeatis. Quo vel satis declaratis, quam degeneres filij, à majorum religione & pietate desciveritis. Et quando tandem erit ut Deus convertat corda Patrum ad filios, & filiorum ad Patres? nisi postquam magistri illi errorum & præcones falsitatis, qui veritatem Dei in injustitia detinent, scribere & loqui aliquando desierint?

CAPUT IX.

An Carolus M. acceperit ab Hadriano Pontifice privilegium nominandi et eligendi Episcopos?

Duo hic quærentur : primum est , de privilegio nominandi Episcopos ; alterum de eligendo Episcopo. Quæ duo hic confundit Nifanius, cum tamen valde diversa sint : ut constat ex Concilijs, jure Canonico, Canonistis, & praxi Ecclesiæ. Multis interim invehitur in Pontifices, qui investituram, seu privilegium nominandi, præsentandi, offerendique Episcopos, detraxere Imperatoribus; tanquam juri Imperatorum, quibus primatum Ecclesiæ tribuit, derogatum sit.

&. Jus nominandi, seu investendi, eligendique Episcopos, multis olim Imperatoribus, & Regibus datum fuit; uti nunc etiam apud Reges Franciæ, aliosque manet Reges; sed id ex jure humano, non divino habuere : cum privilegium sit ex concessione Pontificum; quod ut justis ex causis dari, ita etiam revocari potuit : Neque enim omnes Imperatores Caroli M. Ludovici Pij, Henrici Sancti, Ottones & Lotharij. Post ubi Imperatores privilegio abusi sunt, & per cæcam, atque impiam gratiam, per avaritiam & Simoniam, indignos Episcopos obtrudere Ecclesijs, atque etiam Episcopatus venales esse cœperunt in aulis Cæsarum, sapientissimè Pontifices privilegium revocarunt : Quemadmodum id in Concilio Oecumenico VII. & VIII. est decretum. Inde lis illa & dissidium inter Pontifices & Imperatores, quod tot annis afflixit Ecclesiam, & Imperium, maximè sub Henrico IV. Imperatore, labe illâ Germanici nominis; donec Gregorius VII. fulgentissimus & sanctissimus Pontifex perfringeret, assertor Pontificiæ auctoritatis, & disciplinæ Ecclesiasticæ, vir post obitum multis miraculis clarus, cujus corpus etiam post quingentos annos repertum est incorruptum. Hunc vos *Hildebrandum*, & *Averni* titiorem per mendacia appellatis; quem & Nifanius tot falsis proscindit calumnijs.

calumnijs. Gregorij vii. constantiæ inhæsit Alexander, ceteriq; Pontifices: Verum hac super re Baronius, & innumeri scriptores; neque hic instituti est, hæc ipsa disceptare tecum. Sanè si revocato privilegio, articulus fidei tollitur cum primatu Imperatoris, ut fingitis, tum certè vos Lutherani innumeros fidei articulos sustulistis, qui tot privilegia, immunitates, & Cleri exemptiones, qui tot jura non modò humana, sed divina sustulistis, seu tollere conati estis ex Ecclesia.

II. Vtrùmne verò Carolus M. jus nominandi & eligendi Episcopos ab Hadriano Pontifice acceperit, hic potissimum agitur. Id tu ex diplomate Hadriani confici vis: quod diploma etsi cum Bellarmino & Baronio commentitium censeam, ac nihil reperiam hac super re, in actis Hadriani & Caroli M. expressè consignatum; nihil tamen impedit, quominus Carolo haud secus, quam alijs Regibus, privilegium illud concedi potuerit: præsertim cum Pipino Regi ac parenti Caroli M. privilegium nominandi Episcopos per Franciam, à Zacharia Pontifice datum sit. Regum proinde Francorum jure id facere potuit, idque vel maxime in primis Saxoniar Episcopis, Wihone, Willchado, Ludgero, Hildegri-mo, cæterisque valuerit, quos magno delectu conquisitos, primis Episcoporum sedibus imposuit; quantum id ex singulorum fastis, & Scripto-ribus facile æstimare licet. Sanè, cùm Carolus hosce primos Episcopa-tus fundarit, dotaritque regiâ liberalitate, supra quàm ullus Regum Fran-corum unquam fecerat, & singularum diocesium terminos tam amplâ ju-risdictione circumscripserit, jure quodam patronatûs id illi debitum erat: verum Carolus legum sacrarum peritissimus, & observantissimus, Epi-scopos Saxoniar, aut Metropolitanis, aut Pontifici, cujus Legati perpe-tuò illi aderant, confirmandos, haud secus quàm consecrandos obtulit Episcopis: neutrum enim in ipsius potestate erat, juxta Canon. *Plebs*, Can. *Nosse*, Can. *Episcopos*, Can. *litteras*, dist. 63. Can. *Quoniam*, dist. 10. Imò id ex ipsis Caroli M. Capitularium libris, ex Synodis & constitutio-nibus de Metropolitanorum auctoritate, satis æstimare fas erit; satisque constat ex secundo ejus adventu ad urbem Romanam, & congressu cum Hadriano Pontifice, quo de Episcopatibus per Saxoniam fundandis, & Episcopis imponendis anno Christi 780. actum est. Nihil enim Caro-lus sine Pontificis consilio & auctoritate in rebus sacris majoris momen-ti sibi unquam sumpsit. Sed ubi apud Lutheranos *Pontifex*, cujus aucto-ritate,

ritate, exemplo Caroli, deferatis confirmationem? ubi Metropolitanus? ubi Episcopi? à quibus Episcoporum consecratio, & Pastorum jurisdictionis ad vos perveniat? Superintendentem te scribis, id est, pseudoepiscopum, sine consecratione & jurisdictione; aut si qua in te est, illa est à Reformatæ religionis Principe seculari, à quo, ut in libello adversus Labbadaum scribis, Superintendens es constitutus. Quid ad hæc dicet Labbadaus? cui par erit causa, si hoc ab eodem impetret, quod tu impetrasti.

III. Afferit Nifanius: *Electio Episcopi ita erat in potestate Imperatoris, ut eam ratam, irritamq; facere posset.* Sed hæc ipsa est hæresis, (de qua Baronius ad annum millesimum centesimum undecimum,) assurgentium *Investiturae necessitatem*; quam acerrimè oppugnavit Joannes Archiepiscopus Lugdunensis, cæterique Episcopi Galliarum, ad vindicandum ab injurijs Paschalem Pontificem, à quo, uti & ab Urbano tum proscripta erat; donec Gregorius VII. immortalis memoriæ Pontifex, se murum pro domo DEI obijceret, & prævum investiendi usum tolleret. Ita veteres profligatorum hæreseon cloacas exhauritis scrutando, ut vestras impleatis. Et verò, quid tantum reponis in electione Episcoporum Nifani? cum illa tantum det jus ad rem, si acceptata sit; jus autem in re, ipsa confirmatio Pontificis, aut Metropolitanus, aut Primatis ex jure veteri sacrorum Canonum. Imò, quid hic de Episcoporum electione disceptamus? cum hanc electionem, uti fieri debeat, ipse Carolus M. seu, ut Sirmondus vult, Ludovicus Pius Imper. lege suâ sanxerit? Ita enim lib. 1. Capitularium, Tit. 84. *Sacrorum Canonum non ignari, ut in Dei nomine, sancta Ecclesia suo liberior potiretur honore, ad sensum ordini Ecclesiastico præbuius, ut scilicet Episcopi per electionem Cleri, & populi, secundum statuta Canonum, de propria Diœcesi, remotâ personarum, & munerum acceptione, ob viam meritum, & sapientia donum eligantur: ut exemplo, & verbo sibi subiectis, usquequaque prodesse valeant.* Vides hic Nifani, qualis Episcoporum electio, secundum antiquos Canones, Patrum statuta, & Ecclesiæ praxin, ac judicium esse debeat? Quanquam hoc beneficio electionis, (ne hoc dissimulem) ita usæ sunt Ecclesiæ in Francia, ut singulæ mortuo Episcopo, primum omnium, novi eligendi facultatem per Metropolitanum à Rege peterent, cum Visitatore qui præesset electioni. Tum electionis factæ decretum ad Metropolitanum referebatur; ut postquam Rex probaret electionem, ipse deinde electus ab Episcopis Provincialibus examinaretur, ac demum ordinaretur, mandatumq; ab Ordinatori-

bus

bus acciperet, quomodo ipsum in Episcopali munere, juxta Canonum statuta, versari oporteret. Ita Jacob. Sirmondus in erudito Scripto, de antiquis Episcoporum promotionibus, quod Tom. VIII. Concil. General. recent. edit. Parisiens. leges sub finem, ubi multis id probat Sirmondus.

Sed nunc quid Concilium Trid. præscribat, audiamus: ita enim clarè, verèque decernit, Sess. xxiii. cap. iv. *Docet insuper sacrosancta Synodus, in ordinatione Episcoporum, Sacerdotum, & cæterorum Ordinum, nec populi, nec cujusvis secularis potestatis, & Magistratus consensum, siue vocationem, siue auctoritatem ita requiri, ut sine eà irrita sit ordinatio: quin potius decernit, eos, qui tantummodo à populo, aut seculari potestate, ac Magistratu vocati, & instituti, ad hæc ministeria exercenda ascendunt, & qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiam ministros, sed fures & latrones, per ostium non ingressos, habendos esse.* Tibi nunc, an Concilio Oecumenico deferam fidem? Ego Concilij inhæreo securus; tu qui per ostium non intraisti, vide, quomodo in supremo judicio consistas: cui satis non est, seducere tot animas ab Ecclesia, nisi eandem Christi sponsam calumnijs, & scriptis mendaciorum libris publicè traducas. Pergit interim Prædicans, adducendo aliam Caroli legem ex cap. 90. *Statutum est, ut auctoritate, & consensu Episcoporum, Presbyteri in quibuslibet Ecclesijs nec constituentur, nec expellantur, & si Laici Clericos probabili vita, & doctrina Episcopis consecrandos, suisque in Ecclesijs constituendos obtulerint, nulla qualibet occasione eos reiiciant.* Quis primum, quis postremum hoc negat inter Catholicos? Ideò jus patronatus est, ut si dignos præsentent, non reiiciant. At ubi est illa auctoritas Episcoporum apud vos, de qua hic Carolus M. præscribit? quot veros pastores vos ejecistis contra auctoritatem Episcoporum, & quot falsos per politicorum Principum auctoritatem intrusistis? Sanè si lex hæc Caroli valeret, tu Bilfeldiensis non esses Prædicans; qui sine auctoritate, & consensu veri Episcopi, intraisti in hanc Ecclesiam, quæ à Caroli M. ævo, jurisdictioni sacræ Episcopi Paderbornensis est affecta.

CAPVT X.

CAPUT X.

An contra Caroli M. legem, populus ab electione Episcoporum et Ministrorum Ecclesiae repellatur?

HAnc controversiam, in qua pro aris & focis agunt causam plebis novatores, hic nobis intexit plebejus Prædicans, nixus comprimis Caroli M. lege, lib. I. Capitularium, Tit. 84. suprà à nobis relatà, quâ Carolus M. decernit, ut secundum statuta Canonum electio Episcopi fiat à Clero, & populo: quemadmodum id in Synodo Aquisgranensi Anno DCCCLXXXIX. etiam statutum lego. Fluctuans & mutabilis Prædicans modò in eo totus est, ut Imperatoribus, & Regibus asserat ex jure communi electionem Episcoporum, modò illam Clero, & populo ex jure divino & humano, vindicet. Populum, quem hic designet, faciliùs intellexeris, quàm Clerum: quis enim ille clerus in Lutherana Ecclesia, si apud vos valere debeat electio Episcoporum? Certè longè alius, quàm Caroli M. ævo, & à Caroli ævo ad nos perpetuâ successionè traductus. Quod vel satis intelliget, qui Cleri institutum, vitam & mores, ex Caroli M. legibus, & Carolinis Synodis secum revolverit. Larva Cleri est, quem vestra Ecclesia repræsentat; & tam umbratiles sunt Clerici apud vos, quàm tu scenicus es Episcopus, sub fucato Superintendentis nomine. Sexcentis id tibi Caroli M. legibus Clero præscriptis demonstrare possem, sed his missis, paucis rem ipsam, de qua agitur, exponamus.

Jus eligendi Episcopos, inquis, ab initio nascentis Ecclesie, ad Cleri & populi suffragia pertinuit. Magno in speciem plausu hæc assertio proponitur à vobis, quando ex jure Canonico & Civili, ex Concilijs & Patribus, ex historicis & Imperatorum statutis, convestitam sistere vobis licet; perinde ut Caroli M. testimonio suprà est confirmata. Neque nos negamus fuisse in plurimis provincijs consuetudinem, tempore Cypriani, Chrysostomi, Augustini, Leonis M. imò ut Blondellus contendit, ad annum

num usque millesimum, ut populi consensus, & suffragium in electione Pastoris requireretur. Verum tota quaestio in eo versatur, utrumne jure divino, an humano id populus sibi vendicavit? vos Lutherani, ut ceteri heterodoxi, ex jure divino id contenditis; nos Catholici id juris humani fuisse dicimus, ex indulgentia & concessione, non ex necessitate: ideoque hæc populi electio abrogari potuit, uti iustas ob causas abrogata est, cum inter Clerum & populum de eligendo, & electo, perpetuæ lites & pugnae exardescerent ad seditiones usque publicas, & caedes. Unde populo relictum est tantummodo testimonium vitæ, & morum; quod in omnibus ordinationibus etiamnum exposcitur palam per Diaconum à populo: & facile observare tibi licuit, si quidem unquam ordinationi Catholicorum interfuisti. Id tibi nunc probandum est paucis. Primum, si juris divini est populi electio; vel naturalis est, vel positivæ. Si naturalis; etiam in lege veteri observari debuit, quod tamen factum non est. Si positivæ; id ex Scriptura ostendendum est, quod hæcenus non præstitistis, nec præstabitis.

II. Christus voluit, ut Apostoli & successores eorum, gubernarent Ecclesiam eâ ratione, qua ipse præsens gubernaret; atqui ipse elegit Apostolos & LXX. discipulos sine ullo populi suffragio: Joan. 10. *Sicut me misit Pater, & ego mitto vos* Luc. 16. *Elegit duodecim ex ipsis* Joan. 6. *Nonne ego vos duodecim elegi?* Joan. 15. *Ego elegi vos, & posui vos ut eatis, & fructum afferatis.*

III. Jure divino & naturali præscriptum est, ut Episcopi sint Pastores, populi verò sint oves, Joan. ult. Act. 20. 1. Pet. 5. Ovis autem non convenit, ut pascant & regant; sed pascantur & regantur: eligere verò Pastores, ad gubernationem & regimen spectat.

IV. Exemplo & instituto Apostolorum, qui Episcopos passim eligebant, sine ullo populi suffragio. Id vel ex eo clarum, quod Episcopos à se creatos, mitterent ad infideles & paganos absentes.

V. Conciliorum decretis: Nam Concilium Laodicenum sic statuit can. 13. *Non est permittendum turbis electionem facere eorum, qui sunt ad Sacerdotium promovendi.* Iisdem verbis Concilium Martini Papæ apud Braccarenses, c. 2. *Non licet populo electionem facere eorum, qui ad Sacerdotium promoventur.* Concilium Nicanum II. can. 3. *Omnem electionem, qua fit à Magistratibus, Episcopi vel Presbyteri, vel Diaconi, irritam manere: oportet enim eum, qui est promovendus ad Episcopatum, ab*

LL

Episcopis

Episcopis eligi. Idem sancitum in Concilio IV. Constantinopolitano, c. 28. quod octavum est in ordine Generale. Hinc Sirmondus loco supra citato: *In Oriente, inquit, usus invaluit, ut in Episcoporum electionibus, populi suffragia non expeterentur; quod ibidem prolixius adstruit.*

V I. Exemplis veterum: Hieronymus ad Evag. epist. 85. *Alexandria à Marco Evangelista, usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, Episcopum nominabant.* Id verò cum primis locum habet in Episcopis, qui ad paganos mittebantur: ita Athanasius Frumentium à se creatum Episcopum, misit ad Indos, Ruf. lib. 10. c. 9. Gregorius M. Augustinum cum socijs ad Anglorum gentem, Beda lib. 1. hist. Sergius Pontifex Willibrodum cum socijs ad Frisones; Gregorius II. Bonifacium ad Hassos, Thuringos, & Germanos; alij Pontifices innumeros alios Episcopos ad paganos, ipsis nihil scientibus aut cogitantibus, minus certe petentibus, aut suffragantibus miserunt. Atque ut ab ipso Carolo M. exemplum proferamus: credamne, quando Wihonem Osnabrugum, Willehadum Bremam, Hildegrium Halberstadtium, Bernardum Abbatem, & Ludgerum Episcopum ad Mimigardevordenses, ceterosque primos Episcopos ad infideles & paganos Saxones destinavit, à se nominatos delectosque Episcopos, primum à barbaris populis suffragium aut testimonium vitæ exegisse? Nemo sanæ mentis id dixerit. Kemnitius, ceterique hoc pressum argumento, dicunt Episcopos hosce primum à populo electos, ubi ordinabantur. Frivolum hoc, quod nullo testimonio probari potest. Et quid *juris divini* habet populus, ut alienæ genti eligat Episcopos? sanè, qui inter vos, id *jus divinum* asserunt populo, ne populus accipiat pastorem invitum, admittant quoque necessum est, Saxones illos, ad se missos Episcopos ante novisse, quàm suffragium de illis ferrent: quale namque barbari illi populi de Christianis Episcopis suffragium darent? quos omnino non viderant, quos venientes ad se, aversabantur, quos suis è sedibus pellebant, quos diris sæpè tormentis necabant.

V II. Vos Lutherani, vestræ huic doctrinæ, vobismetipsis facto, praxique contradicitis: Nam passim Prædicantes & Superintendentes accipitis, non quos populus elegit, sed quos vel Consistoria vestra, vel Nobiles jus patronatus habentes, vel Principes sæculares eorumq; ministri, pro sua auctoritate imponunt. Sive etiam ipsi Principes sæculares Ca-

tholicæ

tholicæ religionis sint, sive Reformatæ ex Calvinî doctrina, parum vos sollicitos habet, dummodo Minister verbi populo obtingat. Jam verò si populi simul ad hanc rem electio, ex *jura divino* necessaria est, oporteret vos ipsis Judæis saltem esse constantiores, quàm ut hæc contra jus divinum permitteretis. Sed cui mirum, vos *percolantes culicem, & deglutientes camelum*, laxare omnia jura divina? qui præter Baptismum & matrimonium, in religione integrum nihil reliquistis? qui hæc ipsa, uti & Scripturam, ad speciem solum retinetis?

VIII. Ad electionem pastorum non modò populus, sed & Clerus à Carolo requiritur: at quæso, ubi apud vos Clerus modò? Caroli M. ævo erant Episcopi, Sacerdotes, Levitæ, sive Diaconi, cæteri que Ministri, & consecrati Deo homines, ex quibus Clerus componitur, ut in *sortem Domini* vocatus, & à laicis distinctus. Hinc Caroli M. ævo Canonico- rum erant collegia, in quibus Præpositi, Decani, Archidiaconi, Scholasti- ci, alijque Sacerdotes, & Clerici, per diversa munia in subsidium Episco- pi, & Ecclesiæ distributi: his tanquam primarijs Ecclesiæ administris, Carolus electionem Pastoris sui detulit. Totâ hæc forma Ecclesiæ, to- tumque hoc institutum mutavit Lutherus, qui pro Clero, profanam tur- bam ministrorum; pro collegijs Canonico- rum, Prædicantium Consi- storia; pro Episcopis, Superintendentes introduxit. Hos quia sæculari potestati subjecit, quid in his superest, nisi ludicra quædam scena? imò ipsum Cleri nomen sustulistis, ut qui Cleri nomine designantur, eò libe- rius tolleretur ex Ecclesia. Viden', quàm nunc insulse per Caroli M. le- gem, populi jus in eligendis Pastoribus à nobis exigatis, qui Cleri jus, quod primo loco posuit Carolus, subtraxistis Ecclesiæ? Uno oculo lu- feus es, altero cæcus; & nihilominus Argo oculatiorem te vanissimè existimæ.

At Carolus M. dicet quispiam, sibi ipsi opponitur: nam & ille sine consensu Cleri, & populi, delegit & imposuit Episcopos Saxonix, qui ta- men lege sanxit Clero & populo electionem.

Respondeo, Carolum M. ultro postea cessisse juri & privilegio suo, quando electionem hanc transtulit ad Clerum: Quemadmodum & alij Imperatores in certis Ecclesijs Clero jus eligendi sanxerunt. Quin Ca- rolus M. lib. 7. Capitularium cap. 61. *Non est permittendum turbis electio- nes eorum facere, qui sunt ad Sacerdotium provehendi.* Quare hoc Caroli testimonium transilis Nifani, qui ad Carolum temerè provocas?

Tu interim, ut errorem tuum confirmes, adducis etiam Petavium scribentem: *In Occidente potissimum invaluisse, ut laicorum suffragia in eligendo Episcopo locum haberent.* At dum in Occidente id valuit, simul docet, in Oriente non valuisse: ergo universale jus non fuit. *Nam ut ab Episcopis, aut una cum Clero eligerentur Episcopi, recepta, inquit, per omnes Ecclesias Canonum statuta sanxerunt.* Igitur ut paulatim irrepsit mos populi, à quo prius tantum testimonium fuit postulatum, ut sibi jus suffragij idem vendicaret; ita sensim etiam, sine violentiâ, ob justas, de quibus diximus causas, id abrogatum est in Ecclesia Occidentali, quod Petavius non negat, neque potuit negare.

Cetera deinde quæ ex Scriptura, in electione Matthiæ Apostoli, Act. 1. In electione Stephani & Diaconorum, Act. 6. In electione Presbyterorum, Act. 14. cum multitudine factâ memorantur, non aliud probant, quàm vel præsentiam populi, vel testimonium, aut summum jus suffragij, per concessionem & indulgentiam Apostolorum, ex quo nullum divinum jus confici potest: perinde, ut ea, quæ ex Cypriano adferuntur. Verùm hæc satis superque diluta à Bellarmino, lib. 1. de Cler. c. 7. Suarez, Becano, Valentia, Forero, Erbermanno, & alijs Scriptoribus: ut hîc operæ pretium non sit, tuis ultra delirijs immorari. Nam in hujusmodi, quæ ex jure humano, consuetudine, & indulgentiâ Ecclesiæ sunt introducta, multa sæpe immutare, & corrigere necesse fuit, ut vel Erasmus te docere potest, Epist. ad Vulturium: *Multa, inquit, secum defert tempus, multarum status commutavit in melius. Olim clanculum in ades privatas conveniebant pauci Christiani; nunc in templum publicum, & consecratum; olim in coenis sumebatur Eucharistia, nunc à jejunijs sumitur; olim in Ecclesia alius habebat hymnum, alius Apocalypsim, alius loquebatur linguâ, alius prophetabat, & garriebant interim muliercule; nunc certis hominibus distributa sunt officia, ceteri aut taciti auscultant, aut orant; olim in nocturnis vigilijs cursuabatur ad sepulchra Martyrum à pueris & puellis; at qui flagitia, quæ sub umbra pietatis committebantur, persuaferunt, ut hoc vigiliarum genus tolleretur. Olim corpus Domini dabatur in manus, ut domi cum vellent, sumerent; at cum existerent, qui indignè tractarent, mutata est in melius consuetudo. Olim per suffragia populi creabantur Episcopi, & ejusdem populi libidine deiciebantur, lapidabantur, res plena erat tumultus & cadis interdum: itaq; res ipsa persuasit, ut penes paucos & certos ho-*
mines

Lib. II. Caput XI. De potestate Caroli M. in convocandis Conciliis. 269
mines, esset jus eligendi Episcopos. *Quid multis? si Paulus hodie viveret, non improbare opino presentem Ecclesiam statum. Jam ante multo sapientius Augustinus: Insolentissima est insania, disputare an faciendum sit, quod universa observat Ecclesia. Solum hæreticorum est, judicium suum anteferre judicio universalis Ecclesiæ.*

C A P V T X I.

Utrumne Carolus M. habuerit supremam potestatem in convocandis et moderandis Conciliis?

Utrumque asserit Nifanius, ex communi hæreticorum odio in Pontifices & Episcopos, tam simul injuriosus in religiosissimum Imperatorem Carolum M. cui hæresin suam affingit, quam impudens in mentiendo. Ita enim scribit: *Carolus M. non solum habuit jus in convocandis Conciliis provincialibus, sed etiam in œcumenicis.* Deinde quæ altera pars est hujus assertionis: *Carolus, inquit, sicut habuit supremam auctoritatem indicendi Concilia, ita & moderandi; & quod consequens esse vult, etiam judicandi tanquam supremum Ecclesiæ caput: nam eo potissimum refert, quæ tot corruptis Conciliorum, & tot falsis scriptorum testimonijs, hic more suo accumulatur. Possem ego uno Caroli M. testimonio omnem hanc mendaciorum machinam evertere: Nam in Capitulis ab Hadriano Papa per Ingilramum Mediomatricum Episcopum ad Carolum M. missis, (tom. 18. Concil. General.) & à Carolo M. per universam Franciam promulgatis, receptisque, can. 13. qui deinde canon lib. IV. addit. cap. 12. à Carolo approbatus, in eo ita Carolus: Nullus Episcopus, nisi Canonice vocatus, & in legitima Synodo suo tempore Apostolicâ auctoritate convocata, cui jussione Domini, & meritis B. Petri Apostoli singularis congregandorum Conciliorum auctoritas, ac sanctorum Canonum, ac venerandorum Patrum decretis, multipliciter privata tradita est potestas; si aliter præsumptum à quibuslibet fuerit, in vanum deducatur*

LL 3

quod,

quod egerint. Vides, ut hîc Carolus singularem auctoritatem congregandorum Conciliorum quorumcunq; non Imperatori, sed Apostolice sedî tribuat, & mox causam hujus rei reddat: *Quoniam*, inquit, *eadem sedes, testante veritatis voce, Primatum obtinuit; nec prima diceretur, si aliam super se haberet: quæ est etiam caput omnium Ecclesiarum, a quo omnes sumptum originem: Primatum enim non Synodalibus, aut aliquibus commentis meruit institutis, sed Domino largiente, qui ait: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Tam multa ex Capitularium libris, & Scriptoribus coacervas, quare hoc Caroli testimonium suppressis, in quo Catholica est Caroli M. confessio, & jugulum tuæ hæresis? Sed nunc singula quæ adfers expendamus.

I. Concilia de quibus agis, alia sunt *Oecumenica* sive *generalia*; ad quæ vocantur totius orbis Episcopi, quibus præsidet Pontifex, aut alius ejus nomine. Ea *Oecumenica* Concilia, quæ legitima habentur, cum postremo Tridentino, octodecim fuere. Alia deinde *Nationalia*, ad quæ conveniunt Archiepiscopi, & Episcopi unius regni vel nationis, quibus præest Patriarcha vel Primas, quæ subinde etiam *Universalia* vocantur, non tamen absolute, ut *Oecumenica*. Alia sunt *Provincialia*, ad quæ conveniunt tantum Episcopi unius Provincie, atque his præest Archiepiscopus seu *Metropolitanus*; & hujus generis multa sunt in tomis Conciliorum. Alia *Diocesana*, in quibus tantum conveniunt Prælati & Presbyteri unius Episcopatus; atque ijs præsidet Episcopus suæ diœcesis. His positis:

II. Falsa est assertio Nifanij, Carolum M. habuisse supremam potestatem convocandi *Concilium Oecumenicum*, in eoque supremam auctoritatem moderandi & judicandi exercuisse: cum ejusmodi *Generale Concilium* nullum sit habitum Carolo vivente, præter *Nicenum II.* Anno 787. de cultu Imaginum, adversus iconomachos, & iconoclastas: atque id *Concilium* cum *Nicae* sit convocatum, celebratum est in *Orientali* imperio, Constantino & Irene imperantibus. *Suprema illa potestas* convocandi Carolo M. attribui non potest, in alieno Imperio: quando inter cæteras causas, quare ex auctoritate & consensu Pontificis simul communicata sit potestas convocandi Concilia, hæc erat: quod in Imperiali aliqua urbe id fieri oportebat, ad quod Imperatoris hîc consensus requirebatur, & ipsi Imperatores pro bono Ecclesiæ & concordia religionis id peterent; &

rent; & huic Concilio Oecumenico, ut tu fingis & somnias, non praesedit Constantinus, aut Irene mater ejus foemina, sed Hadrianus Pontifex per Legatos & Vicarios: ut statim primâ actione, & in fronte Concilij exponitur, & in septem actionibus repetitis, qui etiam ante Tharasium Constantinopolitanum Patriarcham collocantur. Aut tu ergo mendax es, aut Concilium falsitatis damnari debet. Accedit, quod post ccc. Episcoporum nomina, qui cum Tharasio Constantinopolitano Patriarcha interfuerunt, memorentur praesentes fuisse Petronius Proconsul, Theophilaetus Comes Imperialis, & Joannes Regius quaestor ararij militaris. De Imperatore Praeside praesente, ut tu fingis, nulla mentio.

III. Principium, quod Nifanius hic cum suis, ex suâ hæresi statuit, falsissimum est: docent enim à primo Concilio Nicano, Imperatorum fuisse convocare Concilia, ijsque pro supremâ in Ecclesiâ potestate praesidere, & sententiam ferre de rebus fidei: idcirco id etiam Carolo M. attribuendum esse. Rationes quoad primam partem evidentes sunt.

I. Ex scriptura: Christus in caelum ascensurus non Tiberio Caesari, sed Petro, ejusque Successoribus commisit gubernandam Ecclesiam, pascendasque oves; Joan. 21. *Pasce oves meas.* Quas inter oves, etiam *Caesares & Principes* comprehenduntur, ut SS. Patres, & res ipsa docet: non igitur *ovium* est congregare *Pastores*, sed *Pastorum oves*. Hinc Azorius p. 2. lib. 5. c. 10. certi juris esse docet, penes Imperatores & laicos nullum esse jus & auctoritatem convocandi Episcopos, vel ad generale, vel ad provinciale Concilium, tractandique res fidei & morum, ut dist. 96. can. 1. & seqq. dist. 17. c. 2. habetur. Quidquid verò Imperatores hac in re fecere, id totum auctoritate & consensu Romanorum Pontificum est factum, 2. q. 5. c. *Mandastis.* Quando etiam ipsi Imperatores à Romano Pontifice Concilia petebant ad hæreses comprimendas, uti ex Bellarm. Baronio, Azorio, alijsque Ecclesiasticis Scriptoribus discere potes.

II. Ejus est indicare Concilium Oecumenicum, qui potest ex toto Orbe, pro amplitudine spiritualis jurisdictionis & potestatis, congregare omnes ad Concilium generale; id verò non est in potestate Imperatoris, quæ nunquam totum orbem Christianum complexa est: idque maxime valet, postquam Imperium divisum est in Orientale & Occidentale. Sanè Caroli M. potestas, non ultra Occidentis Imperium se extendit, nec per omnia quidem regna Occidentis, ut Hispaniæ, Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ,

Hiberniæ, ex quibus tamen regnis Episcopi ad Concilium generale convocandi erant. Deinde si Imperatorum hoc est, etiam hoc Imperatricum erit, quales Pulcheria & Irene, cum solæ imperarent, fuere. Quàm verò absurdum sit, dicere Christum suas oves mulieri commisisse pascendas, pro supremâ in Ecclesiam potestate. Capax est mulier jurisdictionis politicæ, non tamen Ecclesiasticæ & Spiritualis. Ecce, quò vos hæres vestra abducit?

III. Primatis est convocare *Nationalia Concilia*, Archiepiscopi *Provincialia*, Episcopi *Diocesana*; ut pòst vel ex ipsis Caroli M. decretis ostendam: Ergo Pontificis erit, pro supremâ potestate in totum orbem Christianum, convocare *Oecumenica Concilia*. Id si Imperatori permittitur, etiam Regi in regno suo, Duci in provincia, & Magistratui civili in suo territorio permittendum erit: quòd sanè inauditum est in Ecclesia; quantumvis tu multa in hanc rem facta Regum in speciem adducas, ut ex Imperatore Pontificem, ex Rege Primatem, ex Duce Archiepiscopum, ex Principe vel Consule Episcopum, insanâ metamorphosî efficias.

IV. Id asseritur in Concilio *Nicano*, *Constantinopolitano*, *Lateranensi*, Pontificum veterum decretis, & SS. Patrum sententijs, de quibus fuisse Bellarminus, alijque scriptores.

Contrà Nifanius nobis adducit multa Concilia Oecumenica, quæ referuntur ab Imperatoribus congregata, in quo tota ejus farrago scriptiõis versatur: nec aliud ferè adfert, quàm quod Calvinus, Magdeburgenses, alijque hæretici scriptores attulere, ex quorum scriptis hæc ejus rapsodia est. Verùm hæc Bellarminus, alijque jam satis refutarunt; nec ultra evincunt vestra argumenta, quàm quòd auctoritate Pontificis aliquando concessum sit Imperatoribus, convocare Concilia; idque ob has causas: tum quòd Imperatoria lex adhuc valeret, quæ prohibebat conventus fieri sine Imperatoris auctoritate; tum quòd in aliquâ Imperatoris urbe conventus ille Episcoporum fieri deberet; tum quod multi sumptus & subvectiones Episcoporum poscebantur Imperatorum liberalitate. Quemadmodum Constantinus M. tempore Concilij Nicani, omnes Episcopos suis sumptibus aluit. Demum etiam Principibus ob has aliasq; causas permissum non modo convocare Concilia, sed ijs quoque interesse, ut suâ auctoritate securitatem præstarent, & quæ in Con-

cilij

cilijs decreta erant, juvarent, quò expeditius ad effectum venirent. Quò spectant illa, quæ tam inani plausu refers de Carolomanno, Caroli M. patruo, de Pipino Rege, atque de ipso etiam Carolo M. sed de his infra agendum explicatius. Tandem desine è scrutario foro antiquas & putridas merces venales exponere. Hæc quæ adfers, centies recocta, centumq; libris explosa sunt.

Unum ego vicissim à te audire vellem, an in vestra Lutherana Ecclesia Concilium Oecumenicum & generale convocari possit? qualia tam multa legis à Spiritu S. congregata in Ecclesia Catholica; dummodo intelligas, quid sit Oecumenicum Concilium? ad quod primò requiritur, ut Ecclesia illa, in quâ convocatur, sit Catholica & universalis, seu Oecumenica; quod de vestra ecclesia Lutherana nunquam præstabit.

Secundò, ut qui convocat Concilium illud, habeat potestatem convocandi Episcopos ex toto orbe Christiano; nec illud præstare potestis. Imò nec Regem aut Principem sæcularem potestis exhibere, qui pro suâ potestate *nationale Germaniæ Concilium* convocare possit.

Tertiò, ad Concilia celebranda requiruntur Episcopi, qui iudicium munere fungantur: hinc in omnibus Conciliis illa Episcoporum multitudo, nec ullum unquam Concilium sine Episcopis fingi potest. Apud vos Lutheranos autem, ne ullus quidem verus Episcopus cum potestate Ordinis & jurisdictionis repertus est. Hinc defectu jurisdictionis, ne Concilium quidem diocesenum apud vos convocari & haberi potest: quapropter nec à vobis ulla Ecclesiæ legitima ordinatio, minus verò certa in controversijs fidei decisio fieri potest. *Spiritus enim Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Meræ Lamiæ, Nisani, apud te habitant, quæ domi cæcæ, foris omnia videre, carpere, & corrigere volunt.

Quartò, altera quoq; pars tuæ assertionis, quâ Carolum M. & ceteros ante ipsum Imperatores, cum *Calvino* Conciliorum præsides & iudices facis, falsissima est. Constat id primò, ex Concilio Apostolorum Act. 15. in quo Petrum præsedisse affirmat D. Hieron. epist. ad Augustinum, cujus sententiam ceteri secuti sunt: Eò & in hoc Concilio forma cæterorum præscripta est. Secundò, ex eminentiâ & amplitudine potestatis, quâ Christus Petro & successoribus oves suas pascendas commisit, Joan. 21. Tertiò, ex traditione & praxi Ecclesiæ, quæ hic certa re-

M M

gula

gula esse debet. Hinc Baronius & Bellarminus octo Concilia prima generalia introducunt, ostenduntque in singulis Pontificem Romanum per Legatos ipsidem praesedissee; qui primo loco confederint, qui primi sententiam rogati, & primi ante alios Patriarchas & Episcopos subscripserint: exceptâ Constantinopolitanâ II Synodo, quod eo tempore Damasus Romae Concilium celebraret, & tam Orientis, quam Occidentis Episcopi, junctis animis Macedonium, Spiritum S. abnegantem, condemnarent. Hæc tu, cum scire deberes, fallaciter prætermittis. Cur autem Pontifices non per se, sed per Legatos praesederint, (maximè in Concilijs Orientalibus,) causas varij varias adferunt, quas apud Bellarm. leges, Falsum igitur, quod scribis, quædam Concilia, (si quidem de Oecumenicis id intelligas,) sine omni præsentia Romani Pontificis esse celebrata: falsum quoque quod scribis, Turrecrematam lib. 3. c. 11. asserere, in octo primis Concilijs nullum Papam praesedissee. Nam etsi per se non interfuerit Pontifex, interfuit tamen & praesedit per Legatos, quod Turrecremata negare non potuit.

Quod verò multo minus Imperatores & Reges, cum laici sint, Judices in Concilijs esse possint, in quibus causæ fidei & morum tractantur, & deciduntur, per se notum est: Non enim *Spiritus S. posuit Imperatores, sed Episcopos regere Ecclesiam Dei*, Act. 20. Hinc soli illi in Concilijs Judices, quæ communis Patrum & Theologorum sententia est. Non hanc auctoritatem Constantinus M. sibi vendicavit unquam, quam tu Carolo M. affingis: Nam ille in Concilio Nicæno, quod primum Generale fuit, palam professus, se ab Episcopis debere judicari, iisque subiectum esse, Ruffinus lib. 10. cap. 2. nec ausus sedere nisi in humiliore, quam Episcoporum esset, sede, & annuentibus Episcopis, Theodoretus lib. 1. c. 7. & post omnes demum Episcopos subscripsit, ut testis est Basilii Imp. in fine Synodi VIII. Quin Hosius Apostolicæ sedis Legatus in eo Concilio, scribere ausus Constantino: *Ne nobis in hoc genere præcipe, sed ea potius à nobis discere: tibi Deus Imperium commisit, nobis ea, quæ sunt Ecclesiæ, concedidit.* Athan. in 2. Apol.

Pòst, ubi Constantius Imperator, & Ariana hæresis propugnator, primas sibi partes vendicavit in Concilio; objecere se Episcopi Catholici, quos inter Athanasius Apologia 2. *Si judicium Episcoporum est, quid cum eo habet commune Imperator?* Et Hosius Episcopus de eodem: *Quis enim*

enim

enim videns eum in decernendo principem se facere Episcoporum, & iudicij præsidere Ecclesiasticis, non merito dicat: illum hanc ipsam esse abominationem desolationis, quæ à Daniele prædicta est? Et quid hoc aliud est, quàm Antichristum dixisse? aut quis alius spiritus vester, quàm huius hæretici Imperatoris exemplo, tollere supremam in Ecclesijs Pontificum & Episcoporum potestatem, & ad politicos Principes transferre? Quam in rem recole ea, quæ supra ex Conciliorum, & SS. Patrum iudicio sunt allata, de Primatu sedis Apostolicæ.

Adversus hæc non aliud profert Nifanius, quàm Imperatorū ac Regum exempla, qui Concilijs aut per se, aut per suos Legatos interfuere, id quod nemo Catholicorum negat: cū non ut Præsides & Iudices, sed ut defensores, adiutores, testes, & consij decretorū adessent; ut transgressores & contumaces pœnis corporalibus punirent. In quo etiam temporalis potestas subordinata est Ecclesiasticæ: sunt enim Reges custodes legis divinæ, non interpretes & iudices; uti Augustinus docet Epist. 48. Epist. 50. & 166. Et patet ex L. *Cunctos populos*, de summâ Trinitate & fide Cathol. & toto titulo de hæreticis, eodem Codice. Nec aliud professi sunt Constantinus M. Theodosius, Martianus, Valentinianus, cæterique Christiani Imperatores, quorum exemplis Carolus M. toties se proficitur defensorem & tutorem Ecclesiæ.

At cætera, quæ hic attexit Nifanius de Concilio Trullano, seu Quinisexto, prorsus frivola sunt: cū Concilium illud inter illa sit, quæ partim reprobata, partim probata sunt; quæ super re Bellarm. c. 7. Turianus lib. de VI. Synodis, Baronius, & alij. Quemadmodū & alia Concilia prorsus sunt reprobata; quale est Constantinopolitanum sub Leone Isauro, & Constantinopolitanum sub Constantino Copronymo, utrumque verò iconomachorum fuit adversus sacras Imagines abolendas. Hisce ac similibus Concilijs præsidere potuerunt Imperatores hæretici, quia pseudosynodi fuerunt hæreticorum: quales & vestræ fuerunt Synodi, in quibus tantum potestatis habent Reges & Principes vestræ religionis, quantum vos Superintendentes & prædicantes: quando apud vos nulla est vera Ecclesia, nec potestas sacra, nec spiritualis jurisdictio. Dicimus enim cum Cypriano, Epist. 6. *Schismaticos & hæreticos nihil habere juris & potestatis in Ecclesia*: inde profanorum & laicorum conciliabula sunt, non Concilia Episcoporum.

MM 2

Unde

Unde denuo unum hic mirari subit, & reponere tibi. Legis enim tot Concilia generalia, tot Nationalia, tot Provincialia, à primo Nicæno in Ecclesia esse celebrata per Orientem & Occidentem, per Asiam, Africam, & Europam, quæ tot Conciliorum tomis continentur: ac nullum ex his Concilijs legis sine Episcoporum conventu, eorumque decretis & subscriptionibus. Hinc in omnibus Concilijs legis nomina *Episcoporum* subscripta, in nullo verò nomen *Superintendentis*, vel ut alij apud vos vocari volunt, *Superattendentis*; nullum *Predicantis* nomen scriptum legis, sed ubique *Episcopi* nomen, & locum Sedis & diocæsis Episcopalis. Jam verò dum vestras synodos revolvo, cum primis que *Wittenbergense concilium*, quod vos Lutherani generale dicitis, CCC *pastorum*, præfide *Luthero*, anno MDXXXVI. congregatum; in eo nullum ego *Episcopum* reperio, sed tantummodò *Predicantem*, & *profanam maritorum* & *patrum turmam*. Par est ratio de synodo *Dordrechtanâ*, quam *Calvinistæ* rigidiores, & *Gomoristæ* congregarunt adversus *Arminianos*, molliores & meliores Calvinistas. In hac synodo, quam *Nationalem* illi esse volunt, nullum denuo *Episcopum* reperio, præter unum ex Anglia, qui tamen nec ex Calvinistarum, nec Puritanorum, sed Protestantium Anglorum secta fuit *scenicus Episcopus*. Quæ ergo infania hujus sæculi, contra omnem antiquitatem, consensionem, & veritatem orbis Christiani, Concilia sine Episcopis celebrare? Sanè præsci hæretici, quos inter Ariani, Donatistæ alijque, in hoc genere multo conformius cum antiqua Ecclesia, multoque sapientius, & tolerabilius se offerunt, quòd apud eos Concilia Episcoporum reperiantur; cum ne ullum quidem *Episcopum* vos representetis, vel ex nomine etiam *Episcopi*, quod simul cum potestate Ordinis & Jurisdictionis ab ortu Lutheri proscripsistis. Quam nunc Ecclesiam apud vos esse credam, quando *Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*? Nisi ut supra præscos etiam hæreticos insanire vos dicam. Adeo enim sine Episcopis Ecclesia esse non potest, ut *Cyprianus* dixerit: *Ecclesiam esse in Episcopo, & Episcopum in Ecclesia*. Ut vel hic Episcoporum defectus, nullam apud vos Ecclesiam veram unquam fuisse, certò vincat. Similia hic deberes expendere, qui tot fallacijs & mendacijs Catholicis illudere quæris perperam adductis Conciliorum locis, qui pro *Episcoporum* *Superintendentis* induisti, & *Doctorem* te venditas, cum *impostor* sis.

CAPUT XII.

C A P V T XII.

*Carolus M. falsò Francofurtensis Concilij Praeses, et
Judex à Nifanio asseritur.*

PRæter Concilia *Generalia*, quæ Carolo M. Rege & Imperatore sunt habita, alia *Nationalia*, alia *Provincialia*, alia *Diocesana*, alia *mixta*. Expendamus ordine singula.

Ad *Nationale* referamus Concilium *Francofurtense*; quamvis propriè *Nationale* non fuerit, quòd in eo conveniant Archiepiscopi, & Episcopi unius regni vel nationis, quibus Patriarcha aut Primas aliquis præfidet: nam & hujus muneris esse convocare Archiepiscopos, & Episcopos ad hæc Concilia, docet Augustinus Epist. 217. & Concil. Afric. c. 22. Neque ullus in Francofurtensi Concilio Primas exprimitur, à quò Concilium illud indictum sit. Convenere autem jussione Pontificis & Caroli M. Archiepiscopi & Episcopi Germaniæ, Galliæ, & Aquitaniæ: inde Suarez lib. 3. defens. Cath. c. 27. Binius, alijque inter *Provincialia* potiùs referunt. Sed de hoc contentio non sit: demus *Nationale* fuisse, certè *Generale* non fuit, ut falsò obtendunt hæretici.

I. Quæstio est, an Caroli M. solius auctoritate congregatum sit? & an in eo Carolus supremum judicem egerit? quod hic Prædicans contendit. Res ita se habet: Elipandus Toletanæ Ecclesiæ in Hispania Episcopus, ut hæresis suæ virus, de filio Dei adoptivo, per Gallias & Germaniam diffunderet, scripsit ad Carolum M. rogando suam sententiam Theologis examinandam proponi: addidit ejusdem argumenti literas ad Galliæ Episcopos. Carolus his literis acceptis, quibus argumenta hæresis exposuerat Elipandus, transmisit exemplar ad Hadrianum Pontificem, missâque semel atque iterum legatione Romam ad Pontificem, rogat, ut ad Synodum suo hortatu in Germania hac de causa celebrandam Pontifex perscriberet, quid de ipsa Elipandi nova doctrina sentiret. Hadrianus petitioni Regis obtemperans, Elipandi doctrinam discussit:

M M 3

quam

quam cum hæreticam invenisset, scripta ad Galliarum & Hispaniarum Episcopos epistolâ, hæreticam doctrinam declaravit, & anathematis sententiâ condemnavit. Uti hæc in epistola Caroli M. ad Hispaniæ Episcopos, & actis Concilij Francofurtensis tom. 20. Concil. Parisiens. edit. fusè exponuntur.

Hic primum tua fraus apparet, qui Carolum nobis ex Catholico in Lutheranum transformare vis. Nam cum causa fidei hîc ageretur, Carolus eam ad sedem Apostolicam retulit, & Pontificis judicium expetivit. Facitisne hoc vos Lutherani, quibus nullum judicium magis execrabile, quàm Romani Pontificis? Carolus deinde hac super re Concilium Episcoporum à Pontifice decerni petijt. Quid Lutherus, quid vos Lutherani magis per omnium ludificationem subterfugistis, quàm ne nova Lutheri doctrina, judicio Concilij & Episcoporum subijceretur? Carolus postquam Elipandi hæresim à Pontifice damnatam accepit, judicio Pontificis acquievit, & nihil sollicitius habuit, etiam bello Saxoni- co tantisper dilato, quàm conventum Episcoporum accelerare, ne hæresis illa per Galliam & Germaniam serperet, quam in fomite suppressam voluit: secus quàm Germani Principes, qui Lutheri doctrinam in tot malorum Iliades aluère.

II. Post acceptam Hadriani Pontificis epistolam, ejus consensu congregata est Synodus Francofurti ad Mœnum, anno Christi 794. sive per Carolum, ut Francorum annales memorant; sive per Legatos Apostolicos, quos Carolo & Concilio adfuisse dicemus, parum id refert. Id verò falsissimum est, dum Carolum Regem solùm præsedisse Concilio refert, ut Imperatoris potestatem, supra Pontificis Legatos Apostolicos, & Episcopos in Concilij attollas: quamvis eo tempore tum nondum Carolus Imperator esset: ergo non potuit pro Imperatoriâ dignitate id sibi vindicare. Deinde scribis, congregatam Synodum *præcipiente & præidente piissimo Rege Carolo*. Quod verbum, *Præidente*, in Concilio non legis.

Hinc altera fraus tua est, quam manifestè ostendo ex Canone primo Concilij, quo ita Synodus præfatur & testatur: *Conjunctis Deo favente Apostolicâ auctoritate, atque piissimi Domini nostri Caroli Regis jussione, anno XXVI. Principatus sui, cunctis regni Francorum seu Italia, Aquitania, Provincie Episcopis, ac Sacerdotibus Synodali Concilio; inter quos*

quos ipse mirissimus, sancto interfuit conventui. Viden, ut Synodus ipsa, Apostolicam auctoritatem conjungat cum jussione Regis? eamque primo loco collocet, & Caroli praesentiam post Episcopos ponat, quorum in Concilio primae partes sunt? Secundò Concilium dicit: *mirissimum regem inter fuisse*, non verò *praesedisse*: Quod ex cerebro tuo commutas. Nisi idem apud te sit interesse Concilio, & *praesidere*. Quare haec verba Canonis & praefationis, non integrè & syncerè recitas? nisi quia more tuo & haereticâ fide agis; omittendo ea quibus haec tua in ipso limine falsitas retegatur.

Deinde si annales Francorum consulas, Praeses Concilij non Carolus sed *Apostolici Legati*. ita enim illi: *Adfuerunt etiam in eadem Synodo Legati Romani Pontificis, Theophilactus ac Stephanus Episcopi, vicem tenentes ejus, à quo missierant, Adriani Papa*. Ita praeterea Adelmus, Ado, cæteri que Francorum scriptores. Prorsus ad illum modum Conciliorum, quo Romani Pontificis Legati Concilij Generalibus interfuerunt, & praesederunt: ut vel eò, quidam hanc *Francofurtensem Synodum*, ad Generales referant. Urges interim ex epistola Synodica Episcoporum ad Elipandum, & Hispaniae Episcopos, quâ Patres fatentur: *Affidente & auxiliante sibi Carolo, precepisse Carolum libellum adferri in medium, & praelegi mandasse Elipandi argumentum*: hinc infers, Carolum praesedisse Concilio. Quid hic dicis? est ne *affidere*, & *auxiliari* in Concilio, *agere Praesidem* Concilij? Næ tu mirus interpret es! neque ex eo quod interfatus Carolus, jusserit libellum ad se scriptum legi, *Praesidis* munus conficitur: cum id pro auctoritate Regis fecisse PP. velint, non ex imperio *Ecclesiastici Praesidis*, cujus se incapacem sciebat Carolus. Tam frivolis argumentis causam vestram agitis.

III. Tertia, (quam hic committis,) fraus est, quod Carolum M. hujus Concilij supremum judicem asseras; id ex ipsâ Caroli epistola nobis persuadere vis, in quâ ita scribit Carolus: se ab Elipando rogatum esse, *ut per semetipsum arbiter esset sua per Epistolam scriptam sententiae, de adoptivo Dei filio*. Ad quæ ita denuo Carolus: *Ecce ego vestris petitionibus satisfaciens, congregationi Sacerdotum Auditor & Arbiter assedi, discrevimus, & Deo donante decrevimus, quid esset de hac inquisitione firmiter tenendum*. Ex his Nifanius infert: Ergo Carolus Rex in Concilio Francofurtensi fuit *supremus judex* inter Episcopos & Sacerdotes. Quasi

Quasi idem auditor & arbiter in Concilio, etiam sit iudex cum iure suffragij decisivi. Admittuntur ad Concilia Generalia, Nationalia, & Provincialia, Presbyteri, Clerici, Monachi, laici; non ideo ius suffragij decisivi habent, quod Episcoporum est. Theologi adeo non ut Iudices, sed Consultores interfunt Concilijs. Et tu iudicium, quod Episcoporum est, hic in rebus fidei Regi laico, ante Pontificis Legatos, & Episcopos, & Sacerdotes tribuis; ipsum verò Episcoporum iudicium, in quo se Carolus fundat, & quod in eadem Epistola perscribit Elipando, & Hispania Episcopis, hic tu fraudulenter pro more tuo, & genio hæresis tuæ, omittis & suppressis; ideo res poscit, ut hoc loco recitemus. Ita enim Carolus in eadem Epistolâ: *Idcirco vobis per singulos libellos dirigere curavimus, quid prædictorum Patrum pia unanimitas & pacifica perscrutatio auctoritate Ecclesiastica inveniret, statuisset, & confirmaret.*

Primo, quid Dominus Apostolicus cum sancta Romana Ecclesia, & Episcopis illis in partibus quaquaversum commorantibus, & Catholicis Doctoribus sentiret, sub unius libelli tenore statuimus.

Deinde ponit, quid Ecclesiastici Doctores & Sacerdotes Ecclesiarum Christi, de propinquieribus Italia partibus, cum Petro Mediolanensi Archiepiscopo & Paulo Foro-Julianensi, vel Aquilejanensi Patriarchâ, virum Domino valde venerabilibus, intelligi & firmiter credi voluissent, suis proprijs responsionibus exaratum libellum posuimus; quia ipsi quoque præsentis nostro Synodali conventui adfuerunt.

Post hæc tenet & tertius libellus Orthodoxam Sanctorum Patrum, Episcoporum, & virorum venerabilium fidem, qui in Germania, Gallia, Aquitania & Britannia partibus, dignis Deo deservunt officijs, vestrisque objectionibus sanctarum Scripturarum testimonijs roboratas obtinet responsiones. Hæc sedis Apostolicæ, hæc Episcoporum iudicia, quibus Carolus subnixus, non ut horum Præses aut iudex, sed consentiens auditor & arbiter, suam quoque sententiam subjunxit, in hæc verba:

Dein quarto loco mea propria unanimi cum his sanctissimis prædictorum Patrum decretis, & Catholicis statutis Consensum subnexui, sicut vosmetipsi in vestra epistola, quam meo specialiter assignastis nomine, rogare curastis. Tanquam diceret: post Episcoporum iudicium, non necessarium fuisse suum consensum & arbitrium subnectere, nisi id specialiter

Elipando

Elipandus rogasset. Hinc cum Epistolâ Hadriani Pontificis, cum libello sacrosyllabo Episcoporum Italiae, cum Synodica epistola Episcoporum Galliae & Germaniae, Epistolam suam quoque Carolus ad Elipandum & Hispaniae Episcopos conjunxit.

Sed instat Nifanius, adducitque ex libello sacrosyllabo hæc Episcoporum verba: *Cum jubente Rege, publicâ voce recitata fuisset*, epistola videlicet Elipandi ad Carolum, *statim surgens venerabilis Princeps de sella regia, stetit supra gradum suum, ac locutus est de causâ fidei prolixo sermone, & adjecit: Quid vobis videtur?* Hic verò Nifanius, sublato plausu, *Egregium*, inquit, *presidentia & directionis argumentum!* Imò verò egregius tu impostor es, qui ex eo, quod Carolus Rex se Episcoporum subjecit judicio, supremum Concilij *Praesidem & judicem* falsò tuis persuades: cum Praesidis & judicis sit in suis Concilijs ferre sententiam, deinde primò subscribere, uti Legati Pontificis, & cæteri ex suâ ordinis dignitate & sessione fecerunt. Quin dum Carolus ad Episcopos inquebat: *Quid vobis videtur?* satis ostendit se id omnium judicio Episcoporum tribuere.

Unde tu hic denuò deliras. Fundamentum enim Catholicorum, assentientium penès Episcopos esse judicium decisivum in Concilijs, tibi subvertendum erat, quod illi multis revincunt ex Scriptura Act. 20. Eph. 4. Joan. ult. Jerem. 3. Deinde ex Concilijs, & consuetudine Ecclesiae, quæ est optima Scripturarum interpret. Nam in omnibus Concilijs ab Apostolorum tempore celebratis, hic ordo servatus, ut soli Episcopi fuerint judices, unde ante omnes etiam subscripserunt. Hinc ex Chalcedonensi Concilio, Clerici, Monachi, & laici expulsi, paucis exceptis, quos Episcopi secum duxerant. Et cum in eodem Concilio pro Dio-scoro Monachi & laici ingressi essent, Patres exclamarunt: *Mitte foras superfluos, Concilium Episcoporum est.* Hæc & Patrum sententia, Cypriani Epist. ad Jubai. Hilarij lib. de Synod. Ambrosij Epist. 32. Ruffini lib. 10. hist. Athanasij Epist. ad solit. vit. agent. Horum una vox Concilia Episcoporum esse. Nec aliter Christiani Imperatores ac Reges sensere, quibus vos hæretici tribuitis potestatem, quam illi nunquam agnoscere, neque affectarunt. Quocirca Theodosius junior Imperator Epistola ad Ephesinam Synodum: *Illicitum est eum, qui non sit in ordine sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticis immisceri tractatibus.* Uti hæc

NN

supra

supra ex Constantini M. & Theodosij senioris, & Valentiniani Imperatorum exemplis retulimus. Imò verò, cum Carolus M. id Constantini M. suum esse voluerit, Capitularium lib. 6. c. 301. *Mihi homini constituto, de huiusmodi rebus non licet habere auditorium Sacerdotum*: quod est Sacerdotum causas dijudicare: Quomodo quis sibi persuadere poterit, Carolum M. sibi supra omnes Episcopos in causa fidei iudicium sumpsisse? idque in tam subtili quaestione, quæ de filio Dei adoptivo agitabatur. Igitur etsi auditor arbiterq; rerum gestarum assederit, non tamen iudex cum suffragio decisivo: quemadmodum Act. 15. *Convenerunt Apostoli & seniores videre de verbo hoc*: Apostoli videlicet, ut iudices ad definiendum, Presbyteri ad consultandum, plebs & laici ad audiendum: ita *Episcopi* in hoc Concilio *ad decidendum*, *Doctores* quos Carolus ex Britannia ob id evocavit *ad consultandum*, cæteri *ad audiendum*. Proinde, cum *Episcopi* ejus Synodi, sententiam suam perscripserint Elipando ut *iudices*, Carolus ad eundem scripsit ut Synodi *protector & defensor*.

At scio, vestra est hæresis, omnem potestatem Ecclesiasticam, & jurisdictionem spiritualement tollere ex Ecclesia; & unam tantum potestatem statuere in politico Principe, qui *Sacra* juxta, ac *Civilia* administret, decernatque, seu per se, seu per ministros suos. Hinc supremum iudicium rerum Ecclesiasticarum vobis est penes Reges & Principes, & Magistratus politicos: hinc etiam illa confusio in vestra Lutherana ecclesia, ut tot sint ritus diversi, & tam multiplex religio, & tam varia secta, quam hæc politicus Princeps vult esse diversa. Quàm verò ordinata & pulchra *Hierarchia* in *Catholica Ecclesia*? quod velex hoc Francofurtensi Concilio recognosces: dum ad Pontificis iudicium sese Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Sacerdotes & Doctores, unà cum Carolo Magno, tanquam ad unius machinæ rotam commovent, ne vel in uno dogmate Elipandi hæresis, concordiam religionis dissolveret: hæc forma regendi cœpit, crevit, & stetit ad hunc diem Catholica Ecclesia.

C A P V T XIII.

*Concilia Provincialia ac cætera, quæ falsò suprema
Caroli M. auctoritati attribuantur.*

DE his ita pronuntiat Nifanius : *Carolus M. in suis provincijs, quas vel armis subegit, vel hereditate adierat, nulla habita Pontificis Romani ratione, regiâ auctoritate convocavit, & constitutiones in illis factas confirmavit.*

Id ut probet, adducit I. Concilia, quæ Carolomanno & Pipino Rege sunt habita in Germania. Secundò ea Concilia, quæ Carolo Rege & Imperatore celebrata sunt. Verùm nullus huic Prædicanti, calumniandi mentiendique aut modus, aut finis. Ordiamur à primo. Concilia, quæ Carolomanno Caroli patrui, & Pipino Rege sunt habita, tria fuere, eaque auctoritate Pontificis Gregorij, per D. Bonifacium sunt celebrata; quòd is per Germaniam Legatus Apostolicus renunciatus, ad Cleri populi que mores formandos, Episcoporum Synodos pernecessarias duxerat, earumque convocandarum potestatem à Pontifice impetrarat, adjuvante cumprimis, & præsentè etiam Carolomanno ferventissimo Principe, à quo deinde acta decretaque Episcoporum haud secus, quàm à Pipino Rege sunt approbata, eorumque etiam auctoritate accedente sunt vulgata in publicum; quòd in contumaces & transgressores, etiam manus politicæ opis præstò esset; nihil interim jurisdictionis superioris, vel Carolomannus, vel Pipinus Rex in ipsos Episcopos, aut Episcoporum Synodos sibi sumpsit. Uti hæc omnia ex Epistolis Bonifacij ad Pontifices, & Pontificum ad Bonifacium, & Carolomannum, & Pipinum Regem, tum ex actis Synodorum planum est; multisque hæc refert Serrarius in Moguntina historia, & Sirmondus, alijque in Concilijs: uti & à nobis suprâ satis est relatum de Bonifacio, lib. I. cap. 14. & 20.

Inter Concilia Provincialia, quæ Carolo M. Imperatore sunt habita, quinque cumprimis celebriora memorantur, quæ Anno Christi

NN 2

DCCCXIII.

DCCCXIII. per regnum Franciæ, ante supremum annum vitæ Carolus probavit congreganda, ad Cleri populique mores constituendos. De his ita Francorum Annales, seu Eginardus in Chronico: *Concilia quæque jussu ejus super statu Ecclesiarum corrigendo, per totam Galliam ab Episcopis congregata sunt, quorum unum Moguntia, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabillone, quintum Arclate congregatum est: & constitutionum quæ in singulis facta sunt collatio, coram Imperatore, in illo conventu habita.* De his Concilijs Annales Francorum, Pithæus, Adelmus, Regino, cæteri que scriptores, uti hæc extant in tomis Conciliorum.

Quam in rem primò advertendum, cum provincialia hæc fuerint Concilia, non indignis Carolum Pontificis auctoritate, quòd in Metropolitanorum potestate sit, ejusmodi Concilia convocare, præsidere cum Episcopis, leges sancire: id cum ex communi Theologorum sententia, & praxi Ecclesiæ certum sit, tum ex ipsis Caroli legibus evidens: Ita enim constitutio Caroli ex Cap. Aquisg. *Episcopi cum Metropolitanis no bis in anno Concilia celebrent.* In eadem constitutione: *Ad Metropolitanum Episcopum Suffraganei Episcopi respiciant.* Lib. 6. Capitularium, cap. 252. *Placuit definiri, ut paternis institutionibus obsequentes, in Metropolitanâ sede, tempore quo omnes comprovinciales elegerint, Pontifices ad Synodum faciendam devotis studiis conferantur.* Similia habes lib. 6. Capitularium c. 87. lib. 7. c. 81. lib. 7. c. 775. In Capitulari Caroli anno regni XI. *Metropolitanis suis Suffraganei Episcopi secundum Canones subiecti sint.* Igitur tota potestas in convocandis hisce Concilijs, iudicandisque rebus sacris penès Metropolitanum & Episcopos fuit, non Regem aut Imperatorem.

Secundò advertendum, in hujusmodi Concilijs tempore Caroli & Regum Francorum, consuetum fuisse simul tractare quæ ad Civilem politiam, & populi mores spectabant: valuitque id cum primis in Vernalibus & Autumnalibus Synodis per singulos annos convocatis, quarum Francica historia & Caroli M. vita plena est; quæ ob id etiam mixtæ Synodi appellantur, & ordinariæ fuerunt, eoque Regum potestas in ijs convocandis partem sibi vendicabat.

Forma ac modus harum Synodorum in Moguntino Concilio, (quod xxx. Episcoporum & xxv. Abbatum fuit) traditur, in quo & horum conventuum ordo per tres classes, in hunc modum accuratè perscribitur.

In

In prima turma confederunt Episcopi, cum quibusdam notarijs legentes atque tractantes Sanctum Evangelium, nec non Epistolas & Actus Apostolorum, Canones quoque ac diversa sanctorum Patrum opuscula, Pastoralemq; librum S. Gregorij, cum ceteris sacris dogmatibus diligenti studio perquirentes, quibus statum Ecclesie Dei, & Christiane plebis profectum, sanâ doctrinâ & exemplis justitiæ inconvulsum, largiente gratia Dei, perficere & conservare potuissent. In alia verò turma, confederunt Abbates ac probati Monachi, regulam S. Benedicti legentes, atq; tractantes diligenter, qualiter Monachorum vitam in meliorem statum atq; augmentum, cum gratia Dei, perducere potuissent.

In tertia deniq; turma federunt Comites & Judices, in mundanis legibus decertantes, vulgi justitias perquirentes, omniumq; advenientium causas diligenter examinantes, modis quibus poterant justitias terminantes. Quanquam in Moguntina Synodo sub Rabano Archiepiscopo, non nisi in duas turmas & ordines, Episcopi & Abbates confederint, intermissâ tertiâ sæcularium hominum classe; ut constat epistolâ Synodi ad Ludovicum Germaniæ Regem.

Synodo huic Moguntinæ præfedit Hildebaldus sacri palatii Archiepiscopus, Ricolphus, & Arno Archiepiscopi, unâ cum reliquis Cœpiscopis, atq; Abbatibus, & cetero Clero: primus Colonienfis, secundus Moguntinus, tertius Salisburgensis Archiepiscopus ac Metropolitanus erat. Nec prius Synodum in Claustro S. Albani exorsi, quàm cum Litanij triduanum jejunium celebraissent ex jussione & præscripto Augusti, divinam implorando clementiam. Ita Arelatensis Synodus præside Joanne Arelatensis Ecclesiæ Archiepiscopo, & Nebridio Narbonensis sedis Archiepiscopo; Rhemenfis, præside Vulfario Rhemenfis sedis Archiepiscopo. Ad hunc modum Turonensis Synodus, & Cabilonenfis, sub suis Archiepiscopis & Metropolitanis congregatæ, celebratæque sunt, Carolo in nulla harum præsentē. Singularum interim acta ad Carolum relata, factaque illa de qua Francorum annales, collatio. Quo in genere non aliud sibi munus sumpsit Carolus, quàm defensoris & adjutoris; ut ea, quæ decreta erant, rogaratque Carolus decerni, ejus quoque præsidio & auxilio sicubi opus esset, executionem haberent.

Multa ex his Concilijs conati sunt afferre in medium hæretici Anglicani scriptores, ad asserendum Regis Primatum in Ecclesiam: quem-

admodum & Lutherani ad Primatum Ecclesiæ vel Imperatori, vel Regibus & Principibus suis asserendum. Sed cum ea accuratè eruditèque refutarit Suarez lib. 13. de Primatu Pontificis, c. 26. hinc facillè superfedeo: maximè quòd in his Concilijs, cum primisque in Moguntino, c. 8. decernatur: *ut Episcopi potestatem habeant res Ecclesiasticas providere, regere, gubernare, atq; dispensare secundum Canonum auctoritatem.* Quæ deinde innumeris legibus Carolinis, in Capitularium libris, à Carolo confirmata legimus.

Neque Nifanius quicquam novi, atque alicujus momenti adfert, nisi quòd dicat, Patres confiteri, se *secundum jussionem Caroli*, seu ut alij Episcopi dicunt, *se jubente & injungente gloriosissimo Rege & Imperatore convenisse in Synodum*: quibus verbis etsi Episcopi, non tam imperium Caroli, quàm salubre consilium & voluntatem significare voluerint; iidem tamen Archiepiscopi & Episcopi Germaniæ & Franciæ, quia membra erant regni & imperij, simulque Principes, & primus regni status atque ordo, (ut vel ex recitatis suprâ Concilij Moguntini tribus ordinum classibus, atq; ex omnibus Franciæ regni conventibus publicis estimare licet,) non incongruè se ad jussionem Regis & Imperatoris sui convenisse dicunt. Quemadmodum ad Comititia imperij, jussu Imperatoris modò Archiepiscopi & Episcopi conveniunt, cum ceteris imperij Principibus, atque inde etiamnum primum locum ante sæculares obtinent, quia primarius imperij status, & membra sunt. Idque tum cumprimis valebat, cum nondum hæreditarij in imperio & regno Franciæ Duces, Principes aut Electores essent, quod extinctâ Carolinâ stirpe demum obtinuit, tam in Germania, quàm in Francia. Et quæ tum alia imperij Comititia erant, Imperatore Carolo M? Id qui non intelligit, parum in historia Francica est versatus. Ad hunc modum in regno Franciæ, Episcopi, ad Comititia jussu Regis convocantur. Quod in his Synodis à Carolo M. convocatis, eò magis locum habet, quòd mixtæ essent; in quibus de regni statu, de bellis, de rebellium pœnis, de Civilibus, & quæ ad moralem usum spectant, consilio simul Primatum, Archiepiscoporum, & Episcoporum agitabantur: ex ijsque *Missi Domini* deligebantur, cum suprema post Imperatorem potestate, ad publica regni & imperij negotia per provincias tractanda & componenda; ad eaque, quæ in Synodis

Synodis decreta erant, recognoscenda; quales se *Missas* in præfatione Moguntinæ Synodi profitentur *Hildebaldus*, *Ricolphus*, & *Arno* Archiepiscopi. Quæ tu Prædicans si non intelligis, lege lib. 2. Capitularium c. 25. uti per suas provincias id regiū munus explebant Moguntinus, Colonienfis & Trevirensis Archiepiscopi. Lege l. 3. Capitularium capit. 33. capit. 83. capit. 84. lib. 4. Capitularium c. 69. lib. 6. Capitularium c. 69. Et quæ in hanc rem cæteri scriptores petraçarunt. Summi tum Episcopi ob sapientiam & justitiam Regum administri, & Consiliarij, & quantum Francorum præ alijs Reges, quantumq; Christiani Imperatores Episcopos & Sacerdotes honoribus extulerunt, tantum vos hæretici deprimitis; ac nulli magis, quàm vos plebei apud plebem præcones.

At tu, qui hîc nobis tam sagax es in Concilijs perscrutandis, quare nihil de Concilio Aquisgranensi, de quo Francorum annales, & tomî Conciliorum, interque alios Ado Viennensis Episcopus: *Synodus*, inquit, *magna Grani-aquis congregatur*, anno *Incarnationis Domini DCCCIX*, in quâ de processione Spiritûs S. quæstio agitabatur: Monacho quodam Hierosolymitano eam movente, non sine concitatione multorum. Quid verò in hac causa egit Carolus M.? Continuo ad Leonem Pontificem Legatos misit, Bernardum Wormatiensem Episcopum, & Adelhardum Abbatem Monasterij Corbeix, quibus Jesse annumeratus Ambianensis præclarus Episcopus. Cur inquam, hæc & similia non producis? Nimirum quia Carolus in rebus fidei & majoris momenti, ad Pontificem, ut Christi Vicarium, & supremum judicem hæc detulit, quem tu cum tuis Antichristum censes.

Imò quare illud ex Capitulis Hadriani & à Carolo acceptis probatisque c. 42. non addis: *Provincialis Synodus retractetur per Vicarios Romani Pontificis, si ipse decreverit*. Nec aliter Carolus omnia Synodorum decreta admisit, nisi quantum cum Romana Ecclesia, & priscis Canonum, ac Patrum statutis convenirent; quod toties in libris Capitularium legis. Imò quid aliud sunt in Synodis Carolinis decreta pro Clero & populo? quàm Pontificum, Conciliorum & SS. Patrum statuta & leges, quæ Clero populoque per Germaniam & Franciam præscribuntur: ut quemadmodum una omnium est fides, ita una omnium sit conformata vita; utque omnibus à Christo sæculis una ubique Ecclesia in Christianis moribus aspicceretur. Hoc instituto, Carolus regnum, & imperium,

ad

ad Romanæ Ecclesiæ normam, quam matrem omnium Ecclesiarum dicebat, conformatum voluit. Hoc instituto vita Cleri populiq̃ue, ad Lutheri tempora, per Saxoniam constituta mansit: modò omnia inversa per hæresin vestram. Id facillè cognoscet is, qui Capitularia & constitutiones Caroli Magni, qui Synodorum decreta revoluerit. Imò qui vel quinque hæc postrema Concilia, quibus Carolus M. jam senex regnum & imperium à se bene constitutum relinquere voluit, secum pervolverit: perpenderitq̃ue, quæ decreta Clero, Monachis, sacris Deo virginibus, & populo præscribuntur; videbit is, nonnisi umbram quandam antiquæ religionis, quæ Carolo M. vixit, apud vos Lutheranos superesse.

C A P U T X I V.

An Carolus M. supremam potestatem sibi sumpserit, exercueritque in ordinandis Ecclesiis, et ferendis legibus Ecclesiasticis?

Asserit id Nifanius: nec veritus hanc quoque calumniam aspergere religiosissimo Imperatori, ad patrocinium hæresis suæ, quæ supremam jurisdictionem tam in temporalibus, quam Ecclesiasticis, suis defert Regibus, & Magistratui politico. Ita enim primò: *Quemadmodum penes Carolum fuit ordinare Rempub. civilem Roma alijsq̃ in locis; ita quoque Ecclesiasticam: semper enim sibi reservavit Primatum in Ecclesiasticis, quoad jurisdictionem exteriorem.* Hinc tuæ falsæ propositioni nihil deest, nisi ut Carolum M. Imperatorem & simul summum Pontificem pronunties, aut schisma Anglicanum hæresimque illam transmarinam, in Germaniam introducas, spoliando Pontificem & omnes Episcopos suâ jurisdictione. Sed quàm falsa hæc tua sit assertio, jam tot libris, contra *Primatum regium* scriptis, confutatum est: ideo hic supersedeo. Si quid in te ingenij aut doctrinæ est, refelle Beca-

Becanum, aut Suarez, aut aliquem ex innumeris Theologis, qui adversus hunc fictitium Primatum scripserunt. Interim id unum adfers ex Eusebio lib. 4. c. 24. de Constantino M. quod is Episcopos allocutus dixerit: *Vos estis Episcopi in Ecclesia, ego extra Ecclesiam seu templum Episcopus à Deo constitutus sum.* O te insipidum interpretem ejus dicti! si enim Episcopi in Ecclesia sunt, quos Spiritus S. posuit regere Ecclesiam Dei; ergo jurisdictionem non modò internam sed & externam habent. Nam regere est actus jurisdictionis externæ. Quin ex ipso Constantino te refellam. Magnus ille Imperator, teste Ruffino lib. 1. hist. in Concilio Nicæno, cum judicium inter Episcopos recusaret, palàm dixit: *Deus vos constituit Sacerdotes, & nobis à Deo dati estis iudices, & conveniens non est, ut homo judicet Deos; sed ille solam de quo scriptum est, Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos dijudicat.* Quid adhuc dicis? nunquid judicare est actus jurisdictionis externæ? quem sibi in Episcopos, (quia simul sacræ erat jurisdictionis,) non est ausus vendicare Constantinus M. Haud secus quàm Theodosius M. Valentinianus, ceterique Imperatores ac Reges Christiani, palàm toties professi sunt. Quorum exemplo, Carolus M. Pontifici & Episcopis plenam potestatem regendi, judicandi, & ordinandi Ecclesias reliquit, uti id supra satis superque relatum est. Et quâ fronte audes tu scribere, Carolum M. Romæ ordinasse Ecclesiasticam Rempublicam? qui Apostolicam sedem ut matrem, & magistram veneratus; qui Adrianum Pontificem ut Patrem, & Pastorem universalis Ecclesiæ coluit; qui Leoni, ut Vicario Christi, omnia detulit; qui & Romanam Ecclesiam, ut exemplar in omnibus proponendam censuit, ad quam cæteræ Ecclesiæ per Franciam, & Germaniam formarentur, uti hæc toties memorata sunt. Quid ergo illud Constantini sibi vult? Potestne Episcopus esse extra Ecclesiam? Imò, quod Episcopi sunt Pontificali, id Imperator est Imperiali potestate: ut quod illi jurisdictione sacrâ ordinant, id Imperator politica jurisdictione tueatur, & conservet. Eò defensor Ecclesiæ, & per analogiam improprie Episcopus dici potest. Quid hîc mysterij, quod tyro non capiat?

Altera Nisanij propositio de legibus sic habet: *Carolus M. præter leges civiles etiam Ecclesiasticas plurimas promulgavit; tum enim nondum orbi persuasum erat, solis Pontificibus datam esse ferendarum Ecclesijs legum potestatem: unde in rem Ecclesiæ Canones colligi fecit ex Conciliis,*

OO

veterum

veterum Patrum & Pontificum sententiis, usus operâ Albini & Paulini Aquilegiensis Episcopi. Hic tu denuo deliras in Carolo M. Id vel unica ratio tibi ostendat. Quicumque fert Ecclesiasticas leges, in eo debet esse potestas Ecclesiastica & jurisdictio spiritualis externa; at hæc in Carolo M. non fuit; ergo nec leges Ecclesiasticas tulit, nec ferre potuit. Hæc enim extra sphaeram potestatis politicæ sunt, quæ solum fert leges Civiles: Potestas verò ferendi leges Ecclesiasticas in Ecclesia penes Pontificem & Episcopos est. Quâ super re inter innumeros alios Bellarminus lib. 4. de Pont. c. 15. 16. 17. Imò has ipsas Caroli leges, quæ à te adferuntur, dicis fuisse Pontificum & Conciliorum veterum: quomodo ergo Caroli, ut non sint Pontificum & Conciliorum? Imò ideò Caroli, quia Pontificum & Conciliorum fuere: neque suâ auctoritate Carolus Meas leges denuo præscripsit, sed aut Pontificis, aut Episcoporum: ob id tot Synodi Episcoporum convocatae celebrataeque. Certum enim est, Carolum M. ab Hadriano Pontifice accepisse librum Canonum sacrarum, quæ Capitula vocantur Hadriani, ex Græcis & latinis Canonibus, tum ex Synodis Romanis ac Pontificum Romanorum decretis collecta, & in lxxx. leges digesta: quæ, uti Consilio Hadriani sunt transmissa per Liutprandum Metensem Episcopum; ita ejusdem auctoritate, aut Episcoporum acceptata sunt. Et Caroli intererat promulgare, quod multa contineantur de immunitate Clericorum, aliisque, quæ scire oportebat ejus judices & ministros. Pari modo selecta Caroli M. Capitula Ecclesiastica, quæ habentur tom. 20. Concil. non tam suâ auctoritate, quam Episcoporum promulgavit. Ita enim Cap. 1. Carolus de se: *Quapropter nos unâ cum consensu Episcoporum nostrorum, Abbatum, nec non aliorum Sacerdotum, hac instituta partibus nostris direximus.* Hæc Capitula ad judices, Vassos, Vicarios, Centenarios, ac Missos, sunt transmissa, de honore & justitiâ Sacerdotibus præstandâ. Idem est de Capitulari Caroli anno imperij ejus 13. edito, post quinque Synodos celebratas; quo tantum promulgantur selecta Capitula, quæ Episcopi in unum congregati decreverant.

Obijcis cum Conringio, & scribis: *Ejusmodi leges Ecclesiasticas in alijs etiam Conventibus, ac Synodis à Carolo latas, quibus non tantum laici sed & Clerici, Sacerdotes, Episcopi, adeoq; Pontifices ipsi paruerunt, & parere coacti sint.* Addere & Monachos eodem modo poteras.

Be. Sy-

Et Synodi sub Carolo celebratæ, vel purè Episcoporum & Sacerdotum fuerunt, ut Francofurtensis, & si quæ alia: in his nihil à Carolo decretum, nec ab eo ulla lex lata, sed ab Episcopis id factum est, qui Conciliorum sunt iudices, & in his legislatores. Unde ut decreta fidei, ita & morum decreta, quæ ad disciplinam Cleri aut Monachorum pertinent, ab Episcopis statuta sunt. Vel mixtæ fuerunt Synodi, ad quas secundùm tres ordines conveniêre Episcopi cum Sacerdotibus, Abbates cum Monachis præstantis doctrinæ, ac tertiâ classè Comites, iudices, cæteri que Regis administri, uti supra ex Concilio Moguntino pluribus relatum est, convenerunt: & in his Synodis quia mixtæ fuerunt, latæ sunt leges Ecclesiasticæ pro Clericis & Monachis, ab Episcopis & Abbatibus: ac simul leges Civiles per Comites & iudices, jurisque consultos pro laicis & populo, quales potissimum fuêre Synodi Vernæ & Autumnales, bis in anno ex veteri instituto Regum Francorum habitæ; & in his primas partes habuere Archiepiscopi, & Episcopi: quemadmodum ex ijs delecti, *Missi Dominici* ad placita & publica judicia habenda, uti hæc ex tot Francorum scriptoribus discere poteras. Nullas in his denuo leges Ecclesiasticas Carolus præscripsit Clericis aut Monachis, quòd ad id nullâ potestate jurisdictionis Ecclesiasticæ præditus esset; id Carolus melius de se intellexit, quàm vos illi affingitis: qui de rebus nostris sacris haud aliter, quam Ethnici olim de Christianis judicabant. Et quia vos Novatores finxistis vobis & constituistis Rempublicam, in quâ omnis & unica potestas est penès sæculares Principes, & politicos Magistratus: hinc ex vestro cerebro & hæresi nobis formare vultis Ecclesiam, & Carolum per caput & collum trahere in vestras partes, risu magis quàm refutantis calamo digni.

Obijcis 2. in legibus Francorum lib. 3. c. 67. præscribitur à Carolo: *Episcopi, Abbates, Comites, & potentiores quique, si causam inter se habuerint, nec se pacificare voluerint, ad nostram venire jubeantur præsentiam.* Et malè, nec integrè pro dolo tuo, citas hanc legem: extat enim lib. 3. Capitularium c. 77. *de justitia intra patriam facienda.* Hinc continenter additur: *Neque illorum contentio alicubi dijudicetur, ne propter hoc pauperum, & minus potentum justitia remaneant.* Agitur igitur de Civilibus causis, non Ecclesiasticis: in quibus si Episcopi, & Abbates, & Comites in Synodis aut placitis convenire non possint, remittantur

tantur ad iudicium Regis. Vides praterea Episcopos, Abbates, & Comites simul fuisse iudices in publicis illis Conventibus, & placitis; atque hoc ipso jurisdictionem Civilem etiam exercuisse: tantum abest ut hic jurisdictionis externa & Spiritualis Episcoporum à Carolo (quod vos facitis,) proferatur.

Obijcis 3. legem lib. 4. Capitularium c. 69. quâ præscribit Carolus: *ut omnis Episcopus, Abbas & Comes exceptâ infirmitate in nostrâ iussione nullam excusationem habeat, quin ad placitum Missorum nostrorum veniat, aut talem vicarium mittat, qui in omni causa pro illo rationem reddere possit.* R. rursum perperam citas legem, est enim LXXI. deinde ubi Carolus scribit, exceptâ infirmitate & *vestrâ* iussione, tu in *nostrâ* iussione ponis. R. 2. nihil hoc est contra jurisdictionem Episcoporum, sed totum pro Episcoporum potestate, quæ illis in causis Civilibus etiam cognoscendis & dijudicandis commissâ fuit à Carolo M; ut una cum Missis Dominicis ad placita, mallos & iudicia publica venirent iudices, perinde ut Comites ex officio tenebantur. Aut non intelligis hæc, aut totus ex fraudibus confusus es. Si Capitularia hæc legisti? quare non addis legem 69. lib. 4. quâ ita præscribit Carolus: *Ut Missi nostri, qui vel Episcopi, vel Abbates, vel Comites sunt, quamdiu prope suum beneficium fuerint, nihil de conjecto accipiant.* Viden', ut Episcoporum munus publicum pro Vicaria Regis potestate exerceant? Quare non addis legem LXX. quæ sic habet: *Ut Vassi nostri, & Vassi Episcoporum, Abbatum & Abbatissarum, & Comitum qui anno præsentis in hoste non fuerint, heribannum revadant.* Ergo tum Episcopi & Abbates habuerunt suos Vassallos & ampla feudorum bona. Lege LXXIII. præscribitur à Carolo M. dispensa Missorum Dominicorum: Dentur videlicet Episcopo panes XI. Frisingæ III. de potu modij tres, porcellus unus; pulli tres, ova XV. annona ad caballos modij quatuor: similiter Abbati & Comiti assignatur. Hic denique ex publicis impensis publicum Episcoporum munus legis: quemadmodum enim in Synodis leges ferebantur per Episcopos, Abbates & Comites, ita per hosce Missos Dominicos legum executio in provinciis ordinata erat à Carolo. Hunc in modum intellige, quod eadem fraude ex vitâ Ludovici Pij adfers: *Statutum erat, juxta antiquum morem ut ex latere Imperatoris mitterentur, qui iudiciorum exercentes potestatem justitiam omnem populo facerent.* Atqui inter hos apud Carolum

rolum M. & Ludovicum Pium primi erant Episcopi & Abbates, ministri iustitiæ: ut ex omnibus fere Caroli M. legationibus & judicijs recognoscas: cum primis in Leonis Pontificis causa, quod Ecclesiastica esset, in supremo Vicario Christi læso.

Tertia propositio Nifanii, quam in prolegomenis habet § 12. *Non adstrinxit Carolus M. homines sibi subiectos ad humanas constitutiones, traditiones, adhuc vel illa ingenij commenta, ad hujus vel illius Pontificis decreta, sed ad scripturam Canonicam.* Primo. Quomodo hæc cohærent cum altera tuâ propositione paulo ante relata? in qua doces Carolum Ecclesiasticas leges sanxisse: quam in rem Canones veterum Conciliorum & Pontificum collegerit, ut vere fecit Carolus. Itane immemor tui, ut hanc antilogiam scriberes? 2. Si his legibus Ecclesiasticis, nec Clericos, nec Monachos, nec laicos adstringi voluit, quorsum ergo tot leges quibus Synodorum acta, & libri Capitularium pleni sunt? an in speciem & ludibrium, & vexationis gratia hæc Carolus fecit? aut cur tam severæ multæ ac pœnæ constitutæ in transgressores, quæ passim in Synodis & Capitularium libris leguntur? An dicere vis, nullas leges humanas, sive Civiles illæ sint, sive Ecclesiasticæ, non obligare in conscientia? & contra Scripturam, Concilia Patrum, & Sapientum doctrinam, atque ipsam rationem pugnas? utraq; enim lex tam Civilis quàm Ecclesiastica, si iusta sit, obligat: quod obligatio sit de natura legis, ut Bellarm. lib. 4. de Pontif. c. 16. & lib. 3. de laicis c. 11. fusè, & cum eo innumeri scriptores doceant. 3. Augustana vestra Confessio passim, cum primis c. 7. de Potestate Ecclesiastica, & Apologia de eadem, nihil magis damnat, quam traditiones, & leges illas Ecclesiasticas: quod si verum est, quid Carolo M. cum tot legibus Ecclesiasticis, quibus Synodorum acta, Capitularia & Capitularium libri pleni sunt? Aut tu cum Augustana tuâ Confessione insanis, aut Carolus M. insanijt, qui has leges ex Conciliorum veterum decretis, Pontificum scitis, & Patrum statutis, & quidem ab ipso Hadriano Romano Pontifice accepit, promulgavitque per Archiepiscopos & Episcopos, ijsque Clericos, Monachos, & laicos adstringi voluit.

Dicis, Carolum M. nullam legem sanxisse, quæ non in Canonica Scriptura contineatur: Quid ergo dices de legibus, quibus Sacrificium Missæ, cœlibatus Sacerdotum, vota Monachorum & Sanctimonialium, & totam illud vitæ genus tot legibus sancitur? quid de Primatu Petri, &

Pontificis potestate, de unctione Episcoporum, & Sacerdotum, de Clericorum vita, & immunitate Clericorum & bonorum Ecclesiasticorum, de invocatione Sanctorum, cultu Imaginum, Ecclesiarum caerimonijs, de Quadragesimæ jejunio, sub pœnâ etiam capitis sancito. Quid de festis diebus B. Virginis, Apostolorum & Sanctorum, alijsque compluribus? Admittisne hæc in Scriptura contineri? Si admittis, Lutheranus non es; si non, certe Carolus Lutheranus non fuit, à quo tot legibus hæc præscripta & confirmata sunt. Hic totum tuum Cerebrum eversum est: aut fallunt nos omnes Synodi, Capitularia, Capitularium libri, & constitutiones Caroli M. religiosissimi & sapientissimi Imperatoris, à quo Saxonia cum hoc cultu religionis ad Christi sacra traducta est: falluntque nos omnes Episcopi, Sacerdotes, Monachi, Cæsares, Reges, Principes & majores nostri, qui ut hæc à Carolo acceperunt, ita ad vestram usque hæresin per Saxoniam coluere. At vos Lutherani, nunquid in singulis vestris Ecclesijs habetis præscriptas leges de Ordine Ecclesiæ? sed unde hæ leges? ex qua Scriptura? ex qua potestate? aut quis Angelus de cælo alium vobis Ecclesiæ ordinem in Dania, alium in Saxonia, alium in liberis Imperij urbibus præscripsit? Hic tu Prædicans primum domi habites.

C A P V T XV.

Lutherani Prædicantes ex principiis à se positis, nullam habent jurisdictionem Ecclesiasticam, nec aliam in suâ Ecclesia; quam non urbanus prætor habeat, aut mulier etiam habere poterit.

HActenus de potestate Sacerdotali actum, & cum primis de jurisdictione Ecclesiasticâ Spirituali; nunc reflectenda quæstio in ipsos Lutheranos: videndumque, quamnam inter ipsos statuatur potestas gubernandi Ecclesiam.

Quo in genere id primum principium ponunt, unam tantum esse potestatem à Deo datam in Republica Christiana, quâ Civilia & Ecclesiastica simul administrantur, eamque non apud Ministros Ecclesiæ suæ, sed apud Reges, Principes & Magistratus politicos esse. Hinc proscripta

extra

extra Ecclesiam omnis jurisdictio Spirituality & exterior, quam Catholici omnes Pontifici & Episcopis asserunt; id cum primis ex Apostolo Paulo ad Romanos c. 13. confici volunt: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita est, non enim est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt, itaq; qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Hic inquit, una tantum secularis potestas traditur ab Apostolo, quæ penes Politicos Principes resideat. Similiter, inquit, 1. Petri 2. *subjecti estote omni humane creature propter Deum, sive Regi tanquam præcellenti, sive Ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, &c.*

Respondent Catholici, hanc Pauli sententiam generalem esse, nec restringi ad potestatem sæcularem, sed de omni potestate, in genere loqui, sive illa sæcularis sive Ecclesiastica sit: cum utraque à Deo sit, illa mediata, hæc immediata: ac multo sane illustrius potestas Ecclesiastica in Scriptura continetur, quam politica Principum: cum Christus non propter temporale regnum, sed spirituale, quod est Ecclesia, immutandum & ordinandum venerit in mundum. Vel eo dixit: *regnum meum non est de hoc mundo*: qui tamen regnum Ecclesiæ, & in eo *Regale Sacerdotium* instituit. At inquit: *Apostolus subdit, non sine causa gladium portant*, ergo de sæculari potestate hic agit. R. Apostolum de eâ expressius quidem postea loqui, quòd eo tempore Christiani seditionis & rebellionis traducerentur auctores inter Ethnicos, non tamen hoc loco excludere Ecclesiasticam jurisdictionem, quam 2. Cor. 13. Hebræ. 13. 1. ad Timoth. 5. ad Titum c. 2. explicatius ante alios Apostolus tradit. Imò dum dicit: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita est*; primo jurisdictionem Spiritualem designat, quæ omni Regum & Principum potestate sæculari altior & sublimior est, uti supra relatum est. Et quis prudens existimare potest, dum Apostolus Ethnicis etiam Regibus obediendum docet, voluisse tum illos capita Ecclesiarum in suis regnis constituisse? itaque respectivè obedientiam commendat, & cum partitione accommodat, tam erga politicos, quam Ecclesiasticos Magistratus. Neque Apostolus sibi ipsi contradicere potuit, dum Act. 20. apud Lucam in actis Apostolorum dixit: *Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Par est ratio de S. Petri testimonio allato, nam dum dicit: *Subjecti estote omni humane creature*; intelligitur, de omni creaturâ potestatem habente. Quapropter explicatè S. Bernardus in Epist. 183. ad Conradum Imperatorem:

tores: *Legi, inquit, omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; quam sententiam cupio vos custodire in exhibenda reverentia Petri Vicario, sicut ipsam vultis ab universo servari Imperio.*

Propius nunc accedamus ad ipsum Lutheranorum dogma, audiamusque quid Augustana confessio doceat; ea sic habet cap. VII. de potestate Ecclesiastica: *Sic autem sentiunt, nostri videlicet Lutherani, Potestatem Clavium seu potestatem Episcoporum, juxta Evangelium potestatem esse seu mandatum Dei, predicandi Evangelium, remittendi & retinendi peccata, & administrandi Sacramenta: nam cum hoc mandato Christus misit Apostolos, sicut me misit Pater, ita & ego mitto vos.* Hæc prima illorum professio: Potestatem à Christo datam vertere in mandatum, idque ad duo tantum restringere, Prædicationem verbi, & administrationem Sacramentorum. Quasi vero mandatum, quo Episcopi mittunt ad docendum Pastores & Sacerdotes, non sit actus jurisdictionis Spiritualis; aut quasi potestas Ordinis eadem sit cum potestate jurisdictionis externæ, de quâ hic agitur. Sed planius eadem confessio subjungit suam doctrinam: *Cum igitur de jurisdictione Episcoporum queritur, discerni debet imperium ab Ecclesiastica jurisdictione: porro secundum Evangelium, seu ut loquuntur de jure divino, nulla jurisdictio competit Episcopis ut Episcopis.* Et tamen mox subjungit: *Episcopis competit cognoscere doctrinam, & doctrinam ab Evangelio dissentientem rejicere, & impios excludere à communione Ecclesiæ: quasi vero judicare de falsâ doctrina, quod maxime in Concilijs fit, & deinde hæreticos atque impios excludere, & per anathemata ejicere è cœtu fidelium, non sit actus jurisdictionis externæ & Spiritualis; quæ duo nulli Cæsari aut Regi conveniunt ex politicâ potestate.* Quam crassa & cæca hæresis Lutherana! jurisdictionem Episcoporum damnat, & simul asserit. Quæ Augustana confessio, eadem multis Apologia proficitur cap. postremo de potestate Ecclesiastica; quam non aliam asserunt, quam potestatem quandam Ordinis apud se circa Ministerium verbi, & duorum Sacramentorum: Nam pœnitentia & remissio peccatorum ad quam etiam extendunt potestatem suam, non jam amplius Sacramentum est apud illos, sed annuntiatio tantum remissorum per specialem fidem peccatorum: quanquam nec ipsa cœna in re ipsâ apud illos Sacramentum, cum Sacerdotes non sint ritè ordinati, cum potestate conficiendi Sacramentum illud, Matrimonium etsi verum & propriè dictum Sacra-

Sacramentum sit, Lutherani tamen Sacramentorum numero excludunt. Igitur tota potestas relinquitur apud illos circa Baptismi Sacramentum, quod etiam mulier æquè validè administrat quàm Prædicans. Verbum Dei quod docent, id ex nullâ potestate missionis administrant, cum nec ordinariè nec extraordinariè missi sint: hinc non nisi corruptum etiam est verbum Dei; habetque mulier eandem potestatem: quia nullam habent prædicantes, nisi quàm à Politico Magistratu aut Principe sæculari in speciem acceperunt. Ecce in quantas angustias contraxistis vestræ Ecclesiæ potestatem Ecclesiasticam, & quales populi impostores estis; qui omnia sacra & divina ex thesauro Ecclesiæ sustulistis, ut ex omnibus Sacramentis non nisi Baptismus integer sit relictus. Sed nunc ad propositam de potestate & jurisdictione quæstionem procedamus, ex quâ ea quæ diximus clariùs patebunt.

Dogma vestrum hoc est: *Secundùm Evangelium, seu jure divino, nulla jurisdictio competit Episcopis.* Ratio vestra hæc est: quia una est tantum potestas & jurisdictio externa in Ecclesia, quæ solum est penes Imperatorem, Reges & Principes sæculares, ergo nulla alia relinquitur penes Pontificem, aut Episcopos. Ita quoque Nisanium sentire clarum est: quia Primatum Ecclesiæ tribuit Carolo M., quem per consequens omnes ab eo Cæsares, Reges, Principes, & Politici Magistratus intrinsecè conjunctam habent in suis regnis & provinciis. Verum hoc dogma quàm falsum sit,

Primò constat: Quia vel illam potestatem Ecclesiasticam habent intrinsecè conjunctam ex jure naturali, vel divino. Non jure naturali; quia hæc potestas est Spiritualis, ac supra naturam: quippe immediatè à Christo data, ut supra assertum, & longè altioris est ordinis, quàm ut ex jure naturæ deduci possit, aut humanâ etiam dispositione conjungi cum potestate politicâ Principum. Non etiam ex jure divino; quia tale jus ex auctoritate divina, aut ex principio aliquo revelato probandum esset, quod nullibi extat: cum omnia prorsus in contrarium huic dogmati repugnent. Obstat & finis utriusque potestatis, quando alia est beatitudo temporalis, alia supernaturalis hujus vitæ: Principum est curare ea, quæ ad temporalem beatitudinem; Sacerdotum quæ ad supernaturalem spectant. Ob quam causam in Ecclesia Christi Sacerdotium nunquam cum Regno conjunctum fuit. Neque etiam ex jure Canonico probari potest:

P P

tum

tum quia jus Canonicum ex jure divino derivatur, eique se conformatur tum quia jus Canonicum, ut & Patrum judicia supra relata, huic Principum præsumptioni omnino repugnant.

II Constat: quia si potestas Spiritualis esset in sæcularibus Regibus & Principibus, tot essent in Ecclesia supremi Pontifices Spirituales, quot sunt sæculares Reges & Principes; quod sanè absurdum est: cum Ecclesia Christi sit unum corpus mysticum, sub uno capite, & Vicario Christi visibili, sub quo Episcopi, & cætera Hierarchiæ membra. Id quia in nulla alia heterodoxorum Ecclesia invenitur, ubi tot capita Ecclesie, quot Reges & Principes: hinc illa sectarum multitudo, religionum diversitas, & credendi libertas. Neque unquam generale Concilium in ijs convocari potest, quo per supremam aliquam potestatem ministri verbi Dei, & populus in unam fidei concordiam componatur.

III Constat: nam si suprema potestas Spiritualis est in Rege, aut Principe sæculari, ergo Reges Christiani si velint, possunt per se ipsos exercere omnes actiones proprias Episcoporum, Sacerdotum, aut ministrorum verbi Dei, quales sunt ordinare Sacerdotes, offerre sacrificium, administrare Sacramenta, absolvere à peccatis, publicè docere verbum Dei, excommunicare, ferre censuras, & omnia per se ipsos præstare, quæ ad cultum divinum spectant: quod non minus absurdum, quàm inauditum est, tam in Christi Ecclesia, quàm Synagoga Hebræorum. Deinde posset easdem actiones sacras exercere mulier in Ecclesia, cum primis Reginæ & Principes scæminæ: cum hæ capaces sint omnis potestatis, quam Reges & Principes viri habent: quod etsi multo absurdius sit, id tamen ex principiis vestræ religionis sequitur, & permittit Lutherus.

At dicunt, ac distinguunt: Potest Rex aut Princeps sæcularis exercere omnes actiones, quas jurisdictio Spiritualis, non quas potestas Ordinis requirit: quales sunt apud Lutheranos, docere verbum Dei, & Sacramenta administrare, ordinare Ministros verbi Dei, absolvere, sive renuntiare absolutionem à peccatis.

Contra est: Potest Rex aut Princeps per se exercere actiones jurisditionis temporalis & Spiritualis, quas per Magistratus inferiores aut Ministros exercet: cur ergo non possit omnes etiam actiones per se exercere, quæ potestas Ordinis requirit? quando tam Prædicantes eorum, quàm

quàm cæteri politici eorum Ministri sua agunt ex communicatâ Principum potestate.

Dicitis: indecens esse, ut Princeps reos plectat per se gladio; pari modo indecens esse, ut per se administret quæ potestatis sunt Ordinis: at non hic quæritur quid indecorum sit, sed quid possit fieri: imò quomodo indecorum, quod divini est muneris? quando Regum & Principum filij apud nos Episcopi & Sacerdotes, hæc Ordinis sacra munia obire, honorificentissimum habent: quia illa, quæ Christus & Apostoli fecere, ex officio obeunt.

Ratio à potiori urget hîc vos: quia Principes sæculares apud vos obeunt illa munia, quæ Episcopi ex potestate jurisdictionis habent apud nos: ergo & illa quæ Ordinis sunt, non erit indecorum obire per se; imò Episcopi hæc munia jurisdictionis exercent, quia potestas Ordinis in illis est per excellentiam: ergo si in uno Episcopi munus exercent per se in regendis Ecclesijs, in deputandis Ecclesiæ ministris, in præscribendis legibus sacris, & ordinandis cærimonijs, alijsque quæ jurisdictionis sunt Spiritualis: cur non in ijs etiam, quæ potestatis sunt Ordinis? cùm sæcularem hanc potestatem omnes in Ecclesia potestates consequantur, in eaque intrinsecè conjunctæ sint. *Non enim est potestas nisi à Deo, & quæ à Deo est, in solo Principe est, ut dicitis.*

Vel ergò hæc potestas ordinis est in Principe sæculari unà cum potestate jurisdictionis, vel non est: si est, ergo per se exercere potest. Si non est, unde ergò ad vos Prædicantes pervenit? sanè vel immediatè à Deo, quod ex nullâ Scripturâ, nec ullo Concilio, aut lege Ecclesiæ probabitur. Vel ergò mediatè per superiorè aliquam potestatem, quæ vos ministros verbi Dei & Sacramentorum constituit: hoc autem à Principe sæculari aut Magistratu politico per deputationem Ministrorum, ad vos pervenit: ergò in illis est hæc potestas Ordinis: nam ordinationem, quæ ab Episcopis Catholicis fieri debet, rejicitis; & quæ per cærimonias in scenica ordinatione vestrà fit, illa nihil aliud confert, quàm quod habetis à superiore potestate Politici Principis. Inde consistoria illa vestra Ministrorum verbi Dei, tam dependent à supremo Principe sæculari, quàm Consistoria Ministrorum laicorum: utraq; enim ab eo communicatam habent potestatem. Et si Regina aliqua regnum, aut Princeps mulier administret provinciam cum supremâ Regis & Principis potestate,

cur non etiam hæc omnia per se præstare poterit? Quis enim credat, inquit Suarez, sceminam posse esse caput Ecclesiæ, & non posse esse ministrum in ijs, quæ spectant ad cultum religionis & sanctificationem fidelium? Dicent: potestas Ordinis apud Lutheranos est in Prædicantibus, per ordinationem, quæ fit à Superintendente & Presbyterij præsentia, sed hoc ipso evertunt generalem suam assertionem, quod omnis potestas à Deo sit in Principe sæculari, nec alia extra illam sit, & per eam ordinata à Deo in ministros tam verbi Dei, quàm in laicos. Secundò, si hæc potestas ordinis est per ordinationem à Superintendente factam in conventu Presbyterij: Quomodo hæc apud vos Lutheranos sola est, ut non eodem jure sibi vindicent Calvinistæ à Calvino, Zwingliani à Zwinglio, alij ab alijs suæ religionis auctoribus? hîc labyrinthum denuo ingrederis, ex quo nullus se Prædicans expedit. Tertiò. Quàm hæc eorum responsio falsa sit, ostensum est supra de successionem Apostolicâ. Verè enim Cyprianus lib. I. epist. 6. *Dicimus omnes omnino hereticos & schismaticos nihil habere potestatis ac juris in Ecclesia Christi.* Quocunque te vertes, non nisi confusam apud vos Hierarchiam Ecclesiæ reperiēs, ex quo primùm ab Ecclesia Catholica recessistis: & quàm non confusa hæc in te ipso, qui scribis ministerij tui Lutherani potestatem accepisse te à Reformatæ religionis Principe.

IV. Ex vestris principiis sequitur, non modò apud Magistratus inferiores (maximè si liberarum imperij urbium, & immediati sint status,) sed etiam in ethnico Cæsare aut Rege, posse esse jurisdictionem Spiritualem. Ratio est: quia una tantùm est potestas apud vos à Deo data, quæ apud sæculares Principes residet. Atqui ethnici Cæsares & Reges tam perfectam habuerunt potestatem jurisdictionis, quàm Christiani Cæsares ac Reges; neque ex Scriptura probari potest, ad usum talis jurisdictionis magis necessarium esse Baptismum, quàm Episcopatum. Exempli causa: Constantinus M. priusquàm Christi fidem susceperet, habebat supremam potestatem temporalem: vel tum simul habebat jurisdictionem Spiritualem, & sic admittitur quod hîc inferimus, quod prorsus absurdum est: vel si Constantinus M. non habebat, profectò apud S. Sylvestrum Pontificem erat jurisdictio Spiritualem, & Sylvester post baptismum Constantinum retinuit. Quis enim illam transmutationem & translationem, à Sylvestro in Constantinum effecit? aut quo verbo Dei id factum est,

Etum est, ut Constantinus per solum Baptismum ex ove factus sit Pastor, & Primatum Ecclesie obtinuerit, uti tu in Carolo M. fingis: quæ profectò incredibilia sunt. Igitur ut Constantinus M. solam temporalem potestatem habuit, ita transmisit ad posteros & consequentes Cæsares. Eadem est ratio in Regibus & cæteris Christianis Principibus. Nec sanè aliter credidit Carolus M, quod ex Epistola Hadriani Pontificis ad Carolum M. intelliges, quæ habetur tomo xx. Concil. Paris. ad finem Act. vii. Concilij Nicæni II. Ita enim Pontifex ad Carolum M. *Evangelium scientibus liquet, quod voce Dominicâ sancto & Apostolorum Principi Petro, claves regni cælorum, & totius Ecclesie cura commissæ est. Ipsi quippe dicitur: Petre amas me, pasce oves meas. Ipsi dicitur: Ecce Satanas expetivit cribrare vos sicut triticum, & ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Ipsi dicitur: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo claves regni cælorum, & quodcumq; ligaveris super terram, erit ligatum & in cælo, & quodcumq; solveris super terram, solutum erit & in cælo. Ecce cura ei totius Ecclesie & Principatus committitur, & ipse vices suas vicarijs suis Pontificibus relinquere dinoscitur, Ecclesie curam gerendi. Eadem docet Carolus lib. 5. Capitularium c. 163. multisque in locis de Episcoporum potestate, de quibus infra agendum.*

Quid in hanc rem aut clarius scribi potuit à Carolo? aut quid aliud à Carolo M. creditum est? quem supra toties adduxi, in Pontifice venerantem Vicarium Christi & successorem Petri, expressisque verbis ipsum Primatum Ecclesie Romanæ asserentem. Quid enim illud in Capitulis per Ingilramum acceptis, & à Carolo promulgatis c. 23? *Salvo in omnibus Romana Ecclesie Primatu.* Rursum: *Quoniam eadem sedes testante veritatis voce Primatum obtinuit.* Eadem habes lib. 7. Capitularium c. 341. Ubi nunc ille Primatus Ecclesie, quem Carolo M. attribuis? quem nec Carolus M. nec ullus ab eo Cæsarum, aut Regum Christianorum, aut Principum sibi vendicavit: aut orbis deliravit hætenus, aut Nifanius cum suis: qui eversa Hierarchia Ecclesie, omnem jurisdictionem sacram ad politicos Principes demum cum sua hæresi transtulit. Vastet, & exurat barbarus hostis totam Saxoniam, non tantum damni inferet, quantum hæresis intulit, sublatâ potestate Ordinis & jurisdictionis Spiritualis,

PP 3

illa

illa enim fortunarum sunt damna, hæc animarum: nec reparabilia, nisi reditu ad veram Ecclesiam. Non hæc mea sunt argumenta, sed Catholicorum Theologorum, apud quos explicatiùs hæc legere poteris, qui tantam Scriptorum turbam nobis ubique obtrudis.

C A P V T X V I.

De distinctione Episcopi et Presbyteri; ac primum, an Episcopus jure divino major sit Presbytero?

Hanc controversiam hîc multis movet Nifanius, asseritque Episcopum & Presbyterum, jure divino eadem potestate Ordinis & jurisdictionis præditum esse. *Quanam autem hac in re Caroli M. fuerit sententia, inquit, non satis liquere. Nullum tamen dubium esse, quin cum Doctores sui sæculi senserit, quos nullum discrimen ait fecisse, inter Episcopum & Presbyterum.* Sed quàm falsò hæc scribat ac doceat cum suis, paucis ordine exponemus.

Nam I. falsam & hæreticam esse hanc Lutheranorum doctrinam, vel ex eo satis constat, quòd hæc eadem fuerit hæresis Aërij asserentis, nihil inter Episcopum & Presbyterum interesse, uti id referunt Epiphanius hæresi 75. & Augustinus lib. de hæresibus c. 53. quæ doctrina, cum damnata tum fuerit inter hæreses, satis hoc ad falsitatem Nifanij demonstrandam esse potest. Post Aërium hæreticum, qui hanc doctrinam primum inexit, teste Epiphanio, ut se ipsum consolaretur, quod Episcopus factus non esset, amplexus est Wiclefus hæresiarcha teste Thoma Waldensi lib. 2. art. 3. c. 60. & post illum Lutherani & Calvinistæ: nec alia magis ex causa, quàm quod nullos Episcopos nacti sint, qui cum illis defecerint, & novas illas hæreses probarent; seu quod nullos in Ecclesia sua Episcopos haberent, ad quos successionem quæ in potestate Ordinis & jurisdictionis consistit, referrent. Itaque novam Ecclesiam sine Episcopis, ex solis Presbyteris commenti sunt.

II. Igi-

II. Igitur Episcopum Presbytero tam potestate Ordinis, quàm jurisdictione majorem esse; idque jure etiam divino convenire Episcopo, definitum est in Concilio Tridentino Sess. 23. c. 4. idque ex ordinatione divinâ assertum. Hinc can. 6. & 7. *Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores, anathema sit.* Multis hanc doctrinam Catholicam probat Bellarm. lib. 1. de Clericis c. 14. cæteri que Doctores ac Theologi apud Magistrum distin. 24. cum S. Thoma in 22. q. 184. art. 6. Sanè quod ad primum attinet de potestate Ordinis, res evidens est, non modo ex damnatione Aërij, sed communi SS. Patrum consensu: idque ex eo Patres asserunt, quòd solius Episcopi sit ordinare Presbyteros & Sacerdotes: ita enim Epiphanius hæresi 75. adversus hanc Aërij hæresin, quam furorem appellat: *Dicere ipsum Episcopum & Presbyterum æqualem esse, quomodo erit possibile? Episcoporum enim ordo, Patrum generator est: Patres enim generat Ecclesia: Presbyterorum autem ordo non potens generare Patres, per lavacri generationem, generat filios Ecclesie.* Idem in Concilio Antiocheno c. 10. & Ancirano c. 12. præscribitur, idem Damasus Pont. in Epist. 3. idem Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumen. in c. 4. & 5. primæ ad Timoth. docuit. Expressè Hieron. Epistola 85. ad Evagrium: *Quid facit Episcopus exceptâ Ordinatione, quod Presbyter non faciat?* Ambrosius 3. in 3. c. ad Timoth. *Vterque Sacerdos, inquit, Episcopus videlicet & Presbyter, sed Episcopus primus est, ut omnis Episcopus Presbyter sit, non tamen omnis Presbyter Episcopus.* Unde quemadmodum Episcopus ordinet, ostendit: neque enim fas erat, ut inferior ordinaret majorem, nemo enim tribuit, quod non accepit. Idem, si cætera etiam deficerent, Traditio, & consuetudo Ecclesiæ evincit: inauditum enim à Presbyteris ordinari Presbyteros, ac Sacerdotes, aut Diaconos, nedum Episcopos. Hinc ordinatio à Chorepiscopis irrita semper habita, uti Damasus Papa Epist. 3. de Chorepiscopis: *Vacuum & inane est, quicquid in prædicto Sacerdotis summi egerunt ministerio.* Agit verò de Chorepiscopis, qui Episcopi non erant consecrati. Nam quidam etiam veri Episcopi erant ordinati: haud secus, quàm nunc titulares & Suffraganei Episcopi, & hi verè ordinant: quia veri Episcopi consecrati sunt. Postremum cum ordinatio Sacramentum sit, ut Calvinus admisit, & Sacramenta omnia à Deo sint instituta, sequitur qui major est Ordinis potestate per Sacramentum collatâ, hunc quoque majorem esse divinâ institutione.

Sed

Sed his omissis, quæ enucleatè pertractata sunt ab innumeris scriptoribus, ad Carolum M. accedamus. Hunc autem Episcopum Presbytero majorem credidisse, triplici argumentorum genere probo.

I. Sub Carolo M. & majoribus ejus, Episcopi non aliter quàm à tribus vel duobus Episcopis ordinati sunt, nunquam à Presbyteris vel Presbytero assistente. Ita enim præscribit Gregorius III. Epistolâ ad S. Bonifacium. *Quoties Episcopum consecraveris, duo vel tres conveniant tecum Episcopi*, tom. 17. Concil. Parisiens. Zacharias quoque Papa Epist. ad Bonifacium. *Si quos reperiatur pseudosacerdotes, erroneos, simulatores sub nomine Episcoporum vel Presbyterorum, qui nunquam ab Episcopis Catholicis fuerunt ordinati, hos inter Satana ministros haberi & tractari jubet*, tom. 17. Concil. Paris. can. 9. epist. in Epitome Canonum ab Hadriano ad Carolum M. missa can. 1. sancitur: *Episcopus à duobus vel tribus ordinetur*. Rursus can. 2. *Presbyter & reliqui Clerici ab uno Episcopo ordinentur*. lib. 7. Capitularium 674. *Si necessitas fuerit, tres Episcopi, in quocunque loco sint, Archiepiscopi præcepto ordinare possunt Episcopum*. Prorsus hæc ex Caroli M. ætate vides, uti ordinatio Episcopi ab Apostolis in Canonibus, & Concilio Nicæno præscripta & inde toto orbe Christiano observata erat. Ad hunc modum in Concilio Francofurtensi can. 10. Gerbodus ab Episcopatu dejectus, quod nec Presbyter Canonicè ordinatus esset, nec deinde testes proferre posset ordinationis suæ in Episcopum. Rursus can. 22. sancitum: *ne Episcopi in villis aut vicis ordinentur*, in quibus tamen locis, non alij quàm Presbyteri ordinati constituti quæ erant Pastores.

Inter Capitula Ecclesiastica Caroli M. capite 3. tom. 20. Concil. Paris. lex lata de servis Dei, quibus castra sequi & cum exercitu in hostem ire concessum, idque illis tantummodo permissum: *Qui propter divinum ministerium, Missarum scilicet solemnium adimplenda, & Sanctorum patrocinia portanda ad hoc electi sunt, id est unum vel duos Episcopos, cum Capellanis Presbyteris Princeps secum habeat, & unusquisque præfectus unum Presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus judicare & indicare poenitentiam possit*. Id quod jam ante sub Carolomanno à D. Bonifacio statutum quoque erat, referturque etiam lib. 7. Capitularium c. 91. Quàm autem hic manifesta distinctio Episcopi & Presbyteri, quando Presbyteri etiam inter Episcopi Capellanos recensentur.

II. Epi-

II. Episcopi & Presbyteri distinctio manifesta est, ex ijs quæ de Chorepiscopis à Leone Pontifice consulto rescripta sunt ad Carolum M. & à Carolo M. post novâ lege sancita titul. 4. cap. 2. habenturque tom. 20. Concil. Paris. inter Caroli M. Capitula Ecclesiastica, & lib. etiam 7. Capitularium cap. 328. in hæc verba: *Placuit, sicut Leonis Papa & omnium Episcoporum nostrorum, ac reliquorum fidelium generali & Synodali consilio decrevimus, ut nullus Chorepiscopus per manus impositionem Spiritum tradere, aut Sacerdotes vel Levitas, aut Subdiaconos sacrare, vel virgines velare, aut sanctum Chrisma conficere, vel Ecclesias aut altaria sacrare, aut benedictionem in publica Missa populis tribuere presumat. Quæ omnia summis Pontificibus, id est, Cathedralibus Episcopis debentur, & non Chorepiscopis, vel Presbyteris; quorum formam juxta sanctorum Canonum decreta Chorepiscopi gerunt: si autem aliquid ex his agere tentaverint, irrita erunt, quæ ab ijs geruntur, & ipsi omni Ecclesiastico honore funditus priventur.* Ita Carolus, uti hæc pluribus à Leone Pontifice in responso ad Carolum M. tit. 401. decernuntur. Dicitur autem Chorepiscopi non à Choro sed *χωρὰ* quod & locum & regionem significat: inde villani Episcopi inter Presbyteros statuti à Leone nominantur. Eadem repetit Carolus capit. 329. Multa de his Carolus in Capitularium libris. Habes hic duo cum primis, munus Episcopi, & distinctionem Episcopi ac Presbyteri, ac ni cæcus sis, vides, quàm vestra Lutherana Ecclesia in arena sit posita, & à Caroli religione remota; quæ cum Luthero nullum Episcopum sortita est, à quo Presbyteri & Sacerdotes, ordinari potuerint. Idem est de Calvinistarum aliorumque hæreticorum Ecclesijs. Quantâ proinde fraude populum circumagatis, necesse est, qui in divinissima illa munia Episcoporum vos obtruditis, cum ne Presbyteri quidem & Sacerdotes sitis; quales tamen Chorepiscopi erant, & vicariâ etiam fortè jurisdictione Episcoporum donati erant per villas & oppida, qualem Archidiaconi, Decani rurales, & commissarij Episcoporum nunc communicatam habent: ut vel inde per errorem & sacrilegam temeritatem, cætera Episcopi munia sumperint. Sanè Lutherus, eo quod privatus monachus esset, nulla etiam hujusmodi jurisdictione præditus: ac tantum abfuit, ut pro sublimi Episcopi munere & potestate, Presbyteros aut Sacerdotes consecrare ordinareque per Ecclesias potuerit. Hinc licet cætera Episcopi munia in consecrando Chrismate, in confirmationis Sacramento populo

admini-

QQ

administrando, in consecrandis templis & altaribus abrogavit: quia tamen Ecclesiam, sine ministris sacrorum constituere non poterat; larvam hanc ministrorum sub nomine Presbyterorum introduxit, paresque Episcopis confinxit: Carolus verò M. sapientissimus Rex & Imperator, nihil hac in re egit sine Episcoporum sententia prius audita, nihil sine Apostolicæ sedis auctoritate accepta: & nihil Apostolica sedes decrevit, quod non ex verbo Dei scripto & tradito, per successionem à majoribus ex Petri Ecclesia acceperat. Quanto nunc consultius & certius nos Catholicæ Ecclesiæ salutem populi committimus, quam vos Lutherani, quorum tota Sacerdotalis potestas & Ecclesia, arundini, à ventis agitatae subnixa est.

III. Id discrimen inter Episcopos, & Presbyteros ostenditur, ex rebus gestis factisque Caroli M. Quippe Sapientissimus Rex, cum per Saxoniam nostram Christi Ecclesiam per Archiepiscopos & Legatos Apostolicæ sedis ordinaret, nec Episcopos haberet idoneos, quos primis Episcoporum sedibus imponeret: primum Presbyteris & Sacerdotibus, virisque Apostolicis commisit; ita D. Willehadum per septem annos Bremensi Ecclesiæ; ita Bernardum Abbatem Monasteriensi, eoque defuncto D. Ludgerum, qui deinde XII annos jurisdictione Spirituali tantummodo rexit Ecclesiam; ita Ansgarium Hamburgensi Ecclesiæ; ita alios alijs locis præfecit. Pòst ubi religio devictis barbaris firmata erat, omnes primos Saxoniarum præfules, Episcopos consecrari voluit; uti id in historia Caroli M. ac rebus per Saxoniam ab eo gestis pluribus enarravimus. Inde D. Ludgerus ab Hildebaldo Colonienfi Archiepiscopo, Wiho, Willehadus, alijsque ab alijs Episcopis consecrati, & inuncti Episcopi. Inde lex illa Carolina lib. I. Capitularium c. 136. *Episcoporum ordinationem non oportet diu differre.* Quorsum nunc illa Episcoporum ordinatio, si Episcopus & Presbyter idem sint, & in eodem gradu constant? sanè omnes illi jam ante recensiti Presbyteri erant & Sacerdotes, ac viri etiam Apostolici multis laboribus perfuncti, clarique etiam miraculis, & tamen necesse erat Episcopos ordinari, crescente indies & firmatâ per Saxoniam Ecclesiâ, ad Sacerdotes initiandos, imponendosque populo Pastores; ad templa, & altaria consecranda, & alia Episcoporum munia: sine quibus nec religio propagari, nec Ecclesia ritè fundari poterat.

Hunc

Hunc in modum accidit, postquam XII Apostolici viri, quos inter principes Divi Willibrordus & Suibertus, ex Anglia advenerunt Ultrajectum, Pipino Heristallo, & Carolo Martello Principe, avo Caroli M, magna se messis per Frisiam aperuisset Evangelio, quo in successu operis sacri nihil sollicitius habuerunt, quam ut D. Willibrordus Romam contenderet consecrandus Episcopus, & Suibertus eodem consilio in Angliam remearet, ex qua Episcopus consecratus redijt; jam omnes illi, uno excepto, Presbyteri, & Sacerdotes erant: Et quid hac profectioe & consecratione opus, si Episcopus & Presbyter in eodem gradu sint Ordinis? Ita D. Bonifacius post imensos labores per Hassiam, Thuringiam & Germaniam, Presbyter, Romam demum profectus, à Gregorio Pontifice Episcopus consecratus est: ac deinde ampliante se inter barbaros Christi religione, jussus à sede Apostolicà alios Episcopos consecrare; quos inter D. Burchardus primus Herbipolensis, primusque vicario munere Paderbornensis Episcopus, uti hæc multis exponit Othlon, & Serrarius in vita D. Bonifacij. Quorsum, inquam, hæc tam impensè curata provisio? nisi quia idem omnium sæculorum sensus fuit. Quod Cyprianus scripsit, Epistola 69. *Scire debes Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo, & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse; & frustra sibi blandiri eos, qui partem cum Sacerdotibus Dei non habent.*

Obijcit 1. Nifanius, Episcopi nomen olim commune fuit Presbyteris cum Episcopis: quam in rem, omissis Scripturæ locis, quæ ab alijs adferuntur, adducit Vasquez, Alfonsum à Castro, Alcuinum, Occumenium aliosque. R. non tanto Scriptorum numero opus erat; ultrò id cum Chrysostomo etiam largiamur: quando interim res ipsæ & potestates distinctæ erant, ut vel ex solo Hieronymi dicto cognoscas: *Quid facit Episcopus exceptà Ordinatione, quod non facit Presbyter?* Ac rectè etiam Azorius p. 2. lib. 3. c. 17. *Apostolorum temporibus passim Presbyteri qui in civitatibus continebantur, simul quoque erant Episcopi, ut adessent, qui omnia Sacramenta conferre possent, uti in Ordinationibus veterum & SS. Pontificum sapè totidem Episcopos, quot Presbyteros, ac subinde plures etiam ordinatos legimus.* Nomen præterea Episcopi commune fuit, seu quòd primus Presbyterorum in Episcopum legeretur, seu quòd Presbyteri amplissimâ jurisdictione præditi erant. Sed hac super re lege Bel-

larm.

QQ 2

Iarm. lib. 1. de Cler. c. 15. Erbermannum lib. 3. de Cler. c. 4. Forerum & alios. Trita enim non vacat hic repetere.

Verum his non opus, cum ipse Nifanius se ipsum refellat: scribit enim: *Constitutiones suarum Ecclesiarum, electionem ministrorum suorum, tribuere statibus Hierarchicis, ordinationem vero Superintendenti & Presbyterorum presentia.* Hinc licet omnes Lutherani Ministri communi nomine Presbyteri sint, ordinationem tamen Superintendenti & Episcopo tribui ab alijs, asserit. Quid hoc aliud est, quam redire ad Catholicorum doctrinam? Sed alij, inquit, *hoc tribuunt Superintendenti;* ergo per constitutiones Ecclesie veltræ nihiladhuc est certi. Enimvero quam fluctuaris & lubricus es in tuâ navi? dic tandem aliquid finitè, si tibi tuisq; Vertumnis confidas. Catholicam sententiam damnatis, & ex vestra nihil certi audetis proferre. Quid hoc aliud est, quam scepticum Philosophum, ac semper dubitantem agere, & populum circumducere ludibrio?

Obijcit 2. *Carolus M. quidem ordinariè Episcopis reliquit potestatem ordinandi, nullibi tamen Presbyterorum Ordinationem irritam esse dixit.* Quid hic ais Nifani? nonne satis audivisti, quam irritam pronuntiavit Carolus M. Chorepiscoporum ordinationem, quod soli Presbyteri essent, & non ordinati Episcopi? scribis tam audacter, quam imperitus es Caroli M. constitutionum.

Urget: Nicolaus I. Pontifex Epist. ad Rudolphum Archiepiscopum Bituricensem scribit: *Chorepiscoporum consecrationes non esse iterandas, quod ad formam septuaginta discipulorum facti sint, quos quis dubitat Episcoporum habuisse officia?* Jam respondi, Chorepiscopos alios fuisse ritè ordinatos Episcopos, uti Titulares & Suffraganei sunt Episcopi nostri, quod & lib. 5. Capitularium cap. 169. indicat Carolus: alios intra gradum Presbyterorum constituisse, quo in gradu passim in Capitularium libris signantur, quorum Ordinatio irrita erat: tamen illis alia quædam minora Episcoporum officia, ut consecrationes sacrorum vasorum ac vestium, aliaque committi concedique potuerint. Et vero dum ad formam 70. discipulorum institutos dicit, intra Presbyterorum Ordinem reponit, & Episcopis minores facit, qui Apostolis succedunt; & hoc ipso, jure divino Episcopi majores agnoscuntur Presbyteris.

Obijcit 3. & inquit: *Intolerabile prorsus est asserere, quod ad successionem*

honem Apostolicam requiratur ordinatio facta ab Episcopo, qui in fidei professione faciat cum Romanâ Ecclesiâ: proferatur vel unus apex Scripturæ, quo hoc monopolij jus roboretur. Hæc stolidâ & stupida rui jactantia est. An tu nescis olim in ordinatione Sacerdotum moris fuisse, rogare ab ordinando, an Catholicus esset? ne quis hæreticus cum Catholicis ordinaretur. Quod & Hussitæ fecerunt: nondum enim tam perversi hi tum erant hæretici, quàm vos modò estis, qui sine ordinatione Episcopi, docetis posse veros Presbyteros & Sacerdotes esse. Romana verò & Catholica Ecclesia una est; eo, ut supra retuli, modo.

Non etiam Monopolium hoc est, sed Hierarchia Catholicæ Ecclesiæ, quæ ex ordinatione divinâ constat Episcopis, Presbyteris, & cæteris Ecclesiæ ministris: ut rectè definitum in Concilio Tridentino diximus. Inter Episcopos verò unus est successor Petri, & Episcopus omnium Episcoporum, ut suprâ toties assertum. Jam verò tot Scripturæ sunt apices hæc super re, quot testimonia Scripturæ de Primatu Petri, & Episcoporum potestate, ordinandi, regendique Ecclesiam Dei. Quæ si non vides, inter Prædicantum *talpas* censeri poteris. Contrâ optarem ego scire, quoniam apud vos Lutheranos *sunt status Hierarchici*, à quibus scribis electionem ministrorum fieri? Quis Scripturæ apex extat de hoc vestro Hierarchico statu? uti supra expendimus; in quo non Monarchiæ, non Hierarchiæ species, sed mera ataxia, & anarchia conspicitur. Sanè si electio ministrorum apud vos, ut dicitis, fiat à populo & Magistratu civili; atque illi Hierarchico statui inducuntur: consequens est, non tantum politicos Principes, sed & Consules, Senatores, mercatores, textores, & omne opificum genus, statum vestrum Hierarchicum ingredi. Viden', in quam non anarchiam & absurditatem vos hæresis vestra abducatur? quanta verò Hierarchiæ majestas in Catholica Ecclesia, in quâ sub Pontifice & Vicario Christi, Patriarchæ, Primate, Archiepiscopi, Episcopi, & sub his Prælati Ecclesiæ, Presbyteri ac Sacerdotes, Diaconi seu Levitæ, Subdiaconi, cæteri que inferiores Ministri: ex his nemo est, qui non sacris initiatus: ut vel inde Hierarchiam ex ipso nomine agnoscas, si modò Græcam linguam intelligas.

Obijcit 4. Episcopi nomen, quod cum Græcum sit, Hieronymus vertit in Superintendentis nomen; ita enim ille Epistolâ ad Evagrium: *Episcopi nomen significantius Græcè dicitur, nam ἐπισκοπῆτες, id est, Superintendentes.*

perintendentes, unde Episcopi nomen tractum est. Addo ego Augustinum lib. 19. de Civit. Dei, c. 19. Græcum enim, inquit ille, vocabulum, quod ille qui præficitur, eis, quibus præficitur, superintendit, curam eorum gerens. & Episcopi nomen esse Græcum, & apud Ethnicos veteres fuisse nomen magistratus; cuius erat panis, & cæterarum rerum, quæ ad annonam spectant, curam habere: ut constat ex L. Munerum ff. de muneribus & honoribus. Hinc Cicero ad Atticum: *vult me Pompejus esse, quem tota hic maritima ora habeat ἐπίσκοπον*. Hinc Augustinus, ut habetur c. *Qui Episcopatum*. Episcopi nomen est operis non honoris: ut nominis etymologiam significaret, ab officio & curâ deducit. Igitur nomen Episcopi à profano Magistratu, ad sacros Ecclesiæ Præsules translatus est, quod eorum muneris sit, commissi gregis mores & vitam, inspicere & moderari. Unde c. *Clericus*, dist. 21. *Speculator* dicitur: quin Psalmo 108. uti Latina & vulgata versio habet, *Episcopatum ejus accipiat alter*, in Hebræo est, Pekuda, quod præfecturam significat, Pekudatho ikkach acher: idque S. Petrus Act. 1. ad Judam retulit, in cuius locum successit Matthias. Itaque Episcopi nomen non modò officij & unctionis, sed utriusque potestatis est nomen, Ordinis videlicet & jurisdictionis sacræ: quemadmodum id in Apostolis fuit. Nec dubium cuiquam esse potest, ejusmodi nomina imponere, penès Ecclesiam esse; uti ex innumeris alijs nominibus constat: quæ illa ex profano usu vocis ad sacrum transtulit. His positis, est Superintendentis sive superattendentis nomen, quo nunc promiscuè Novatores gloriantur, Episcopi munus ex parte significare possit, Ecclesia tamen Episcopi nomen, constanti sæculorum usu retinuit, nec ex aliâ significatione, quàm ex potestate Ordinis & jurisdictionis, quàm majores Sacerdotes designantur, uti Apostolus ad Hebræ. c. 7. Minores à majoribus benedictionem accipere dixit. *Sine ulla autem contradictione, quod minus est, à meliore benedicitur*: in Græco est *ὑπείρων*, id est melior, major, ac dignior. Testatur id Scriptura, Patrum scripta, & Concilia omnia Oecumenica, à Nicæno ad Tridentinum, cæteraque nationalia, & provincialia, in quibus nemo Superintendentis nomine, sed Episcopi subscripsit. Unde nunc ista insania vestra, abrogato Episcopi nomine Superintendentis introducere? nisi quia Episcopos non habetis, cum potestate Ordinis & jurisdictionis; aut quia Lutherus auctor vestræ religionis

gionis Episcopus consecratus nunquam fuit, ut fateri vos necesse est; aut quia vel ipsum nomen Ecclesiam vestram destruit: nam Cypriano teste, *Episcopus est in Ecclesia, & Ecclesia in Episcopo*. Sanè si *Ecclesia non est, quæ Sacerdotes non habet*, judice Hieronymo; Ecclesia non erit, quæ Episcopos & majores Sacerdotes non habet. Hic si ad Carolum M. appelles, quo totus tuus liber spectat, quid aliud quàm Episcopos legis in Synodis Carolinis, Capitularium libris, & constitutionibus, ipsisque Caroli literis ac monumentis omnibus? vel in solis Capitularium libris, centies & septuagies Episcopi nomen leges, nullibi Superintendentis nomen.

Obijcis s. Nomen Superintendentis, quo te jactas, teste Hieronymo, quia Latinum est, significantius esse, falleris: usu tot sæculorum, Episcopi nomen significantius est, nec ante hæresin vestram cognitum, auditumque in populo, & ab Hieronymo & Augustino, non nisi explanationis gratiâ, est allatum, non ut Episcopi nomen abrogarent. Nec unquam D. Augustinus se Superintendentem scripsit, aut subscripsit in Concilijs Africanis. Sed & Presbyteri nomen Græcum est, quod Seniores significat; cur illud toleratis, aut non mutatis in Latinum nomen Senioris? Verùm quia id Sacerdotem non ita apertè significat, integrum relinquitis, perosi Sacerdotis nomen. Nam propriè dictos Sacerdotes vos non esse, jam antè confessus es. Imò cur Episcopi nomen in Dania & Suecia primarij vestri Ministrorum retinent, & in Saxonia ferre non potestis? nec tamen ita abrogare licuit, quin Politici Principes cum Episcopatibus à se occupatis diu retinuerint. Cur Diaconi nomen, quod Græcum est, retinetis, & Subdiaconi quod pari antiquitate nominis valet, abijcitis? Verbo, ut absolvā, Novatores estis, qui ut res sacras omnes, ita & nomina invertitis: idèò priscis hæreticis acceditis, quibus ab *εἰσέλω*, quod Latine est eligo, datum est nomen; eo quod rejectis antiquis, nova semper pro ingenio hæresis elegerint: quâ tamen in re non tam infanī fuere Ariani, Donatistæ, cæteri que veteres hæretici, qui Episcopi & Sacerdotum gloriosa nomina, nunquam ausi sunt tollere ex Ecclesijs suis: unde in Concilijs suis Episcopi, non Superintendentis nomine subscripserunt.

Ingeris postremùm Lutherum: *Et si is, inquis, non fuerit Episcopus, nec potestatem habuerit ab Ecclesia Romana, habuit tamen ab Ecclesia Catholica,*

tholica, cujus civis fuit. Non hic repetam, quod suprà ostendi, Ecclesiam Romanam & Catholicam esse eandem; tantum quæro, quam potestatem habuerit? sanè Episcopi non habuit, cum nunquam Episcopus consecratus fuerit; proinde nec ordinare Sacerdotes potuit, nec Ecclesiam regere: *Spiritus enim Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei* Act. 20.

At civis fuit Ecclesiæ Catholicæ: quasi verò omnis civis Reipub. Christianæ, sit Episcopus & Presbyter, cum potestate Ordinis & jurisdictionis. Hæc Lutheri est insania asserentis, omnes nasci Sacerdotes, etiam mulieres: credo quia improprie sunt Sacerdotes, offerendo preces, laudes, & dona ad altare.

Pergis, & dicis: *esto non habuerit Lutherus potestatem ex intentione ordinantis Episcopi, habuit tamen à Deo juxta intentionem Scriptura, sicut Christus, præter intentionem Pilati, vocatus est Rex Judæorum.* Nugæ sunt prædicantiæ: quasi verò materialis Scriptura ex cerebro Prædicantium explicata, faciat Episcopos & Sacerdotes, idque sine ministerio hominum, & communicata per Episcopos potestate Ordinis & jurisdictionis. Christum fuisse regem, constat ex Scriptura: At Lutherum fuisse Episcopum, quæ obsecro Scriptura id dicit? Ideo Pilatus rectius pronuntiavit de Christo, quàm Nifanius de Luthero. Hoc argumentum si valeat, eodem jure Calvinus, Zwinglius, Menno, ceterique hæresarchæ summam in Ecclesia sibi potestatem Ordinis & jurisdictionis vendicare poterunt. Quam hinc januam aperis omni hæresi in Ecclesiam! Hoc commentitio jure etiam Labbadaus sibi potestatem docendi, haud secus, quàm Nifanius, vendicare poterit.

Postremum dicis: *Lutherus fuit Doctor Academicus, cujus gradus auctoritate licuit illi universum orbem docere:* Hic denuo deliras: si enim solus gradus Doctoris dat hanc potestatem ubique docendi, quid ergo facit inissio? *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Rom. 10. Nec aliter Apostoli docendi munus suscipere Matth. 10. & 28. Marc. 16. Interim largiamur tibi, quod prætendis. Fuit sanè Lutherus ritè ordinatus Sacerdos, à Catholico Episcopo; accepit quoque potestatem docendi è Cathedra Scholæ: verum juxta professionem fidei, & doctrinam Catholicæ Ecclesiæ, quàm jurarat. At Lutherus postquam contra juramentum cœpit hæreses, & dogmata fidei Catholicæ contraria docere, per-
jurus

fuit, neque hanc potestatem docendi ex gradu Doctoris habuit, minus certe potestatem Episcopalem Ordinis & jurisdictionis, de qua hic agitur, cum eam nec ordinariâ, nec extraordinariâ viâ probare possit, nec magis ostendere, quàm Calvinus, aut Zwinglius, aut alius novæ Religionis auctor.

Imò inquit: *Lutherus fuit Presbyter, cujus est jure divino præesse.* Ecce quales Vertumni estis: Quando de jurisdictione externâ regendæ Ecclesiæ quærimus, negatis eam esse penès Episcopos & Presbyteros, sed omnem potestatem defertis politicis Principibus; quam ob causam Carolo M. primatum Ecclesiæ tribuis: Hic ex jure divino facis Presbyteros Ecclesiæ præfides. Distinguis tu quidem potestatem in externam & internam, atque illam Principibus tribuis, hanc Presbyteris, verum quam tu internam vocas, hæc externa & Spiritualis est in regenda Ecclesiâ: nam illam internam in Sacramento Pœnitentiæ ad absolvenda peccata non admittitis, neque Sacerdotes in hoc foro judices agnoscitis ex potestate clavium, neque eâ indigetis, qui soli fidei remissionem peccatorum adscribitis. Hic Nifanius supra omnes Theologos sapit, aut non intelligit quid scribat: aut explicet nobis, quæ sit illa interna potestas regendæ Ecclesiæ in Ministris Ecclesiæ vestræ, distincta à potestate externa politicorum Principum; quando eo ipso quod potestas sit regendæ Ecclesiæ, in sacrorum Ministris externa esse debeat: haud secus quam in politicis Ministris, ut supra à nobis demonstratum est.

C A P V T X V I I.

An Episcopus potestate jurisdictionis major sit Presbyteris, idque jure divino ei competat.

Altera hæc pars est hujus quæstionis: Negant heterodoxi, interque hos Nifanius, qui ut Presbyteros potestate Ordinis, ita potestate jurisdictionis, pares facit Episcopis. Afferunt Catholici

R. R.

tholici

tholici & multis confirmant. I. ex figurâ veteris Testamenti, in quo unus erat Sacerdos summus, deinde minores Sacerdotes, & post illos Levitæ; constat autem hosce gradus jure divino fuisse distinctos, perinde ut consecrationes etiam eorum distinctæ erant Exod. 28. & 40. Levit. 8. Num. 3, 4. & 20. Fuisse autem penes Pontificem jurisdictionem, non penes ceterum minorum Sacerdotum, clarum ex Deut. c. 17. *Qui superbiert nolent obedire Sacerdotis imperio, ex decreto judicis morietur homo ille.* Jam verò Episcopos id esse in Ecclesia Christi, quod Pontifices in veteri Legge; & Presbyteros, quod minores Sacerdotes; Diaconos, quod eorum Levitæ erant, docet nos analogia novi Testamenti ad Vetus comparata, ac Patres passim, Damasus Epist. 3. de Chorep. Hieronym. epist. ad Evagrium, Leo Epist. ad Episcopos Germaniæ, Concil. Hispalense II. c. 7. alijsq; per multi graves auctores. Quod cum primis in Concilio Aquisgranensi sub Ludovico multis clarè exponitur, interque cætera ita Canone 9. *Si enim filij Aaron, qui minores Sacerdotes erant, Presbyterorum figuram faciebant, & Aaron summi Sacerdotis, id est Episcopi; Moyses cujus? Indubitanter Christi: & verè per omnia Christi, quoniam fuit similitudo mediatoris Dei, qui est Christus Jesus verè Princeps Sacerdotum.*

II. Asseritur id ex distinctione Apostolorum, & septuaginta discipulorum Christi. Nam Apostolis succedere Episcopos, discipulis septuaginta Presbyteros ac Sacerdotes; constans est Patrum sententia, quos magno numero sistit Bellarm. lib. 1. de Clericis c. 14. Apostolos verò jure divino majores fuisse septuaginta discipulis, satis constat ex institutione diversa. Hinc & illud Matth. 24. *Fidelis servus, quem constituit Dominus super familiam suam.* Hilarius, ac cæteri Patres de Episcopis intelligunt, quibus gubernatio Ecclesiæ commissa est: quemadmodum Act. 20. *Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei,* id clarè exponitur.

III. Si jure divino Presbyteri Episcopis pares sint, inveniretur certum aliquod principium hujus institutionis post tempora Apostolorum; At contrarius erat usus Apostolorum tempore, ut Presbyteri subessent Episcopis: idèd Paulus ad Timoth. I. c. 5. *Adversus Presbyterum accusationem noli recipere,* quò satis docet, Episcopum fuisse Presbyterorum judicem & superiorem jurisdictione.

IV. Accedunt Patrum sententiæ apud Bellarm. capite citato, Vasquez, Suarez, Valentiam, cæterosque Theologos.

Eadem

Eadem prorsus Caroli M. omniumque eâ ætate sententia fuit: nam lib. 5. Capitularium c. 170. de honore & obedientia Episcoporum in hæc verba Carolus: *Constat Christianam religionem per successores Apostolorum salubriter administrari, quorum locum Episcopi nunc in Ecclesia tenent.* Chorepiscopos autem cap. 168. ad exemplum & formam septuaginta discipulorum institutos esse docet, ideoque Episcopis subiectos esse; quanto magis id de Presbyteris intelligas, necesse est. In Concil. Aquigranensi multis id exponunt Patres, ac planè c. 9. *Apostolis decedentibus successerunt Episcopi.* Jam verò de ipsâ potestate Episcoporum in Presbyteros ac Clerum omnem, quàm multa & illustria ex Carolinis legibus? lib. 1. Capitularium c. 82. ita ad Episcopos: *Summopere vobis videndum est, Rectores Ecclesiarum, ut Presbyteri, quos mittitis per parochias vestras ad regendum, & prædicandum per Ecclesiam, rectè & honestè prædicent.* Vides, ut missio Presbyterorum tribuatur Episcopis? lib. 2. Capitularium c. 5. monet Imperator: *De Sacerdotibus ad vestram curam pertinentibus magnum adhibete studium, ut verbo & exemplo prosint, & ut faciant, pontificali auctoritate constringantur.* Lib. 5. Capitularium cap. 2. ex decreto Carolomanni & D. Bonifacij: *Decrevimus quoque juxta sanctorum Canones, ut unusquisque Presbyter in parochia habitans, Episcopo subiectus sit.* Cap. 39. ejusdem libri: *Omnes Presbyteri, Diaconi & Subdiaconi sub potestate Episcopi maneant.* cap. 50. *Nullus Presbyter præsumat in alia parochia baptizare, nec Missas celebrare, sine iussione Episcopi in cuius parochia est.* lib. 6. Capitularium, c. 56. *Presbyteri civitatis sine iussu sui Episcopi nihil jubeant.* c. 58. *Presbyteri rem Ecclesie, sine licentia vel scientia Episcopi sui non vendant.* Lib. 7. Capitularium c. 56. *Unusquisque Episcopus habeat sue parochie potestatem, & regat juxta reverentiam singulis competentem.* c. 58. *Episcopus Ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes qui indigent.* c. 182. *Qui Episcopum suum noluerit audire & excommunicatus fuerit, & renuerit, perennem condemnationem Episcoporum apud Deum sustineat, & insuper palatio nostro sit omnino extraneus.* In Concilio Francofurtensi can. vi. *Statutum est à Domino Rege & sancta Synodo, ut Episcopi justitias faciant in suis parochijs, si non obdierit aliquæ persona Episcopo suo, de Abbatibus, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, Monachis, & ceteris Clericis in ejus parochia, veniant ad Metropolitanum suum:* In eadem Synodo can. 70. util. 7. Capitular. c. 70.

Episcopi diligenter discutiant per suas parochias Presbyterorum fidem, Baptisma Catholicum, & Missarum celebrationem: Concilium Moguntinense sub Carolo habitum, & ab eo confirmatum, ita sanxit can. 8. *Volumus ut Episcopi potestatem habeant res Ecclesiasticas providere, regere, gubernare atque dispensare, secundum Canonum auctoritatem.* Concilium Aquisgranense can. 9. *Statutum est ut sine auctoritate, sive consensu Episcoporum, Presbyteri in quibuslibet Ecclesijs nec constituentur, nec expellantur.* Legatur totum illud Concilium, in quo postquam de Ostiarijs Lectoribus, Exorcistis, Acolythiis, Subdiaconis, Diaconis, de Presbyteris ac Sacerdotibus, per singulos gradus actum, ad Episcopos Apostolorum successores transit, eorumque supremum in Ecclesia munus ex Scripturâ & Concilij supra omnes Clericorum ordines accuratissimè exponit. Huc spectat illa constitutio adducta imperialis, Aquisgrani anno 798. promulgata, & à te ex Goldasto relata: *Episcopus Canonorum vitam regat, sicut Abbas Monachorum.* Inter Canonicos verò multi Presbyteri erant. Tuum nunc est Nifani ostendere, ubi Carolus M. hanc potestatem Presbyteris commiserit; id cum præstare non possis, consequens est, aut te cum Lutheranis delirare, aut Carolum M. cum omnibus suis Episcopis nos fallere. Et quid præterea de Archiepiscopis & Metropolitanis dicemus? quorum potestas ex amplitudine muneris, haud minus, quàm Episcoporum, Carolinis Synodis, & Capitularium libris ubique exponitur. Hos verò Archiepiscopos & Metropolit. quâ nominis umbrâ ostendes in Lutherana Ecclesia? Superintendentis opinor: ergo, Nifanius Superintendens Bilsfeldiensis, etiam Archiepiscopus & Metropolitanus erit, aut inter generales Superintendentes, (uti apud quosdam Lutheranos novo vocabulo appellari quandòque comperimus,) numerare necesse est. Viden', ut omnia apud vos conturbata, postquam ex verâ Ecclesiæ Hierarchiâ commentitiâ illam vestram, sine ordine, sine consecratione, sine ullâ potestate ordinis & jurisdictionis introduxistis? At nunc denuo audiamus quid obtendas.

Obijcis primò illud vulgatum D. Hieronymi in Comment. i. cap. Epist. ad Titum, & Epist. 85. ad Evagrium: *Idem est Presbyter qui Episcopus, quando ut subdit: Ex eo tempore quo dici cepit in populo: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego verò Cepha, communi Presbyterorum consilio Ecclesia gubernabantur.* Addit: *Episcopi noverunt se magis consuetudine, quam dispositio-*

dispositionis Dominica veritate Presbyteris esse majores, & in communi debere regere Ecclesiam. Diversi hunc Hieronymi locum, diversè explicant, quos Bellarminus refert. R. Hieronymus primò non negat Episcopum esse majorem potestate ordinis. Nam ad Evagrium scribit: *Quid facit Episcopus exceptâ ordinatione, quod non faciat etiam Presbyter?* Quoad jurisdictionem verò, etsi jure divino non agnoscat discrimen, agnoscit hoc tamen ipsum discrimen ad vitanda schismata, ab Apostolis necessariò introductam, aliàs enim Aërij hæresi accessisset, qui Presbyteros pares fecit Episcopis, quod de tanto Doctore opinari fas non erit. Quanquam ut ostendit Bellarminus, Hieronymus non satis sibi hac in re constans fuerit. Quando in epistola ad Evagrium comparat Episcopum Aaroni, Presbyteros verò Aaronis filijs, qui Sacerdotes minores erant; deinde ad Marcellinum docet Episcopos Apostolis succedere: atqui Aaron & Apostoli jure divino majores erant Sacerdotibus & Presbyteris. Deinde Hieronymus addit in Lucam, illam manus impositionem, quâ baptizati accipiunt Spiritum Sanctum, solis Episcopis datam esse, negatam Presbyteris. Ita D. Ignatius epist. 7. ad Tarsens. epist. 9. ad Philact. & 12. ad Smirnenfes, ubique docet ex Hierarchiâ Ecclesiæ, Presbyteros Episcopis subjectos esse.

Quâ in re observandum in primitivâ Ecclesiâ, cùm pauci essent Episcopi, jurisdictionem regendi Ecclesias cum Presbyteris amplè communicatam fuisse, perinde ut cum Chorepiscopis factum est: ex quo etiam obtinuit, ut Presbyteri Episcopi suo modo dicerentur, sicuti contrà Episcopi subinde vocati sunt Presbyteri: postea autem ob varias causas desijt ea potestas committi Presbyteris, & retrahi ad Episcopos in fontes jurisdictionis. Rectè Epiphanius contra Aërium hæresi 75. hac super re: *Non potuerunt Apostoli statim omnia constituere, sed Ecclesia accepit complementum dispensationis pro locorum, & temporum opportunitate, nam singula res non ab initio omnia habuerunt, sed progressu temporis ea, quæ ad perfectionem requiruntur, parabantur.* Hinc distinguenda potestas jurisdictionis in actum primum, ex quo tanquam ex debito jus divinum plus tribuit Episcopis; & in actum secundum, ex quo æqualis potestas potest tribui Episcopo & Presbytero, uti in Chorepiscopis constat: ac nunc etiam Archidiaconi nonnulli in Germaniâ, ampliorem habent jurisdictionem dependentem ab Episcopis, quàm multi Episcopi in Ita-

lia, quod nihil derogat veritati Catholicae; frustra igitur ille numerus scriptorum à Nifanio adductus. Si in Carolinis rebus adeò versatus, ut te jactas, quare non addis Concilium Aquisgranense? in quo hæc D. Hieronymi sententia lib. I. cap. 10. relata, rejectaque est: quod indifferenter olim Episcopi & Presbyteri, uno communi nomine dicerentur; cæterum ut Concilium hoc Episcopos successores Apostolorum asserit, ita ad institutionem divinam refert, ac distinctum Episcopi & Presbyteri gradum profitetur. Cætera hac super re legas apud Bellarm. Vasq. Suarez, Petavium, Baronium ad annum Christi 58.

Objicis II. *Concilium Tridentinum non definire, quod Presbyteri jure divino non possint ordinare, sed in genere dixit, dissimulato jure divino.* Imò in Concilio inquit disceptatum esse, an institutio hæc juri divino adscribenda sit? R. Concilium can. 6. decernit. *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divinam ordinatione institutam, qua constat ex Episcopis, Presbyteris & ministris, anathema sit.* Capite verò 4. docet Episcopos in locum Apostolorum succedere, & positos esse à Spiritu S. regere Ecclesiam Dei, eosq. Presbyteris superiores esse. Nonne hæc satis divinam institutionem, divinumque jus tibi significant? Quod verò disceptatum sit hac super re inter Patres, nihil novi, cum & in alijs quæstionibus fidei id factum sit; quando humanæ industriæ ista primum reliquit Spiritus sanctus, ut in omnibus Concilijs factum est, ita tamen ut Spiritus sanctus adstiterit, ne errare possent: quemadmodum & multis hagiographis usu venit. Quid verò hac super re actum sit, discas ex historia Tridentina, non illa, quam Petrus Suavis scripsit apostata, sed quam Cardinalis Pallavicinus. Cætera quæ in hanc rem mota sunt à Puritanis in Anglia, aut à Palmasio contra Catholicos, eruditè discussit Petavius tom. 3. Theolog. dogm. & quæ Amesius Calvinista aliquando subtiliùs objecit, quam vos Lutherani: ea verò refutavit Erbermannus, Forerus & alij. Quin ipsi Protestantes in Anglia, Episcopos à Presbyterorum ordine distinctos retinent. Acerrimè hanc sententiam tuentur, Petavius adversus Puritanos, cum primis Davidem Blondellum, & quem tu identidè patronum adducis. Adeò ipse Jacobus Rex Britannia rescripsit: *Episcopos in Ecclesia esse debere, tanquam institutionem Apostolicam, ac ordinationem proinde divinam, contra Puritanos semper sensi.* Cur ergò tu mavis Calvinistis & Puritanis, quàm Catholicis, ac tuis etiam in Dania, cum gente Danus sis,

is, accedere? qui Episcopos in Ecclesia & veteri possessione nominis retinent.

Dicis quidem, non rejici à vobis omne discrimen inter Episcopum & Presbyterum, sed esse hanc *ἐνταξίαν* tantum & ordinationem Ecclesiasticam, quæ ob concordiam utilis sit, ut conservetur. Hoc tu verbis, dicis, & re ipsâ evertis, quando ne nomen quidem Episcopi ferre potes, ut sub larvâ Superintendentis hæresin tuam alas, & nomini tuo consulas, qui Superintendentis titulo te extollis supra cæteros prædicantes, qui tamen nullis sacris magis initiatus es, quam Hecuba tua. Deinde hæc *ἐνταξία* & ordo, qui fit confusionis evitandæ gratia, nihil erit aliud, quàm humana deputatio ad ministerium: nam cum ex Lutheri doctrina omnes Sacerdotes nascantur, nihil aliud requiritur ad ministerium vestrum, quàm à Magistratu civili deputatio; interque Superintendentes, & vulgarem prædicantem nihil interest, nisi *ἐνταξία* quæ deputatione fit, unde nec aliâ ordinatione opus est ad Superintendentes, quam designatio personæ, quæ etiam à Reformatæ aut Catholicæ religionis Principe fieri potest. Quo non abitis cum divino Episcopi munere? Carolum M. si consulas, reperies ex ejus constitutionibus ad ordinationem Episcoporum, tres Episcopos requiri, quemadmodum id Ecclesia ex Apostolorum *εὐχ* & instituto possidet.

III. Obijcis, multas Ecclesias sine Episcopis, per Presbyteros administratas esse, quam in rem Blondellum Puritanum, cum magnâ turba auctorum introducis, ac postremò etiam Bucherium Jesuitam, quod is doceat Christianitatem stare & crescere posse sine ullis Episcopis, idque D. Piati primi Tornacensium Doctoris exemplo confirmet. & Bucherium crimine falsi traducis, nullibi id Bucherius docet, imò an D. Piat Episcopus fuerit, magnopere controversi scribit. Interim multarum Ecclesiarum initia cœpisse per Presbyteros, & Sacerdotes Apostolici muneris, haud controversum; quemadmodum S. Xaverius in Indijs, & Japonia, & multi per Indiam religionis & conversionis gentium exordia fecere, donec formaretur Ecclesia, & potestas fieret inter barbaros Episcoporum sedes figere, uti id in Frisia, Thuringia, Hassia, & Saxonia factum diximus. Cæterum constans Ecclesia sine Episcopis esse non potest, cum Episcopi Patrum & Sacerdotum sint generatores, & successio

Aposto-

Apostolica, ex potestate Ordinis ab Episcopis pendeat. Agnovit id Hermannus Bonnus, quem cum Osnabrugenses Lubecâ evocassent, ad Lutheranam religionem apud se introducendam, atque is jam totam propè diœcesim ad Lutheri Evangelium formasset; rogarunt ab eo Osnabrugenses, ut Sacerdotes à se creatos imponeret parœcijs, respondit: se quidem Superintendentem esse, sed Sacerdotes ordinare non posse, idè opera profugorum Monachorum & apostatarum Sacerdotum usus, donec sumptâ tandem audaciâ, passim per Westphaliâ & Saxoniam Prædicantes & Superintendentes mutuò sibi manus imponent, & potestatem administrandi Sacramenta, docendique ex Lutheri scena communicarent. Bene Tertullianus lib. de præscrip. *Ordinationes eorum temeraria, leves, inconstantes, nunc neophytos collocant, nunc sæculo obstrictos, nunc apostatas nostros, ut gloriâ eos obligent, quia veritate non possunt. Nusquam facilius proficitur, quàm in castris rebellium, ubi ipsum esse illic, promereri est. Itaq, alius hodie Episcopus, cras alius, hodie Diaconus, qui erat Lector, hodie Presbyter, qui erat laicus, nam & laicis Sacerdotalia munera injungunt.*

C A P V T XVIII.

De Officio Episcoporum.

MUnus Episcopi quod in Ecclesia Christi amplissimum, & honorificentissimum est, Nifanius ad duo potissimum contrahit munia, Prædicationem videlicet verbi Dei, & Curam Scholarum, atque id nobis ex Caroli M. constitutionibus insulsus homo persuadere vult. Credo equidem, quia Nifanius ex Pædotriba & Scholarcha Corbacensi Comitatus Waldecensis, factus est Bilsfeldiæ Prædicans, & Superattendens in Comitatu Ravensbergeni: idè ex suo præposito munere, nobis Episcoporum munera fingit; & Episcopos ex primaria functione, Scholarchas procudit. Cæteri Lutherani munus Episcopi ad prædicationem verbi, & duorum Sacramentorum administrationem ferè adtrungunt: & mirum sanè Nifanium qui Pseudoepiscopum

pum agit ex Superintendentis nomine, ita proprium suum munus ar-
ctare.

I. Catholici, uti & Carolus M, ex potestate Ordinis & jurisdic-
tionis, duplicis quoque generis officia in Episcopo docent. Ex potesta-
te Ordinis Episcopus Sacerdotes & Episcopos ordinat, Clericos creat,
Chrisma conficit, Sacramentum confirmationis confert, oleum infir-
morum, itemq; Virgines, templa, altaria, vasa & vestes consecrat. Inter
quæ tamen hoc discrimen, ut quædam illi ex jure divino, hoc est, Chri-
sti auctoritate, & institutione convenient, cujus generis sunt: ordina-
re Sacerdotes & Episcopos, conficere Chrisma, conferre Sacramen-
tum confirmationis, creare Clericos, oleum infirmorum sacrare. Cæ-
tera Canonico jure ad Episcopum pertinent: ut consecrare Ecclesias, al-
taria, vasa, vestes, Virgines, hæc enim munia Episcopis reservavit Eccle-
sia. Quâ super re Patres, Concilia, Theologi, & juris Canonici inter-
pretes, in c. *Quamvis*, dist. 68. & c. *Inter corporalia* de Translat. Ep. Sanè
verò in ordinatione Sacerdotum, & Episcoporum ita est ordinarius mi-
nister Episcopus, ut ne quidem ex Pontificis commissione, Sacerdos
simplex, aut Presbyter id Sacramentum conferre possit: uti id ex perpe-
tuâ Ecclesiæ traditione constat, inauditumque est Sacerdotem à simpli-
ci Sacerdote ordinari: nec apparet, ad quid Ordo Episcopalis Ecclesiæ
absolutè sit necessarius, si hæc functio penès Sacerdotes & Presbyteros
esse possit. Quâ super re Vasquez disp. 243. Suarez, Azorius, Coning.
Præpositus, Comptonus, alijque innumeri Theologi.

II. Ex potestate jurisdictionis Episcopi est regere Ecclesiam,
cognoscere causas Ecclesiasticas, judicare & ferre sententiam, mittere
ad Prædicandum Sacerdotes, Pastores parochijs imponere, convocare
Synodos, ijsque præsidere, beneficia conferre, delicta punire, reos
excommunicationi, suspensioni & interdicto subijcere, communioni
restituere; & quæ ejusmodi sacra jurisdictio, ad ordinandam gubernan-
damque Ecclesiam requirit, uti hæc ab Apostolorum ævo per universum
orbem Christianum, vel sola traditio, & praxis docere potest. Quemad-
modum & Caroli M. ætate servata, & sub Carolo M. etiam in tot Syno-
dis præscripta, & ab ipso Carolo M. tot constitutionibus confirmata
sunt, atque inde per Germaniam & Saxoniam ad nos usque pervenerunt,
donec Lutheri primum doctrina, hæc omnia invertere cœpit.

S S

III. In-

III. Inter munia sua Episcopi quædam communia habent cum Presbyteris, & Sacerdotibus: ut Sacrificium Missæ offerre, absolvere à peccatis, baptizare, administrare cætera Sacramenta, prædicare verbum Dei, docere Clerum, administrare Ecclesias, scholas instituere, verbo, omnia facere quæ Sacerdotis sunt, & Parochi. Ex hoc postremo genere officiorum, quæ omnibus Presbyteris communia sunt, Nifanius duo tantum adscribit Episcopis, tanquam primaria & propria munia, prædicationem videlicet verbi Dei, & scholarum præfecturam curamque; cæterò munia, quæ propria sunt Episcoporum, seu ex institutione Christi, seu ex Ecclesiæ ordinatione, prorsus tollit, aut cum Presbyteris communicat.

Igitur I. Nifanius, ut persuadeat Episcopos teneri ad prædicationem verbi Dei, producit antiquos Patres, & Episcopos ex Ecclesiâ; deinde D. Bonifacium, ac primos per Frisiam ac Saxoniam Episcopos; post illos Brunonem Colonensem Archiepiscopum, aliosque. Demum Turonensem & Cabilonensem Synodum, sub Carolo celebratam, atque ipsam etiam Caroli M lib. 2. Capitularium c. 4. & II. alio quodam edicto ad hortantem Episcopos, ut prædicandi munus verbo & exemplo expleant, & non negare nos, docendi munus unum ac præcipuum etiam esse ex Episcopi muneribus, sed tale tamen, quod cum Sacerdotibus alijs, atque etiam Diaconis commune habent, quodque per alios explere possint, ac sapè debeant, si aut linguâ, aut in valetudine, aut alijs publicis ac magis Ecclesiæ necessarijs occupationibus impediti sint: ita enim Concil. Trident. sess. 24. de Reform. c. 4. *Prædicationis munus, quod Episcoporum præcipuum est, cupiens sancta Synodus exerceri, &c. mandat, ut in Ecclesiâ sua ipsi per se, aut, si legitime impediti fuerint, per eos, quos ad prædicationis munus assumunt: in alijs autem Ecclesijs, per parochos, sive, ijs impeditis, per alios ab Episcopo deputandos, id exerceatur.* Quod ipsum jam ante in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. sancitum est: *Cum sapè contingat, quod Episcopi propter occupationes multiplices, vel in valetudines corporales, aut hostium incursiones, seu occasiones alias, &c. per se ipsos non sufficiunt ministrare populo verbum Dei, maxime per amplas dioceses, & diffusas: generali constitutione sancimus, ut Episcopi viros idoneos ad sancta prædicationis officium salubriter exequendum assumant.* Id sanè nunc, vel maxime in Germania & Saxonia locum habet, ubi Episcopi simul Principes imperij sunt.

sunt, satisque habent inter cæteras occupationes, ut Ecclesias suas, commissumque sibi gregem ab hostibus, & à vobis incurstantibus lupis, defendant: præsertim cum tanta sit Sacerdotum doctorum copia, ut templa prius ac cætus hominum, quàm Sacerdotes concionatores desideres. Imò Carolus M non omnes ad id munus adstrinxit, lib. I. Capitular. c. 109. *Episcopos monemus, ut si vè per se, si vè per Vicarios, pabulum verbi divini populo annuntient.*

Quam excusationem ab hoc munere prædicandi, Concilium Tridentinum, & Lateranense admisit, hanc Ecclesia jam olim agnovit in alijs Episcopis, ut tam adjuutores, quàm Vicario munere sibi prædicatores deligerent. Ita Valerius Episcopus commisit D. Augustino Presbytero suo prædicandi officium, quod ipse, cum Græcus esset, minus commodè populo prædicare posset: uti id Possidonius in vita D. Augustini c. 5. scribit. Ita Valerius Cæsaraugustanus in Hispania Episcopus, S. Vincentio Martyri prædicandi munus commisit, Diocletiano Imperatore, cum Episcopus ob linguæ impedimentum id explere non posset. Quàm multa hujusmodi sunt exempla in sanctis Viris, qui ob id Episcopi munus non recusarunt, neque eo se abdicarunt. Verùm et si Episcopi quæ jurisdictionis sunt, alijs committere possint, non tamen ea quæ potestatis sunt Ordinis: ut Christina conficere, parvulos confirmare, Clericos ordinare, oleum infirmorum, vel Catechumenorum sacrare, templa & altaria consecrare: quæ super re Theologi, tum juris Canonici Doctores, cap. *Quanto, de consuet. & c. Aqua, de Consecrat. Ecclesia.* Ut vel inde recognoscas discrimen inter munus prædicandi, & inter alia munia, quæ Episcopo propria sunt, & in quibus ordinarius est minister, aut ex Christi institutione, aut Ecclesiæ ordinatione. Inde Episcopi vocantur summi Sacerdotes, ut Apostolus dixit: *Majores* sive digniores, à quibus minores benedicantur, & cap. *venerabilis*, Episcopatus appellatur *culmen dignitatum*: perinde, ut Episcopi *Pontifices* etiam & *Papa*, hoc est, *patres patrum* dicti sunt: quibus tamen nominibus, ob excellentiam dignitatis & potestatis, propriè Romanus Pontifex, & Vicarius Christi, idemque Pontifex Maximus, & primus Episcoporum appellatur; nec alio honoris titulo decoravit Carolus M lib. 5. Capitularium cap. 103. *Ut qui throni Dei vocantur*: ideo thronus illis in Ecclesiâ sacrificantibus erigitur, quos tu tantis calumnijs & injurijs oneras, tanquam nulla alia tibi

merces super sit amplius, quàm ut tibi textores thronum ponant, in quo Pseudoepiscopum suum venerentur.

Sed nunc causam tuam ex hoc prædicandi munere examinemus, qui tantoperè ex eo te jactas, & extollis supra Episcopos & Pontifices: Quæramusque primò, quis te miserit ad prædicandum verbum Dei? *Quomodo enim prædicabunt, nisi mittantur?* ut Rom. 10. docet Apostolus. Hinc illa toties repetita querela adversus falsos prophetas in Scripturâ, quod sine verâ missione, quâ datur jurisdictio, ut cum auctoritate doceant, currebant & obtruderent se populo. Vel ergo ordinaria tua est missio, vel extraordinaria. Non ordinaria, hæc enim requirit successionem Apostolicam in Episcopis, cum potestate Ordinis & jurisdictionis, quæ apud vos cum Luthero defecit, ut suprâ relatum lib. 1. de Ecclesia. Non extraordinaria, quæ testimonijs divinis, & signis, & miraculis probari debet, ut suprâ probatum est: & quis credet te aut ordinariè, aut extraordinariè magis vocatum, quàm Calvinii, aut Zwinglij, aut Labbadæi etiam ministros? Hic, si quid vales ingenio & doctrinâ, Becanum aliquem de vocatione ministrorum vestrorum, aut ceteros scriptores expedias velim. Jam à centum annis expectavimus hujus quæstionis resolutionem à vobis, & nemo quicquam adhuc attulit, quod prudenti & intelligenti vel speciem veritatis exponeret.

II. Quid obsecro doces ex tuo prædicandi munere, nisi damnas ab Ecclesia hæreses, & calumnias adversus Sponsam Christi? quæ est Ecclesia sine rugâ, & maculâ, & errore Apostolicæ doctrinæ: quâ super re lib. 1. actum est.

Nero & Calvinus deplorarunt, inquam, se literas didicisse: & quid tu aliud ex infelici tuo munere expectare poteris? quàm illud Apostoli ad Gal. 5. *Qui conturbat vos, portabit judicium, quisquis ille est.*

III. Si tam necessarium est prædicandi munus in Episcopo, ut tu fingis, quare ergo primi vestri per Saxoniam Episcopi id munus non explerunt? id sanè quidem constat, nullum cum Luthero Episcopum, aut ne Abbatem quidem defecisse, qui novum illud Evangelium cum Luthero auspicaretur: post tamen ubi per vim & arma, & populi defectionem Evangelium vestrum invaluit, abrogatis Catholicis Episcopis, impositi sunt Magdeburgi, Halberstadij, Hildesij, Bremæ, Mindæ, Verdæ, Osnabrugi, alijsque in sedibus Episcopi, ex Ducum & Principum fami-

lijs

lij filij; ullusne ex illis publicè verbum Dei è Cathedrâ Episcopali docuit? quod tamen maximè initia religionis vestræ ad Apostolicam formam poscebant. Fuere inter hos, qui nullo sacro Ordine insigniti unquam fuere, neque latinam quidem linguam callerent. Quanta mihi scribendi materia se offert, si, ut res habet ab historicis relata, singulorum horum Episcoporum mores & vitam, cum D. Bonifacio, Willibrordo, Ludgero, Hildegribo fratre ejus, Willehado, Suiberto, Wihone, Norberto, alijsque Apostolicis viris conferre liceret: festucam in Catholicorum oculo vides, & trabem in Lutheranorum non vides.

Pergis interim calumniari, & scribis: intra sexcentos & plures annos vix unum, aut alterum Episcopum reperiri, qui verba ad populum fecerit. & sexcenta hæc mendacia sunt: nam si à sexcentis annis & suprâ, nimirum ab anno millesimo, & Ottonum Magnorum Imperatorum tempore, nemo Episcoporum concionatus est; quid ergo Adalbertus Pragensis Episcopus, idemque Bohemorum & Prussorum Apostolus? quid S. Bruno Prussorum Episcopus? quid D. Bonifacius ejus successor? quid D. Gerhardus Ungarorum Episcopus? quid Meinhardus, Bertholdus, Bernardus Comes Lippiæ, primi illi per Livoniam Episcopi & Doctores gentium? quid Tagmo D. Wolfgangi discipulus, & D. Norbertus Magdeburgensis Episcopi, Bernwardus & Gothehardus, Hildesienfes Episcopi? Quid Otto Bambergensis Episcopus, Pomeranorum Apostolus, alijsque innumeri Episcopi? Si fastos Episcoporum singulorum, si Dithmarum, si historiam Sclavonicam Helmoldi & Arnoldi Lubecensis, si SS. vitas apud Surium & Bolandum, si historicos cæteros, atque ipsum etiam Crantzius legas, reperiēs passim per Germaniam & Saxoniam Episcopos concionatos; donec postremo ante Lutherum sæculo, multum remitteret id munus: quod Crantzius æqualis eorum temporum conqueritur, tum vel maximè, cum Comitum & Principum filij ad Episcopatus pervenere, & solâ jurisdictione Episcopi contenti, Sacerdotes & Episcopos consecrare detrectarunt, effusiq; in luxum, Ecclesiæ disciplinam neglexerunt; torpor, inscitia, vitæ libertas, & Venus, Luthero ostium aperuere. Cæterum per Italiam, Galliam, Hispaniam, Belgium, inter Episcopos concionandi munus permansit: uti hodieum passim obtinet, frustra oblatrante Espencæo, Scioppio, cæterisque Episcoporum & Cleri obtrectatoribus. Vix tu pedem extra Westfaliam haras

extulisti, & de orbis Episcopis judicas. Verius dixisses, nullum adhuc Episcopum Lutheranum verbum Dei prædicasse, nec prædicaturum unquam: cum eos ex vera potestate Ordinis & jurisdictionis, heterodoxa Ecclesia vestra habere non possit, nisi ad Catholicam redierit. Imò quid tu Episcopis nostris hæc objeas, quem tam miserè ad populum dicere audio, ut quemvis Prædicantem, quam te Superintendentem & Episcopum plebs audire malit: tantum hoc superest, ut Danus gente, cum Danis Prædicantibus, conciones è cathedrâ legas: incertum, memoriæ, an doctrinæ suæ non fidant ampliùs.

Ab Episcopis criminando transis ad Pontifices, & scribis: qui intra quingentos annos sublimem illum thronum conscenderunt Pontifices, ij plerique aut Causidici, aut Politici, aut illiterati fuerunt. &c. Id tam falsum est, quàm tu impudens calumniator, & mendax es. Estne viri ingenui, ita scribere de Pontifice Maximo & Vicario Christi? quem etiam vos Lutherani non agnoscatis, venerantur Principes, Reges & Cæsares in imperio. Quid sit tibi ultro largiremur, aliquos Pontifices non fuisse adeò doctos, ut tu vis, quid inde? etiam in Concilio Nicæno, simplices aliqui, nec adeò docti, teste Rufino lib. 10. hist. c. 3. qui tamen rectè judicarunt de Arij hæresi. Quàm multa naturalis prudentia, experientia, & assistentia Spiritus sancti supplet! & quid Concilia privata, & publica Pontificum ac Principum, si ab ipsis omnia petenda? Sed quomodo probas, quod tam malignè scribis? quatuor tantum producis Pontifices, Paulum II, quem Platina osorem humaniorum studiorum scribat; Clementem VII, quem Jovius nullis propè literis instructum referat lib. 32; Urbanum VIII, qui ne discipulus quidem Theologiæ fuerit; Alexandrum VII, qui literis quidem politioribus excultus fuerit, sed quem nemo hæcenus scientiâ rerum sacrarum commendavit? Hi nimirum sunt, quos ex quingentis annis nobis sistis Pontifices, non satis doctos; qui verò eruditione, virtute, sapientiâ, & vitæ sanctimoniam inter illos clari fuerunt, hos tu suppressis & transilis. De Paulo II. Veneto, ita Platinam pro affectu suo scribere, cui mirum? cum is ab hoc Pontifice, ob famosum libellum, & minas in Pontificem, & conspiracyonem, in carcerem abreptus, & quæstionibus etiam subjectus fuerit. At de eo Onuphrius: *literis, licet adultus esset, operam dedit, præceptore usus Jacobo Ritonio, viro erudito; qui diligentiam ejus laudare consueverat.* Alios deinde præceptores habuit,

habuit, etsi tum summa politioris literaturæ nondum comprehenderit; postquam tamen ab Eugenio IV. Pontifice, cujus ex sorore nepos erat, Protonotarius Apostolicus, Episcopus Cervienfis, & Cardinalis creatus, homo, ut inquit Onuphrius, naturâ blandus, mitis & humanus, ætatem sub quatuor Pontificibus excoluit; ob vitæ integritatem, ac sapientiam Pontificatu dignissimus est habitus: ob hæc in epitaphio ejus Romæ legitur: *Justitiæ, pietatis, divinarumq; ceremoniarum cultor religiosissimus, Ecclesiastica libertatis defensor constantissimus, & in pauperes munificentissimus*: quæ & ipse Platina in Paulo commendare, necesse habuit, virumque asserit procero corpore, & formâ corporis decorum, qui majestatem Pontificiam tanquam alter Aaron referret in sacris. De Clemente VII. Pontifice, quem à Jovio minùs literatum adfers, ita idem Onuphrius: *Is sub patris Laurentij Medicæ tutelâ educatus, à teneris annis singularis, viridig; ingenij speciem de se præferebat; unde optimis, qui tunc Florentia erant, præceptoribus usus, animum ita composuit, ut literarum cognitioni maximam morum elegantiam adjunxerit*. Tanti nunc mihi est Onuphrius, quanti apud te est Paulus Jovius: præsertim, cùm de Jovio hoc Lipsij sit judicium in notis ad lib. I. Polit. *Stylo quidem bonum gravemq; esse, & planè ad historiam; judicio vero ac fide ambiguum: ubi affectus non distrahant, rectum; ubi illa adsunt, obnoxium. ad gratiam scilicet se dare & auram*. Cætera, quæ ad horum Pontificum elogia desideres, historia Ecclesiastica Rainaldi exponit: ac licet Itali ac Hispani, humanioribus studijs non omnes ita exculi sint, uti hæc Platina & Jovius æstimabant; nativâ tamen linguâ suâ, superiores scientias faciliè comprehendunt; secus est in Germanis. Et quæso, quid in tuis est scriptis? nisi quod hæc ubique ex rapsodia tua, judicium, scientiam, & scribendi methodum requirant; tanquam ex Joannis Gerhardi tomis Luthericis exscribere sua, & colligere epitomen maledicentiæ in Catholicos, magnæ sit sapientiæ. Et quantus tamen tu Aristarchus, censorque Episcoporum, Pontificum, & orbis Christiani esse vis? Tertulliani judicium de te veriùs est lib. advers. Herm. *Naturâ hæreticus, turbulentus, & superbus, qui maledicere singulis, officium bonæ conscientie judicet*. Urbanum VIII. humanioribus literis apprime ex cultum fuisse testantur ejus scripta, & poemata, & Poëtarum celebrium applausus: quantus verò idem Pontifex fuerit in jure Canonico, quippe tot annos Auditor Rotæ, & causarum Ecclesiasticarum

per

per orbem Christianum iudex, testantur facta, & elogia Orbis. Utrumne vero præstet Episcopum deligere juris Pontificij consultum, an Theologum? discipulant juris Canonici interpretes & Theologi. Quâ super re inter alios Azorius p. 2. lib. 3. c. 18. q. 9. in utroque genere, semper præclari & sapientiâ eminentes viri, & nonnisi ex fulgentissimo Cardinalium Collegio delecti Pontifices, qui & multum exercitati, & per omnes dignitatum gradus provecti, ad Pontificatum perveniunt: etsi ex illo ducentorum & supra Pontificum numero, quidam malæ vitæ notati reperiantur; quos Baronius, ac ceteri scriptores, non dissimulant: quosq; nec supra octo aut novem, vix censueris. Tanto verò magis admirandum, in illâ multitudine, & fastigio honoris, tam multos aut Martyres, aut sanctitate vitæ celebres, aut gubernandi sapientiâ per orbem Christianum illustres reperiri. Numerat S. Augustinus Epist. 165. à S. Petro, ad Anastasium, & suam ætatem, ordine omnes Pontifices sanctimoniam vitæ claros, addens: *etiamsi quisquam traditor per illa tempora subrepsisset, nihil præjudicaret Ecclesie, & innocentibus Christianis; quibus Dominus providens ait de prepositis malis: quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite.* Quod vero de Alexandro VII. Pontifice scribas, cum scientiâ rerum sacrarum, à nullo hæcenus commendari; hæc tua aut inscitiâ, aut malevolentia est, cum injuria tanti Pontificis: quando septem & viginti annos natus, anno 1623. publicè de universa Theologia assertiones disputandas proposuit, eodemq; anno Jurisprudentiæ, anno deinde 1626. 6. Septemb. Bononiæ Theologiæ Doctor renunciatus fuit, summâ omnium approbatione & admiratione doctrinæ: ita legas in notis Ferdinandi Principis & Episcopi Paderbornensis ad Poëmata sua, & carmen illius honori, à rebus præclarè gestis, inscriptum; quod testimonium eo magis apud te valere debet, quod Episcopus ac Princeps noster Ferdinandus, in nonum annum versatus Romæ, septemq; ex his, in aulâ Pontificis vixerit, adscitus ab Alexandro in Cubicularium intimum, ob eminentem in omni genere doctrinarum scientiam, quam apud Alexandrum, dum quotidie ei assisteret auditor, mirificè excoluit: tantum verò in Alexandro Pontifice Theologiæ studium exinde fuit, ut de se referre solitus: non semel, sed sæpius sese omnia opera Theologica Francisci Suarez per-volutasse. Tam præposterè vos de Pontificibus judicatis, quos omnes aut illiteratos, aut improbos plebi persuadetis, ex quo Lutherus pri-mum

mum sedem Petri, sedem Antichristi vobis persuasit. Verum Augustinus lib. I. c. 5. adversus Donatistas clamat : *Cathedra Ecclesie Romana, quid tibi fecit, in qua Petrus sedet, & in qua hodie Anastasius sedet?* addimus nos, in qua post ducentos Pontifices Urbanus VIII. Alexander VII. & hodie Clemens X. sedet. Imò reprimat se Augustinus, quæst. 110. Novi & Veteris testamenti : *Eorum qui extra Ecclesiam, vel contra Ecclesiam sedes sibi instituerunt, cathedram pestilentie dicimus* : ex hac cathedra pestilentie, tu hæreses tuas doces, & hoc virus in Pontificem spargis. At tu, qui tam sagax es in Pontificum vita scrutanda, ullumne in tanto numero Pontificum, à S. Petro ad Clementem X invenis, qui non Sacerdos & Episcopus consecratus fuerit? Rursum Augustinus, postquam omnes à D. Petro usque ad Anastasium, ordine, & nomine suo enumerasset Pontifices : *in hoc ordine*, inquit, *successionis, nullus Donatista Episcopus invenitur*. Nos pari modo dicimus, in tot Cathedralibus Episcoporum sedibus per Saxoniam & Germaniam, & tanto ordine Episcoporum à Carolo M, usque ad hæc tempora, nullus adhuc Lutheranus Episcopus invenitur, qui cum potestate Ordinis & jurisdictionis Catholico Episcopo successerit, ut veros Sacerdotes creare, & generare Lutherana Ecclesia potuerit : Nec tu ille es, quantumvis Superintendentis nomine, te in locum Episcopi obtrudas. Sobna aliquis nobis Præpositus occurris, ad quem Deus per Isaiam Prophetam cap. 22.

Quid tu hic, aut quasi quis hic?

C A P V T XIX.

*Singula Episcoporum munia, explicatiùs ex Caroli M.
constitutionibus asseruntur.*

DUo tantummodo Episcoporum officia Prædicans ex Carolo M. retulit, munus videlicet prædicandi Verbum Dei, & curandi scholas, cætera illi aut invisa, aut suppressa. Verum cum

T T

ad

ad Carolum M. appellari, expendendum, quam sincere nobis cum Carolo M. agat; quando illa, quæ propria sunt Episcoporum munia, per imposturam transilit.

Primum ergo & proprium Episcopi munus ex potestate Ordinis est, consecrare Episcopos & Sacerdotes; eo tamen discrimine, ut Episcopus ordinetur à duobus, vel tribus Episcopis, id est, à duobus assistentibus Metropolitano, vel à pluribus, uti id Can. 1. Apostolorum, & in Concil. Nicæno 1. c. 4. Carthag. 4. c. 2. alijsque Concilijs est sancitum. Ad hunc modum Anacletus tertius à S. Petro Pontifex epist. 2. scribit, Jacobum Hierosolymitanum Episcopum à Petro, Jacobo, & Joanne ordinatum fuisse: id uti in Synodis & constitutionibus à Carolo M. confirmatum sit, jam supra retuli. Gregorius III. epist. ad Bonifacium: *Quæzies Episcopum consecraveris, duo vel tres convenient tecum Episcopi.* Ita verò D. Ludgerus ab Hildebald Colonienfi Archiepiscopo ac Metropolitano suo ordinatus Episcopus, ut auctor vitæ ejus refert. Ita cæteri Episcopi per Saxoniam ordinati sunt, ut in factis & rebus gestis Episcoporum consignatum est. Ita ad nostram usque ætatem servatum, donec Lutherus primum non modò ordinationem Episcoporum cum ipse Episcopis, sed & ordinationem Sacerdotum ab Episcopis præscriptam, tollere cœpit ex suâ Ecclesiâ: prorsus, ut de prisca hæreticis Cyprianus lib. 1. epist. 6. *Novatianus in Ecclesia non est, neque Episcopus computari potest, qui Apostolicâ traditione contemptâ, nemini succedens, à se ipso ordinatus est: imò Pastor, inquit, quomodo haberi potest, qui nemini succedens, à se ipso incipiens alienus sit, & profanus?* tota enim successio in potestate Ordinis & jurisdictionis consistit, quæ dum in hæreticis deficit, ministri eorum alieni & profani sint, necesse est.

Tanta verò hujus Apostolicæ legis observatio, & tam salutaris ordo fuit, ut quod in antiquis Concilijs, id quoque in Synodis Carolinis & Caroli legibus sancitum sit; ne quis Episcopus in alterius diocesi, absque alterius voluntate ordinet Sacerdotes & Clericos: id quod in Capitularibus Aquisgranensibus, in Capitulis ab Hadriano transmissis c. 18. & tot Synodorum statutis repetitur.

Tempus etiam ordinationum, ut quater in anno fiant, tam accuratè præscriptum Episcopis in Capitularibus Bavaricis, in epistola Gregorij 2. ad Bonif. *Temporum quoque intervalla, quibus ordinentur*
Subditur

Subdiaconi, Diaconi & Presbyteri, leges lib. 7. Capitularium c. 27.

Quæ ut modò etiamnum observari vides in Ecclesia Catholica, ita ex Caroli ævo, & statutis cognosces. Omitto alia quam plurima, de Clericorum moribus, vitâ, continentia & examine, antequam ab Episcopis ordinentur: quæ omnia in Synodis Carolinis, & Capitularibus Caroli M. reperies. Nihil horum apud vos Lutheranos, ex quo cum Luthero ex Ecclesia Catholica recessistis.

II. Alterum & proprium Episcopi munus est, Sacramentum Confirmationis conferre, Chrisma conficere, & oleum infirmorum consecrare: quo in Sacramento administrando, ita ordinarius est minister Episcopus, ut sine dispensatione Pontificis, Presbyter administrare non possit. Et quamvis administratio Sacramenti hujus, Presbyteris quandoque concessa, non tamen concedi potest Presbytero, ut ipsum Chrisma conficiat & consecret. Non hoc loco persequar, quæ Concilia, quæ Patres, quæ Theologi hac super re tradunt; tantum ad Carolum te revocabo, quem tu ex Catholico in Lutheranum transformare vis. Igitur lib. 7. Capitularium c. 95. *Presbyter semper paratus sit ad suscipiendum Episcopum cum collectione & adjutorio populi, qui ibi confirmare debet, & in Cœna Domini semper novum Chrisma ab Episcopo suo querat, & de veteri nullus baptizare præsumat, id est baptizatum inungere:* quo discrimen indicatur inter unctionem, quæ ab Episcopo in Sacramento Confirmationis, & quæ in Baptismo à Sacerdote fit. Ad hunc modum lib. eodem cap. 365. *Episcopi per singulos annos, cunctas diœcesis parochias suas circumire non negligant, docendo, confirmando, singulaq; quæ necessaria sunt, restaurando.* Idem cap. 310. præscribitur, ut Presbyteri ab Episcopis proprijs Chrisma petant. Lib. 6. Capitularium c. 284. Hominum confirmatio, Ecclesiarum, altarium, Virginum, Chrimatum, Presbyterorum, Diaconorum & Subdiaconorum consecrationes, à Chorepiscopis actæ, ab Episcopis canonicè ordinatis reformandæ, canonicèque peragendæ: quia Chorepiscopi hæc contingere non debuerunt: *Nec aliquando tempore juxta sanctos Canones, vel secundum morem Romanum, nisi in Cœna Domini sanctum Chrisma conficiatur.* Ibidem statutum est, ne à Chorepiscopis per Chrisma Sancti Spiritus traditio fiat. Additione III. Ludovici Pij: *Chrisma novum à suo Episcopo accipiat Presbyter.* In Concilio Moguntino c. 27. uti & lib. 5. Capitularium mandatur: *ut Presbyteri sub*

figillo custodiant *Chrisma*, & nulli sub prætextu *medicinae*, vel *maleficii* donare praesumant, quod si fecerint, honore priventur. Eadem tot Caroli legibus repetuntur. Similia de *Chrismate* Episcopi, in Concilio Turonensi c. 20. Cabilonensi can. 16. & 27. Arelateni can. 18. ac passim in omnibus Carolinis Synodis reperies: imò in Ecclesiasticis Caroli Capitulis c. 14. qui vel ad medicinam, vel alium abusum, vel ad superstitionem aliquam *Chrisma* dederint, poena statuitur: nempe si Presbyter Clericus fuerit, gradum honoris amittat; si laicus, manus perdat. Idem lib. 5. Capitularium c. 80. & Concilio Moguntino c. 27. praescribitur. Lib. 1. Capitularium c. 162. Presbyter in Cœna Domini tres ampullas secum deferat, unam ad *Chrisma*, alteram ad oleum ad Catechumenos inungendos, tertiam ad infirmos. Certè D. Bonifacius martyrio à barbaris in Frisia affectus, dum Confirmationis Sacramentum baptizatis impertiret. Et quis Episcopus Caroli ætate, qui *Chrismate* baptizatos, ex praescripto legum sacrarum non inunxerit?

Ubi nunc obsecro munus illud Episcopi, in administrando Sacramento Confirmationis, in conficiendo *Chrismate*? imò ubi ullus *Chris-matis* usus apud vos Lutheranos, qui ad Caroli M. religionem provocatis? Egena & misera Ordinis potestas apud vos! qui ne aquam quidem facere potestis, ad diaboli praestigias arcendas. Unguntur ab Episcopis consecrati Episcopi & Sacerdotes, unguntur baptizati à Sacerdote, unguntur Imperatores & Reges; quo ritu Pipinus Rex à Stephano Pontifice, & Carolus M. à Leone Pontifice inunctus est: quin & apud vos Reges Daniæ & Sueciæ unguntur, quo sacro *Chrismate*? non disquiro. Id tantum rogo, quare ceteri sacrae unctionis ritus, & cum primis in Sacramento Confirmationis, proscripti ab Ecclesia vestra? nisi quia se Episcopum Lutherus non agnovit, nec in suâ Ecclesia Episcopos vobis relinquere posse vidit. Si sacram Scripturam, si Concilia & Patres consulas, longè majori auctoritate, & mysterio unctio *Chris-matis* per Episcopum & Sacerdotis manus in Sacramento Confirmationis, & Baptismi, & extremae Unctionis nobis est tradita, quàm Regum & Imperatorum. Et unde Christiani? nisi quia in baptismo uncti per Sacerdotes, & confirmati per Episcopum manum sumus? Ariani hæretici, ut Optatus Milevitanus scribit lib. 2. ampullam *Chris-matis* ex Ecclesia Catholica projecere, quæ Angelicâ manu excepta, collidi non potuit. Videas nunc Lutherum simili hæresis furore, *Chrisma* extra Ecclesiam projecisse.

Terti:

Tertium Episcopi munus, ei que proprium est, consecrare templa, Sacella, altaria, vasa, & vestes ad sacrorum usum, ac demum virgines etiam: unde nefas ea profanare, quia ad cultum divinum deputata & consecrata sunt. Typus horum exemplumque in veteri lege, quando Num. 7 legimus celeberrimam dedicationem Tabernaculi & altaris; deinde ter factam legimus dedicationem templi, primum à Salomone lib. 2. Paralip. c. 7; rursum ab Esdra lib. 1. Esdra c. 6. tertium à Machabæis lib. 1. Mach. c. 4. similiter consecrationem altarium, & sacrorum vasorum, nobis Scriptura tradit, Exod. c. 40. Num. 7. *Omnia hæc in figuris contingebant, teste Apostolo; ob quæ Ecclesia cum novis cærimonijs, cultum suæ religionis juxta Apostolorum instituta introduxit, ac deinde ab Apostolorum ævo per totum orbem Christianum servata sunt, uti traditione ad nos pervenerunt. De his illud Augustini epist. 118. valet: Insolentissime est insania, disputare, an faciendum sit? quod tota per orbem frequentat Ecclesia. Clarius eadem epistolâ: illa qua non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto orbeterrarum observantur; dantur intelligi, vel ab Apostolis ipsis, vel à plenarijs Concilijs, quorum est in Ecclesiâ saluberrima auctoritas commendata, & statuta retineri. Quemadmodum de his Tertullianus quoque: Harum & aliarum si legem exposcules, traditio tibi prætenditur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix. Maxime si Patrum accedant testimonia, qualia pro dedicatione templorum & altarium Belarminus magno numero adducit lib. 3. de cultu SS. c. 5. uti & Concilium Arausican. 1. c. 10. & Concil. Arelatense 11. c. 37. dedicationem templorum & altarium, Episcopo adscribit.*

Sed his missis, Caroli M. testimonia sistamus: is lib. 1. Capitularium c. 151. *Ecclesie vel altaria, quæ ambigua sunt de consecratione, consecrentur. Lib. 7. Capitularium c. 307. Similiter & de Ecclesijs, vel altaribus, atque de consignandis fidelibus, quoties super his dubitatur, agendum est, id est, ut sine ulla trepidatione consecrentur, & fideles confirmentur. Lib. 4. Capitularium in appendice, titulus ponitur XXI. De altari non consecrando, nisi lapideo: & titulus XXII. De confirmatione cum Chrismate. Lib. 6. Capitularium c. 3. Sancitum est, ut nullus Presbyterorum, in domibus ab Episcopis non consecratis, oblationem offerre quoquomodo præsumat. Lib. 7. Capitular. c. 99. Nullus Sacerdos, nisi in locis Deo dicatis, vel in itinere in tabernaculo, & mensis lapideis ab Episcopo consecratis, Missam celebrare præsumat; quod*

si quis præsumpserit, gradus sui periculo subiacebit. Libro eodem c. 334. Statutum & institutum est, ut Missarum celebrationes, in locis incongruentibus fieri omnino non debeant; excepto, quando in itinere pergitur, & locus Basilicae procul est, & in altaribus ab Episcopo consecratis fieri necessitas compellit. Pergit Carolus: In Canonibus legitur, ut nullus Sacerdotum, in domibus vel in alijs locis, nisi in Ecclesijs Deo dicatis, celebrare Missas audeat: simul & hoc statutum, ut nullus Sacerdos in alijs, quàm in Deo dicatis vasis, & ab Episcopo consecratis, ministrare, seu Missas celebrare, præsumat; quia sicut non est concessum, ut alijs Missas cantent, & sacrificia consecrent, quàm illi, qui ab Episcopis sunt consecrati: ita non est licitum, ut in alijs domibus, vel altaribus, aut vasis, Missas Sacerdotes celebrare præsumant, quàm ab Episcopis consecratis. Sunt etiam ab Episcopis consecranda & benedicenda corporales palla, & alia vestimenta Sacerdotalia, nec non & omnia quæ in usus Basilicae vel altaris, sive ministerio Sacerdotis, ad divina mysteria explenda complectuntur. Hanc deinde sanctionem Patrum decretis confirmat Carolus, id quæ ab antiquis Patribus & prædecessoribus traditum asserit: ac si quis in hoc Episcopo contumax fuerit, in carcerem detrudatur. Eadem sancita legis additione Ludovici Pij 2. cap. 10. ad lib. 6. Capit. Additione 3. Ludovici Pij ad 7. lib. Capitularium c. 41.

Nunc summam comprehendam singula, ex Chorepiscoporum causa, qui ab his munijs Episcopalibus prohibiti, in Synodo Ratisbonensi: postremum Apostolica sedes, per Arnonem Salisburgensem Archiepiscopum Legatum consulta, unde à Leone Pontif. ejusmodi responsum est allatum, quod lib. 7. Capitularium c. 187. legis: dixit enim & respondit Apostolica sedes, nullum fore Presbyterum vel Diaconum, vel Subdiaconum ab eis ordinatum, nec Ecclesiam ab eis dedicatam, nec Virginem consecratam, nec quemquam confirmatum, neque quicquam quod de Episcopali ministerio præsumpsere Chorepiscopi, esse peractum; sed quicquid ab his Episcopaliter præsumptum est, à Canonice ordinatis Episcopis peragi debere: quoniam quod non habuit quis eorum, dare non potuit: nam Episcopi non erant, nec ad quandam Civitatis Episcopalem sedem titulati erant, nec Canonice à tribus Episcopis ordinati, iidem de Episcopali ministerio nihil agere potuerunt.

Satis opinor, vides Nifani, quæ Caroli M, quæ Ecclesiarum per Germaniam, & Saxoniam, de his Episcoporum munijs sententia, quæ fides & reli-

& religio fuerit; nec tu ullum Episcopum ex ævo illo Carolino produces, qui his sacrorum munijs perfunctus non fuerit; unde ad nos per continuam successionem & traditionem pervenerunt, hodieque ab Episcopis toto orbe Christiano obeuntur. Ubi nunc Ecclesiarum & altarium consecratio apud vos? imò quæ per Saxoniam Basilica Cathedralis, quæ non vel ad Carolum Magnum, vel ad alios Episcopos consecrationem, ac dedicationem suam, annuâ memoriâ referat? nulla vetus ædes sacra, nullum altare, quod non ab Episcopis consecratum. Ubi vasa sacra, ubi vestes Sacerdotales, & sacrificalia ornamenta? Vidit D. Antonius, cum Ariana hæresis prodiret, sylvestrem aprum ingredi Ecclesiam, & omnia volutando evertere: simile mihi portentum Lutheri deformatio exhibet; ubi Virgines Deo sacratæ? quarum tot cœnobîa per Saxoniam, Lutheri negotium fuit prostituere & profanare, postquam Catharinam Bornam sacratam virginem, sacrilego sibi matrimonio junxit. Quid Carolum Magnum dicturum credas? qui tot legibus & pœnis has sacrilegas nuptias damnavit: de quibus infra referam.

Superest unum ex Episcopi munere: Scholas inquis, per Episcopia, monasteria, & Civitates ubique institui jubet, quarum cura ad Episcopos pertinet: ita multis legibus sancitum agnoscimus, & harum curam ubique Episcopi sumpserunt à Caroli ævo per Germaniam, & cum primis hæresi vestrâ serpente, cui PP. Societatis Scholas, divina providentia & Episcoporum sollicitudo objecit. Sed miserum te! qui ex amplitudine munium, quæ Episcopi ex potestate jurisdictionis, sibi jure divino & humano vendicant, solum prædicandi munus, & curandi scholas relinquis; tanquam ex Episcopis, nobis Prædicantes, & Scholarchas formares.

Rem nunc omnem, quæ hic controvertitur, tibi exponam ex figura veteris testamenti, quæ hæresim vestram jam ante ex schismate Jeroboami designavit. Nam postquam hic impius Rex, regnum Hebræorum cum religione divisit, & primus novum religionis cultum introduxit, ex politicâ Regis potestate, secus quàm à Deo per Moysen ordinatum erat, regnum Sacerdotale, & Pontifices ac Sacerdotes instituti consecratique erant; Jeroboam, ut habetur 3. Reg. c. 13. *fecit de novissimis populi Sacerdotes excelsorum; quicumque volebat, implebat manum suam, & fiebat Sacerdos excelsorum.* Deinde ut cap. 42. refertur: *Fecit fana in excelsis, & Sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filiis Levi. Fecit & altare, & ascen-*

& ascendit super altare, ut adoleret: Intervenit vir Dei, exprobens illi rem impiam & Sacrilegam, exclamando, *Altare, Altare!* & mox poena consecuta regem: *Exaruit enim manus Regis*, quâ sacrilegè incensum fecerat; quòd ejus officij non esset Sacerdotum munia obire: quæ præterea vindicta Regem consecuta sit, exponitur 3. & 4. Regum libris. Idem exprobratur Regi lib. 2. Paralip. c. 13. *Ejecistis Sacerdotes Domini, filios Aaron atque Levitas, & fecistis vobis Sacerdotes, sicut omnes populi terrarum:* nimirum humanâ auctoritate, contra divinam auctoritatem; quemadmodum omnes gentes sibi Sacerdotes, & sacrificia, & fana constituerunt. Quo in genere, etsi contra divinam ordinationem egerint gentiles, ex lumine tamen naturæ Sacerdotes, altaria, & sacrificia sibi delegerunt. At vos, etiam contra naturæ lumen, Sacerdotes & Sacrificium religionis abiecistis: *proprie enim Sacerdotes*, inquit, *Nisanius dici nolumus.* Pergit Scriptura: *quicumque venerit, & iniitaverit manum suam in tauro de bobus, & in arietibus septem, sit Sacerdos, eorum qui non sunt Dei; nos ter autem Dominus Deus est, quem non relinquimus, Sacerdotesq; ministrant Domino de filiis Aaron, & Levitæ sunt in ordine suo.*

Habes hic figuram novæ religionis vestræ, ex potestate sæcularium Regum & Principum; habes confusionem Ecclesiæ vestræ, & omnium hæresum nostri temporis, quæ ministros sibi deligunt, manus imponunt, eosque contra ordinationem divinam instituunt, & plebi obrudunt: & hos quidem de novissimis & extremis populi, id est sordidos, mercenariosque, lucri & Veneris causa convolantes ad ministerium. Et quid mirum, non in eo honore esse ministerium vestrum, quo apud Catholicos est regale Christi Sacerdotium? in quo sacro Ordine vides Regum, Ducum, Principum, Comitum, Nobilium, & honestissimarum familiarum filios: ne quid hic dicam de ijs Regum & Principum filiis, apud Hieron. Platum lib. de Bono Relig. aliosque scriptores & historicos, qui per contemptions rerum humanarum, se in religiosorum Ordinum & Monachorum vitam dederunt; quos inter habes Carolomannum Caroli M. patrum, Principem, generis claritudine, belli gloriâ, & virtutum splendore eminentem. Quod idem vitæ genus Ludovicus Pius Caroli M. filius meditatus est, suscepissetque, ni imperij, & regni hæreditarij necessitas impedisset, ut auctor vitæ ejus memorat. Habes postremum successionem Pontificum, & Sacerdotum, quæ uti carnalis in lege illa fuit, ita

Spiritua-

Spiritualis multò nobilior, & perfectior est in lege gratiæ; ideoque tanta potestate Ordinis, & jurisdictionis donata à Christo, ex quâ Carolus M. omnesque Imperatores, Reges, & Principes Christiani, Episcopos & Sacerdotes ex maiestate religionis nostræ venerati sunt.

CAPUT XX.

De calibatu Sacerdotum.

Multis hanc nobis controversiam tot scriptoribus discussam regerit Nifanius, ut in nullâ re Prædicantes sollicitiores, aut facundiores sunt, quàm pro uxoribus suis, exosi calibatam omnem in Ecclesia: verum quàm non ridiculum, quod hunc tractatum suum inscribat de Matrimonio Sacerdotum? qui tamen fatetur de se ac suis: *Sacerdotes propriè dicti, appellari nolumus.* Quid igitur ad te calibatus Sacerdotum? si propriè Sacerdos non es, sed improprie, sicut omnes laici? retine igitur tibi tuam uxorem, cum omnibus Lutheranis Prædicantibus, quibus fas est uxores ducere; cum nec Clerici, nec Sacerdotes consecrati sitis: & relinque Catholicæ Ecclesiæ sollicitudinem de calibatu Cleri sui. Interim pareamus tibi, & maximè ad Carolum M provocanti: sed priùs cardinem hujus controversiæ, & Ecclesiæ Catholicæ veritatem, paucis præmittamus.

Primò igitur quæstio est, utrumne calibatus jure divino, an Apostolico sit annexus sacris ordinibus? Quâ in re, ut ipse agnoscis, in fine hujus tui scripti, paucis duntaxat exceptis, Ecclesiasticæ esse legis; quod & Concilium Tridentinum profitetur Sess. 24. c. 9. *Si quis dixerit, Clericos in sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares, castitatem solemniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege Ecclesiastica, vel voto; & oppositum nil aliud esse, quàm damnare matrimonium: posseque omnes contrahere matrimonium, qui non sentiunt se castitatis, etiam si eam voverint, habere donum; anathema sit: cum Deus id*

V V

rectè

recte petentibus non denegat, nec patitur nos supra id, quod possumus, tentari. Hæc de jure Ecclesiastico sententia est D. Thomæ 2. 2. q. 85. art. 11. Scoti lib. 7. de justit. q. 6. art. 2. Bellarm. lib. 1. de Cler. c. 8. Azorij p. 1. lib. 13. c. 12. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 26. Reginaldi lib. 31. Koning de Sacra. disp. 31. Comptoni disp. 101. sect. 2. num. 5. aliorumque: quocirca cum Græcis dispensare licuit, & eorum Clericis, ac Sacerdotibus permittere conjugium, ut cap. *cum olim* de Clericis refertur, quod fieri fas non esset, si juris divini esset.

II. Catholicorum igitur assertio est, cælibatum jure Apostolico quàm æquissimè annexum esse: id quod primò ex ipsis Apostolorum scriptis probant, epist. ad Titum c. 1. ubi præter cæteras dotes Episcopi, Paulus continentiam requirit, 2. ad Timoth. c. 2. *Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus*, quæ magnâ mole, & longâ catenâ matrimonium secum trahit. Accedit, quod in veteri testamento, res sacras tractantur, continentia ab uxoribus præcepta Exod. 12. Exod. 19. Exod. 28. Reg. 21. Quin 1. Paralip. c. 24. toto tempore quo per vices suas Deo ministrabant Sacerdotes & Levitæ, tenebantur à domo abesse, & ab uxoribus se continere, quanto magis à Sacerdotibus Christianis id exigitur, qui verum Christi corpus consecrando, & offerendo in sacrificium, quotidie manibus suis contrectant: atque hæc sanctorum Patrum ratio cum primis adfertur. Id cum apud vos Lutheranos cesset, haud mirum, donum continentia vobis à Deo subtrahi.

II. Id tradunt Concilia antiqua ex Orientis Ecclesijs, *Ancyranum* can. 10. ante M CC. annos. *Neocasariense*, haud multo post, cap. 1. *Presbyter, si uxorem duxerit, ordine suo moveatur. Nicænum I*, quod Oecumenicum fuit, can. 3. interdicat Episcopo, Presbytero, & Diacono, ne domi mulierem ullam habeat, præter matrem, sororem, amitam: nullâ uxoris mentione factâ; quæ primo loco ponenda fuisset. Imò cur Clericis, inquit Bellarminus, cohabitatio mulierum interdicatur, si uxori esse possint? Nonne uxoribus ancillas habere permissum? cur ergo ista prohibitio? aut cæci Patres, qui in hoc Concilij Nicæni decreto, continentiam Clericorum docent. *Constantinopolitana* Synodus XXII Episcoporum, à Chrysostomo collecta; in qua *Anoninus* Episcopus damnatus, quod uxorem recepisset ad congressum maritalem. Quâ super re Baronius, ad ann. 400. Idem discas ex *Nicæno II* Concilio, quod Oecumenicum

menicum fuit, & tempore Caroli M celebratum est: id Act. 7. can. 18. quam severè prohibet, ne qua mulier in Episcoporum ædibus, aut Monasterijs versetur; imò nec in itinere mulier ministret Episcopo in hospitij. Accedit ex Ecclesia Africanâ Carthagenense II, can. 2; ex Ecclesia Gallica, Arelatense II, can. 7. Turonense I, can. 1, & 2, Turonense II, can. 20; ex Hispanica Ecclesia Elibertinum, can. 33, Toletanum II, cap. 1, Toletanum IV, cap. 26, Toletanum VIII, c. 6.

III. Probant decreta Pontificum, Clementis I, qui in canonibus Apostolorum, can. 27. Lectoribus & Cantoribus tantum permittit uxores; Calixti I, apud Gratianum dist. 27; Siricij, Epistolâ ad Himericum, c. 27; Innocentij I, Epistolâ ad Victricium, c. 9, & Epistolâ ad Exuperium, c. 1; Leonis I, Epistolâ 82. ad Anastasium, quâ scribit: *ne aut Levitico ministerio, aut Presbyterali honore, aut Episcopali excellentiâ, quisquam idoneus existimetur; qui se à voluptate uxoriâ necdum frenasse detegitur.* Eadem habet & Epistolâ 9. ad Rusticum Narbonensem, c. 3. Gregorij I, Epistolâ 2. lib. 1, Epist. 34. lib. 3.

IV. Afferunt testimonia Patrum Græcorum, & Latinorum, quos magno numero ex V. primis Sæculis sistit Bellarminus, & Baronius, Coccius, alijque. Ex Græcis: Origines, hom. 23. in Num. Chrysost. hom. 11. de patient. Job; Gregorius Nyssenus, lib. de virg. Cyrillus, Catech. 12. Oecum. in cap. 3. ad 1. ad Timoth. Synesius, Epist. 105. Ex his unum tantummodò Epiphanium Episc. audiamus: is ad finem operis ita scribit: *Sanctum Sacerdotium ex Virginibus ut plurimum, aut ex Solitarijs, aut, si hi ad ministerium non suffecerint, de his, qui se à proprijs uxoribus continent: & si quis ab initio continens viduus fuerit, habere potest locum Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & Hypodiaconi.* Eadem habet hæresi 59. Ex Latinis Cyprianus, lib. de sing. Clericorum; Ambros. lib. de off. c. ult. Epist. 82. ad Vercell. & in c. 1. epist. 1. ad Timoth. Gregorius, lib. 6. in c. 1. lib. 1. Regum; Greg. Turon. lib. 4. hist. c. 4. Isidorus, lib. 2. de officijs c. 5. 8. & 10; Anselmus, Epist. 4; Beda, lib. 3. de tabern. c. 9. Ex his unum denuo Hieronymum audiamus, lib. adversus Vigilantium hæreticum: *Quid faciunt, inquit, Orientis Ecclesia? quid Egypti, & Sedis Apostolicæ? quæ aut Virgines Clericos accipiunt, aut continentes; aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt.* Addo August. serm. 53. ad Frat. in eremo: *Nam si conjugium Sacerdotibus prohibetur, quanto magis crimen fornicationis in nobis esti-*

mabitur? Causam dat in qq. vet. Test. sub finem: *Quia necesse habet Antistes, quotidie vicem Christi agere, aut orare pro populo, aut offerre sacrificium, aut tingere; & non solum huic concubitus non licet, verum etiam ministro ejus: uti omnes Ordines, ab Ostiario & Lectore, ad Sacerdotem ordinantur, ut in sacrificio Missæ sint ministri: idque ob dignitatem, reverentiam, & majestatem corporis Christi, quod offertur, institutum est.*

V. Evincunt exempla sanctorum Pontificum, Episcoporum, & Presbyterorum, quos ab Apostolorum ævo, ad nostram ætatem, toto orbe perensemus, quorumque vitas ex historijs possidemus. Quid enim magni & sanctissimi Pontifices Romani? Quid magni & Sancti Episcopi, *Athanasius, Basilus, Nazianzenus, Chrysostomus, Augustinus, Ambrosius*, alijque innumeri? ullusne in matrintonio vixit Episcopus? aut quem laudatum etiam Presbyterum, Diaconum, Subdiaconum conjugatum proferre poteris? uti ad horum exempla provocat Bellarminus, lib. 1. cap. 19. de Clericorum calibatu, & lib. de judicio concordia. Tota hanc antiquitas obsistit Luthero. Amelius Calvinista, cum ad hoc argumentum respondere non posset, scribit: omnes illos Episcopos & Sacerdotes fuisse hypocritas, qui ex larvatâ sanctitate, continentium vitam sectati sint, quique Encratarum hæresi accesserint, nuptias damnantium: sed quàm illud impium, & sacrilegum, tam falsum quoque esse, nemo non intelligit.

VI. Quàm hoc falsum Lutheranorum sit dogma de matrimonio Sacerdotum, vel ex eo constat, quod jam olim damnatum in Vigilantio hæretico. Docuitis, oportere Clericos antequàm Ordines suscipiant, uxores ducere, quòd post sacros Ordines, id facere non liceat. Adversus hunc hæreticum Hieronymus lib. suo exclamat: *Pro nefas! Episcopos sui sceleris dicit habere consortes: sitamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant Diaconos, nisi prius uxores duxerint, nulli calibi credentes pudicitiam.* Hunc errorem receperunt post Episcopi schismatici Concilij Trulliani, circa annum Christi MCC. Cæpit inde hinc mos Græcorum; auctus est tempore Leonis IX, postquàm dissidium Græcorum à Latina Ecclesia in multis alijs fidei articulis increvit: uti constat ex Humberto Cardinali, qui Nicetam Abbatem, hujus perversi moris defensorem, oppugnavit. Retentus interim apud Orientales Ecclesias calibatus,
apud

apud quos antiqui Canones valuerunt, donec ubique ferè per Orientem invalesceret prava Vigilantijs doctrina; adeò ut demum Ecclesia Romana in consuetudinem Græcorum consentiret, tanquam Orientalibus licitam: eo tamen modo ac lege, ut ductis ante Ordines, & Sacerdotium uxoribus, uti liceret in Sacerdotio; nec fas esset unâ uxore mortuâ, aliam ducere: Quemadmodum constat ex cap. *Quæsitum* de pœnitentia. Et quantumvis hæc Clericis & Sacerdotibus Græcis indulta, nunquam tamen Episcopis aut Monachis fas fuit uxores ducere; quod etiamnum servant Græci, & schismatici adeò in Moscovia: inde Episcopos suos ferè deligunt ex Monachis, veteris D. Basilij instituti.

Ex hoc Vigilantijs & Græcorum errore, ultra progressus, primum Wiclefus Hussitarum parens, docuit apertè, licere etiam post ordinationem ducere uxores Sacerdotibus, teste Thoma Waldensi tomo 2. de Sacramentis c. 128. & 189, tom. 3. c. 66. & 67. Wiclefum postea secutus Lutherus, Calvinus, Zwinglius, Menno, & omnes per Germaniam heterodoxi. Hos igitur schismaticos & hæreticos, ut in aliis passim, vestra hujus doctrinæ, vitæque habetis auctores ac patronos.

Age nunc Nisani, primum, quod in tuo scripto lego, pro Sacerdotum conjugio est, provocatio ad Ecclesiam Græcorum: Videamus quâ fide, imò quâ fraude id facias. Græcis non nisi ante matrimonium ductis uxoribus fas erat uti in Sacerdotio; vos Lutherani sacrorum ministri, nullo discrimine jungitis vobis uxores, uti id ante ordinationem, aut post eam, vobis est collibitum. Græcis Sacerdotibus, unâ uxore mortuâ, non licebat aliam ducere; vobis prædicantibus, alia post aliam, & post tertiam, etiam quarta, & quinta, & sexta concessa est uxor. Græcis Sacerdotibus in Concilio *Trullano* præscriptum erat, ne, quando vires suas habebant in Ecclesia, dormiant apud uxores; facitisne hoc vos Prædicantes, & Superintendentes? Græcis, saltem Episcopis, omne matrimonium interdictum est, id quod ad nostram ætatem adhuc servant; quid vos Superintendentes, qui ex nomine & munere Episcopos agitis inter Lutheranos, ex hac lege cum Græcis commune habetis? nihil prorsus: accepto enim munere, nihil prius vobis, quam in torum, & mulierum amplexus ruere. Unquamne *Basilus*, *Nazianzenus*, *Chrysostomus*, aut post eos ullus Græcorum Episcopus, visus est procedere cum uxoribus, liberis, & ancillarum grege, ad templum, quemadmodum

vos Superintendentes syrma illud muliebri sequitur? Græci, nunquam Monachis voto continentia obstrictis, matrimonium permiscere, neque illud hodie dum Monachis fas est, quod ex D. Basilij instituto retinent; postquam verò Lutherus, ex monacho doctor novus vestri Evangelij, auctorque vestra Ecclesiae, monialem sibi palam junxit in matrimonium, & ex ea liberos procreavit; laxata ubique sunt per Saxoniam cœnobiaz, & monachis juxta, ac monialibus conjugia permiscia, & magno ubique cum plausu inaudita hæ, & sacrilega nuptia sunt celebrata; non alio religionis vestrae fundamento, quam Joviniani hæresiarchæ, docentis matrimonium Virginitati præstare: unde Joviniani hæc doctrinâ in vulgum tum sparsa, Sanctimonialia quædam in nuptias prolecta sunt: quæ tamen hæresis, ut S. Augustinus refert lib. de hæresibus c. 82. tom. 6. cuius *oppressa, & extincta est, nec usque ad deceptionem aliquorum Sacerdotum potuit pervenire*: huic enim monstro sancta Ecclesia, fidelissimè & fortissimè restitit. Viden' nunc Nisani, dum ad Græcos appellas, pro Sacerdotum matrimonio, quantum Vigilantij & Græcorum doctrinam, vestra hæresis transcendat?

Adducis Paphnutium, quod is publicè in Concilio Nicæno intercesserit, ne hoc jugum Ecclesiae ministris imponeretur, idque ex Sozomeno, & Socrate probare vis; verum hoc testimonium nihil facit pro Lutheranis: quando uterque scriptor fatetur, Paphnutium adiecis-
Bonum sibi videri, ut secundum antiquos Canones prohibeatur Clericis, ne post Ordinationem ullo modo uxores ducant, ac solum permittatur, ut ductis ante Ordinationem uti liceat. Servatisne illud vos Lutherani ex Paphnutij iudicio? Quanquam, ut Bellarminus ostendit, Sozomeni, & Socratis fides suspecta sit; quando de Sozomeno Gregorius M. scribit, lib. 6. Epist. 31, *multa ipsum mentiri*. Unde verosimilius est, Paphnutium tantum intercessisse, ne quid Concilium Nicænum gravius statueret in Clericos. Cætera, quæ hic attexis ex Alliatio, & alijs, nullius momenti sunt: quando ultrò largimur, Græcos ex quo per schisma in varias hæreses prolapsi sunt, tam contumaciter errores suos defendisse, quam acriter oppugnarint Latini. Quæ obscura, dubia, & obtorta sunt, illa adfers; & quæ plana, certa, & aperta à Concilijs ac Patribus sunt asserta, illa more tuo transilis; atque ita tempora, & loca confundis, ut ubi demum sis, ipse non scias, nisi quod nusquam sis. Sed nunc quæ institui sunt maximè, expeditamus.

Post

Post Græcos appellas ad Carolum M, & Pipini etiam Patris, & Carolomanni Patruī ætatem; atque ipsum Bonifacium andes nobis sistere patronum tui erroris. Primò ergo asseris: Bonifacius Zacharia Pape scribit: in Francia, maximâ ex parte, Episcopales sedes laicis, vel adulteratis Clericis, id est, conjugatis traditas esse, apud Naucierum Generat. 25. Et cum Zacharias, graviter hac super re questus, rescriberet Bonifacio; Bonifacium non fuisse ausum Papa rescriptum, de calibatu Sacerdotum, in Concilio proponere; neque nullo verbo calibatū commendare in Concilijs sub Carolomanno habitis. Quot tu hic fallacias, & mendacia, per summam impudentiam congeris! R. igitur: D. Bonifacius, ex quo à Gregorio II. Pontifice Episcopus consecratus, & Legatus Apostolicæ Sedis in Germaniam missus est, ad prædicandum Evangelium, & reformandos corruptos Cleri populique mores; ac deinde à Gregorio III. Pontifice in eo munere confirmatus, donatusque potestate novos Episcopatus erigendi, quorum quatuor in Bavaria, tres in Thuringia & Hassia instituti, multa & egregia fecit pro Cleri disciplina restauranda, uti Gregorius III. præscripserat: inter hæc can. 5. de iudicio Pœnit. Si quis Pontifex faciens fornicationem, secundum humaniorem definitionem septem annos pœniteat, Presbyter quinque, Diaconus quatuor, Subdiaconus tres, Clerici, & laici duos, si cum sanctimoniali intelligant adulterium perpetrasse, secundum antiquam constitutionem plus addatur. Quid hîc censes de connubio Lutheri cum moniali? aut quæ uxor hîc Clericis permissa? Successit Gregorio III. Zacharias Pontifex, à quo potestatem convocandi Synodos, quæ ab octoginta annis habitæ non erant, petijt ipse, & Carolomannus, ob corruptissimam Cleri vitam: uti Epistolâ ad Zachariam deplorat. consensit Pontifex, & rescripsit Capitula XXVII, quæ in Synodis proponi & servari voluit. Inter ea cap. XI. sic habet: Qui Clerici ab uxoribus abstinere debeant, ex Concilio Africano, Capitulo XXXVII. ita continetur: præterea, cum de quorundam Clericorum, quamvis erga proprias uxores, incontinentia referretur: placuit Episcopos, & Presbyteros, seu Diaconos, secundum propria statuta, etiam ab uxoribus continere; quod nisi fecerint, ab Ecclesiastico officio removeantur. Cap. 13. Quæ forma servetur in Clericis: maximè cum vetus regula id habeat, ut quisque corruptus baptizatus, Clericus esse voluisset, sponderet se uxorem omnino non ducere. Exinde Bonifacius tria Episcoporum Concilia habuit; primum Ratisbo-
næ, vel

na, vel Augustæ, anno 741. celebratum, in quo Canone VI. ita sanc-
tum: *Statuimus similiter, ut post hanc Synodum, quæ fuit XI. Kal. Martij,*
quisquis servorum Dei, vel ancillarum Christi, in crimen fornicationis la-
psus fuerit, in carcere pœnitentiam faciat in pane & aqua: Et si ordinatus
Presbyter sit, duos annos in carcere permaneat, & antea flagellatus & scorti-
catus videatur, & post Episcopus adaugeat: si autem Clericus, vel Mona-
chus in hoc peccatum inciderit, post tertiam verberationem in carcerem
missus, vertente anno ibi pœnitentiam agat: similiter & Nonna velata, eâ-
dem pœnitentiâ contineantur, & radantur omnes capilli capitis ejus. Ita Bo-
nifacius in Synodo illâ. Quâ nunc fronte scribere audes? Bonifacius nul-
lo verbo proponere, aut commendare ausus est *calibatam Cleri, ad Zacha-*
ria Pontificis monita, quâ tam severis pœnis fornicationem castigare au-
det? Lege Canones ejus Concilij, tom. 17. Concil. Parienf. & Serrarium
in Moguntina historia. Quid si Bonifacius vidisset hîc Lutherum ali-
quem Monachum, cum Moniali publicè in sacrilego matrimonio? quâ
non pœnâ, putas, comprehensum fuisse? maxime, si ex crimine publi-
cam sacrilegæ vitæ libertatem, atque hæresin fecisset? Alteram subinde
Synodum Liptinensem anno 743. celebravit Bonifacius in Gallo-Bel-
gica, in eâque prioris Synodi Canones, communi consensu recepti, &
probatî sunt, uti id Benedictus Levita exordio libri V. Capitularium re-
fert: *In hoc Synodali conventu, qui congregatus est Kalend. Martij, in loco*
qui dicitur Liptina, omnes venerabiles Sacerdotes Dei, Comites, & Præse-
cti, prioris Synodi decreta consentientes firmaverunt, seque ea implere velle,
& observare promiserunt: & omnis Ecclesiastici ordinis Clerus, Episcopi,
& Presbyteri, & Diaconi cum reliquis, suscipientes antiquorum Patrum
Canones, promiserunt se velle Ecclesiasticâ jura, moribus, & vita, doctrinâ
& ministerio venerari: Abbates verò & Monachi, receperunt regulam S.
patris Benedicti. Fornicatores namque & adulteros Clericos, præcepimus
inde tollere, etsi post hanc definitionem in crimen fornicationis, vel adulterij
ceciderint, prioris Synodi judicium sustineant. Similiter Monachi & Non-
na. Tertia Synodus à Bonifacio convocata in Germania fuit, & Mogun-
tia celebrata: in qua Clerici hæreticâ pravitate infecti, extra Ecclesiam
ejecti, & Episcopi capitalium criminum rei, amoti sunt. Inter hæreti-
cos, principes Clemens & Adalbertus: de quibus supra relatum; inter
amotos Episcopos Gervilio, Moguntinæ sedis antistes, ob crimina
quædam,

quædam, de quibus Othlonus, & alij, & Ferdinandus Episcopus noster in Monumentis suis. Ea ut Bonifacius audivit, fecit Pipini Regis auctoritas, & Carolomanni ferventissimi Principis, in Synodis præsentia, ut loco moveretur: atque ita D. Bonifacius disciplinam Cleri per totam Germaniam in pristinum statum reposuit, ex quo per bella, & neglectas Synodos exciderat. Quem tu virum sanctissimum ac Martyrem, tot calumnijs & mendacijs laceras; & si à primo fonte hæc requiras, Romanorum Pontificum auctoritati & sollicitudini, hæc Germaniæ restitutio, & gentium conversio debetur: id, quod satis tot Pontificum epistolæ ad Bonifacium, te docere possunt.

Transeamus ad Carolum M, quo Imperatore religio Christiana, & disciplina Cleri, longè florentissima fuit, & Francia, Germaniæque sanctissimis, si unquam, Episcopis ac Sacerdotibus abundavit. Hinc quæ sub patre Pipino Rege, & Carolomanno patruo, à D. Bonifacio in Synodis statuta fuerunt, Carolus M novis etiam Synodorum legibus confirmavit: quas inter, lib. 7. Capitularium cap. 316, idem D. Bonifacii decretum, contra fornicarios Sacerdotes, Monachos, & Sanctimoniales, iisdem severissimis poenis confirmatum reperies.

Adhæc Carolus M. ex Concilio *Aquisgranensi*, anno Christi DCCCLXXXIX. x. Kal. Aprilis habito, in Capitularis sui edicto, can. 4. secundum Concilij Nicæni, & Chalcedonensis legem ita sanxit: *In eadem Synodo interdictum est Presbyteris, & Diaconibus, vel omnibus qui in Clero sunt, mulierem non habere in domo suâ, propter suspicionem, nisi matrem, aut sororem; aut eas tantum personas, quæ suspicionem subterfugiant.* Eadem lex habetur lib. 1. Capitularium c. 4. Idem in Concilio *Rhemensi* II, quod sub Carolo habitum est anno Christi 813, statuitur can. 22: *Vt à Sacerdotibus omnis suspicio mulierum funditus eradicetur, cum quibus etiam nulla eis habitatio concedatur, præter illam, quæ in Nicæna Synodo permittitur.* In *Moguntino* Concilio sub idem tempus celebrato, can. 49: *Omnibus Clericis, fœminas secum in domibus suis habere, ultra licentiam Canonum, firmiter sit contradicendum.*

Ad hanc Concilij Nicæni legem, à Carolo M, & Synodis olim receptam, respondet Nifanius cum suo Joanne Gerhardi, intelligi hoc de mulieribus extraneis, *συνάκταις*; quæ præter uxorem, matrem, sororem & amitam introducuntur in domos Sacerdotum, & Clericorum.

XX

Sed

Sed quis ista frivola non videat ? & quærat : cur ergo id Sacerdotibus & Clericis magis prohibetur, quàm nobilibus, civibus, & rusticis ? si Sacerdotibus & què liberum est uxores ducere, easq; tempore Concilij Nicæni, & Caroli M habuerint ? Imò, cur vos Prædicantes præter uxorem, matrem, & sorores, admittitis ancillas, obstetrices, nutrices, & quasvis fœminas in obsequium familiæ vestræ ? quæ monstra fuissent in ædibus Episcoporum, & Sacerdotum, tempore Concilij Nicæni, & Caroli M. Atque ut videas, ipsas uxores Sacerdotibus interdici, lege quæ Carolus lib. 7. Capitularium c. 138. sanciat : Ita enim *Sancitum est de Presbyteris, ut unusquisque Episcopus, tam per se, quàm ministros, vitam & conversationem, morumque emendationem eorum cognoscat, eosque Canonica pœnitentiæ subdere non negligat.* Juxta quod in Concilio Casariensi tit. 1. præscriptum est : *si Presbyter uxorem acceperit, ab ordine deponatur : si verò fornicator fuerit, aut adulterium perpetraverit, amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi.* Lib. 7. Capitularium c. 109 : *Presbyteri licentiam non habeant fœminas secum habitandi, ut suspiciones fugiant.* Imò lib. 7. Capitularium c. 291, jubentur in hoc antiqui Canones servari, additurque : *si quæ mulier indigeat sustentatione Presbyteri, habeat in villa, aut vicino domum, longè à Presbyteri conversatione, ne prætextu inopiæ cohabitaret Sacerdoti.* Imò lib. 7. c. 16. præscribitur : *Clerici ad viduas continentes, vel ad virgines, nisi ex jussu Episcoporum, vel Presbyterorum non accedant : & hoc non soli faciant, sed cum Conclericis.* Nec ipsi Episcopi, vel Presbyteri soli habeant accessum ad hujusmodi fœminas, sed ubi Clerici præsentis sint, aut graves aliqui Christiani. Id quod in alijs etiam Concilijs Carolinis præscriptum est. Ideoque rursum lib. 7. Capitularium, cap. 353, ex Clericorum regulis mandatur : *Clerici lege Patrum monentur, ut a vulgari vita seclusi, à mundi vanitatibus sese abstinèant ; convivium publica fugiant, viduarum & virginum visitationes, frequentationesque fugiant ; contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetant, castimoniam quoque inviolati corporis perpetuo conservare studeant : Uti hæc in celebri Concilio Moguntino can. 10. multis præscribuntur, quod à tribus Archiepiscopis, Hildebaldo Colonienfi, Richolpho Moguntino, & Arnone seu Bernardo, cum provincialibus Episcopis, & Abbatibus celebratum est, approbatumque à Carolo M. Quo tempore communis Clericorum vita, in eodem Concilio habitantium, cum primis viguit ; ut ex*
Canone

Canone IX discēs, quī sic habet: *In omnibus igitur, quantum humana permittit fragilitas, decrevimus: ut Canonici Clerici, Canonice vivant; observantes divinæ Scripturæ doctrinam & documenta sanctorum Patrum, & nihil sine licentia Episcopi sui, vel magistri eorum, compositi agere præsumant, in unoquoque Episcopatu; & ut simul manducent & dormiant, ubi his facultas id faciendi suppetit, & qui de rebus Ecclesiasticis stipendia accipiunt; & in suo claustro maneant, & singulis diebus manè primo ad lectionem veniant, & audiant quod eis imperatur.* Quid hīc ais Nifani? qui nobis omnes Sacerdotes & Clericos ex Caroli ævo uxoratos scribis. Credisne, hos omnes Canonicos & Clericos, cum uxoribus & liberis, convenisse quotidie in unam domum & mensam? singulos in suis cellis cum hac farina uxorū & liberorū, inclusos habitasse? Næ tu nimium insanis, si vel hoc ulli sanæ mentis homini persuadere velis.

Interim opponis I, ex Capitularium libro 7. caput 93: *Si Sacerdotes plures uxores habuerint, vel sanguinem Christianorum vel paganorum fuderint, aut Canonibus obviaverint, Sacerdotio priventur: quia deteriores sunt secularibus.* Ex quibus inferis, cum Joanne Gerhardi tuo: ergo de jure saltem Sacerdotibus una uxor permissa fuit. R. Hæc referri ex corruptissimo illo per Germaniam sæculo, de quo D. Bonifacius, Epistolâ ad Zachariam Pontificem, pro reformatione Cleri scripsit: *Modò autem, inquit, maximâ ex parte, per civitates, Episcopales sedes traditæ sunt laicis cupidis ad possidendum, vel adulteratis Clericis, scortatoribus, & publicanis seculariter adperfruendum; tum de ijs Episcopis, ut ipse exponit: qui vel venatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propriâ manu sanguinem hominum, sive paganorum sive Christianorum.* Utrumque D. Bonifacius, per Synodos Episcoporum, auctoritate Pontificis & Pipini Regis, & cum primis Carolomanni, Caroli M. patrui, damnavit & correxit: Ac dum laicos scribit Episcopatu donatos, & Episcopos egisse, facilè quis intelligit adulteria cum alia uxore. Quod verò ne una quidem uxor permissa sit Sacerdotibus, discere poteris ex Synodi Ratisbonensis decretis supra allatis, & severissimis in fornicarios pœnis, ex can. 6. ejus Concilij relatis. His nimirum adulterorum, sacrilegorum, & fornicatorum Sacerdotum exemplis, debetis fulcire causam vestræ religionis, ex quo Lutherus scortatorum famosissimus, vestalem sibi Virginem copulavit, & ex Sanctimonialibus fecit mätres; ut S. Augustinus

gustinus in illud psalm. 49. *Cum adulteris portionem tuam ponebas*, de Donatistis olim dixit, Monachusque hanc libidinis januam aperuit.

Opponis II Canonem X Concilij Moguntini de Clericis: *Castimoniam quoque inviolati corporis, perpetuo conservare studeant; aut certe unius matrimonij vinculo fœderentur.* R. Hæc postrema verba non haberi in Concilio editionis Parisiensis; tametsi in Capitularium libro 7. c. 353, & in Concilio Aquisgranensi sub Ludovico Pio can. 100, addita reperiam; sed nullum in his causæ vestræ patrociniū, quando hic sensus est: ut Clerici aut Virgines deligantur, aut qui unius uxoris, id est, *monogami* fuerint: quales etiamnum ad Sacerdotium complures ubique admittuntur. Nec aliud *Isidorus lib. 2, & Gratianus c. His igitur dist. 23*, dixerunt. Et quomodo *castimoniam inviolati corporis perpetuo servabunt Clerici*, si cum uxoribus quotidie misceantur? tam hebes es, ut ex ipsis Concilij verbis, te non corrigas; aut non advertas, quemadmodum idem Concilium, *can. 49*, Clericis omnem fœminarum cohabitationem, secundum Canones prohibeat.

Adducis III Concilium Wormatiense, quod *canone IX* decernit in hæc verba: *Placuit, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, abstineant se à conjugibus, & non generent filios: quod si hoc decretum violaverint, honore Clericatus pellantur.* Nihil clarius pro Catholicorum sententia adferre poteris; & tu tamen, ut Lutheranum facias Concilium, dicis: id non de omnibus Clericis intelligi debere, sed ijs tantum, qui cum ordinantur, voto cælibatûs se obstringunt. Næ tu mirus interpret es Conciliorum, ac SS. Patrum! Quo auctore, quo Theologo id doces? Quasi verò obligatio continentiae Sacerdotibus, & Diaconis, & Subdiaconis etiam, antiquissima non fuerit in Ecclesia, ob votum castitatis ijs ordinibus annexum; ut constat ex Concilijs, & Patribus: etsi non ex iure divino, certè Ecclesiastico. Et si tua valeat interpretatio, omnibus Episcopis, Sacerdotibus, & Diaconis, liberum fuit uxores ducere, modò dum ordinarentur, nollent se ad cælibatum adstringi. Quid ergo tolle- ges Conciliorum, & pœnæ, quas in Synodis etiam sub Carolomanno, & Carolo M legis? Quasi verò suscipienti Ordines, sit leges præscribere; & non Ecclesiæ, danti Ordines ex divina & Apostolica auctoritate. Scio equidem, in Concilio Ancyrano referri: *si Diaconus protestetur in ordina- tione, nolle se obligari ad cælibatum, potuisse tum uxorem ducere; quod*
tum

tum saepe, ob paucitatem Clericorum in Græcis, & ob duritiam cordis permittendum fuit: sed eo casu, ut Bellarminus tradit, censetur Episcopus dispensasse. Cæterum quod Carthaginense Concil. II docet, *can. 2.* Omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitia custodes, etiam se ab uxoribus abstineant; & rationem dat: ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus. Id Wormatiense Concilium etiam docuit.

Adducis IV Concilium Aquisgranense, sub Ludovico Pio celebratum, quod lib. I. *can. VI* de Subdiaconis ita pronuntiat: *Placuit Patribus, ut qui sacra mysteria contrectant, casti, & continentes sint ab uxoribus, & ab omni carnali immunditia liberi; juxta quod illis Propheta dicente jubetur: Mundamini qui fertis vasa Domini. Quæ tu verba ita obtorques, ut dicas, non hic continentiam omnitempore præcipi, sed quando sacra mysteria contrectant, & vices suas obeunt; de cætero verò satis esse, ut communem matrimonij continentiam servant.* *ix.* *Nugæ, & somnia tua sunt:* Concilium absolutè loquitur, perinde ut de Diaconis decernit: *ut pudici, & continentes sint, & sine macula, ut Episcopi.* Hæc enim interpretatio tua si valeret, possent omnes Episcopi, Sacerdotes, & Presbyteri uxores ducere, modò quando vices suas obeunt, continerent se ab uxoribus: verùm Concilium illud *can. 100.* iisdem verbis, quibus Moguntinum, Clericis castimoniam inviolati corporis perpetuo, & non per vices servandam præscribit. Et *can. 390:* *interdixit per omnia Synodus, non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, non alicui omnino, qui in Clero est, licere subintroductam habere mulierem; nisi forè, aut matrem, aut sororem, aut amitam, aut eas tantùm personas, quæ suspensiones effugiant.* Viden', ut omnia hæc Concilia, sub Pipino Rege, Carolo M, & Ludovico filio ejus, conspirent ex iisdem SS. Patrum, & antiquorum Conciliorum legibus, in calibatum, & castimoniam Sacerdotum? ad quæ non nisi frivola, contorta, falsa, & toties explosa adfers, & exscribis ex Joanne Gerhardi, aliisque fallacibus scriptoribus: fontes, id est, ipsa Concilia, & Patres non legisti. Si vel unum hoc Concilium Aquisgranense perlegeris, & sincerâ, ut scripta sunt, mente probaris; quæ de Sacerdotio Christianorum, de singulis Clericorum Ordinibus, de Ostiariis, Lectoribus, Exorcistis, Acolythis, Subdiaconis, Diaconis, Presbyteris, Episcopis; quæ de Canonicorum instituto, & tota Clericorum

vitâ, tam explicatè & eruditè, ex Scriptura, Patribus, & Concilijs tractantur, Lutheranus certè non esset.

Postremùm scribis: indultum, quo Pontifex, & Ecclesia, Gracis Sacerdotibus permittit conjugium, non aliud esse, quàm quo Alcoranum permittit Turcis, vinum etiam permissurus, ubi habuerint. & Ecclesia, quæ habet potestatem ferendi leges, habet & potestatem dispensandi: id si nescias, discas oportet. Luthero tuo hæc conveniunt, qui non aliâ potestate vobis novum illud Evangelium dedit, quàm Mahomet Alcoranum Turcis, contrâque legem divinam, Apostolicam, & Ecclesiasticam, non modò Clericis, sed & Monachis, ex concubinis, sacrilegas dedit uxores.

Discussis ijs, quæ ex Carolo attulisti, superest unum argumentum ab exemplo. Nam ut suprâ cum Bellarmino, Baronio, alijsque provocavimus, rogavimusque; vel unum nobis dari Episcopum sanctum, aut laudatæ vitæ Sacerdotem, ab ipso Apostolorum ævo, qui conjux simul & Episcopus, aut Sacerdos vixerit in matrimonio, filiosque cum uxore procreavit: ita nunc ex omnibus illis Episcopis, quos Carolus Magnus Saxoniam imposuit, petimus vel unum proferri, qui, (ut vos Superintendentes & pseudoepiscopi,) uxorem habuerit, & filios procreavit. Nam primi illi Episcopi, SS. Wiho Osnabrugensis, Willehadus Bremensis, Ludgerus Monasteriensis, Hildegimus Halberstadiensis, Hathumarus Paderbornensis, Hercumbertus Mindensis, Suitbertus Verdensis, Guntherus Hildesienensis, & qui eos in singulis Sedibus consecuti sunt, omnes casti, & castissimæ vitæ Episcopi fuerunt, ut singulorum fasti memorant.

Promittis tu quidem multa exempla conjugatorum Clericorum & Sacerdotum, tempore Caroli Magni, ex tuæ sectæ scriptoribus; verùm si omnes hæreticos, ipsumque Crantziū percurras, nullum tu Episcopum, aut Sacerdotem sistes, à Carolo Magno, ad Lutherum, qui publicè, & in facie, ut dicimus, Ecclesiæ, uxorem duxerit. Hoc enim primum fecit ex Clero, *Carolstadius Archidiaconus*, Lutheri discipulus, ante Magistrum; deinde ipse Lutherus in ædibus Ammerstorffij, Secretarij Electoris. Horum duorum exemplo, Calvinus, Zwinglius, Menno, & omnium hæreticorum novi ministri, unâ cum apostatis Sacerdotibus, & Monachis, palàm sibi uxores copularunt: idem Monialibus, Sanctimonialibus, & consecratis Deo virginibus liberum fecere. Id quàm inauditum erat ante eum diem in Ecclesiâ, tam scdum erat in Luthero Monacho, vestra

stræ Ecclesiæ fundatore; quod is ruptis simul tribus votis Deo factis, cum Moniali contraheret matrimonium. Duo quippe Lutherus castitatis vota fecerat Deo, primum in professione Ordinis, alterum in susceptione Sacerdotij; tertium Catharinæ Monialis erat. Hic si tu Carolum Magnum consulas, quot ille legibus ac pœnis hæc sacrilega matrimonia damnarit, intelliges profectò, tantum discrimen, quantum est inter hæresin, & Apostolorum doctrinam.

Opponis, & dicis: multos à Carolo Magno, ad Lutherum, Episcopos & Sacerdotes, cum uxoribus vixisse. 1°. Triplex hic genus Sacerdotum se offert: Quorum alij ante Episcopatum vel Sacerdotium conjugati, ac mortuâ conjuge, ad sacros Ordines transiere; quales semper fuerunt in Ecclesia, & hodie dum multi sunt; alij ex mutuo consensu, sese toro conjugum separant, & ad statum continentia transcunt: ex hoc genere multi etiam Episcopi, & Sacerdotes, olim in Ecclesia; verum nec primi, nec secundi generis Sacerdotibus, fas fuit post ordinationem, aut resumere uxores, aut alias ducere, sed in cælibatu vivere. Tertij generis Episcopi & Sacerdotes, qui concubinas admiscere, quorum detestabilis semper vita fuit in Ecclesia; tametsi id malum sæpe in multis locis ita invaluerit, ut nec Pontifices per Episcopos, nec Episcopi ob Cleri malitiam, & contumaciam, tollere statim potuerint. Quod spectant illa, quæ tanto, & tam inani strepitu scriptorum producis, de Moguntino, atque alijs Episcopis, urgente Gregorio VII Cleri reformationem. Non enim illi Episcopi conjugia Cleri probarunt, sed idem experti sunt, quod tempore Lutheri, grassante eodem malo, pati necesse fuit; ut quantumvis vellent, perfringere non possent. Ob quam causam, *Bernhardus Raesfeldius*, Episcopus Monasteriensis, post tempora hæresis vestræ, etiam ultrò se Episcopatu abdicavit. Ob hæc Gregorius VII, (quem Catholici inter præstantissimos & sanctissimos Pontifices numerant, ut suprà relatum est,) tibi execrabilis est Pontifex, à quo doctrinam dæmoniorum, in damnatis nuptijs, inveciam scribis. Sed cui mirum, id à vobis dici, quibus omnes Pontifices Antichristi sunt? Quæ præterea de D. Vdalrici Episcopi Augustani epistola adfers, prorsus commenta sunt, & fabulæ; uti eas non modò Bellarminus, Baronius, alijque, sed recens etiam Forerus & Erbermannus ita refutarunt, uti tu ex Joanne Gerhardi exscripsisti, nempe mendax ex folle mendaciorum.

Scribis postremum, cælibatum in ordinatione Sacerdotum, à Gregorio

gorio VII imperatum esse, & à Calixto per vim obtrusum, circa annum 1219; qui tamen Pontifex jam anno Christi 1124. mortuus erat: (tantus historicus es) quo Pontifice, D. Norbertus acerrimus calibatus propugnator fuit. Verùm quàm falsum id sit, de introducto demum calibatu per hæc tempora, id tum ex Concilijs, & Patribus antiquis, tum ex Caroli Magnæ ætate, jam demonstratum est: neque cætera, quæ adversus calibatam in speciem profertis, hîc prosequi operæ pretium, cum id abundè præstiterit Bellarminus, alijsque innumeri Scriptores: sufficit tuas imposturas cum alijs ex Carolo Magno detexisse, quem tu ex conjugio Sacerdotum approbato, nobis Lutheranum persuadere voluisti. Tantùm hîc recolasc velim, quod S. Hieronymus scripsit in Oseam, Prophetam: *Difficile est invenire hæreticum hominem, qui castitatem diligit.* Quin inter omnes hæresiarchas, præter Photinum, de quo idem Hieronymus in Chronico, non facile reperies, qui castam vitam duxerit. Inde idem Hieronymus in Epistola ad Ctesiphontem, hunc catalogum hæresiarcharum pertexit: *Simon Magus, hæresin condidit, Helena meretrici adjunctus auxilio; Nicolaus Antiochenus, omnium immunditiarum reparator, choros duxit famineos; Marcion Romam præmisit mulierem; Montanus immundi Spiritus prædicator, multas Ecclesias, per Priscam, & Maximillam, auro corripuit; deinde hæresi polluit; Arius, ut orbem deciperet, sororem Principis ante decepit; Donatus, Lucilia opibus adjunctus est.* In Hispania Agape Elpidium mulier cæca, cæcum duxit: Nunc quoque mysterium iniquitatis operatur, duplex sexus utrumque supplantat. Tales, Vigilantius, Helvidius, Jovinianus, & omnes ad Lutherum hærescôn auctores. Tales Lutherus, Calvinus, Zwinglius, Menno, cæterique vel apostatæ monachi, vel Sacerdotes, mulierum libidinibus noti, uti hos apud Florimundum Remondum, de origine hærescôn, aliosque leges. Igitur tot novarum religionum auctores, nostro sæculo, & tot novæ religiones. Ullusne harum auctor sine uxore? aut ulla Ecclesia nova, quæ ministros continentes & castos habeat, uti Catholica Ecclesia, Christi sponsa? quales nostri Patroni, Christus, Apostoli, discipuli Christi & Apostolorum, Conciliorum Patres, Episcopi, & Sacerdotes, quos ab Apostolorum ævo ad hæc tempora, ex omnibus retrò sæculis Christi Ecclesia exhibet. Extra eam, donum illud continentia, nulla unquam carnalis hæresis, vel in Episcopis, vel Sacerdotibus, vel Clericis, vel consecratis Deo virginibus, monstrare potest.

CAPUT XXI.

De Monachorum instituto.

Nifanius, ac passim Lutherani, ceterique heterodoxi, *cœnobia* Monachorum, ex instituto suo non aliud esse volunt, quàm *scholas* ludosque puerorum, & seminaria, in quibus literas, linguas, & artes Reipublicæ Ecclesiæque necessarias, doceant Monachi. Hoc instituto, Carolus Magnus quoque tot fundasse monasteria, asserit Nifanius, cum Mutio, Hospiniano, Bruschio, Aventino, Joanne Gerhardi, & quotquot in hanc rem ex Sacramentarijs, Calvinistis, & rabulis scriptorum colligere potuit. Addere poterat Augustanam confessionem suam, quæ *art. de votis*, docet: *Augustini tempore, monasteria erant libera collegia, postea corruptâ disciplinâ, ubique addita sunt vota, ut tanquam excogitato carcere disciplina restitueretur.* Addere poterat Melanchthonem in Apologia ejusdem articuli: *Olim Monasteria scholæ erant doctrinæ Christianæ, nunc degenerarunt, velut ab aureo sæculo in ferreum, & locupletissima quæque Monasteria, tantum alunt otiosam turbam, quæ falso religionis prætextu, helluat de publicis eleemosynis.* Ejusmodi calumniarum, & mendaciorum plaustra ubique in scriptis vestrorum reperias. Hæc novi veltri Evangelij doctrina est, ex quo Lutherus primum Monachi habitum exuit, Monialem sibi copulavit, laxatisque claustris, omnes Monachos & Moniales à votis absolvit, & verbo, scripto, exemploque, omnes Monachos & Moniales, obstupesciente Orbe ad insaniam facti, ad nuptias invitavit. Expendamus ordine paucis singula.

I. Originem Monachorum, heterodoxi plerique referunt ad quartum sæculum, quorum primi auctores fuerint, Antonius, Macarius, ac similes: ita Magdenb. cent. 4, Melanchthon in Apol. ad art. 27, Calvinus lib. 4. instit. Contrà Patres, Joannem Baptistam, Monachorum & Eremitarum principem fuisse scribunt: *Nazianzenus* orat. in Basil. *Basilius* ipse, *Chrysostomus* hom. 1. in Marcum, *Hieronymus* ad Eustoch. de virginib.

Y Y

virginib.

virginit. *Cassianus* coll. 18. c. 6. *Isidorus* libro secundo de divinis off. c. 15. *Bernardus* serm. de excell. S. Joan. Bapt. *Sozomenus* lib. 1. hist. c. 12. Planè D. *Athanasius* in vita D. Antonij scribit: ante *Antonium* non fuisse quidem *Eremitas*, sed tamen *Monachos*. Ex quo conficitur, ante annum Christi CCC fuisse *Monachos*.

II. *Damasus* in vita *Dionysij* Papæ scribit, *Dionysium* ex *Monacho* ad *Pontificatum* fuisse assumptum: sedit autem *Dionysius* Romæ anno Christi CCLXVI, ut ex *chron. Eusebij* constat; ergo ante annum CCC fuere *Monachi*.

III. *Tertullianus* librum de velandis virginibus, & post eum D. *Cyprianus* Episcopus & Martyr, de habitu virginum scripsit; uterque verò de religiosis & consecratis Deo virginibus. Quid enim illud *Tertulliani*? O sacrilega manus, qua dicatum Deo habitum detrahere potuerunt? quid pejus aliquis persecutor fecisset? Et infra: Nupsisti Christo, illi tradidisti carnem tuam. Similia habet *Cyprianus*. Quale hoc iudicium sit de *Luthero* *Monacho*, & *Moniali*, in sacrilegas nuptias convenientibus, satis intelligis, opinor.

IV. *Dionysius* *Areopagita*, *Tertulliano* & *Cypriano* antiquior, quippe D. *Pauli* discipulus, epistolam scribit ad *Demophilum* *Monachum*, & lib. *Eccles. Hierarchiæ*, c. 6, prolixè explicat monasticæ professionis formam.

V. *Philo* *Judæus*, disertus & probus scriptor, lib. de vita contemplativa, describit vitam & mores *Monachorum* ac sacrarum virginum, quos S. *Marcus* Evangelista in *Ægypto* instituit, eoque in libro apertè professionem continentiæ, & paupertatis asserit, ac de Christianis eum scribere testatur *Eusebius* lib. 2. hist. c. 16. *Epiphanius* hæ. 29. Ita verò institutum *Monachorum*, ad ipsa *Apostolorum* & *discipulorum* Christi temporare ferri vides: eoque magis id verum, quòd *Apostoli* perfectionem vitæ religiosæ & *Monasticæ* docuerint; id cum ex paupertatis, castitatis, & obedientiæ doctrinâ *Apostolicâ*, tum ex vitâ Christianorum illorum, qui omnia communia habuerunt, constat, Act. 1. c. 5. De quibus *Augustinus* lib. 17. de Civit. Dei c. 4: Hoc votum potentissimi venerant. Typus horum in veteri Test. *Nazarai*, eorumque vota, Num. 6. *Elias*, *Elisæus*, *Rechabita*, *Jerem.* 35.

Jam verò ab anno Christi CCC, totum orbem Christianum *Monachis*,

bachis, & Eremitis fuisse repletum, usque ad Carolum M, testantur Basilij, Athanasij, Chrysostomi, Augustini, omniumque Patrum libri, laudibus Monastica vitæ pleni. Angliam deinde ab Augustino Monacho, ejusque socijs, quos D. Gregorius miserat, ad Christi fidem fuisse conversam, testatur Bonifacius epistolâ ad Zachariam Pontificem: *Ecclesia, inquit, in qua natus & nutritus fui, id est, transmarina Saxonia, qua imprimis à discipulis S. Gregorij, id est, Augustino, Laurentio, Justo, Mellito, Archiepiscopis, constituta & ordinata fuit, me docuit.* Ex Anglia deinde S. Willibrordus, Suibertus, & alij, post eos, innumeri Apostolici viri, quorum plerique Monachi fuerunt, in Frisiam, Saxoniam, & Germaniam venerunt, & primi Christianam fidem docuere barbaros nostræ gentis homines. Id cum negare non possis; Respondes primum cum Wittakero hæretico: *Ad Anglos quidem Augustinus, ipse Monachus, etsi bona multa attulit, nonnulla tamen etiam mala advexit, & superstitiosa.* Deinde, ex tuâ crisi adijcis: *Monachi quidem illi fuerunt, sed Pontificiam potius, quam Christianam doctrinam tradiderunt.* O te inflatum Prædicantem! qui ita de Sanctissimis illis viris judicas. *Phariseum* hic aliquem loqui audio; & *hircum* libidinis, de castissimis Episcopis & Sacerdotibus, ferre sententiam. Imò quæ hæc amentia vestra? quasi verò Pontificia doctrina unquam alia fuisset, quàm Catholica; aut unquam ante Lutherum profugum monachum alia vera Christi doctrina, per Apostolicos, & sanctissimos viros, in has regiones importata fuisset, præter eam, quam nunc hæreditariam possidemus. Somnia hæc, & deliramenta vestra sunt, toties explosa.

Carolus M. exinde, ut ad hæc tempora descendamus, uti totum Franciæ regnum, Monachorum & Sanctimonialium Cœnobijs, Francorum Regum liberalitate repletum adiit; ita præter Episcopatus, & collegia à se fundata, multis Cœnobijs Monachorum, cum primis D. Benedicti mirificè auxit: passimque tradunt tot ab eo Monasteria condita, quot in alphabeto sunt elementa literarum, quibus ordine singula insignivit. Certius Monasteria à Carolo fundata, recenset Floriacensis magno numero; nec facilè Regem Francorum reperiēs, qui liberalitate in Monachos *Carolus* supergressus sit; nec Synodum proferes ab eo habitam, in quâ non Abbates confederint post Episcopos: uti ex Moguntinâ Synodo constat, quæ in Synodis tres hominum classes convenisse tradit; Epi-

scopos, Abbates, & regni Proceres. Indè nulla Synodus, in qua non si-
mul actum sit de Monachorum disciplina, aut conservandâ, aut restau-
randâ; nec Carolus regni, & Ecclesiæ incolumitatem, in alio potius ha-
buit, quàm in disciplina Cleri, Monachorum, & populi. Hinc ex mona-
sterijs multos delegit Episcopos, quos populo præficeret; ex Monasterijs
delegit viros Apostolicos, per quos barbaras gentes ad Christi fidem
converteret. Testis est B. Sturmio Abbas Fuldenfis, quem cum Monachis
in nostram diocesim introduxit; testes innumer alij, quos ex Monaste-
rijs delegit Legatos, aulæ comites, consiliorum arbitros, Synodorum ju-
dices, animarum Pastores, Monasteriorum novorum Patres, apud Deum
deprecatores, qui pro salute Ecclesiæ, Regni, & familiæ regię, noctu
diuque orarent. Hoc vitæ genus tam antiquum, tam sanctum, tam illu-
stre, & fructuosum Ecclesiæ, vos primùm ex Saxonia, & Ecclesijs vestris
ejecistis, ex quo Lutherus desertor, Monachus esse desijt, & post sacrile-
gas nuptias omnia sacra profanaque evertere cœpit. Candidè, & verè
S. Augustinus ad Hipponensem plebem: *Simpliciter fateor caritati ve-
stra coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam, ex quo
Deo servire cœpi, quomodo difficile expertus sum meliores, quàm qui in Mo-
nasterijs profecerunt, ita non sum expertus peiores, quàm qui in Monasterijs
cecidērunt. Nolite ergo propter amurcam, quâ oculi vestri offenduntur, ter-
cularia detestari.*

II. Nunc ipsum institutum Monachorum, quale & quotuplex sit,
videamus: nec alia hîc Catholicorum sententia, quàm quod religiosa vi-
ta sit *status hominum ad perfectionem Christianam, per paupertatis, casti-
tatis, & obedientiæ vota, tendentium.* Hæc illa nimirum summa perfectio
Christianæ vitæ, in Scriptura toties commendata. Hi gradus supra præ-
cepta, ad perfectissimum amorem Dei, in Monachis & religiosis: quan-
do per obedientiam Deo animam, per castitatem corpus, per pauper-
tatem externa bona Deo offerunt, ut impedimenta omnia divini amoris
removeant. Ut enim *radix omnium malorum est cupiditas*, i. ad Timoth.
6, ita radix omnium bonorum victoria hujus prævæ cupiditatis. Hæc
illa *consilia Evangelica*, quæ Christus, & Apostoli commendant, & qui-
bus Monachi & Religiosi se per vota Deo obstringunt. Quâ super re
unus hîc Bellarmi: i. liber de consilijs Evangelicis satis esse poterit, præ-
ter tot Scripturæ interpretes, tot Theologos, & Asceticos scriptores.

O si scires donum Dei! inquit Christus ad Samaritanam: sed difficile est, inquit S. Hieronymus, invenire hereticum castum. Animalis homo non percipit ea, qui sunt Spiritus Dei: Quales omnes hæresiarchas fuisse constat, amore mulierum ebrios, ex cæcatisque. Et quid mirum, eorum discipulos diversum sentire de castitate & perfectione Christianâ? Aut Lutheranos tam infestos esse huic instituto Monachorum? quando Lutherus defertor ejus instituti, tam fœda, ac spurca scripsit & docuit, qualia in nullo hæresiarcha propè legeris. Nam hæc ejus apophthegmata, & dogmata sunt: mulieres non nisi ad matrimonium creatas esse; ut jam nulli adultæ libera sit virginitas. Mulierem conjugatam coram Deo meliorem esse virgine. Primam Ecclesiam ignorasse votum continentia. Christum nullibi consulisse virginitatem. Mulierem tam necessariam esse viro, quàm necessarius sit cibis & potus. D. Benedictum, Bernardum, Franciscum, Dominicum, & omnes Monachorum parentes, impios fuisse homines, qui Ecclesiam superstitionibus impleverint. Idem de S. Augustino, ejusque instituto, ex quo Ordine Lutherus apostata fuit, dicat necesse est. Sed quod D. Augustini de his apostatis judicium? lib. de bono perseverantiæ, c. 15: Fuit quidam in nostro Monasterio, qui corripientibus fratribus, usque adeo profecit in malum, ut desertâ Monasterij societate, fieret canis reversus ad vomitum suum, & tamen adhuc qualis futurus sit, incertum est. Eodem libro: Alius ex munere Dei majus aliquid vovit; statuit nec nuptias pati: qui non damnaretur, si duxisset uxorem; post votum, quod Deo promisit, si duxerit uxorem, damnabitur: cum hoc faciat, quod ille, qui non promiserat. Sic virgo, quæ si nuberet, non peccaret; Sanctimonialis, si nupserit, adultera reputabitur: Respexit enim retro de loco quo accesserat: Vovete & reddite Domino Deo vestro. In psal. 75. Unusquisque Deo quod vovit, si respicit retrorsum, malum est. Nescio quæ Castimonialis nubere voluit. Quid voluit? quod & virgo qualibet. Quid voluit? quod & mater ipsius. aliquid mali voluit? mali planè. Quare? Quia jam voverat Domino suo. Quid enim de talibus Apostolus? Quid de ijs quæ voverunt, & non reddiderunt? habentes inquit damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Voverunt, & non reddiderunt. Nemo ergo positus in Monasterio frater dicat: recedo de Monasterio, quia non soli in Monasterio perventuri sunt ad regnum cælorum. Respondetur ei: sed illi non voverunt. tu vovisti, tu retrò respexisti. Et quæ Augustinus passim de votis Monachorum & Monialium. Quid dictu-

dicturum fuisse credas, de Lutheri matrimonio, in quod Monachus & Sanctimonialis convenerunt, triplici sacrilegio rei?

Jam verò ipsum Augustinum Monasteria instituisse, testis est Possidonius in ejus vita c. 5: *Factus Presbyter, Monasterium intra Ecclesiam suam instituit, & cum Dei servus vivere cepit secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutum; maxime ut nemo quicquam proprium in illa societate haberet, sed eis omnia essent communia.* Idem scribit Augustinus Epist. 89. ad Hilarium, lib. 3. contra Petilianum Donatistam c. 4: *Deinceps perrexit ore maledicto Petilianus, in vituperationem Monasteriorum & Monachorum, arguens etiam me, quod hoc vite genus a me fuerit institutum.* Cui nunc fidem meam committam? Augustino conditori Monachorum, an Luthero dissipatori? Augustinus scribit: *nunquam se meliores vidisse, quam qui in Monasterijs profecerunt; Lutherus in c. 7. 1. ad Corinth. scribit: Qui calibem vitam in Monasterijs ducunt, eos omnes idolo Moloch sua corpora consecrare & cremare.*

III. Monachorum religiosæ vitæ institutum, triplex potissimum est. Unum eorum, qui profitentur *vitā contemplativam*; ex quo alij sequuntur institutū S. Antonij, alij Pachomij, alij Basilij, alij Benedicti, alij Remwaldi, alij Brunonis. Alterum eorum, qui profitentur *vitam activam*, quod in tot formas dividitur, quot sunt opera caritatis, & misericordiæ corporalia; ex his quidā *militando*, ut Equites Hierosolymitani, S. Jacobi, Ordinis Teutonici. Tertium genus eorū, qui profitentur *vitam mixtam*: ex his quidam sequuntur regulā D. Augustini, quidam S. Dominici, quidam S. Francisci, alij Patrum Societatis, conditore D. Ignatio, quod institutum, ut in vita ejus ab Ecclesia probatā legis, Luthero, ejusq; temporis hæreticis objectum est. His ergo tribus modis, uti Deum diligere, eique servire, & perfectionem sectari, laudabile semper fuit; ita triplex hoc religiosæ vitæ institutum, in Ecclesia incredibili semper religionis bono floruit.

His positis, quæritur: an Monasteria Monachorum ex primo suo instituto scholæ, & liberalium artium seminaria, collegiæque fuerint? Id quod *Augustana confessio*, Melanchthon in Apologia, Nisanius cum suis novatoribus obtendit. Respondet Bellarminus lib. 2. de Monachis, c. 6. Negando: eò quòd Basilus, Cassianus, Hieronymus, Augustinus, alijque veteres, qui de institutis Monachorum scripserunt, nullam hujus muneris mentionem faciant; sed tantum orationis, jejuniorum, psalmodiæ, conti-

continentiæ, obedientiæ, ac paupertatis. Interim scribit Christophorus Browerus lib. 1. Antiq. Fuldensium c. 9. postquam D. Benedicti familia sacra, in Germania, Galliaque Francorum Imperio efflorescere cœpit, ad novarum gentium populorumque conversionem, non modò apud Clericos probatæ vitæ, sed etiam in Monasterijs, ludos literarum apertos fuisse, in quibus juvenus Christianis moribus, & literis imbuta fuit; idque subsidium caritatis, maximè in Germania & Saxonia, poscebat religio Christiana: quando per id tempus & raræ scholæ erant, & Christi fides inter barbaros plantanda erat. Hinc illa Caroli Magni sollicitudo, & decreta de scholis per Episcopia, & Monasteria instaurandis: uti passim ex libris Capitularium, & Synodis constat. Eò spectat illa Caroli M. epistola, quæ ex genere Encyclicarum est, ad Baugolfum Fuldensem Abbatem, de scholis per Episcopia & Monasteria instaurandis: leges eam tom. 20. Concil. Parisiensium. Verùm, ut rectè observat Browerus, scholæ hæc Monachorum duplices erant: Aliæ exteriores, in quibus magnatum, nobilium, & ingenuorum filij formabantur: Aliæ interiores, in quibus juvenus Deo dicata, unà cum Monachis incolis & advenis, ad cultum sapientiæ, ac sacræ Scripturæ, solebat erudiri. Hæc in vita B. Notkeri apud Canisium tom. V. Antiq. Lectionum: *Schola claustrî dicuntur, ubi Monachici habitus pueri instruebantur.* Pòst ubi puerorum scholis rigor sanctitatis enervari, & disciplina laxari cœpit, tempore etiam suo scribit Petrus Damianus, *in Cassino desisse.* Uti jam sub Ludovico Pio, in Collatione Abbatum Aquisgrani habitâ additione I. c. 4. statutum erat: *ut non alia in Monasterio schola puerorum aperiatur, quàm eorum, qui oblatis sint, id est, qui Deo in religione consecrati sunt.* Tantum abest, ut Monasteria ex primario suo instituto, *scholæ & gymnasia literarum* fuerint. Quod & Browerus ob id inter somnia novatorum retulit.

IV. Superest, quia pro instituto Monachorum ad Carolum appellasti, ad Carolum te revocemus. Non hîc repetam, quæ à D. Bonifacio in Concilio Ratisbonensi, & Liptinensi, tam severis pœnis cap. 6. constituta sunt, adversus Monachos voti castitatis violatores; quæ lex etiam à Carolo recepta lib. 5. Capitularium, & toties sancitur. Pauca hîc tantùm sistam ex ipsis Caroli Magni legibus, lib. 1. Capitularium cap. 73. *Omnes ubique, qui se voto Monachicæ vitæ obstrinxerunt, Monachicè & regulariter, omnimodis secundum votum suum vivant; secundum quod scri-*
ptum

ptum est : *Vota vestra reddite Domino Deo vestro. Rursus: Melius est non* vovere, *quam vovere & non reddere* c. 106. De his qui sacris virginibus se sociant ita in decretis Papa Gelasij capitulo XX. continetur: virginibus sacris temere se quosdam sociare cognovimus, & post dicatum Deo propositum, incesta fœdera, sacrilegaque miscere; quos protinus equum est à sacra communione detrudi, & nisi per publicam probatamque pœnitentiam omnino non recipi. Capitularium lib. 5. c. 232: *Si quis rapuerit, vel sollicitaverit, vel corruerit religiosam fœminam, bona amborum Ecclesia vindict, in qua talis mulier habitavit; ipsamque capitali periculo subijciatur* Lib. 6. Capitularium c. 139. *Quicumque post sanctæ religionis professionem apostatarit, & ad sæculum redierit, communionem penitus non accipiat.* Cap. 308. eodem libro: *Nullus, sicut Canones Ecclesiastici prohibent, Deo devotam virginem, nullus sub religionis habitu consistentem, sive viduitatis continentiam professam, accipiat in matrimonium.* Pœna additur: *ut separati à se exilio perpetuo relegantur, nec quoad vixerint, excusentur.* Cap. 311. quàm sincerè, & planè Carolus in hæc verba sanxit? *Iubemus omnes scire, omnibusque populis Sacerdotes predicare, atque sub pœna sacrilegij denuntiare, quantum malum, & quàm maximum sit flagitium, cum Deo devotis fœminis, viduis, vel virginibus, sive cum velatis, sive cum Deo devotis, maximeque cum Sanctimonialibus, & sacratis Deo virginibus, vel viduis, tam in Monasterijs, quàm extra, commisceri: Nam hoc peccatum duplex esse, non dubium est. Ut verbi gratia dicamus; cuius vindicta reus sit puer ante Dominum suum, qui uxorem Domini sui adulterio violaverit? quanto magis ille, qui sponsam Christi Creatoris cali, & terra, putredine sua libidinis commaculaverit? Dicente B. Apostolo Paulo: An nescitis, quia corpora vestra templa sunt Spiritus Sancti? & alibi: Nescitis, quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus.* Ita Caroli lex. Idem Carolus alijs in legibus toties repetit. Quæso, dum hæc legis, (si tamen legisti,) quid cogitas de Luthe-ro tuo, & moniali ejus, quacum ex contracto sacrilegè matrimonio, ad mortem usque vixit, & liberos suscepit? Hunc tu apostatam monachum, ubique beatum vocas, quem Carolus M. cum ejusmodi sacrilegij interfusos perditionis reijcit. Certè in hoc Lutheranus non fuit Carolus, quod tu ubique falsò tuis persuadere conaris.

Hic si ex Synodis Carolinis, Episcoporum, Abbatum, Sacerdotum,
& omni-

& omnium regni Francici Procerum sententiam adjungamus, haud aliud audies, de Monachorum instituto, de votis religiosi, & disciplinâ. In Concilio *Francfortensi*, can. 13: *Abbas cum suis Monachis dormiat secundum regulam S. Benedicti.* Can. 24: *Clerici, & Monachi in suo proposito maneant.* Can. 32: *Monasteria secundum canonicam institutionem sint custodita.* In Synodo seu Capitulari *Aquisgranensi*, ex Concilio *Chalcedonensi* præscribitur: *Loca quæ semel Deo dedicata sunt, maneant perpetuò Monasteria, nec possint ultra fieri secularium habitacula.* Can. 40. ex Concilio *Africano* c. 21: præcipitur: *ut virgines Deo sacratae, à gravioribus personis, diligenti custodiâ servantur.* Can. 73: *Omnes ubique, qui se voto Monachica vita constrinxerunt, Monachicè, & regulariter omnimodis secundum votum suum vivant, secundum quod scriptum est: vota vestra reddite Domino Deo vestro.* In *Moguntino* can. 11: *Abbates cum suis Monachis, secundum Regulam, & doctrinam S. Benedicti vivant.* Idem can. 13. *Abbatissæ cum Sanctimonialibus præscribitur* can. 20: *Clastrum firmum habeant, in quo salvari possint anime.* Ita in Concilio *Rhemensi*, *Cabilonensi*, *Turonensi*, *Arelatensi*, & quinque illis Concilijs, quæ Carolus sub exitum vitæ congregari voluit, de *Monachorum & Sanctimonialium* disciplinâ statutum leges: nec Synodum sub Carolo Magno facile reperies, in quâ non Abbates convenerint cum Episcopis, & de *Monachorum moribus*, & instituto sancitum sit; ut Capitularia Caroli Ecclesiastica, & Conciliorum Epitomen, ab Hadriano acceptam, hic omittam. Neque ijs in Synodis alia fere statuta sunt, quàm quæ ab antiquis Concilijs, & Patribus, & Monachorum Patriarchis, jam ante præscripta erant: quibus sanctissimum illud institutum saluberrimis legibus præmunitum est: ut vel ex hoc, instituti hujus antiquitatem, eamque quam Carolus, consentiente religione cum antiqua Ecclesia, coluerit, facile discas. Atque ut discrimen etiam inter Moniales & Canonissas agnoscas, & Canonissarum institutum à Caroli etiam ætate recognoscatur, *Moguntinum* Concilium sisto. Ita enim can. 13: *Abbatissas cum Sanctimonialibus omnino rectè, & justè vivere censemus. Quæ vero professionem sanctæ regulæ Benedicti fecerunt, regulariter vivant; si autem Canonica, vivant pleniter, & sub diligenti cura custodiâ habeant, & in claustris permaneant.* In Concilio *Cabilonensi*, quod sub idem tempus, Caroli Magni voluntate convocatum, ita de his c. 53: *Li-*

buit huic sacro conventui, quasdam admonitiunculas breviter eis Sanctimonialibus scribere, quæ se Canonicas vocant. His deinde regulæ præscribuntur in eo Concilio. Quod deinde institutum Canonissarum, in Concilio Aquisgranensi sub Ludovico Pio, plenius formatum; ut canone 3, profitentur Patres ejus Concilij, se in unam regulam Canonicorum, & Canonicarum congerere, & servandam tradere. Compone nunc Lutheri doctrinam, cum Caroli Magni; & Lutheranae vestrae Ecclesiae judicium, cum Catholicae Ecclesiae judicio: quando vestrum non est aliud, quàm instituto Monachorum, novum religionis cultum, contra Evangelij doctrinam, contra Dei præcepta, contra perfectionem Christianam, contra justitiam legis, supra vires humanas introduci, & innumeris traditionibus humanis pias hominum mentes, supra Pharisaicas leges onerari. Et quæ non in hanc rem mendaciorum plaustra à vobis congeruntur? Anum aliquam excucullatam, & apostatam monachum quiritantem te audire credas. Ex quibus non aliud conficitur, quàm omnia Concilia, omnes Pontifices, omnes Episcopos, Patres, omnes Ordinum Fundatores, viros illos sanctissimos, unà cum Carolo Magno, cum Episcopis, & Ecclesiae doctoribus, & Sacerdotibus, unà cum religiosis viris & virginibus, ad Lutherum usque delirasce. Et si hæc deliria non sint vestrae Ecclesiae, ego certè non video, quid deliria sint. Quanquam insitum veriùs odium dixerò, quod cum omnibus antiquis hæreticis vobis commune est. Nam quo furore Arianæ debacchati sint in Monachos, leges apud Rufinum lib. 11. hist. c. 3; quo Donatista, leges apud Augustinum in psalm. 132, & lib. adversus Petilianum; quo iconomachi cum Copronymo suo Imperatore, leges in Concilio Nicæno II & apud historicos eorum temporum. Verè apud magnum Anastasium, Antonius prolocutus est: Omnes quidem Christianos Diabolus odit, sed probos Monachos, Christi que virgines, tolerare nullo modo potest.

CAPVT XXII.

De immunitate Ecclesiastica, et bonis Ecclesiæ.

GRassatur per omnia Nifanius, nec aliud hîc agit, quàm quod ubique agit, calumniando nimirum, nihilque interim probando, nihil definiendo. *Immunitas*, inquit, & *Clericorum exemptio*, ex *superba Pontificum sententia profluxit*. Nec aliud adversus hanc exemptionem adfert, quàm quod scribat: inter ipsos Catholicos non convenire, utrumne juris divini, an humani sit? Et quare non utriusque simul? Quam in rem, ex utrâque parte, ingentem scriptorum turbam adfert. Quid his opus? admittimus ultrò id inter Catholicos controversum esse, uti auctores hosce dissentientes Suarez lib. II. de immunit. alijque Canonistæ recitant. Sed non ita dissident, ut vobis Lutheranis accedant, qui exemptionem Clericorum proseribitis; nec ita dissident, ut non plerique etiam conciliari possint.

I. Igitur Clericos quoad personam suam, in causis Ecclesiasticis, quarum cognitio ex fide Christiana & sacris legibus pendet, liberos esse à potestate sæcularium Principum, nulli Catholico dubium est. Tum quia potestas jurisdictionis spiritualis, & regimen Ecclesiasticum, distincta sunt à sæculari regimine, uti supra assertum est; tum quia gubernatio suprema Ecclesiæ commissa est Petro & Apostolis, unde ad Pontifices & Episcopos, ex Apostolica successione, pervenit. Et cui dubium, hæc non esse ad jus divinum referenda, qui utramque potestatem sæcularem & politicam distinctam agnoscit? Quin adeò, si Apostolus 1. Cor. 6, noluit civiles Christianorum lites deferri ad iudicium Gentilium, quanto minus Ecclesiasticas? Hoc illud Constantini Magni, Theodosij, aliorumque Christianorum Imperatorum, qui causas Clericorum, & Sacerdotum ad Episcoporum iudicia remisere. Hoc illud est, quod ubique in Caroli constitutionibus, Capitularium libris, & Synodis legis. Tan-

ZZ 2

tam

tam turbam scriptorum nobis adfert *Nisaius*, *Gerhardinus* compiler, quare hic nihil ex *Carolo Magno*, quem ubique suæ causæ patronum esse vult?

Carolus ergo adeamus. Is Lib. 5. c. 237: *sancitum est, ut nullus Episcopum, aut Sacerdotem, vel Clericum, apud iudices publicos accusare presumat, sed apud Episcopos.* Lib. 6. Capitularium c. 109: *Clerici non secularibus iudicibus, sed Episcopali audientia referuntur; fas enim non est, ut divini muneris ministri, temporalium potestatum subdantur arbitrio.* Cap. 116. ejusdem libri: *Consecratio, Episcopos, & reliquos Dominos Sacerdotes, tam à servilibus, quam & à ceteris adscriptis conditionibus, semper liberos facit. Idcirco precipimus, ut nullus ab eis alia nisi divinæ requirat servitia.* Libro eodem c. 292: *Præcipimus, ut privilegia, quæ Ecclesijs & Clericis sunt concessa, maneant incorrupta.* Lib. 6. Capitularium c. 287: *Si quæ causæ, & contentiones inter Clericos & laicos, tam majoris Ordinis, quam inferioris fuerint exorta, placuit, ut secundum Synodum Nicenam, congregatis omnibus ejusdem provincia Episcopis, iurgium terminetur.* Et quis singula *Caroli* decreta, pro exemptione Clericorum percontetur? Hinc toties legis, causas Clericorum & Sacerdotum referri ad iudicium Episcopi, Episcoporum verò causas ad Metropolitanum, aut Pontificem. Huc spectant ea, quæ de appellatione ad sedem Apostolicam retulimus. Nullibi leges, causas Ecclesiasticas à *Carolo* remitti ad sæculare iudicium, quas ne ipse quidem sibi cum *Constantino Magno*, & aliorum Imperatorum exemplo, sumere ausus fuit. Et quò vos Prædicantes receditis? qui cum liberi esse possitis in Ecclesia Catholica, à *Luthero* subiecti estis civili potestati: ut jam in Magistratu quilibet civis, sive mercator ille sit, sive textor & sutor, de vobis iudicet. His tamen non obstat, quin Clerici teneantur leges illas civiles servare, quæ sacris Canonibus aut officio Clericali non repugnent: pars enim Reipublicæ sunt Clerici. Ex his enim Reipubl. turbatio oriretur, secus si fieret, ut rectè ex *Baptista Fragoso* adducis; sed hæc quoad vim directivam intelliguntur, quando ob ipsam transgressionem à sæculari Magistratu iudicari non possunt. Quæ super revide Theologos & Canonum Doctores.

II. Similiter bona Clericorum libera sunt à tributis & exactionibus Principum sæcularium, ut constat ex Concil. *Lateran.* sub *Alexand. III* c. 19, & sub *Immacentio III* c. 46, ex cap. *Ecclesia*, de constit. c. *Quantum*.

quam, de censibus; item L. *sancimus* C. de Ecclesijs, id plerique vestrum agnoscunt; quanquam ante constitutionem Justiniani velint Clericos tantum immunes fuisse à tributis personalibus, non à realibus. Carolus Magnus, cum aliàs sæpe, tum lib. 5. Capitularium c. 18: *Prædia Ecclesia, cum subiectis hominibus immunitate fruantur.* Lib. 6. Capitularium cap. 283: *Privilegia, quæ olim reverentiæ religionis obtinuit Ecclesia, mutilare etiam sub pœnæ interminatione prohibemus.* Præclara hæc super re Caroli epistola ad Pipinum filium Italia Regem, ut jura & privilegia Ecclesiarum integra & defensa servet, lib. 6. c. 110. c. 112. c. 113. c. 320. Similia passim de immunitate Ecclesiarum in Capitularium libris, tom. 20. Concil. Paris. fol. 272, in Caroli Magni capitulis Ecclesiasticis, quod & tit. 1. de Episcoporum honore & potestate præscribit, eadem in omnibus Francorum Regum legibus ac diplomatis reperias, ut supervacaneum sit hic immorari.

His igitur omiſſis, tota quæstio à te mota in eo versatur, utrumne jure humano tantum, quod hic certum est, sed etiam *divino & naturali*, Clericorum exemptio sit introducta? Bellarminum hic perstringis, quem non capis, aut non legisti: is, tametsi primâ editione, juri humano adscripserit hanc exemptionem, cum D. Thomâ, atque alijs; post tamen apertius juri simul *divino* attribuit. Ejus hæc propositio lib. 1. de Clericis c. 28: *Exemptio Clericorum in rebus politicis, tum quoad personas, tum quoad bona, introducta est jure humano, pariter & jure divino.* Quod tamen explicat, ut dicat: per jus divinum non intelligere se præceptum Dei propriè dictum, seu positivum divinum, strictè sumptum; sed totum deductum per exempla, & testimonia sacra Scripturæ: Deum videlicet voluisse talem exemptionem statui. Inter hæc verò Scripturæ testimonia sunt, Num. 1. c. 3, ubi Deus non semel, sed sæpius, Levitas propriè suos dicit; & soli Pontifici subiectos esse voluit. Gen. 47. Joseph Patriarcha exemit Sacerdotes Ægypti, Esdra 1. c. 7, Artaxerxes exemit Sacerdotes Israëlitos. Matth. 17. Christus: *Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel censum? à filiis an alienis? Respondet Simon: ab alienis.* Ergo, inquit Christus, *liberi sunt filij.* Probat deinde ex Concilio Tridentino, quod sess. 25. de reform. cap. 20. sic ait: *Ecclesie & personarum Ecclesiasticarum immunitas, Dei ordinatione, & Canonis sanctionibus instituta est.* Id, quod ex Concilio Lateranensi sub

Leone X. celebrato, & Concilio Colonienſi, alijsque confirmat, quæ juri divino & humano hanc exemptionem attribuunt. Capite deinde 29. Bellarminus tradit ex jure *divino naturali*: ſicut & Suarez eruditè lib. 4. de *immunit. Eccleſ. cap. 9*; ut jam jus *Canonicum*, quod hanc exemptionem determinavit, complementum ſit juris *divini*. Hinc facilè Theologos & Jurisperitos conciliari, ſcribit Bellarminus: nam qui negant eſſe juris *divini*, id de expreſſo jure intelligunt; & qui affirmant, id dicunt, quod Theologi, qui ab exemplis, & Scripturæ testimonijs, & jure *naturali* deducunt. Et quantam tu hîc rerum moleſem ex confuſo cerebro verſas? ſi quid dignum agere velis *Superintendentis* & *Licentiat* Theologia nomine, ordine refelle Bellarminum, aut Suarez, aut alium aliquem Theologum. Imò diſcas primùm, quomodo illi ex Concilijs, ex Pontificum decretis, ex Patrum ſententijs, ex jure *Canonico* & *Civili*, ex rationibus evincant immunitatem Eccleſiaſticam; aut ſaltem oſtende, in quo Carolus Magnus huic juri deroget. Demum expone tuam, & Lutheranorum ſententiam, quæ non eſt alia opinor, quàm *Marslij* de Padua, *Janduni*, *Calvini*, & omnium hæreticorum, immunitatem Eccleſiæ proſcribentium: ut jam *mercenarij* ſitis, & *ſervi* civilium Magiſtratum, qui *liberi* in Eccleſia *filij* eſſe poteratis. Multum Lutherus libertati veſtræ conſuluit, & plus quàm ullus Pontifex, hoc uno duntaxat excepto, Quanquam dum uxores vobis permittit, non alia vos magnopere privilegia deſideratis.

Nunc quod reſtat, ex ipſis bonis Eccleſiæ, atque ex ipſo te *Carolo* Magno convincamus. Scribis, ſecundùm Canones Conciliorum, bona Eccleſiæ, oblationes, & redditus in quatuor partes fuiſſe diſpartitos; quorum prima Episcopis, ſecunda Clericis, tertia pauperibus, viduis, & virginibus egenis, quarta fabricæ, & ſacris ædificijs ſit adſcripta. Hæc bene, uti hæc in Concilio *Romano* à *Sylveſtro*, & *Gelaſio*, alijsque Pontificibus præſcripta ſunt. Quin teſte *Baronio*, nulla ſanctio tam frequens, atque iſta, iterata eſt. Idem reperias in *Capitulari Gregorij II. Pontificis c. 5*, *D. Bonifacio* commendatum. *tom. 17. Concil. Pariſienſ.* Inde paſſim ab *Aurelianenſi* l. c. 5, alijsque Concilijs receptum. Hanc quoque partitionem bonorum, legas à *Carolo Magno*, lib. 7. *Capitularium* c. 290, conſtitutam, & à *Ludovico Pio* lib. 4. *additionum* c. 38. probatam. Verùm ubi Episcopos, ubi Clericos apud vos, inter quos duæ partes diſtribuendæ? ubi virgines

virgines Deo consecratæ, quæ in partem pauperum veniunt? Nam, quod pro dote earum virginum, quæ matrimonio jungendæ erant, pars ex bonis Ecclesiæ tantum seposita fuerit, ut tu scribis, non reperio.

Sed nunc aliud multo dignius quæramus; Nimirum, quid sint bona Ecclesiæ? Hic si *Caroli Magni* iudicium audiamus, *Lib. statim primo Capitularium cap. 83.* pronuntiat: *Juxta Sanctorum Patrum traditionem novimus, res Ecclesiæ, vota esse fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. Quæ non solum habita conservare, verum etiam multa Deo opulante conferre optamus.* Idem de his iudicium populi Christiani, in supplici libello ad *Carolum Magnum* pro Episcopis; *Scimus enim res Ecclesiæ Deo esse sacratas; scimus esse oblationes fidelium, & pretia peccatorum; scimus, si quis inde aufert, quid agit, nisi sacrilegum?* uti hæc *Ferdinandus Episcopus & Princeps* noster, in *Monumentis Paderbornensibus* etiam retulit. Multis hæc *tom. 20. Concil. Paris.* exponit supplicatio populi. Idem iudicium in *Concilio Aquisgranensi can. 116.* ubi iisdem verbis hoc statuitur. Ita jam ante passim hæc *D. Prosperi* sententia, legis instar & oraculi recepta ab Ecclesiis, quemadmodum & in variis Conciliis legitur.

Pergamus ultrà, quæramusque; an bona Ecclesiæ semel oblata, donatæque possint dividi, abalienari, transverti in profanum usum, & in possessiones sæcularium transire? nam ex quo novum Lutheri Evangelium sonuit, ac vi armisque per Saxoniam, & Germaniam invaluit, vidimus tot Episcopatus à *Carolo Magno* conditos, transisse in sæcularium Principum possessiones, ac demum in Principatus; vidimus tot collegia Canonicorum, profanis impleta hominibus; vidimus tot Cœnobيا monachorum, tot sanctimonialium Monasteria, tot sacrarum Virginum Claustra, aut everfa, aut ejectis sacris hominibus, bona cessisse laicis. Quid verò *Carolus Magnus*, citato legis capite subjungit? *Statuimus, videlicet, ut neque nostris, neque filiorum, & Deo dispensante, successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum nostrorum voluntatem, vel exemplum imitari voluerint, nullam penitus divisionem, aut jacturam patiantur.* Sed planius audiamus loquentem *Carolum, c. 31.* eodem libro: *Loca, quæ semel Deo consecrata sunt, ut monasteria sint, maneat perpetuo Monasteria; nec possint ultrà fieri sæcularium habitacula: Lib. 2. Capitularium c. 29,* severâ Imperatorum lege sancitur, ne bona Ecclesiæ, Xenodochiorum, Nosocomiorum, Orphanotrophiorum, Monasteriorum, Monachorum & San-

& Sanctimonialium, ab alienentur: Tabellionem qui talia interdicta instrumenta conscripsit, perpetuo exilio tradi oportet; Magistratus, qui eadem instrumenta admiserunt, non solum Magistratu, sed dignitate etiam & facultatibus suis cedant. Idque ex Leonina constitutione se prescribere profitetur Carolus, lib. 5. Capitularium c. 119. Si quis Ecclesiasticam rem tenet, & admonitus iudicium declinaverit, quoad usque discussionem ventat, aut rem restituat Ecclesiasticam, à communione privetur. Eodem lib. c. 233. Nemini Regum, aut cuiquam hominum, in proprium liceat Monasterium tradere, vel commutare, vel quocunque commento vendere. Hoc etiam divina, & Apostolica, atque Canonica, sub anathematis poena, sanxit auctoritas. Vides, ut hæc Carolus M. etiam ad divinam, & Apostolicam legem referat? Lib. 6. c. 134. Ne cui liceat, vel facultates Ecclesijs, aut Monasterijs, vel Xenodochijs, pro quacunque elemosyna cum iustitia delegatas retentare, alienare, atque subtrahere: Quod si quis fecerit, tanquam necator pauperum, antiquorum Canonum sententijs constrictus, ab Ecclesia liminibus excludatur, c. 84. Qui fidelium oblationes ab Ecclesijs, vel à jure Sacerdotum auferunt, vel ablatas accipiunt, non solum aliena vota dirumpunt, sed sacrilegium operantur: quia Ecclesie aliquid fraudare, vel auferre, sacrilegium à maioribus approbatur. Lib. eodem c. 295: Sacrilegi sunt Ecclesie predones. Unde & in Concilio Agathensi XIII. cap. decretum habetur: Amico quicquam rapere, furtum est; Ecclesie vero fraudari, vel abstrahi surripique, sacrilegium. Lib. eodem c. 296: Ea que Domino offeruntur vel consecrantur, ad jus pertinent Sacerdotum; & sacrilegi sunt omnes, qui ea auferunt, vel in aliud transferunt. Lib. eodem c. 302, ex sententia D. Augustini & Hieronymi, Fures & sacrilegos pronuntiat, quotquot res Ecclesie diripiunt, vastant, invadunt, vexant. C. 305. Omnia que Domino offeruntur, procul dubio Domino consecrantur: non solum sacrificia, qua à Sacerdotibus super altare Domino consecrantur, oblationes fidelium dicuntur; sed quacunque ei à fidelibus offeruntur, sive in mancipijs, sive in agris, vineis, sylvis, pratis, aquis, aquarumque decursibus, libris, utensilibus, mobilibus & immobilibus, offeruntur. Hæc, deinde inquit, Regi Regum, & Domino dominantium auferre, alienare, subripere, vel vastare, sacrilegium est. Illud vero quod c. 321. præscribit Carolus, quàm non Christiani Imperatoris est? Omnibus, inquit, nos ipsos corrigentes, posterisque nostris exemplum dantes, generaliter interdicens: ut nullus laicus homo, Imperator vel Rex,

aut aliquis Praefectorum vel Comitum, seculari potestate fultus, sibi per violentiam rapiat, aut à nobis competere, vel quocumq; modo invadere presumat Monasterium, aut pradia, vel quascumq; res, de potestate Episcopi, vel Abbatis, aut Abbatisse; & incipiat ipse vice Abbatis regere, & habere sub se Monachos, & pecuniam possidere, quæ fuit Christi sanguine comparata. Talem hominem antiqui Patres nominabant raptorem, & sacrilegum, & homicidam pauperum, & lupum diaboli, intrantem in ovile Christi, & maxime anathematis vinculo damnandum, ante tribunal Christi. Hæc Carolus: atq; utinam hæc vocis tuba insonaret in omnium Saxonum aures, quando illis non ignotum, Saxoniam à Carolo M. conditis primis Episcopatibus, dotatis parochiarum Ecclesijs, institutis Canonorum collegijs, Monachorumq; cœnobijs, ad Christi fidem perductam esse. Eadem in selectis Caroli capitulis & tot Synodis Carolinis, & libro 7. Capitularium pari rigore decreta reperies. Obstitit enim fortissimè Carolus, ne vel præfectis militiæ, vel Comitibus, vel Advocatis Episcoporum, quicquam permetteret ex bonis Ecclesiæ: aut si quid vellent obtinere, id ab Episcopis peterent, qui verum Ecclesiasticarum, in omnibus juxta sanctorum Canonum sanctiones, plenam semper habeant potestatem, ut discas ex cap. 188. lib. 7. Capitularium. His enim inhiantibus aliquando, & petentibus respondit in hæc verba: *Satiùs enim nobis est, regnum non habere terrenum, quàm æternum perdere. Plus verò me credo Deum posse per Sanctorum suorum merita adjuvare, quàm omnem militiam sacularem.* Digna profectò tanta Imperatore vox! Quæ utinam omnium Regum, & Principum aures personaret, & mentes conficiantq; penetraret, quibus regna & regio ante religionem. Nihil hîc attinet memorare execrationes adversus raptores bonorum ecclesiasticorum, quæ passim in diplomatis Cæsarum, & tabulis fundatorum, ab ipsis etiam SS. Episcopis adjectæ leguntur, provocando ad *Divinum judicium & vindictam*: Quales DD. Remigij, Ludgeri, Alfridi, aliorumq; sanctissimorum Episcoporum sunt. Quæ licet nunc contemnuntur, rideanturque, suum tamen æquissimum quandoque vindicem habebunt, qui exurgat, & iudicet causam suam.

Habes nunc mentem, & iudicium Caroli M. de bonis Ecclesiæ. Quid dicturū credis, si nunc Saxoniam ex vestro novo evangelio aspiceret deformatam? quid Ludovicum Pium, & omnes ex eâ familia ad Arnulphum, Imperatores & Reges? quid Ottonem M. & omnes ab eo Cæsares, Reges, Duces, Principes, Comites? tot Episcopatum, Collegiorum, Cœnobi-

A A A

rum

rum utriusque sexus fundatores? Quàm diversus nunc à Carolo M. religionis status aspectusque! Non ego *Principes* incuso, sed *novi* vestri *evangelij magistros*, qui hæc libera primùm fecerunt, ex quo Lutherus Principes primum dulcedine bonorum Ecclesiasticorum, Clerum & Sacerdotes concessis uxoribus, populum libertate vitæ cepit, & decepit.

Redi nunc mecum, à calce hujus libri, ad caput ejus, & recale quantam stragē, quantamque ruinam heresis vestra, vel ex hoc uno controversig capite, de *Sacerdotio*, per Saxoniam Germaniamque; ediderit: nam postquā Lutherus novum illud *ministerium* verbi, abrogato vero religionis *Sacerdotio* introduxit, sublata est in Ecclesia vestra omnis potestas *Ordinis* & *Jurisdictionis sacræ*, simulque; sublatum est *verum* religionis *Sacrificium*, & immolationis hostia, omniaque; sacramenta, & gratiarū dona, quæ à potestate *Ordinis* & *Jurisdictionis sacræ* dependent, (ut proximo libro pluribus ostendemus:) sublata est cum *Jurisdictione*, vera quoque; potestas docendi, quæ in ordinariā missione consistit: & quod consequens est, à depravatis Ecclesiæ ministris, non aliud, quàm depravatum verbum Dei docetur; abrupta est Apostolica successio, sublata est Hierarchia Ecclesiæ, & pulcherrimus ille ac diviniſſimus ordo administrandi Ecclesiā; sublatus est Clerus, & Cleri disciplina; sublata sunt privilegia Cleri, omnisque immunitas; sublata sunt bona Ecclesiæ, & in profanū usum conversa, turbata sunt collegia Sacerdotum; soluta Cœnobita religiosorum hominū; defraudati fundatores, totumque; Christi patrimonium dissipatum jacet inter manus laicorum hominum. *Μαρίαν ἐν οἴκῳ κυρίου κατέπνευαν* O qualem insaniam in domo Dei confixerunt! Verbo absolvam: ex quo sublatum Sacerdotium ex Ecclesia vestra, & à Luthero novum illud Ministeriū verbi introductum est, omnia sursum ac deorsum versa sunt; neque ipsum quidem Sacerdotij nomen relictum. Interim vobis Lutherus instaurator doctrinæ, restaurator disciplinæ, conditor Ecclesiæ vestræ. At misera Christi vinea! quam in hunc modum, & in hanc, quam diximus, vastitatem, exterminavit aper de sylva, & singularis ille ferus depastus est, psalm. 79. Illud interim certum habeas, quod Apostolico spiritu scripsit S. Cypri. Episcopus ac Martyr, lib. i. Epist. 48: *Unus Deus est, & Christus unus est, & Ecclesia & Cathedra una, supra Petram domini voce fundata; aliud altare constitui, aut Sacerdotium novum fieri, præter unum altare, & unum Sacerdotium, non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit. Adulterium est, impiū est, sacrilegū est, quodcumque; humano fur ore constituitur, ut disposito divina violeatur.*

LIBER III.